

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
2019-YL-251

AYDIN MÜZESİ ÖRNEKLERİ IŞIĞINDA KARIA BÖLGESİ
TERRAKOTTA FİGÜRİNLERİ

HAZIRLAYAN
Kemal ERSAVAŞ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ

AYDIN - 2019

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Kemal ERSAVAŞ tarafından hazırlanan “Aydın Müzesi Örnekleri Işığında Karia Bölgesi Terrakotta Figürinleri” başlıklı tez, .../...../ 2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan			
Üye			
Üye			

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarih .....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdür

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

... / ... / 2019

Kemal ERSAVAŞ

ÖZET

AYDIN MÜZESİ ÖRNEKLERİ IŞIĞINDA KARIA BÖLGESİ FIGÜRİNLERİ

Kemal ERSAVAŞ

Yüksek Lisans Tezi, Arkeoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ

2019, XXVIII+316 sayfa

Bu çalışmada, 1959 – 2004 yılları arasında Aydın Arkeoloji Müzesi'ne hibe, satın alma, müsadere, istirdat ve kazı çalışmaları yoluyla getirilen toplam yetmiş dört terrakotta figürin değerlendirilmeye alınmıştır. Söz konusu figürinlerin, on sekiz tanesi Karia Bölgesi kentlerinden ve yirmi sekiz tanesi ise Güney İonia Bölgesi kentlerinden gelmektedir. Çalışma kapsamında, Karia Bölgesi kentleri içerisinde Hyllarima, Tralleis ve Halikarnassos, İonia Bölgesi kentleri içerisinde ise Miletos, Didyma, Priene ve Myus antik kentleri yer almaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen figürinler, toplamda 8 ana tipoloji ve 31 alt tipolojiye ayrılmaktadır. Karia Bölgesi'nden gelen figürinlerin süvari, hydriaphoros, rahip, ephebos, sadaklı ephebos, Aphrodite rahibesi, Aphrodite ve grotesk tiplerine ait oldukları tespit edilmiştir. Güney İonia Bölgesi'nden gelen figürinlerin ise Apollon, Ariadne – Tykhe, poloslu kadın/tanrıça, sporcu/atlet, giyimli kadın, kız çocuk, hayvan, aktör, protom ve hydriaphoros tiplerine ait oldukları tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan figürinlerin değerlendirilmesi sonucunda İÖ 6. yüzyıldan - İS 2. yüzyıla kadar olan bir zaman dilimini kapsadığı tespit edilmiştir. Söz konusu figürinler içerisinde en erken buluntu grubunu Geç Arkaik Dönem'e tarihlenen süvari, yüksek poloslu kadın/tanrıça başı, adak amacıyla yapılan ayak ve kouros figürini oluşturmaktadır. Klasik Dönem'e tarihlenen figürinler içerisinde hydriaphoros, rahip, giyimli kadın/tanrıça, at figürini, kourotrophos, protom ve atlet figürinleri yer almaktadır. Hellenistik Dönem'de ise oturan Aphrodite, Ariadne – Tykhe, Apollon, aktör, Pan, Eros, giyimli kadınlar, kadın başları, epheb figürinleri ve çocuk figürinleri yer almaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait figürinler içerisinde Aphrodite, Artemis, kadın başı, ephebos, süvari, gladyatör, grotesk ve kartal figürinleri yer almaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin genel olarak kırmızımsı sarı kil rengine sahip oldukları tespit edilmiştir. Buluntu yerleri belli olmayan 28 figürinin ise kil özellikleri ve stillistik değerlendirmeleri sonucunda, bu figürinlerin Karia ve Ionia kentlerine özgü figürinler oldukları saptanmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Arkeoloji, Anadolu, Karia, Terrakotta, Figürinler. Koroplastik.

ABSTRACT

CARIA AREA'S TERRACOTTA FIGURINES LIGHT OF THE AYDIN MUSEUM EXAMPS

Kemal ERSAVAŞ

MSc Thesis at Archaeology

Supervisor: Assoc. Prof. Murat ÇEKİLMEZ

2019, XXVIII + 316 pages

In this study, a total of seventy-four terracotta figurines that were brought to Aydın Archeology Museum between 1959 and 2004 by means of grants, procurement, confiscation, restitution and excavation were evaluated. Eighteen of these figurines come from the cities of Caria, while twenty-eight of them come from the cities of Southern Ionia. Hyllarima, Tralleis and Halicarnassos are among the cities of Caria Region and Miletos, Didyma, Priene and Myus are the ancient cities in the Ionia Region.

The figurines examined in the study are divided into 8 main typologies and 31 subtypes in total. In this study, it was determined that the figurines from Caria region belonged to cavalry, hydriaphoros, priest, ephebos, quiver of ephebos, nun of Aphrodite, Aphrodite and grotesque types. The figurines from the South Ionia region belong to Apollon, Ariadne - Tykhe, polos with woman / goddess, athlete, dressed woman, girl, animal, actor, protome and hydriaphoros.

As a result of the evaluation of figurines discussed in the study. It was found to cover a period from the 6th century BC to the 2nd century AD. The earliest group among these figurines is the cavalry, high polos woman / goddess head dated to the Late Archaic Period, and the foot and kouros figurines made for votive purposes. The figurines dating to the Classical Period include hydriaphoros, priest, dressed woman / goddess, horse figurine, kourotrophos, protome and athlete figurines. In the Hellenistic Period, there are sitting Aphrodite, Ariadne - Tykhe, Apollo, actor, Pan, Eros, dressed women, female heads, ephebos figurines and children figurines. The Roman Imperial Period figurines include Aphrodite, Artemis, female head, ephebos, cavalry, gladiator, grotesque and eagle figurines.

The figurines examined in the study have been found to have reddish yellow clay color tone in general. As a result of clay characteristics and stylistic evaluations of the 28

figurines which are not known, these figurines were found to be specific to the cities of Caria and Ionia.

KEYWORDS: Archaeology, Anatolia, Caria, Terracotta, Figurines, Coroplastic.

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi boyunca, kültürlerini sanatlarına yansıtan topluluklar inanç sistemleri ve yaşam şekilleri doğrultusunda pişmiş topraktan çeşitli figürinler üretmişlerdir. Üretimini kolay olması ve maliyetinin düşük olması sebebiyle birçok merkezde yoğun olarak ele geçen terrakotta figürinler, bulunduğu bölgenin düşünce sistemini anlamamız açısından önemli bir nirengi noktası oluşturmaktadır. Ayrıca bronz ve mermerden yapılan heykellerin, hammaddesi pahalı olması nedeniyle yeni bir eser üretileceği zaman bu heykellerin eritilip veya toz haline getirildikten sonra tekrardan işlenmesine sebep olmuştur. Fakat hammaddesi kolay elde edilen ve maliyeti ucuz olan terrakotta figürinlerin, başka eserler için tekrardan kullanılması az görülen bir uygulamadır. Bu sebeple terrakotta figürinler içinde bulunduğu dönemin özelliklerini en iyi yansıtan sanat dalları arasında görülebilir.

Terrakotta figürinler içinde bulunduğu dönemin özelliklerini yansıtması, görsel olarak beni etkilemesi ve değerli danışmanım Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ'in yönlendirmesi ile bu alanda çalışmak istediğime karar verdim. Bu süreçte benden desteğini ve yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ'e ve Aydın Arkeoloji Müzesi'nde çalışmama olanak sağlayan Yılmaz Akkan'a teşekkür ederim.

Müze çalışmalarım sırasında, yardımlarını esirgemeyen ve hep güler yüzle karşılayan Şenay ÇEKİLMEZ'e ve tüm müze personeline teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi olarak hep yanımda olan sevgili aile üyelerimden babam Ali Bülent ERSAVAŞ'a, annem Beytiye ERSAVAŞ'a, babannem Meliha ERSAVAŞ'a ve ablam Melike ERSAVAŞ'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans tez çalışmalarım sırasında, eserlerin fotoğraflanması, ölçümlerinin alınması ve mikroskop ile çekimlerinin yapılması konularında yardımlarını esirgemeyen ekip arkadaşlarım ve yayın tarama çalışmalarında yardım eden Fehmi KESKİN'e, Dr. Öğt. Üyesi Emre ERDAN ve Dr. Öğt. Üyesi Aydın ERÖN'e teşekkür ederim.

Çalışmalarım sırasında teknik bilgi, programlama ve yabancı dillerde kaynakların çevirilerinde yardımcı olan Emre ÖZEĞDEMİR ve Erdem ALKAN'a teşekkür ederim.

Kemal ERSAVAŞ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
KATALOGLAR DİZİNİ.....	xix
HARİTALAR DİZİNİ.....	xxiii
LEVHALAR DİZİNİ	xxv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	7
1. GÜNEY IONIA VE KARİA KENTLERİ	7
2. BÖLÜM	12
2. BULUNTU MERKEZLERİ VE FİGÜRİNLER.....	12
2.1. Myus Antik Kenti ve Buluntuları	14
2.2. Miletos Antik Kenti ve Buluntuları	19
2.3. Didyma Kutsal Alanı ve Buluntuları	31
2.4. Priene Antik Kenti ve Buluntuları	34
2.5. Hyllarima Antik Kenti ve Buluntuları	38
2.6. Halikarnassos Antik Kenti ve Buluntuları	39
2.7. Tralleis Antik Kenti ve Buluntuları	43
3. BÖLÜM	48
3. FİGÜRİNLERİN TEKNİK ÖZELLİKLER.....	48
3.1. Hamur ve Kil Özellikleri	48
3.2. Üretim Tekniği ve Kalıplar.....	51
3.3. Pişirme Deliği Formları	53

3.4. Kaide Formları.....	55
3.5. Astar	56
3.6. Boya.....	58
4. BÖLÜM.....	60
4. KOROPLASTLAR VE ATÖLYELER	60
5. BÖLÜM.....	62
5. FİGÜRİN TIPLERİ VE İKONOĞRAFI	62
5.1. Tanrıça Tipleri.....	63
5.1.1. Aphrodite Tipleri.....	63
5.1.1.1. Oturan Aphrodite Tipleri	64
5.1.1.2. Aphrodite Anadyomene	65
5.1.1.3. Aphrodite Genetrix	67
5.1.1.4. Diğer Aphrodite Tipleri	68
5.1.2. Ephesos Artemis Tipi	69
5.1.3. Ariadne - Tykhe Tipi.....	70
5.2. Tanrı Tipleri.....	71
5.2.1. Apollon Tipi	71
5.2.2. Satyr – Aktör Tipi?.....	72
5.2.3. Pan Tipi	73
5.2.4. Eros Başı.....	74
5.3. Kültlerle İlgili Figürinler	75
5.3.1. Protomlar	75
5.3.2. Kourotrophos/Tanrıça Tipleri.....	78
5.3.3. Giyimli Kadın/Tanrıça Tipleri.....	80
5.3.4. Aphrodite Rahibesi Tipleri	82
5.3.5. Hydrophoros – Hydriaphoros Tipleri	83
5.3.6. Rahip Figürini Tipleri.....	86

5.3.7. Kouros Figürini Tipi	91
5.4. Kadın Figürin Tipleri	92
5.4.1. Ayakta Giyimli Kadın Tipleri.....	92
5.4.2. Oturan Giyimli Kadın Tipleri	95
5.4.3. Kadın Figürin Başları	99
5.5. Erkek Figürin Tipleri	102
5.5.1. Ephebos ve Sporcu Figürinleri	102
5.5.1.1. Sadaklı Ephebos Tipleri	105
5.5.2. Süvari Figürini Tipleri	107
5.5.3. Gladyatör Tipleri	110
5.5.4. Grotesk (Karikatür) Figürin Tipleri	112
5.5.5. Erkek Figürin Başları.....	113
5.6. Çocuk Figürini Tipleri	114
5.6.1. Erkek Çocuk Tipleri	114
5.6.2. Kız Çocuk Tipleri	116
5.7. Hayvan Figürini Tipleri	117
5.7.1. At Figürini	117
5.7.2. Kartal Figürini	118
5.8. Diğer Figürin Tipleri.....	119
6. TARTIŞMA VE SONUÇ	121
7. KAYNAKLAR	127
8. KATALOG	145
9. LEVHALAR	224
ÖZGEÇMİŞ	315

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Figürinlerin Buldukları Bölgelere Göre Dağılımları.....	12
Tablo 2. Figürinlerin Buluntu Merkezlerine Göre Dağılımı.	13
Tablo 3. Figürinlerin Hamur Renk Dağılımı	49
Tablo 4. Figürinlerin Üretim Tekniklerine Göre Dağılımı.....	52
Tablo 5. Pişirme Deliği Formlarının Dağılımı	54
Tablo 6. Kaide Form Dağılımı	55
Tablo 7. Astar Renkleri Dağılımı.	57
Tablo 8. Figürin Tiplerinin Dağılımı.....	63

KATALOGLAR DİZİNİ

K. 1. Aphrodite Figürini Parçası (Levha 18).....	145
K. 2. Aphrodite Figürini Parçası (Levha 20).....	146
K. 3. Aphrodite Figürini Başı (Levha 22)	147
K. 4. Aphrodite Figürini (Levha 24).....	148
K. 5. Aphrodite Figürini (Levha 26).....	149
K. 6. Aphrodite Anadyome (Levha 27).....	150
K. 7. Aphrodite Figürini (Levha 28).....	151
K. 8. Ephesos Artemisi Figürini (Levha 29)	152
K. 9. Ariadne - Tykhe Figürini Parçası (Levha 30).....	153
K. 10. Apollon Figürini Başı (Levha 31).....	154
K. 11. Satyr/Aktör Figürini Parçası (Levha 32)	155
K. 12. Pan Figürini Başı (Levha 33).....	156
K. 13. Eros Figürini Başı (Levha 34)	157
K. 14. Tanrıça/Kadın Protomu (Levha 35).....	158
K. 15. Kourotrophos / Tanrıça Figürini (Levha 36)	159
K. 16. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini Parçası (Levha 37).....	160
K. 17. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 38)	161
K. 18. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 39)	162
K. 19. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 40)	163
K. 20. Giyimli Kadın / Tanrıça Figürini (Levha 41)	164
K. 21. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 42)	165
K. 22. Aphrodite Rahibesi Figürini (Levha 43).....	166
K. 23. Aphrodite Rahibesi Figürini (Levha 44).....	167
K. 24. Aphrodite Rahibesi Figürini (Levha 45).....	168
K. 25. Hydrophoros Figürini (Levha 46).....	169
K. 26. Hydrophoros Figürini (Levha 47).....	171

K. 27. Rahip Figürini (Levha 48).....	173
K. 28. Rahip Figürini (Levha 49).....	174
K. 29. Rahip Figürini (Levha 50).....	175
K. 30. Rahip Figürini (Levha 51).....	176
K. 31. Rahip Figürini (Levha 52).....	177
K. 32. Rahip Figürini (Levha 53).....	178
K. 33. Kouros Figürini Parçası (Levha 54)	179
K. 34. Giyimli Kadın Figürini (Levha 55)	180
K. 35. Ayakta Giyimli Kadın Figürini (Levha 56).....	181
K. 36. Ayakta Giyimli Kadın Figürini Parçası (Levha 57)	183
K. 37. Oturan Giyimli Kadın Figürini (Levha 58)	184
K. 38. Oturan Giyimli Kadın Figürini (Levha 59)	186
K. 39. Kadın Figürini Başı (Levha 60)	187
K. 40. Kadın Figürini Parçası (Levha 61)	188
K. 41. Kadın Figürini Başı (Levha 62)	189
K. 42. Kadın Figürini Başı (Levha 63)	190
K. 43. Kadın Figürini Başı (Levha 64)	191
K. 44. Kadın Figürini Başı (Levha 65)	192
K. 45. Kadın Figürini Başı (Levha 66)	193
K. 46. Kadın Figürini Başı (Levha 67)	194
K. 47. Kadın Figürini Başı (Levha 68)	195
K. 48. Kadın Figürin Başı (Levha 69).....	196
K. 49. Kadın Figürini Başı (Levha 70)	197
K. 50. Kadın Figürini Başı (Levha 71)	198
K. 51. Kadın Figürini Başı (Levha 72)	199
K. 52. Kadın Figürini Başı (Levha 73)	200
K. 53. Kadın Figürini Başı (Levha 74)	201

K. 54. Kadın Figürini Başı (Levha 75).....	202
K. 55. Kadın Figürini Başı (Levha 76).....	23
K. 56. Erkek Figürin Parçası (Levha 77).....	204
K. 57. Ephebos Figürini Parçası (Levha 78)	205
K. 58. Ephebos Figürini Başı (Levha 79).....	206
K. 59. Ephebos Figürini Parçası (Levha 80)	207
K. 60. Sadaklı Ephebos Figürini (Levha 81).....	208
K. 61. Sadaklı Ephebos Figürini Parçası (Levha 82)	209
K. 62. Sadaklı Ephebos Figürini Parçası (Levha 83)	210
K. 63. Sadaklı Ephebos Figürini Parçası (Levha 84)	211
K. 64. Süvari Figürini Parçası (Levha 85).....	212
K. 65. Boğa Üzerinde Erkek Çocuk Figürini (Levha 86).....	213
K. 66. Gladyatör Figürinleri (Levha 87).....	214
K. 67. Erkek Grotesk Figürini (Levha 88).....	215
K. 68. Erkek Figürini Baş Parçası (Levha 89).....	217
K. 69. Erkek Çocuk Figürini (Levha 90).....	218
K. 70. Erkek Çocuk Figürini (Levha 91).....	219
K. 71. Kız Çocuk Figürini Başı (Levha 93)	220
K. 72. At Figürini Parçası (Levha 94)	221
K. 73. Kartal Figürini (Levha 95).....	222
K. 74. Sağ Ayak (Levha 96).....	223

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Figürinlerin Buluntu Merkezleri.....	14
Harita 2. Büyük Menderes Nehri'nin Alüvyonları Taşması Sonucu Oluşan Delta Ovasının Dönemlere Göre İlerlemesi.	15
Harita 3. Myus Kent Planı.	226

LEVHALAR DİZİNİ

LEVHA 1.....	224
LEVHA 2.....	225
LEVHA 3.....	226
LEVHA 4.....	227
LEVHA 5.....	228
LEVHA 6.....	229
LEVHA 7.....	230
LEVHA 8.....	231
LEVHA 9.....	232
LEVHA 10.....	233
LEVHA 11.....	234
LEVHA 12.....	235
LEVHA 13.....	236
LEVHA 14.....	237
LEVHA 15.....	238
LEVHA 16.....	239
LEVHA 17.....	240
LEVHA 18.....	241
LEVHA 19.....	242
LEVHA 20.....	243
LEVHA 21.....	244
LEVHA 22.....	245
LEVHA 23.....	246
LEVHA 24.....	247
LEVHA 25.....	248
LEVHA 26.....	249

LEVHA 27	250
LEVHA 28	251
LEVHA 29	252
LEVHA 30	253
LEVHA 31	254
LEVHA 32	255
LEVHA 33	256
LEVHA 34	257
LEVHA 35	258
LEVHA 36	259
LEVHA 37	260
LEVHA 38	261
LEVHA 39	262
LEVHA 40	263
LEVHA 41	264
LEVHA 42	265
LEVHA 43	266
LEVHA 44	267
LEVHA 45	268
LEVHA 46	269
LEVHA 47	270
LEVHA 48	271
LEVHA 49	272
LEVHA 50	273
LEVHA 51	274
LEVHA 52	275
LEVHA 53	276

LEVHA 54.....	277
LEVHA 55.....	278
LEVHA 56.....	279
LEVHA 57.....	280
LEVHA 58.....	281
LEVHA 59.....	282
LEVHA 60.....	283
LEVHA 61.....	284
LEVHA 62.....	285
LEVHA 63.....	286
LEVHA 64.....	287
LEVHA 65.....	288
LEVHA 66.....	289
LEVHA 67.....	290
LEVHA 68.....	291
LEVHA 69.....	292
LEVHA 70.....	293
LEVHA 71.....	294
LEVHA 72.....	295
LEVHA 73.....	296
LEVHA 74.....	297
LEVHA 75.....	298
LEVHA 76.....	299
LEVHA 77.....	300
LEVHA 78.....	301
LEVHA 79.....	302
LEVHA 80.....	303

LEVHA 81	304
LEVHA 82	305
LEVHA 83	306
LEVHA 84	307
LEVHA 85	308
LEVHA 86	309
LEVHA 87	310
LEVHA 88	311
LEVHA 89	312
LEVHA 90	313
LEVHA 91	314

GİRİŞ

Karia Bölgesi, kuzeyde Büyük Menderes (Maiandros), Messogis (Kestane) Dağları ve Karanlık Dağları, güneyde Dalaman (İndos) Çayı, doğuda Babadağ (Salbakos) ve Honaz Dağı, batıda Ege Denizi ile sınırlanmaktadır. Maiandros Nehri, Karia Bölgesi'ni Ionia Bölgesi'nden ayırır ve Karia Bölgesi'nin kuzey sınırını oluşturmaktadır¹.

Karia Bölgesi'nden incir, zeytin ve bağcılık faaliyetlerinin yoğun olarak görülmesi, bölgenin ihracat sonucunda zenginleşmesini sağlamıştır. Özellikle Knidos civarında zeytinyağı ve şarap ticaretine bağlı olarak amphora üretiminin geliştiği görülmektedir².

Karia Bölgesi'nin doğal zenginlikleri arasında mermerin önemli yeri olduğu vurgulanmaktadır. Mylasa'da beyaz mermer³ ve Alabanda'da siyah mermerin⁴ ünlü olduğu antik yazarlar tarafından aktarılmaktadır. Sevin, bir Karia kenti olan Iasos'ta kırmızımsı pembe damarlı mermerin, İstanbul'daki Ayasofya ve Ravenna'daki San Vitale'nin yapımında kullanıldığını belirtmektedir⁵. Plinius ise mermeri levhalar halinde kesme yönteminin ilk kez Kariyalılar tarafından kullanıldığını aktarmaktadır⁶. Ayrıca Roma İmparatorluk Dönemi'nde Tralleis⁷ ve Aphrodisias⁸ beyaz ve gri mermerlerin çıkarıldığı önemli Karia kentleri içerisinde yer almaktadır.

İÖ 350 civarında Karia'nın başkenti, Mausollos tarafından Mylasa'dan Halikarnassos'a taşınmıştır⁹. Burada dünyanın yedi harikasından biri olan ve Mausollos'un mezar anıtı olarak inşa ettirilen Maussolleion'un yapımı sırasında önemli heykeltıraşlar çalışmıştır¹⁰.

Özellikle terrakotta figürinler, heykeltıraşlık eserlerine göre ham maddenin kolay elde edilmesi sebebiyle düşük maliyetlerde üretilmektedir. Arkaik Dönem'den itibaren

---

¹ Diler – Topaloğlu 2019, 1.

² Sevin 2016, 156.

³ Strb. XIV.2.23. C658.

⁴ Plin. XXXVI. 62.

⁵ Sevin 2017, 157.

⁶ Plin. XXXVI, 48.

⁷ Özgan 1990, 247 vd.

⁸ Ögüş 2009, 178.

⁹ Sevin 2016, 128-129.

¹⁰ Mousolleionu süsleyen kabartmalar Leochares, Bryaxis, Skopas ve Timotheos tarafından yapılmıştır; Akurgal 2014, 388.

terrakotta figürinlerde kalıp kullanımının artması ile birlikte koroplastik endüstrisinde ciddi bir artış görülmeye başlamaktadır.

Terrakotta figürinler ile ilgili ilk çalışmalar, 1878 ve 1883 yılında Heuzy tarafından Louvre Müzesi kataloğunda¹¹, 1884 yılında Kekula tarafından Sicilya terrakotta kataloğunda¹² yayınlanmıştır. 1881 yılında Froehner tarafından Anadolu terrakottaları kataloğu¹³, 1891 yılında Cartault tarafından Atina Müzesi kataloğu¹⁴, 1887 yılında Pottier ve Reinach tarafından Myrina nekropolü kataloğu¹⁵ ve 1899 yılında Hutton tarafından Yunan terrakotta kataloğu¹⁶ yayınlanmıştır.

1903 yılında, Walter tarafından yayınlanan British Müzesi terrakotta figürin kataloğu¹⁷ ve Winter tarafından yayınlanan terrakotta figürin tipleri kataloğu¹⁸ bugün birçok araştırmacının ana kaynak olarak gördüğü yayınlar arasında yer almaktadır. Söz konusu yayınlar bilimsel olarak değerlendirilmemesine karşın figürin tipleri çeşitliliği açısından önem teşkil etmektedir.

1954 yılında, Higgins tarafından, British Müzesi terrakotta kataloğu¹⁹ ve Mollard – Besques tarafından, Louvre Müzesi terrakotta kataloğu²⁰ bilimsel açıdan detaylı olarak değerlendirilen ilk yayınlar içerisinde yer almaktadır. Söz konusu kataloglarda Mısır'dan Tunus'a kadar tüm Akdeniz coğrafyasından gelen terrakotta figürinler bilimsel olarak değerlendirilmiştir.

Aydın Arkeoloji Müzesi'nde koleksiyonlarında korunan 74 figürinin Myus, Miletos, Priene, Didyma, Halikarnassos, Hyllarima, Plarasa – Aphrodisias, Tralleis ve Neapolis antik kentlerinden buldukları saptanmıştır. Araştırmalar sonucunda tanrıça tipleri, tanrı tipleri, kültlerle ilgili tipler, kadın figürin tipleri, erkek figürin tipleri, çocuk figürin tipleri, hayvan figürin tipleri ve diğer tipler olmak üzere 8 ana tip oluşturulmuştur. Söz konusu figürin tipleri buluntu merkezlerine göre gösterdikleri yoğunluklar ve still gelişimleri incelenmiştir. Özellikle İÖ 6 – 5. yüzyıllarda heykeltraşlık sanatından bağımsız olarak gelişen figürin

---

¹¹ Heuzy 1878, 1 vd; Heuzy 1883, 1 vd.

¹² Kekula 1884, 1 vd.

¹³ Froehner 1881, 1 vd.

¹⁴ Cartault 1891, 1 vd.

¹⁵ Pottier – Reinach 1887, 1. Vd.

¹⁶ Hutton 1899, 1 vd.

¹⁷ Walter 1903, 1 vd.

¹⁸ Winter 1903, 1 vd.

¹⁹ Higgins 1954, 1 vd.

²⁰ Mollard – Besques 1954, 1 vd.

tipolojisi, İÖ 4. yüzyıl ile birlikte heykelraşlık eserleri ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

Son yıllarda Tralleis²¹, Priene²², Miletos²³, Myrina²⁴, Pergamon²⁵, Stratonikeia²⁶, Parion²⁷, Theangela²⁸, Troia²⁹, Smyrna³⁰, Ephesos³¹, Pedasa³², Assos³³, Erythrai³⁴, Kyme³⁵ ve Aigai³⁶ gibi merkezlerde bulunan figürinler araştırmacılar tarafından değerlendirilerek bilim dünyasına sunulmuştur. Her ne kadar Tralleis, Theangela ve Stratonikeia gibi Karia kentleri incelemeye alınsa da Karia koroplastiğini anlamak için hala yeteri kadar çalışma yapılmamıştır. Bu sebepten dolayı bu konuda çalışmaların artırılması gerekli görülmüş ve bu konudaki eksikliklerin biraz da olsa giderilmesi amaçlanmıştır.

Figürinlerin buluntu merkezleri hakkında detaylı bilgi edinilebilmesi ve figürinlerin analogik, tipolojik ve ikonografik olarak değerlendirmesini yapılabilmesi için kütüphanede uzun bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Kütüphanesi, Pamukkale Üniversite Arkeoloji Bölümü ve Merkez Kütüphanesi, Ege Üniversite Kütüphanesi, Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Greenwalt Kütüphanesi, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü (IFEA) Kütüphanesi, Hollanda Araştırma Enstitüsü Kütüphanesi (NIT) ve Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi (ANAMED) Kütüphanesi'nden yararlanılmıştır.

Kütüphane araştırmaları sonrasında elde edilen veriler çalışmada sentezlenerek tez kapsamında beş ana başlık oluşturulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde Karia ve Güney İonia Bölgesi'nin sınırları hakkında genel bir değerlendirmede bulunulduktan sonra bölgelerin coğrafyası, siyasi tarihi ve

---

²¹ Çekilmez 2014, 1 vd.

²² Rumschied 2006, 1 vd.

²³ Graeve 2007, 645-668; Özcan 2007, 30-31; Özcan 2009, 159-165.

²⁴ Pottier – Reinach 1883, 81-95; Froehner 1886, 1 vd; Winter 1903; Burr 1934, 1 vd; Mollard-Besques 1963, 1 vd; Kassab 1980, 333-343.

²⁵ Töpperwein 1976, 1 vd; Kielau 2009, 1 vd.

²⁶ Baldıran 1990 1 vd; Tamsü Polat 2017 1 vd.

²⁷ Aydın-Tavukçu 2006, 1 vd.

²⁸ Işık 1980, 1 vd.

²⁹ Thompson 1963, 1 vd.

³⁰ Leyeneaar – Plaisier 1979 133- 252; Şakar 2009, 1 vd.

³¹ Lang – Auinger 2003, 209 – 251; Lang – Auinger 2007, 124 – 169.

³² Kasar 2010 1 vd.

³³ Tolun 2002, 1 vd.

³⁴ Bayburtluoğlu 1977, 1 vd.

³⁵ Bouzek 1974, 132 vd; Bouzek 1980, 131-148.

³⁶ Dereboylu 2012, 1 vd.

kentleri değerlendirilmiştir. Ayrıca Karia ve Güney Ionia Bölgesi'nin dönemlere göre sınırları ve komşu yerleşimleri ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Aydın Arkeoloji Müzesi'nin envanter defterlerinde buluntu merkezleri belirtilen figürinlerin, bulunduğu kentler hakkında genel bilgiler yer almaktadır. Kentlerin nerelerde yer aldıkları, antik kaynaklarda nasıl geçtikleri ve buluntuları hakkında genel değerlendirmeler yapılmıştır. İçlerinden Neapolis(Kuşadası)³⁷ ve Plarasa – Aphrodisias³⁸ antik kentlerinin lokalizasyonu konusunda tartışmalar olduğu için bu bölüm içerisinde yer verilmemiştir. Çalışma kapsamındaki kentlerde ele geçen terrakotta figürinlerin literatür özetlerine yer verilmiştir. Terrakotta figürinlerin literatür özetleri, bölgeye ve kente özgü olan figürinlerin karakteristiğini çıkarmada ve işlevini anlamada yol gösterici bir rol oynamıştır. Daha sonra çalışma kapsamında incelenen figürinlere bu bölümde kısaca yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde figürinlerin hamur, astar, boya, kaide formu ve pişirme deliği formu gibi figürinlere has teknik özellikler incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda bu teknik özelliklerin dönemlere göre farklılıklar gösterdikleri saptanmıştır.

Dördüncü bölümde figürinlerin kaideleri üzerinde yer alana koroplast/atölye imzaları değerlendirilmiştir. Koroplastlara/atölyelere ait imzaların ve monogramların, fotoğrafları çekildikten sonra çizimleri yapılmış ve bu bölüme eklenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen koroplast/atölye imzalarının ait oldukları figürinlerin, stil benzerlikleri de göz önünde bulundurularak daha önce tespit edilen bir atölyeye ait olmadıkları belirlenmiştir.

Beşinci bölümde figürinler tipolojik ve kronolojik sınıflandırmaya göre yapılmıştır. Bu bölümde figürinler detaylı olarak tanımlandıktan sonra benzer buluntu merkezleri ile karşılaştırmalar yapılarak tarihlendirilmiştir. Benzer tipteki figürinlerin buluntu kontekstlerine bakılarak figürinlerin işlevleri ve ikonografileri hakkında değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmada ele alınan eserler Aydın Arkeoloji Müzesi'nde korunmaktadır. Alınan izinler doğrultusunda müze envanter defterleri taranarak ilgili eserlerin müze envanter

---

³⁷ Yılancı Burnu'nda yer alan antik kentin Neapolis mi, yoksa Marathesion mu olduğu konusunda tartışma için bkz; Büyükkolancı 2001, 97.

³⁸ C. Ratte, Plarasa'nın orijinal yerinin belli olmadığı fakat Aphrodisias'ın yaklaşık 15 km güneybatısında yer alan modern Bingeç köyünde olabileceğini aktarmaktadır; Ratte 2008, 11.

numarası, buluntu yeri, müzeye geliş şekli ve tarihi kaydedilerek katalog bölümüne eklenmiştir. Müze envanter defterleri tarandıktan sonra müze yetkililerinin uygun gördüğü zaman diliminde eserlerin detaylı ölçüleri alındıktan sonra katalog bölümüne eklenmiştir. Ölçüleri alınan eserlerin daha sonra detaylı olarak tanımlamaları yapılmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin, pişirme deliği formları ve boyutları, kaide formları ve boyutları incelendikten sonra teknik özellikler bölümünde değerlendirilmiştir. Böylece dönemlere göre üretim tekniklerinin nasıl farklılıklar gösterdiği saptanmıştır.

Munsell Toprak Rengi Kataloğu (Munsell Color Chart) yardımıyla, figürinlerin hamur renkleri, astar renkleri ve figürinler üzerine uygulanan boyaların renkleri saptanmıştır. Figürinlerin hamur, astar ve boya renkleri katalogdaki kodlar kullanılarak kayıt altına alınmıştır.

İncelemeler sonucunda hamur üzerine uygulanan astarın, rengi ve uygulanma yöntemi saptanarak teknik özellikler bölümünde değerlendirilmiştir.

Eserlerin teknik incelemeleri yapıldıktan sonra detaylı fotoğrafları çekilmiştir. Fotoğraf çekimleri sırasında boyutları değişkenlik gösteren eserlerin sağlıklı fotoğraflanabilmesi için 18 - 55 mm, 60 mm ve 70 - 300 mm lensler kullanılmıştır. Ayrıca figürinlerin etrafına gölge düşmemesi için softbox, çekim sehpası ve çekim masası tercih edilmiştir.

Müze çalışmalarını sonlandırmadan önce figürinlerin içerisindeki katkı maddelerini ve yoğunluklarını, göz ile görülemeyen boya kalıntılarını saptayabilmek için Celestron 44308 Dijital Pro Mini El Mikroskobu kullanılarak dijital fotoğraflandırma yapılmıştır.

Figürin fotoğrafları, Photoshop programı yardımıyla temizlenip ve kontrast değerleri ayarlandıktan sonra eserlerin daha belirgin görülmeleri sağlanarak yayına hazır hale getirilmiştir. Envanter numarasına göre klasörlenen fotoğraflar ölçeklendirilerek levhalar kısmına eklenmiştir.

Fotoğrafları çekilen eserlerin daha sonra bir kısmı dijital çizim programı yardımıyla çizilmiş ve çizimler ölçeklendirildikten sonra levhalar bölümüne eklenmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin, tipolojik ve kronolojik sınıflandırması yapılabilmesi için analogi yöntemi kullanılmıştır. Müze çalışmaları son bulduktan sonra analogi yapabilmek için uzun bir kütüphane taraması ve literatür değerlendirmesi yapılmıştır.

Detaylı katalog taramaları sonucunda, tez kapsamında incelenen figürinlerin benzer örnekleri bulduktan sonra eserlerin tipolojisi çıkartılmıştır. Ayrıca benzer tipteki figürinlerin still gelişimleri değerlendirilerek eserler krolojik olarak sınıflandırılmıştır. Tipolojik ve kronolojik sıralama yapıldıktan sonra katalog bölümü oluşturulmuştur. Katalog bölümünde benzer tipteki figürinlerin buluntu merkezleri ve araştırmacıların benzer örnekleri hangi tipte sınıflandırdıklarına yer verilmiştir.

“*Aydın Müzesi Örnekleri Işığında Karia Bölgesi Terrakotta Figürinleri*” adlı yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından *FEF – 18013* numaralı proje ile desteklenmiştir. Destekleri nedeniyle Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü ve Bilimsel Araştırma Projeleri koordinatörlüğüne teşekkür ederim.

1. BÖLÜM

1. GÜNEY IONIA VE KARIA KENTLERİ

Antik Çağda Karia Bölgesi, Anadolu'nun güneybatısında yer almaktadır. Karia Bölgesi, Aydın'ın güneyini, Denizli'nin güneybatısını ve Muğla'nın Fethiye ilçesi hariç bu alanın tamamını kapsamaktadır³⁹. Kabaca batıda ve güneyde Ege Denizi ile kuzeyde Menderes Nehri'yle, kuzeydoğuda Salbakos (Babadağ) ile doğuda Kızıllhisar - Acıpayam Ovasıyla, güneydoğuda Indos (Dalaman) Çayı ile sınırlanmaktadır⁴⁰. Karia Bölgesi'nin, kuzeyinde Lydia ve Ionia Bölgesi, doğu ve güneydoğusunda Phrygia ve Lykia Bölgesi, güney ve batısında ise Ege Denizi yer almaktadır⁴¹.

Dağlık bir konumda olan Karia Bölgesi'nin kuzeyinde doğu – batı yönünde uzanan Messogis (Aydın) Dağları, kuzeydoğusunda Phrygia ile sınır oluşturan Salbakos (Babadağ) Dağı ve batıda Büyük Menderes Ovası, Milas (Mylasa) Ovası ve Çine Çayı (Marsyas) Vadisi arasında bulunan Latmos (Beşparmak) Dağı ve Grion (Kazıklı ve Paşalı) Dağı yer almaktadır⁴².

İÖ 2. Binyıla ait Hitit yazılı kaynaklarında “Karkiša” ya da “Karkiya/Karkiša”, İÖ I. Binyıl Pers kaynaklarında ise “Karka” adıyla geçen yerin Karia Bölgesi olduğu düşünülmektedir⁴³. Ayrıca Ksanthos'da bulunan üç dilde yazılmış yazıtta Karia'nın adı “Krk” olarak geçmektedir⁴⁴. Bazı araştırmacılar Karlar'ın kökeninin Luviler olduğunu ileri sürmesine karşın, bu konuda kesin yargıya varmak doğru değildir⁴⁵.

Homeros, Kariyalılar hakkında “*Maindros kıyılarında, yüksek doruklu Mykale Dağı eteklerinde oturan ve kaba konuşan*” tanımlaması yapmaktadır⁴⁶. Ayrıca Troia Savaşı'nda Kariyalıların, Troialıların müttefiki olduğunu aktarmaktadır⁴⁷. Herodotos, Karların Lelegler

---

³⁹ Küçükveren 2005, 14 – 15.

⁴⁰ Umar 1999, 1.

⁴¹ Sevin 2016, 129.

⁴² Sevin 2016, 131.

⁴³ Küçükveren 2005, 18; Pişkin 2007, 3.

⁴⁴ Küçükveren 2005, 18.

⁴⁵ Sevin 2016, 125.

⁴⁶ Homeros II. 867-870.

⁴⁷ Homeros II. 867-870.

adı altında Ege Adaları'nda oturduklarını ve daha sonra ana karaya geldiklerini aktarmaktadır⁴⁸.

Herodotos Kariyalılar hakkında⁴⁹: “*Kariyalılar ana karaya adalardan gelmişlerdir. Eskiden Leleg adı altında adalarda otururlardı ve Minos uyruğundaydılar... Çok sonraları Dorlar ve Ionlar, Kariyalılar'ı adalardan çıkarmışlar, onlar da bunun üzerine ana karaya göçmüşlerdir. Giritliler'in Kariyalılar hakkında anlattıkları budur; ama Kariyalılar'ın kendileri bunu kabul etmezler; onlar ana karanın yerlisi olduklarını ve hep şimdiki adlarını taşıdıklarını söylerler. Mylasa'da Zeus Karios'a ait çok eski bir tapınak gösterirler ki buraya, kardeş uluslar olarak Mysialılar ve Lydialılar kabul edilirlerdi*” şeklinde aktarmıştır.

Yukarıdaki metinde, Karia'lıların kendilerini ana karada oturan yerli bir halk olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca o zamanlar Leleg olarak adlandırılan Kariyalıların, Girit kralı Minos'un egemenliğinde olduğu görülmektedir. Homeros, Troia Savaşı sırasında Troas Bölgesi'nin güneybatı ucunda Satnioeis (Tuzlu) Çayı kıyılarında yaşayan Leleglerin⁵⁰ daha sonra Karia Bölgesi'nde özellikle Halikarnassos çevresinde 8 kent kurduğunu ve Karia'dan farklı bir etnik kökene sahip olduklarını aktarmaktadır⁵¹. Ayrıca Theangelalı Philippos, Kariyalılar'ın Lelegler'i köle olarak kullandıklarını bildirmiştir⁵². Strabon ise Lelegler hakkında Kariyalılar'la sefere çıktıktan sonra Hellas'a dağılıp karıştıklarını ve böylece tüm soyun ortadan kaybolduğunu aktarmaktadır⁵³.

İÖ. 1000 civarında Yunanistan'dan Anadolu'ya gelen Aiol ve Ion göçlerinden kısa bir süre sonra Dor göçleri başlamıştır. Peloponnessos yarım adasından gelen Dor halkı, adalar ve Güneybatı Anadolu kıyılarına göç etmişlerdir. Dorlar, Girit'i ve doğuda Rhodos ve Kos adalarını işgal etmişlerdir. Daha sonra Datça ve Bodrum yarımadalarına yerleşen Dor halkı, yerli halkın iç kesimlere doğru yerleşmesine sebep olmuştur. Zamanla yerli

---

⁴⁸ Hdt. I.171; Bean 2000, 1.

⁴⁹ Hd. I.171.

⁵⁰ Homeros II. XXI. 85-86.

⁵¹ Str. XIII. 1. 58.

⁵² Athenaeus VI. 27.

⁵³ Str. 13.I. 58-59.

halkla birlikte karışmışlardır⁵⁴. Dor Hexapolis'i olarak bilinen 6 şehrin Knidos'ta belli zamanlarda Triopion Apollo Festivali için bir araya geldikleri bilinmektedir⁵⁵.

İÖ 7. ve 6. yüzyıllarda Lydia Krallığı, Karia şehirlerini egemenliği altına almıştır. İÖ 546 yılında Anadolu'ya gelen Persler, Lydia kralı Kroisos'u yenerek Karia Bölgesi'ne hakim olmuştur⁵⁶. Batı Anadolu'ya gelen Pers komutanı Harpagos, Ionlar ile anlaşma yapmış ve Karia Bölgesi'nde egemenlik kurmuştur⁵⁷. Bean'e göre Karia kentlerinden sadece Pedasa kenti Perslere karşı gelmiş⁵⁸, Umar'a göre ise Pedasa ve Kaunos kentleri Perslere karşı koymuştur⁵⁹.

İÖ 499 yılında Miletos önderliğinde başlayan Ionia ayaklanması, İÖ 494 yılında Miletos'un yenilmesiyle son bulmuştur. Karialılar'ın da ayaklanmaya katıldığını duyan Pers komutanı Dareios, Karialılar'a saldırmak üzere yola çıkmıştır. Pers ordusunun geldiğini duyan Karia Birliği ise Marsyas Çayı yakınlarında hazırlık yaparak beklemişlerdir. Perslerin, Karialılar'ı ağır bir yenilgiye uğratmasına karşın, Karialılar yılmayıp Labraunda'da toplanarak tekrar savaşmaya karar vermişlerdir. Bu savaş sonucunda Karialılar, Mylasa'yı kaybetmişlerdir. Dareios, Halikarnassos çevresindeki Karia kentlerine ve özellikle Pedasa'ya saldırmak için güneye ilerlerken bunu duyan Karialılar Pers ordusunu pusuya düşürerek bir zafer kazanmışlardır⁶⁰.

Birkaç yıl sonra Dareios'un Atina'ya yaptığı saldırı başarısız olmuştur. İÖ 480'de, Kserkses tarafından gerçekleştirilen saldırı Salamis ve Palatia'da geri püskürtülmüş oldu. Bu savaşlar sonrasında Perslere karşı koyabilmek için Attika - Delos Deniz Birliği kurulmuştur. Karialılar'ın da dâhil olduğu Attika - Delos Deniz Birliği'ne üye olan kentler gelirlerine göre vergi verecek ve ihtiyaç duyulduğu zaman gemi tedarik edeceklerdi⁶¹.

İÖ 404 yılında gerçekleşen Peleponnessos Savaşı'nda Spartalılar, Atinalılar'ı bozguna uğratmıştır. Böylelikle Attika - Delos Deniz Birliği de bozulmuştur. Spartalılar,

---

⁵⁴ Sevin 2016, 126-127.

⁵⁵ Bean 2000, 4.

⁵⁶ Bean 2000, 5; Umar 1999, 5,6.

⁵⁷ Bean 2000, 5,6.

⁵⁸ Bean 2000, 6.

⁵⁹ Umar 1999, 6.

⁶⁰ Umar 1999, 7-8; Bean 2000, 6.

⁶¹ Bean 2000, 6.

Batı Anadolu kentlerini elinde tutmaya çalışmışlarsa da çok başarılı olamamışlardır. İÖ 387 yılında Kral Barışı ile birlikte Anadolu kentleri tekrardan Pers himayesine girmiştir⁶².

İÖ 395 yılında Karia, yerli bir aileye satraplık olarak bırakılmıştır. Karia'nın ilk satrabı Hyssaldomos olmuştur. Ardından Hekatomnos (İÖ 395-377) satraplığın başına geçmiştir. Hekatomnos'un soyunu devam ettirecek Mausolos, Idreus ve Piksodaros adında üç oğlu, Artemisia ve Ada adında 2 kızı olmuştur. Hekatomnos öldükten sonra İÖ 377 - 353 yılları arasında Mausolos satraplığın başına geçerek bağımsız bir krallık gibi yönetimini sürdürmüştür⁶³. Mausolos önceleri satraplık başkenti Mylasa'dan, İÖ 4. yüzyılın ortasında satraplığı Halikarnassos'a taşımıştır. Çevredeki 6 kasabayı da Halikarnassos'a taşınmaya zorlayan satrap, büyük bir Yunan tarzında kent oluşturmuştur. Mausolos'tan sonra Artemisia (İÖ353-351), Idreus (İÖ 351 – 344), Ada (İÖ 340 civarı), Piksodaros (İÖ 340 - 334) ve Orontobates (İÖ 334- 333) satraplık yapmıştır. Son iki satrap Karia'yı belli bir süre birlikte yönetmişlerdir⁶⁴.

İÖ 334 yılında Büyük İskender'in eline geçen Karia Bölgesi'nin yönetimi Ada'ya bırakılmıştır. Büyük İskender öldükten sonra Diadokhlar Dönemi olarak adlandırılan dönemde bölge İskender'in komutanları arasında çekişmelere sahne olmuştur. Bu dönemde bölge, önce Antigonos'un, İÖ 301 yılından sonra Lysimakhos'un, İÖ 281 yılından sonra da Seleukos'un eline geçmiştir. Bu arada kıyıda yer alan Kaunos, Halikarnassos ve Myndos gibi bazı kentler Ptolemaios sülalesinin eline geçmiştir⁶⁵. İÖ 3. yüzyılda Seleukos ve Ptolemaios sülalesinin zayıflaması sonucu anakarada ve adalarda Rhodos hâkimiyeti görülmeye başlamıştır. İÖ 227 yılında ise Pergamon Krallığı, Seleukos'ların egemenliğine son vererek tüm Karia Bölgesi'ni egemenliği altına almaktadır⁶⁶. İÖ 167 yılında Rhodos himayesinde kalmak istemeyen Kariyalılar huzursuzluk çıkardıktan sonra Karia bağımsızlığını kazanmıştır. İÖ 129 yılında ise Karia Bölgesi, Roma'nın Asia eyalati sınırları içerisine alınmıştır⁶⁷. Hristiyanlık Dönemi'ne gelindiğinde ise Karia'da Hristiyanlığın çok yavaş ilerlediği görülmektedir⁶⁸.

---

⁶² Bean 2000, 6, 7.

⁶³ Sevin 2016, 128.

⁶⁴ Sevin 2016, 128-129.

⁶⁵ Sevin 2016, 129.

⁶⁶ Bean 2000, 9.

⁶⁷ Sevin 2016, 129.

⁶⁸ Bean 2000, 14.

Karia Bölgesi sınırları içerisinde yer alan fakat Herodotos'un Panionion Birliği'ne üye olduklarını aktardığı Güney İonia kentleri; Miletos, Myus ve Priene'dir⁶⁹. Latmos Körfezi'nin güneybatı bölümünde bir yarımada konumunda Miletos antik kenti yer almaktadır. Miletos'un yaklaşık 15 km kuzeydoğusunda, Latmos (Beşparmak) Dağı'ndan kuzeybatıya inen sırtın sonunda yarımada konumundaki Myus antik kenti bulunmaktadır⁷⁰. Priene antik kenti ise Miletos ve Myus'un kuzeyinde yer alan Mykale (Samsun) Dağı eteklerinde yer almaktadır⁷¹.

Güney İonia kentleri buluntu merkezleri bölümünde detaylı olarak anlatılacağı için bu bölümde değerlendirilmemiştir.

---

⁶⁹ Hdt. 1. 142.

⁷⁰ Weber 1965, 43.

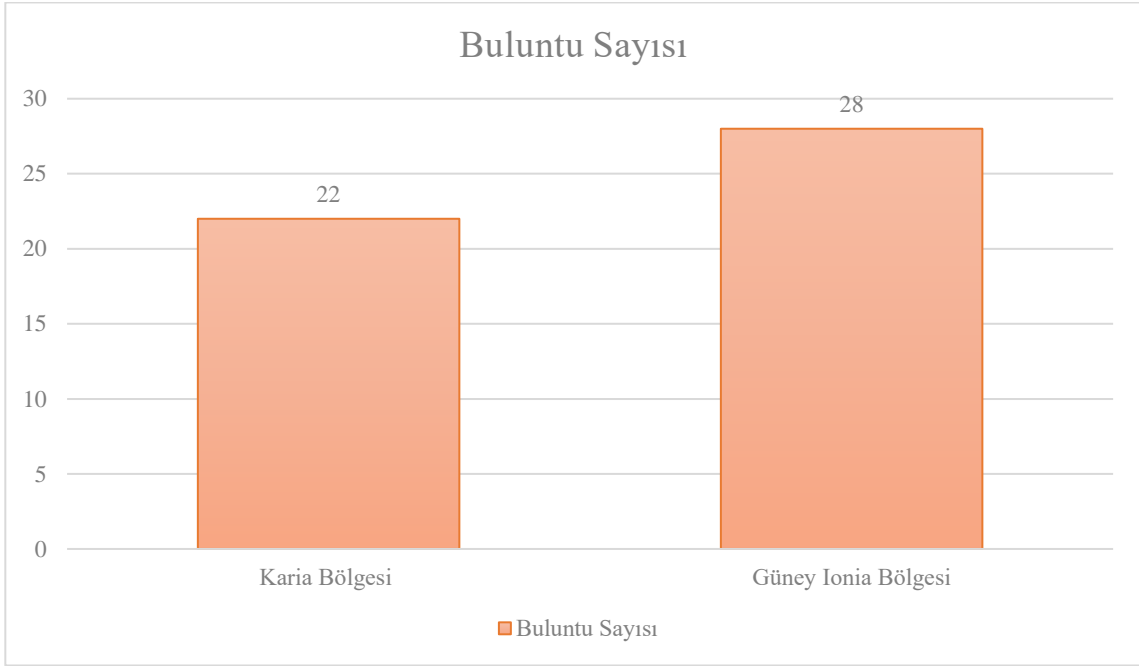
⁷¹ Rumscheid 2000, 2 – 3.

2. BÖLÜM

2. BULUNTU MERKEZLERİ VE FİGÜRİNLER

Çalışma kapsamında toplamda 74 adet figürin değerlendirilmiştir⁷². Aydın Arkeoloji Müzesi'nde yapılan envanter defteri incelemesinde bu figürinlerin Karia ve Ionia Bölgesi kentlerinden buldukları tespit edilmiştir.

Tablo 1. Figürinlerin Buldukları Bölgelere Göre Dağılımları.

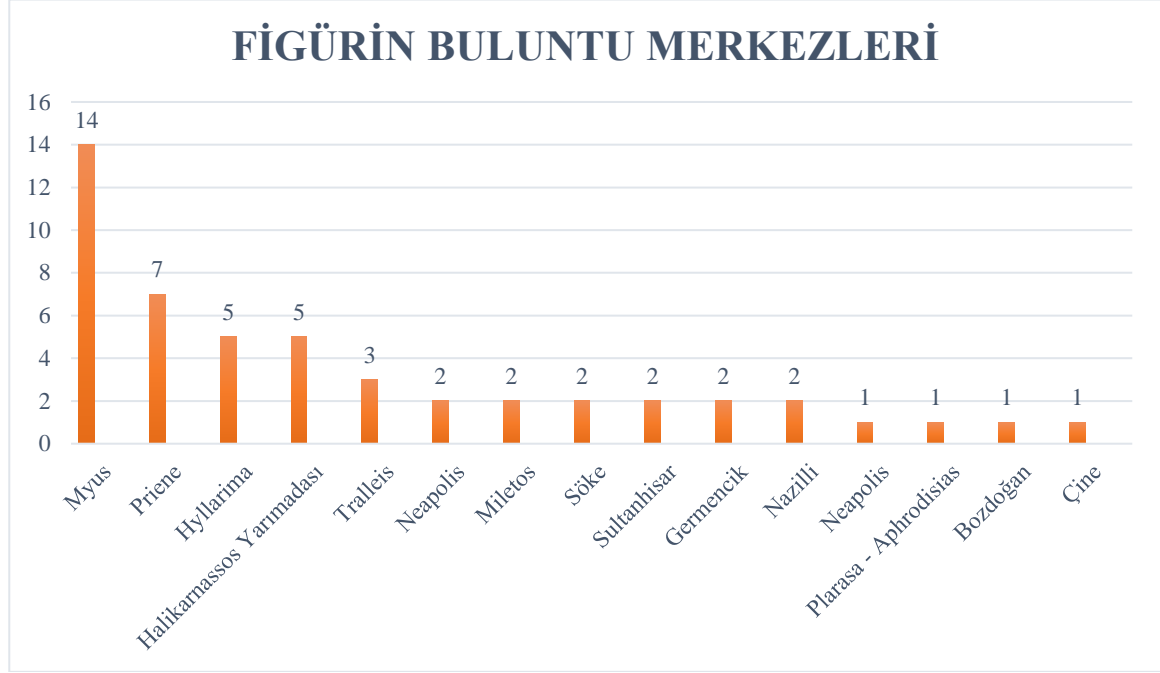

Çalışmada ele alınan 22 figürinin Karia Bölgesi kentlerinden, 28 figürinin ise Güney Ionia kentlerinden bulunduğu belirlenmiştir. Bu figürinlerden Karia Bölgesi buluntuları olan 5 figürin 1994 yılında hibe yoluyla Hyllarima'dan (**K. 22 - K. 24, K. 62, K. 63**), 3 figürin Tralleis antik kentinden (**K. 31, K. 32 ve K. 67**), 5 figürin 1965 yılında K. Erim tarafından hibe yoluyla Halikarnassos Yarımadası'ndan (**K. 25, K. 27 - 29**), 1 figürin E. Kemer'den satın alma yoluyla Bodrum'dan (**K. 64**), 1965 yılında Mehmet Oflas'dan satın alma bir figürin (**K. 50**) ile diğeri hibe yoluyla (**K. 8**) gelen iki figürin Sultanhisar'dan, 1975 ve 1990 yıllarında müsadere (**K. 7**) ve Ali Rüştü Yıldırğan'dan satın alma yoluyla gelen (**K. 52**) iki figürin Germencik'ten, 1959 yılında satın alma yoluyla iki figürin Nazilli'den (**K. 4 ve K.**

⁷² Çalışma kapsamına alınan figürinlerden 9 tanesi, Doç. Dr. Murat Çekilmez tarafından yayınlanmıştır. 2015 yılında, OLBA dergisinde "Hyllarima'dan Bir Grup Figürin" başlıklı makalede Aphrodite rahibeleri ve ephebos figürinlerinden oluşan 5 eser yayınlamıştır (Çekilmez 2015, 371 – 395). Rahip ve Hydrophros figürinlerinden oluşan diğeri 4 figürin ise, 2015 yılında TÜBA-AR dergisinde "Halikarnassos Yarımadası'ndan Bir Grup Figürin" adlı makalede yayınlanmıştır (Çekilmez 2015, 109-123).

38), 1967 yılında satın alma yoluyla Plarasa – Aphrodisias’tan (K. 55) bir figürin, 2002 yılında müsadere yoluyla Çine’den (K.60) bir figürin ve bir figürin Bozdoğan’dan⁷³ (K. 65) gelmektedir.

Tablo 2. Figürinlerin Buluntu Merkezlerine Göre Dağılımı.

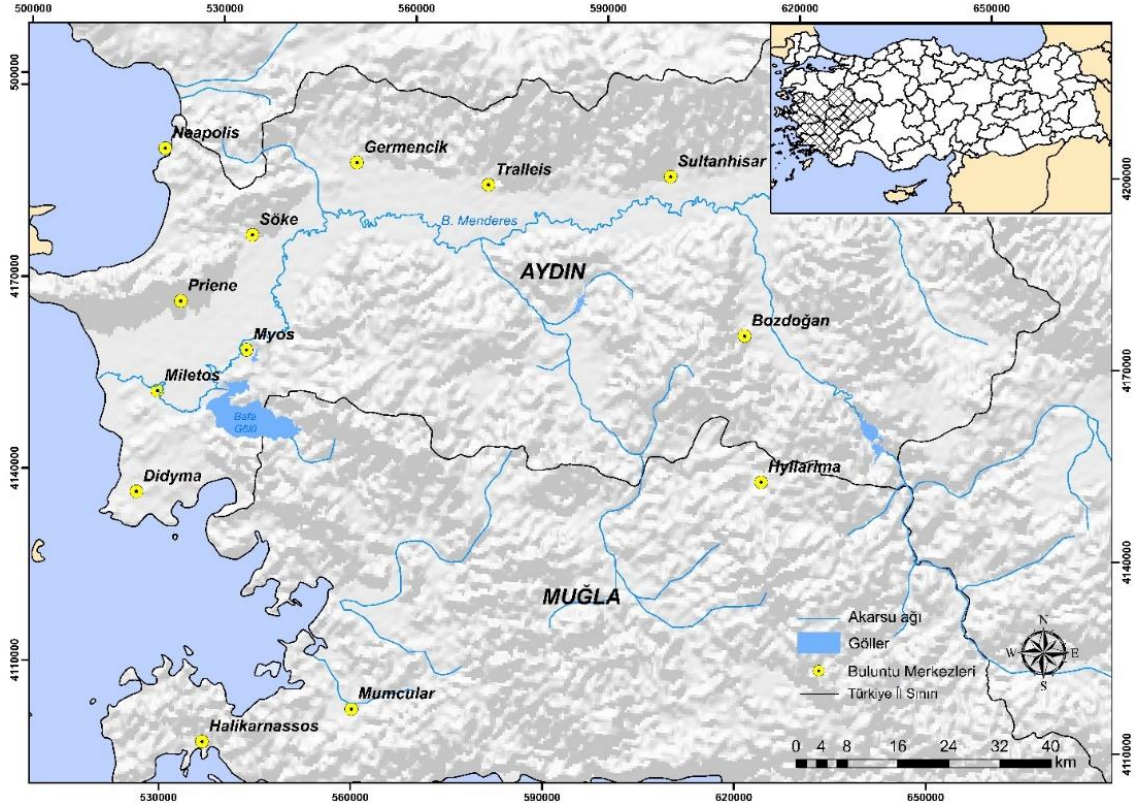
Güney Ionia Bölgesi buluntusu olan 14 figürin 1964 ve 1966 yılları arasında H. Weber’in yaptığı kazılar sonucunda Myus’tan⁷⁴ (K. 10, K. 11, K. 15, K. 16, K. 18, K. 19, K. 20, K. 33, K. 34, K. 39, K. 49, K. 56, K. 72, K. 74), 7 figürin 1974 yılında fosseptik kazısı yoluyla Priene’den (K. 9, K. 42, K. 44, K. 45, K. 47, K. 54, K. 73), 2 figürin 1959 ve 1968 yıllarında hibe yoluyla Miletos’tan (K. 68 ve K. 71), 2 figürin 1978 yılında Neapolis’den (Kuşadası), (K. 1, K. 36), 2 figürin 1968 yılında Mustafa Onur’dan satın alma

⁷³ Değerlendirmeye alınan boğa üzerinde çocuk figürünü, 2015 yılında Murat Çekilmez tarafından “A Catalogue of the Greek and Roman Terracottas in the Aydın Archaeological Museum” adlı çalışmada tanıtım amacıyla <https://journals.openedition.org/acost/620> uzantılı internet sitesinde yayınlanmıştır.

⁷⁴ Değerlendirmeye alınan 14 figürinden, 6 tanesi Hans Weber tarafından 1965 ve 1967 yıllarında yayınlamıştır. 1965 yılında, IstMitt 15’ de “Myus. Grabung 1964” başlıklı makalede ayakta giyimli kadınlar ve kadın figürünü başından oluşan 4 eser yayınlanmıştır (Weber 1965, 43 – 64, Taf. 28). Kourotrophos ve Apollon figürininden oluşan 2 eser ise 1967 yılında IstMitt 17’de “Myus. Grabung 1966” adlı makalede yayınlanmıştır (Weber 1967, 128 – 143, Taf. 9).

yoluyla Söke'den (K. 21 ve K. 26), 1 figürin ise Didyma⁷⁵,dan (K. 14) gelerek çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

Aydın Arkeoloji Müzesi'nin envanter defterlerinde buluntu merkezleri belirtilmeyen 24 tane figürinin⁷⁶ ise müsadere, istirdat, satın alma ve hibe gibi çeşitli yollarla Aydın Arkeoloji Müze'sine getirilmiştir.

Harita 1. Figürinlerin Buluntu Merkezleri⁷⁷.

2.1. Myos Antik Kenti ve Buluntuları

Myos antik kenti, Aydın iline bağlı, Söke ilçe merkezinden 18 km güneyde ve Miletos'un 15 km kuzeydoğusunda yer almaktadır⁷⁸. Latmos Dağı'ndan kuzeybatıya inen bir sırtın sonunda yer alan yarımada konumundaki kent, Roma İmparatorluk Dönemi'nden sonra Büyük Menderes Nehri'nin alüvyonları taşıması sonucunda kıyıdan uzaklaşarak liman kenti olma özelliğini kaybetmiştir (Fig. 2). Ovanın güney ucunda Büyük Menderes Nehri

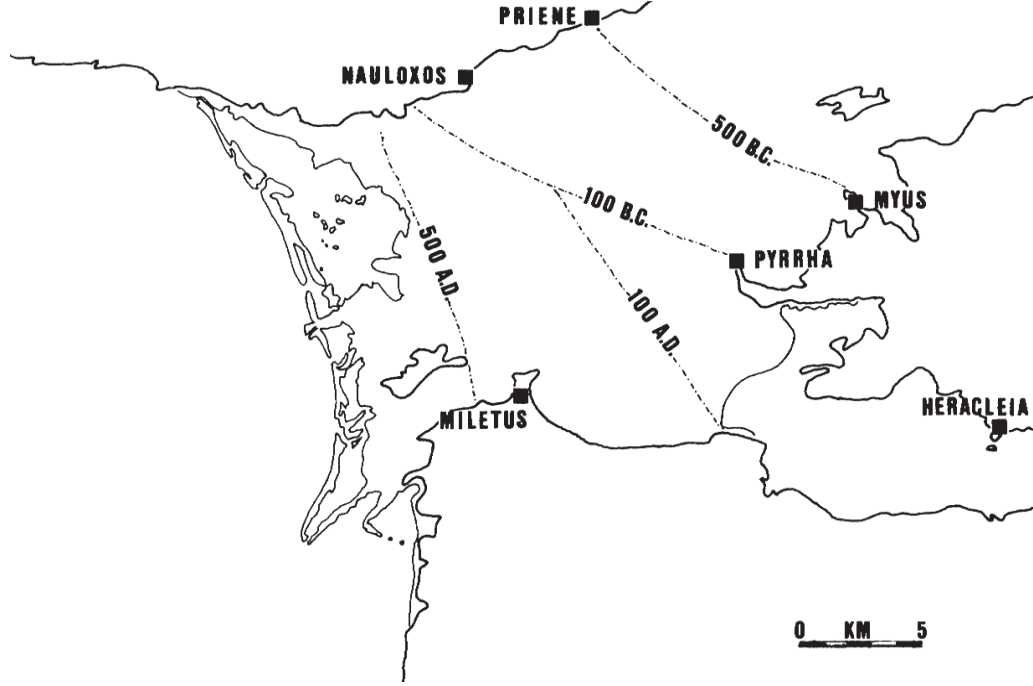
⁷⁵ Değerlendirmeye Tanrıça/Kadın protomu, 2015 yılında Murat Çekilmez tarafından "A Catalogue of the Greek and Roman Terracottas in the Aydın Archaeological Museum" adlı çalışmada tanıtım amacıyla <https://journals.openedition.org/acost/620> uzantılı internet sitesinde yayınlanmıştır.

⁷⁶ Buluntu yeri bilinmeyen örnekler: K. 2, K. 3, K. 5, K. 6, K. 12, K. 13, K. 17, K. 30, K. 35, K. 37, K. 40, K. 41, K. 43, K. 46, K. 48, K. 51, K. 53, K. 57, K. 58, K. 59, K. 61, K. 66, K. 69 ve K. 70.

⁷⁷ Çalışmalarında, haritalandırma konusunda desteğini esirgemeyen Derya Çakaroz'a teşekkür ederim.

⁷⁸ Weber 1965, 43.

alüvyonlarının 14 m üzerinde şehir tepesi yükselmekte ve bu tepenin hemen önünde tapınak tepesi yer almaktadır. Tapınak tepesi kuzey - güney uzantılı ve yaklaşık 200 m uzunlukta ve şuan Büyük Menderes Nehri'nin güney kıyısından yaklaşık 100 m uzaklıkta, yarımadanın en ucunda yer almaktadır. Şehir tepesi üzerinde şehrin kent simgesi haline gelen ve Avşar Kalesi olarak adlandırılan Geç Bizans Dönemi'ne ait bir kale bulunmaktadır⁷⁹.

Harita 2. Büyük Menderes Nehri'nin Alüvyonları Taşması Sonucu Oluşan Delta Ovasının Dönemlere Göre İlerlemesi⁸⁰.

Herodotos, on iki İon kentinden biri olarak saydığı Myus'tan Karia Bölgesi'ndeki bir Güney İonia kenti olarak bahsetmektedir⁸¹. İÖ 5. yüzyılda ilk defa tarih sahnesinde görülen Myus'un limanında 200 gemilik Pers donanmasının demirlediği bilinmektedir⁸². Yaklaşık 5 yıl sonra Myus'un, İÖ 494 yılında gerçekleşen Lade Savaşı'na ise 3 gemi ile katıldığından söz edilmektedir⁸³. Attika – Delos Deniz Birliği vergi listesinde adı geçen Myus'un, İÖ 452 ile 430 yılları arasında birliğe vergi verdiği görülmektedir⁸⁴. Perslerin İonia topraklarına

⁷⁹ Weber 1965, 43; Bean 1997, 227.

⁸⁰ Greaves 2000, 112, Fig. 4.

⁸¹ Herodotos, İon kentlerinin kurulduğu yerlerin iklimlerinden övgü ile bahsetmektedir. Ayrıca kuzeyde, güneyde, doğuda ve batıda kalan bölgelerin havasının değişiklik gösterdiğini hatta dillerinin bile değişiklik gösterdiğini aktarmaktadır. İonialıların kullandığı 4 farklı lehçe olduğunu ve Miletos, Myus ve Priene gibi güneyde kalan İon kentlerin aynı dili konuştuğundan söz etmektedir. Hdt. 1. 142

⁸² Hdt. 5. 36; Boyana 2006, 39; Weber 1965, 46.

⁸³ Hdt. 6. 8; Kroll 1935, 1430; Weber 1965, 46.

⁸⁴ Myus, vergi listelerine göre: İÖ 452/1 yılında 150 drahmi, İÖ 450/49 ve İÖ 447/6 yılları 100'er drahmi, İÖ443/2'den İÖ 439/8 yılına kadar 100'er drahmi ve İÖ 439/8 yılında 100 drahmi vergi vermektedir; Boyana 2006, 39.

geldiğinde aldıkları kentlerden biri olan Myus, İÖ 480 yılında Pers kralı Artakserkses tarafından Themistokles'e verilmiştir⁸⁵. İÖ 201 yılında, Makedonyalı V. Philipos'un ele geçirdiği Myus, seferleri sırasında ordusuna besin desteği veren Menderes Magnesia'sına verilmiştir. Kısa bir süre sonra ise Myus, Miletosluların himayesi altına girmiştir⁸⁶. Pausanias'a göre Büyük Menderes Nehri'nin taşıdığı alüvyonlar sonucu bataklığa dönen Myus'u sivrisinekler basmıştır. Sıtma gibi hastalıklara sebep olan bu olay, Myusluların kült heykelleri ve taşınabilir eşyalarını yanlarında alarak Miletos'a taşınmalarına neden olmuştur⁸⁷. Ayrıca Pausanias, Myus'un kurucusunun Atinalı Kodros oğlu Kyaretos olduğunu aktarmaktadır⁸⁸.

Myus Antik kentindeki ilk kazı ve araştırmalar T. Wiegand tarafından 1908 yılında Miletos antik kenti kazıları kapsamında yapılmıştır⁸⁹. Kazı ve araştırmalarla ilgili veriler 1935 yılında *RE*'de (*Paulys Real-Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft*) yayınlanmıştır⁹⁰. O. Rayet ve A. Thomas, 1877 yılında *Milet et le Golfe Latmique I* adlı yayında Myus'un, Avşar Tepesi üzerinde yer aldığını doğru olarak konumlandıran ilk araştırmacılar olmuştur⁹¹. Daha sonra H. Weber, 1964 ve 1966 yıllarında Tapınak Tepesi ve Şehir Tepesi olarak adlandırdığı alanlarda sistematik kazılar yürütmüş ve şehrin planını çıkartmıştır (**Harita. 3**)⁹².

Myus antik kenti, güneyden kuzeye doğru eğimli bir tepe üzerinde yer almaktadır. Tepenin en üst kısmında bir tapınak ile birlikte Bizans ve Ortaçağ Dönemi'ne tarihlenen

---

⁸⁵ İÖ 494 yılında yapılan Salamis Deniz Savaşı'nı Atinalıların kazanmasında büyük rolü olan Themistokles, daha sonra Perslere bilgi sızdırdığı gerekçesiyle kentten Peloponnesos'a kaçır. Oradan da, Perslerin yanına sığınan Themistokles'in sadakati sınırdır. Daha sonra Pers kralının dostluğunu kazanan Themistokles'e ekmek için Magnesia, şarap için Lampsakos ve *opsom*(katık) için Myus kentleri verilir; Diodoros 11.57.7; Thuk. I.138.

⁸⁶ Strbn XIV. 1.

⁸⁷ Paus. 7.2.11.

⁸⁸ Ayrıca Myus ve Priene'ye yerleşen İonialıların, kentleri Kariyalılardan aldıklarını aktarmaktadır; Paus. 7.2.10; Strab. 14. 633.

⁸⁹ Weber 1965, 47.

⁹⁰ Kroll 1935, 1430 – 1437.

⁹¹ Rayet - Thomas 1877, 28; Kroll 1935, 1436; Weber 1965, 46; Chandler 1765 yılında *Travels in Asia Minor I* 189'da Latmos Herakleia'sı kalıntılarını Myus için tanımlamıştır (Chandler 1825 1 vd.). Daha sonra bu hata Leake tarafından *Journal of a Tour Asia Minor* 1824, 239 yayınında devam etmiştir. Fellows, 1839 yılında *Journal written on an excursion Asia Minor*'de tesadüfen Herakleia yerine Myus olarak yazmıştır. 1844 yılında yayımlanan, Kiepart haritasında M. olarak işaretlenen yerin ölçeğin çok küçük olması sebebiyle Myus'u kastettiği kesin olarak söylenememektedir (Kroll 1935, 1436). S. Reinach, İngiliz deniz haritasında M. olarak işaretlenen noktayı ziyaret eder. Fakat birkaç parça bulunması nedeniyle buranın Myus olup olmadığını anlayamamaktadır (Kroll 1935, 1436).

⁹² H. Weber, Menderes Nehrinin taşıdığı alüvyonların, Tapınak Tepesi ve Şehir Tepesi arasını doldurduğunu ve burada dar bir köprü olabileceği görüşündedir; Weber 1965, 45; Weber 1967, 128 – 143.

kale bulunmaktadır⁹³. Tepenin aşağı kısmında ana kayadan oluşan üst üste iki teras yer almaktadır. Bu terasların bulunduğu alan ise Tapınak terası olarak adlandırılmaktadır. Alt tapınak terasında, İon mimarisine ait parçaların bulunduğu, peripteros planlı, 17 x 30 m. alan üzerinde, Pausanias'ın da gördüğünü söylediği beyaz mermerden yapılmış Dionysos Tapınağı olduğu düşünülmektedir⁹⁴. H. Weber ise buradaki tapınağın Dionysos'a adandığına dair net bir verinin olmadığını ve kıyıya yakın olması sebebiyle, Myus sikkeleri üzerinde de betimlenen Poseidon'a adanmış olabileceği görüşünü ortaya atmıştır⁹⁵. Tapınağın alt kısmında yer alan istinat duvarı Büyük Menderes Nehri'nin kenarında yer almaktadır⁹⁶. Yaklaşık 3 m yukarıdaki kotta bulunun üst tapınak terasında ise Dor düzeninde Apollon Thermintheus'a adandığı düşünülen bir tapınak bulunmaktadır⁹⁷. Yukarı teras üzerindeki tapınakta Arkaik bir kouros üzerindeki yazıt nedeniyle buranın Apollon Thermintheus'a adandığı düşünülmektedir⁹⁸. Ayrıca 1903 yılında, Miletos tiyatrosunun doğu parodos duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış ante bloğudaki yazıtta, Myus'taki Apollon Termintheus kültü ve tapınağından söz edilmektedir⁹⁹.

Apollon Termintheus Tapınağı'nın güneyinde, Arkaik Dönem'e tarihlendirilen kayaya oyulmuş bir niş bulunmaktadır¹⁰⁰. Şehrin güneyine konumlandırılan nekropol alanında, bireysel kaya mezarlarının yanı sıra aile mezarları ve yuvarlak plana sahip mezarlar bulunmaktadır. T. Wiegand, burada yer alan mezarları yakından incelediğinde bu mezarların Hellenistik Dönem'e ait olduklarını ve daha sonra bu nekropolün bir bölümünün Bizans köyü olarak kullandığını aktarmaktadır¹⁰¹. Şehir tepesinin en güneyinde bugün Avşar Kale'si olarak adlandırılan İS 13. yüzyıla ait bir Bizans kalesi bulunmaktadır¹⁰².

1908 yılında, T. Wiegand'ın, Bizans Kalesi yakınlarında bulduğu ve Hellenistik Dönem'e tarihlendirdiği ana tanrıça figürinlerinin, kucağında bir çocuk tuttuğundan söz ederken, olasılıkla *kourotrophos* figürinlerini kastediyor olmalıdır¹⁰³.

---

⁹³ Akurgal 2000, 397.

⁹⁴ Paus VII.2.11; Kroll 1935, 1436; Akurgal 2003, 398.

⁹⁵ Weber 1967, 141; Imhoof-Blumer 1901, 90 Nr. 5 Taf. III, 15.

⁹⁶ Kroll 1935; 1436.

⁹⁷ Weber 1965, 49; Akkurnaz 2007, 41.

⁹⁸ Hermann 1965, 90.

⁹⁹ Apollon Thermintheus kültüyle ilgili detaylı bilgiler için bkz. Hermann 1965, 91; Koenigs 1981, 144; Robert – Robert 1976, 423.

¹⁰⁰ Weber 1965,53; Akurgal 2003, 398.

¹⁰¹ Kroll 1935, 1437.

¹⁰² Kroll 1935, 1437.

¹⁰³ Kroll 1935, 1436; Weber 1965, 46.

1964 yılında, H. Weber, üst tapınak terasının batı yamacında yaptığı kazılar sırasında küçük konutlara ait olabileceğini düşündüğü duvar kalıntıları ortaya çıkarmıştır. Bu duvar kalıntılarının içerisinde Ion kaidesi, Ion başlığı ve sütun tamburları gibi ufak parçalara ayrılmış mimari elemanlar ele geçmiştir. Ayrıca bu moloz yığını içerisinde kırmızı figürlü ve siyah firnisli seramik parçalarıyla birlikte İÖ 5. ve 4. yüzyıla ait **K. 18** ve **K. 19** numaralı ayakta giyimli kadın figürinleri ele geçmiştir¹⁰⁴. H. Weber, 1965 yılında yayınlanan “*Myus, Grabung 1964*” adlı makalenin levhalar bölümünde buluntuları toplu olarak yayınlamasına karşın, Hellenistik Dönem’e tarihlendirilen **K. 49**¹⁰⁵ numaralı kadın figürin başından metin kısmında bahsetmemiştir. Bundan başka muhtemelen etütlük olarak ayırdığı için diğer ayakta kadın figürin parçalarından ve bir rahip (?) figürini parçasından çalışmanın metin kısmında söz etmemektedir¹⁰⁶.

1966 yılında, H. Weber, aşağı tapınak terasında ve ayrıca İÖ 6. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen tapınak çevresinde Bizans Dönemi’ne tarihlenen sırlı seramiklere ek olarak terrakotta figürinler bulunduğunu belirtmektedir¹⁰⁷. Araştırmacı, terrakotta figürinler hakkında detayla bilgi vermemesine karşın, levhalar bölümünde, *kourotrophos* figürini ve *Apollon* figürini başına yer vermiştir. Yazar sözü edilen çalışmada **K. 15** numara ile temsil edilen *kourotrophos* figürinini, “ayakta giyimli kadın” olarak tanımlamıştır¹⁰⁸. Stil değerlendirmesine göre sağ elinde bir meyve ve sol elinde mantoya sarılı bir çocuk tutan bu figürinin, T. Wiegand’ın daha önce bulunduğu Hellenistik Dönem figürinlerinden daha önceki bir döneme işaret ettiğini aktarmaktadır¹⁰⁹. Bunun yanında çalışmada **K. 10** ile temsil edilen *Apollon* figürin başını, “*Diademli Tanrıça Baş*” olarak adlandırmıştır¹¹⁰.

H. Weber’in 1967 yılında yayınladığı “*Myus, Grabung 1966*” adlı makalede bahsedilmeyen fakat Aydın Arkeoloji Müzesi envanter defterine kaydedilen 8 terrakotta figürin daha tespit edilmiştir. Bu figürinler, **K. 11** numaralı Satyr, **K. 16** numaralı giyimli kadın/tanrıça parçası, **K. 33** numaralı kouros figürini parçası, **K. 34** numaralı giyimli kadın,

---

¹⁰⁴ Weber 1965, 49 -50.

¹⁰⁵ **1482** Müze Env. Numaralı figürinin, müze envanter defterinde, 1966 yılında Myus’taki kazı sırasında bulunduğu yazmaktadır. Fakat, (Weber 1965, Taf.28, 1)’de görüldüğü kadarıyla bu eser 1964 yılındaki araştırmalar esnasında bulunmuştur.

¹⁰⁶ Weber 1965, Taf. 28, 1.

¹⁰⁷ Metin içerisinde, alt tapınak terasında yer alan tapınağın, Dionysos’a ait olduğunu gösteren net bir verinin olmadığından ve tapınak çevresinde yapılan kazılar sonucunda ele geçen terrakotta figürinler içerisinde de Dionysos’a işaret eden bir bulgunun olmadığından söz etmektedir; Weber 1967, 140.

¹⁰⁸ Weber 1967, Taf. 9, 2.

¹⁰⁹ Weber 1967, 143.

¹¹⁰ Weber 1967, Taf. 9, 3.

K. 39 numaralı kadın figürini başı, **K. 56** numaralı erkek figürini parçası, **K. 72** numaralı at figürini parçası ve **K. 74** numaralı sağ ayaktır. Değerlendirmelere göre bu sekiz figürin, İÖ 540/500'den - İÖ 200/175'e kadar olan dönem içerisinde farklı tarihlere sahiptir. Yukarıda bahsedilen ve buluntu yeri belli olmayan sekiz figüründen yedi tanesi İÖ 540 -500 yıllarına tarihlenen örneklerden olması nedeniyle söz konusu buluntuların olasılıkla Myus'taki Yukarı Tapınak Terası çevresinde bulunmuş olabileceği düşünülmektedir. **K. 11** numaralı aktör figürini ise Dionysos kültü ile bağlantısı nedeniyle Aşağı Tapınak Terası çevresinden bulunmuş olabilir.

2.2. Miletos Antik Kenti ve Buluntuları

Miletos antik kenti, Aydın ili, Söke ilçesi, Akköy'ün 5 km kuzeyinde Balat Köyü yakınlarında Latmos Körfezi'nin güneybatı ucundaki bir yarımada üzerine kurulmuştur¹¹¹. Miletos'un *khora*'sının (territoriumunun) tam olarak sınırları belirlemek mümkün değildir¹¹². Tarih öncesi dönemde Miletos'un kapladığı alan bilinmemektedir. Minos Dönemi'ne gelindiğinde Miletos'un iç kesimlerinde bu döneme ilişkin kalıntılar bulunamamıştır. Myken Dönemi'nde ise Didyma da dâhil olmak üzere Myken seramiği bulunmuş olmakla birlikte, Miletos/Millawanda *khora*'sının büyüklüğü saptanamamıştır¹¹³. Milesia'nın Arkaik Dönem ve sonrasına ilişkin daha net veriler bulunmaktadır. Kentin khora'sı, Miletos'un kurulduğu kireçtaşı yarımadaının tamamını, Akbük Koyu'ndaki Teikhioussa yerleşimine kadar uzanan alanı, Büyük Menderes Vadisi'nin bir kısmını, Mykale Yarımadasını, Grion (İlbira) Dağı'nı ve muhtemelen çevre adaların bir kısmını kapsamaktaydı¹¹⁴.

Miletos'un en erken buluntuları, Geç Kalkolitik Çağ'a tarihlendirilmektedir. Von Graeve, Kalkolitik Çağ'ın Ege'de ayrı bir kronolojiye sahip olmaması nedeniyle Geç Kalkolitik Çağı, Ege kronolojisinde "Ege Geç Neolitik" çanak çömleği olarak

¹¹¹ Sevin 2016, 118.

¹¹² Greaves 2003, 11; Antik kaynaklarda, Miletos'un khora'sını tanımlamak için *Milesia* kelimesi kullanılmıştır; Hdt. 1.17, 18, 46, 5.29; 6.9; Thuk. 8.26.3.

¹¹³ Greaves 2003, 11.

¹¹⁴ Miletos, Menderes Magnesia'sını bozguna uğrattıktan sonra Klasik Dönem'de ait Magnesia kalıntılarında İÖ 5. yüzyılda bulunduğu tahmin edilen Menderes'in ağzının bulunduğu alana kadar olan 320 km²lik alanın bir bölümünün Miletos'un himayesine geçtiği düşünülmektedir. Arkaik Dönem'de Grion Dağı'nın doğusundaki alanın büyük çoğunluğu Miletos himayesinde olduğu bilinirken, Persler Miletos'u ele geçirmesinden sonra bu alanı Kariyalılara vermiştir. Söz konusu alanın doğusunda Pidasia Antik Kenti kurulmuş ve İÖ 180'e kadar iskân edilmiştir (Cook 1961, 91-96). Milesia khora'sını kapsadığı bir diğer alan, Mykale Yarımadası'nın Thebai'deki kült alanıdır. Ayrıca Miletos'un batısında birçok küçük adadan bazıları belli dönemlerde Miletos himayesine girmiştir; Greaves 2003, 13.

sınıflandırmıştır¹¹⁵. 1997 yılında Athena Tapınağı alanında, Geç Kalkolitik (Miletos I) Dönem tabakasının altında, ana kaya yer aldığı için daha erken bir döneme işaret eden tabaka ortaya çıkarılamamıştır¹¹⁶.

Miletos'un ETÇ'ye ilişkin kalıntıları Athena Tapınağı ve çevresinden bulunmuştur¹¹⁷. OTÇ'ye ait veriler Athena Tapınak alanından ve Bouleuterion'un batısındaki tabakada Orta Minos kültürünü yansıtan koyu üzerine açık renk üslubunda seramik parçaları bulunmuştur¹¹⁸. Athena Tapınağı'nın güneyinde yapılan kazı sonuçları sonucunda GTÇ'ye ait 3 evrenin tespit edilmiştir¹¹⁹. Athena Tapınağı/Tiyatro Limanı dışında, güney kent duvarı yakınlardan buluntular¹²⁰, Stadium Tepesi'ndeki megaron yapı ve Değirmentepe'de bulunan mezarlar GTÇ'ye tarihlendirilmektedir¹²¹. Miletos, GTÇ'nin ilk evresinde Girit'in Minos kültürünün yoğun etkisinde olması bu dönemde kentin Minos kolonisi olduğuna işaret etmektedir¹²². İkinci evre Myken özellikleri göstermesinin yanı sıra Hitit metinlerindeki ismi olasılıkla "Millawanda"dır¹²³. 3. evrede ise Myken etkisi devam etmesine karşın, Hititlere özgü savunma duvarları saptanması her iki kültüründe etkisinde olduğunu göstermektedir¹²⁴.

Miletos'un Arkaik Dönemi'yle ilgili ilk çalışmalar 1900 yılında T. Wiegand tarafından Athena Tapınağı'nda yapılmıştır¹²⁵. Herodotos'un aktardığı bilgiler doğrultusunda Miletos'un 7 km güneydoğusundaki Mengerevtepe'de yapılan kazılar sonucu Assessos Athena Tapınağı ortaya çıkartılmıştır¹²⁶. 1904 – 1909 yıllarında ise Arkaik Miletos'un bulunduğu Kalabaktepe mevki kazıldıktan sonra 1906 yılında yine Arkaik Dönem'e tarihlendirilen Aslanlı Mezar bulunmuştur. Bu araştırmalardan sonra Arkaik

---

¹¹⁵ Bu iki dönemin kabaca çağdaş olduğunu aktarmaktadır; Greaves 2003, 58.

¹¹⁶ Greaves 2003, 58.

¹¹⁷ Greaves 2003, 65.

¹¹⁸ Müller – Wiener 1980, 46 -47.

¹¹⁹ Parzinger 1989, 415-431.

¹²⁰ Kleine 1979, 109 -159.

¹²¹ Greaves, Değirmentepe'de bulunan Geç Tunç Çağı mezarlarının doğrudan Miletos kenti ile ilişkilendirilemeyeceğini aktarmaktadır; Greaves 2003, 68-69.

¹²² Greaves 2003, 69.

¹²³ Greaves 2003, 79 – 80; Ünal 2003, 22; İÖ 15. yüzyılda Minos Saray kültürünün sona ermesiyle, Mykenler Miletos/Millawanda'ya gelerek Minosluların yerini almışlardır.

¹²⁴ Greaves 2003, 69.

¹²⁵ Wiegand 1901, 191 – 199.

¹²⁶ Hdt. 1. 17 – 22; Greaves 2003, 101.

Dönem'e ait çalışmalar sadece Athena tapınağının tabakalarında, V. Graeve tarafından 1980 ve 1990'lı yıllara kadar devam etmiştir¹²⁷.

1901 yılında, T. Wiegand tarafından “*Ausgrabungen Zu Milet*” adlı yayında Bouleuterion'un arkasından Boustrophedon tarzından kurban yazıtı parçası ile tanrıça figürini ele geçmiştir¹²⁸.

1979 yılında, F. J. Henniger ve A. U. Kossatz tarafından “*Zwei Hellenistische Gräber der Milesischen Nekropole*” adlı makale yayınlanmıştır¹²⁹. Zeytintepe'nin batı ve doğu yamaçlarında nekropol alanı içerisinde tespit edilen Hellenistik Dönem'e ait iki oda mezar ve buluntuları incelenmiştir. Batıdaki kuzey- güney uzantılı 1 numaralı oda mezara giriş dromos ile sağlanmaktadır. Daha sonra ön oda, ardından ana oda gelmektedir. Ana oda içerisinde de yanlara doğru açılan dokuz mezar odası bulunmaktadır¹³⁰. 10 gömüye sahip oda mezarın dromos kısmında kandiller, kaplar, süvari betimli iki adak levhası ve bir Herakles figürini tespit edilmiştir¹³¹.

1981 yılında, A. U. Kossatz tarafından “*Ausgewählte Terrakotten Aus Der Grabung Westlich Des Buleuterion*” adlı makale yayınlanmıştır¹³². Bu makalede Miletos'un Bouleuterion'un batısında yapılan kazı çalışmaları sonucunda ele geçen 28 terrakotta figürinin bir kısmı yayına dâhil edilmiştir. Ayrıca ele geçen figürinlerin çoğu 2. *Sektör* olarak adlandırılan alandan gelmiştir. 2. *Sektör*'deki 16 parçadan 10'u koroplastik atölyesine ait olabilecek kil havzasındaki tabakadan gelmiş ve figürinlerin bazıları bu alandan seçilip çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Söz konusu çalışmada Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait terrakotta figürin bulunmazken, Hellenistik Dönem'e ait olabilecek terrakotta figürinlerin ise çok az bir kısmı çalışmaya dâhil edilmiştir¹³³. Ele alınan figürinlerin buluntu durumu ve geçici olarak değerlendirilen ilişkili kronoloji özellikle en eski parçalar için oluşturulmuştur. Figürinlerden seçilmiş iki büyük grup bulunmakta olup ilk grupta Kat 1-7, 9, 10 numaralı figürinler İÖ 6. ve 5. yüzyılın sonlarına, ikinci grupta Kat 11-13, 15 ise İÖ 5. ve 4. yüzyıl

¹²⁷ Miletos'un Arkaik Dönemi'ne ilişkin yazıtlar kente dair çok fazla bilgi vermemektedir. Delphinion ve Didymeion'da saklanıldığı düşünülen bazı yazıtlar, Pers istilasından kurtulabilen nadir yazıtlardan olmasına karşın kırık ve eksiktirler; Greaves 2003, 100.

¹²⁸ Wiegand 1901, 198.

¹²⁹ Henniger – Kossatz 1979, 175-186.

¹³⁰ Henniger – Kossatz 1979, 174-176.

¹³¹ Henniger – Kossatz 1979, 177, 185, 186.

¹³² Kossatz 1981, 130 – 137.

¹³³ Kossatz 1981, 130.

sonlarına tarihlendirilmiştir¹³⁴. Yukarı bahsedilen çalışmada toplamda 15 figürin değerlendirilmiştir¹³⁵. Bu figürinler içerisinde üç boğa figürünü ve parçası¹³⁶, iki peplophoros figürünü¹³⁷, bir tapınak oğlanı figürünü, üç kadın figürin başı¹³⁸, bir sakallı kabartma parçası¹³⁹, bir tanrıça figürünü başı¹⁴⁰, bir bebek figürünü, bir erkek figürünü başı, bir terrakotta torso ve bir hayvan figürünü parçası (hayvanın kabuğuna ait parça) bulunmaktadır¹⁴¹. Araştırmacı, boğa figürinleri, lotus palmet şeridiyle çevrili baş parçası, tapınak oğlanı, bir taht parçası, birçok kadın heykelciği parçası ve bir kuşun gövdesinin tanrıça Hera'yı işaret ettiğini fakat tanrıça Hera'ya ait olabilecek tapınak kalıntılarının olmadığını aktarmaktadır¹⁴².

1982 yılında, W. Müller - Wiener çalışmalarının bir kısmını Kalabaktepe'de gerçekleştirmiştir. Bouleterionun batısında açılan 4 sondaj sonucunda, ilk yerleşimin İÖ 6. yüzyılın 2. yarısından sonraya tarihlendirildiği tespit edilmiştir. Sondajlar sonucunda alandan amphoralar, dinoslar, ok uçları, siyah figürlü lekythosun yanı sıra İÖ 6. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen iki adet terrakotta kadın figürünü ele geçmiştir¹⁴³.

1983 yılında, W. Müller – Wiener, Humeytepe'nin doğu terasının istinat duvarı yakınlarında ve temenosun kuzeyindeki şehir duvarı yakınlarında sondaj çalışması yapmıştır¹⁴⁴. Şehir duvarı yakınlarında yaptıkları sondajda bir tabaka ile örtülmüş İÖ. 3.

¹³⁴ Kossatz 1981, 137.

¹³⁵ Kossatz 1981, 130 – 137; daha sonra bu terrakotta figürinlerden yedisi Fikret Özcan tarafından 2007 yılında tekrardan değerlendirilmiştir; Özcan 2007, Taf. 4, 3. TK 1313, Taf. 3, 2. TK 1317, Taf. 2, 3. TK 1300, Taf. 2, 2. TK 1303, Taf. 3, 8. – 9. TK 1316, 3. TK 1320, Taf. 11, 1. – 2. TK 1306.

¹³⁶ Kossatz 1981, Taf. 45, 46 Nr. 2, 3, 14.

¹³⁷ Araştırmacı, Taf. 46 Nr. 15 numaralı peplophoros figürünü, muhtemelen İÖ 5. yüzyılın son çeyreğine ait olabileceğini, bu temsil edilen tipin Attika'da Ciddi Stil Dönemi'nde yaratıldığını ve özellikle İÖ 5. yüzyılın 2. yarısında Atina'da karakteristik hale geldiğini aktarmaktadır; Kossatz 1981, 136; Taf. 46, Nr. 7, 15;

¹³⁸ Kossatz 1981, Taf. 45, Nr. 1, 5, Taf. 47, Nr. 9; Aynı zamanda Taf. 45, Nr. 5 numaralı kadın figürünü başı daha sonra Fikret Özcan tarafından tekrardan değerlendirmeye alınmıştır; Özcan 2007, Taf.3, TK 1317.

¹³⁹ Kossatz 1981, Taf. 45, Nr. 6.

¹⁴⁰ Araştırmacı, lotus-palmet bezemesi öncelikli olarak Kybele ve ilişkili tanrıçalar üzerinde görüldüğünü aktarmaktadır; Kossatz 1981, 136, Taf. 46, Nr. 8.

¹⁴¹ Çalışma kapsamına alınan figürinlerden en erken örnek, bir kadın figürin başına aittir. Yuvarlak bir yüz formu ve çıkık gözlere sahip figürin, Miletos ve İon form özelliklerini taşımakta olup, kabaca İÖ 6. yüzyılın 2. yarısına tarihlenmektedir. Ayrıca söz konusu figürünün yoruma açık bırakılmakla birlikte tanrıçayı veya onu temsil eden kişiyi kutsamak amacıyla kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Diğer bir grubu ise Geç Arkaik Dönem'e tarihlendirilen boğa figürinleri oluşturmaktadır. Minos Uygarlığı'na özgü boğalardan ayrı olarak, boğa/sığır Hera'nın atribütü aynı zamanda Magna Matter ve ona tapınan kişilerin atribütüne aittir, bkz. Kossatz 1981, 134- 135.

¹⁴² Kossatz 1981, 137.

¹⁴³ Müller Wiener 1985, 249.

¹⁴⁴ Müller Wiener 1985, 409.

yüzyıl sonu ile 2. yüzyıl başına tarihlendirilen “*Ayakta Giyimli Kadın Figürinleri*” bulunmuş ve bu figürinler 6. KST’de yayınlanmıştır¹⁴⁵.

1983 yılında, Kalabaktepe’de Arkaik Dönem’e ait bulguların tespitine yönelik sondaj çalışmaları gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler değerlendirilerek 1986 yılında yayınlanmıştır¹⁴⁶. Sondajlar sonucunda Arkaik Dönem’e ait olduğu tespit edilen 3 adet figürin parçası ele geçmiştir¹⁴⁷. İÖ 6. yüzyılın ortalarından sonuna kadar olan zaman dilimine tarihlendirilen bu figürinler içerisinde örtülü figürin başı, kuşlu kore şeklinde bir vazunun başı ve örtülü kadın başı bulunmaktadır.

1990 yılında, Von Graeve kazı çalışmalarının bir bölümünü Kalabaktepe’nin kuzeybatısında yer alan Zeytintepe üzerinde gerçekleştirmiştir¹⁴⁸. Ana kaya üzerinde Arkaik Dönem kutsal alanına ait olduğu düşünülen kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Alanda, “*Aph*” yazısı geçen küçük bir yazıtın yanı sıra seramik, mermer parçaları ve Klasik Dönem’e tarihlendirilen kadın protomu ele geçmiştir¹⁴⁹. Bulunan kadın protomu, “*Bir kadına ait terrakotta mask*” olarak adlandırılmıştır.

1991 yılında, Von Graeve kazı çalışmalarının bir bölümünü Kalabaktepe’nin güneyinde bulunan Arkaik Dönem’e ait kent duvarlarının hemen iç kesimlerinde gerçekleştirmiştir¹⁵⁰. 1991 yılı kazısının ev zanaatları açısından ipucu verdiğini ifade eden Von Graeve, burada Zeytintepe Kutsal Alanı’nda bulunan terrakotta figürinlerle benzerlik gösteren fakat işçilik bakımından kötü olan bir terrakotta figürin bulmuştur¹⁵¹. Araştırmacı, işçiliğin kötü olmasına karşın, İÖ 7. yüzyıla tarihlendirilen bu figürinin deneme amaçlı fırınlandığını ve Miletos üretimi olduğunu düşünmektedir¹⁵².

1993 yılında, Von Graeve kazı çalışmalarının bir bölümünü, Zeytintepe Kutsal Alanı’nda gerçekleştirmiştir. Tepenin doğu yamacında açılan sondaj içerisinde, Arkaik Dönem’e ait iki tane terrakotta figürin tespit edilmiştir¹⁵³. Tespit edilen figürinlerden birincisi at figürini olup, sadece boyundan yukarı olan kısmı korunmuştur. Ayrıca figürin

---

¹⁴⁵ Müller Weiner 1985, 409, Res. 1 – 2.

¹⁴⁶ Von Graeve vd. 1987, 37 – 51.

¹⁴⁷ Von Graeve vd. 1987, 49.

¹⁴⁸ Von Graeve 1992, 10.

¹⁴⁹ Von Graeve 1992, 10, Res. 3 a – b.

¹⁵⁰ Von Graeve 1993, 54 – 55.

¹⁵¹ Von Graeve 1993, 55.

¹⁵² Von Graeve 1993, 65.

¹⁵³ Von Graeve 1995, 408.

binicisinin sağ elini, başı üzerinde taşımaktadır¹⁵⁴. Bir diğer terrakotta figürin ise bir keçi başıdır¹⁵⁵.

2001 – 2003 yılında Von Graeve'in yaptığı çalışmalar sırasında, Athena Tapınağı'nın güneyinde, Geç Helladik III A 2'ye ait bir Minos tipinde fırın ve yine bu döneme ait buluntular arasında bir terrakotta boğa figürünü saptanmıştır. Ayrıca saptanan bu boğa figürünün Myken Dönemi ait kültürü yansıması bakımından önemli olduğunu vurgulanmıştır¹⁵⁶. Bir diğer kazı çalışması, Zeytintepe üzerindeki Aphrodite Kutsal Alanı'nda gerçekleşmiştir. Kutsal alanın doğusunda gerçekleştirilen 5 sondaj çalışması sonucunda ana kaya üzerinde İÖ 7. ve 6. yüzyıla tarihlenen terrakotta kadın figürinleri tespit edilmiştir¹⁵⁷. Zeytintepe'nin batı terasında yapılan sondajlarda ise adak eşyası olarak kullanılan, terrakotta hayvan figürinleri, insan figürinleri ve bronz hayvan figürinleri ortaya çıkartılmıştır.

2004 – 2005 yılında Von Greave'in yaptığı çalışmaların bir bölümü, Zeytintepe'deki Aphrodite Kutsal Alanı'nda gerçekleştirilmiştir. 2004 yılında, bir önceki yıl batı terasta açılan sondajların güneyinde, Q 04.1 – Q 04.8 olarak adlandırılan sondaj çalışmaları sürdürülmüştür. 2005 yılında ise bir önceki yılın devamı niteliğindeki batı terasın batı bölümünde, Q 05.1 – Q 05.17 olarak adlandırılan sondajlarda çalışmalar sürdürüldükten sonra kuzeyde, güneyde ve doğu bölümde de sondajlar açılmıştır¹⁵⁸. Batı terasta gerçekleştirilen sondajların bulunduğu bölümde, Geç Arkaik Dönem Aphrodite Tapınağı'nın inşası için ana kayadan blok çıkarabilmek için kazılmıştır. İnşaat tamamlandıktan sonra taş ocağı olarak kullanılan bu alan, yeniden doldurularak düzleştirilmiştir¹⁵⁹. Von Greave, ana kayada açılan çukurun ikinci dolgu tabakasıyla dolmaması sebebiyle en üst bölüme, Geç Arkaik Dönem'e tarihlenen Aphrodite Tapınağı'nın inşası sırasında ortaya çıkan moloz ve kireçtaşı molozla doldurulmuş olduğunu

---

¹⁵⁴ Von Graeve 1995, 416, Res. 12 a – b.

¹⁵⁵ Von Graeve 1995, 416, Res. 13 a – b.

¹⁵⁶ Von Graeve 2005a, 209.

¹⁵⁷ Von Graeve 2005a, 209, 218, Res. 4.

¹⁵⁸ Von Graeve, birbirine bitişik olan bu sondajların bir bütünlük göstermesi ve her bölümde aynı özellikleri göstermesi sebebiyle açılan sondajlara tek tek değerlendirmek yerine genel bir değerlendirme yapmaktadır; Von Graeve 2007a, 631.

¹⁵⁹ Von Graeve, dolgu toprak içerisinde bulunan kenarları yuvarlanmış seramik ve taşların yanı sıra kum ve deniz kabukları bulunması sebebiyle muhtemelen tepenin eteklerinde ve deniz kenarında olan Oikus'tan bu dolgu toprağın getirildiğini düşünmektedir. Oikus'un yeri henüz saptanamamasına karşın Theokritos, Miletos yakınlarında olduğunu aktarmaktadır. Ayrıca Von Grave, 2005 yılında Değirmentepe'nin batı ucunda gerçekleştirilen jeofizik çalışmaları sırasında ortaya çıkan anomalilerin (Von Graeve 2007a, 641), Oikus'un burada olabileceği tezini desteklediğini düşünmektedir; Von Graeve 2007a, 631 - 632.

düşünmektedir. Bütün dolgu tabakaları içerisinde kutsal alana ait adak eşyalarının bulunması sebebiyle Zeytintepe üzerindeki söz konusu alan bothros olarak kullanılmıştır¹⁶⁰. Zeytintepe’de açılan sondajlar sonucunda, İÖ 6. yüzyıl başları ile İÖ 6. yüzyılın 3. çeyreği arasına tarihlendirilen adak eşyaları bulunmuştur¹⁶¹. 1994 yılında, Zeytintepe’nin doğu yamacında ve batı yamacında gerçekleştirilen kazılar sonucunda İÖ 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Erken Aphrodite Tapınağı ve İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen Geç Aphrodite Tapınağı olduğu saptanmıştır¹⁶². Zeytintepe’nin batı terasında yapılan çalışmalarda geç döneme ait tapınağa yer açmak için önceki döneme ait adak eşyalarının toprak altına gömüldüğü tespit edilmiştir. Benzer bir duruma, 1994 yılında Zeytintepe’nin doğu yamacında yapılan çalışmalar sırasında rastlanılmıştır¹⁶³. Araştırmacı, doğu yamaçtaki ve batı yamaçtaki kazı çalışmaları birlikte değerlendirmesi sonucunda iki olasılık ortaya atmıştır¹⁶⁴. Birincisi Zeytintepe’deki İÖ 7. yüzyıla ait adak eşyaları, İÖ erken 6. yüzyıl tapınağına yer açmak için düzenli olarak doğu yamaca depolandığı ve daha sonra İÖ geç 6. yüzyıl tapınağının yapımı sırasında da, arada geçen süre içerisinde toplanmış olan adak eşyalarının batı terasa konmuş olabileceğini aktarmaktadır. İkinci olasılığın ise İÖ geç 6. yüzyıl tapınağının inşası sırasında halen burada bulunan İÖ 7. yüzyıl ve İÖ erken 6. yüzyıl adak eşyaları yeni yapılan tapınağa yer açmak için adak eşyalarının toplandıktan sonra bir bölümü batı terasa, bir bölümü ise doğu yamaca yerleştirilmiş olabileceğini düşünmektedir¹⁶⁵.

2004 – 2005 yılları seramik buluntuları arasında Miletos üretimi Fikellura Stili’nde seramikler, aryballoslar, düz ağız kenarlı kâseler, dinoslar, amphoriskoslar ve bunların yanı sıra Attika üretimi kapaklı pyksisler ve kylikler yer almaktadır¹⁶⁶. Zeytintepe’de 2004 – 2005 yıllarında seramik buluntularının yanı sıra birçok terrakotta figürin bulunmuştur. Bu figürinler içerisinde, ayakta ve oturan kadın figürinleri kuş tutar şekilde veya kuşsuz olarak betimlenmiştir¹⁶⁷. 2004 yılında sağlam şekilde ele geçen oturan kadın/tanrıça figürinleri

---

¹⁶⁰ Von Graeve 2007a, 632.

¹⁶¹ Von Graeve 2007a, 632.

¹⁶² Von Graeve 2007a, 632 – 633.

¹⁶³ Yapılan çalışmalarda İÖ 7. yüzyıla ait adak eşyaları tespit edilmiştir; Von Graeve 2007a; 632.

¹⁶⁴ Von Graeve 2007a, 632 – 633.

¹⁶⁵ Von Graeve 2007a, 633.

¹⁶⁶ Attika seramikleri arasında Amasis Ressamı’nın imzasının bulunduğu bir kasenin yanı sıra Fikellura stilinde yapılmış ve Attika üretimi olan birçok vazo üzerinde Aphrodite’ye ait adak yazısı tespit edilmiştir; Von Graeve 2007a, 633 – 634.

¹⁶⁷ Von Graeve 2007a, 634.

üzerindeki boyaların çoğu korunmuştur¹⁶⁸. Söz konusu figürinlerden birinin kucacağına uzanmış bir aslan yer almaktadır¹⁶⁹. Bu tarz bir betimlemenin Kybele'ye işaret etmesine karşın, Zeytintepe'de bulunan bir kâse üzerinde hayvanların hâkimi sıfatındaki Aphrodite figürü ve söz konusu buluntuların Aphrodite'ye adanması sebebiyle burada hayvanlar üzerinde hâkimiyet özelliği Aphrodite'ye adapte edildiği düşünülmektedir¹⁷⁰. Kadın figürinlerine ek olarak, mantolu kouros figürinleri, hayvan figürinleri ve kuş formu vazolar bulunmuştur¹⁷¹.

2005 yılında bir önceki yılın devamı niteliğinde terrakotta figürinler bulunmuştur. Bunlara ek olarak elinde tavşan (?) tutan oturan kadın figürini¹⁷² ve 2005 yılında ilk defa karşılaşılan yarı uzanır şekilde erkek ve satyr tiplerindeki figürinler bulunmuştur. Satyr figürinin başı, omuzdan itibaren sağ kolu ve kasıktan itibaren bacakları kırık ve eksiktir. Oturan Satyr figürini, sol elinde bir içki kabı tutmaktadır. Oturmadan kaynaklanan vücut hareketi nedeniyle yağlı ve dolgun karın bölümü boğumlu işlenerek realistik bir stil kazandırılmıştır. Yeni tipler arasında bir tarafı satyr başı diğer tarafı ise Aphrodite başı şeklinde plastik bir vazo eklenmiştir¹⁷³. Ayrıca minyatür boyutlardaki uzanan aslan ve koç figürinin yanı sıra kaplumbağa figürini buluntular arasında yer almaktadır¹⁷⁴.

2005 yılında Jan Marc Henke tarafından “*Funde aus Milet: XVIII Kyprische Koroplastik*” adlı makalede Miletos'un Kalabaktepe üzerindeki şehir yerleşiminden ve Zeytintepe'deki Aphrodite Kutsal Alanı'ndan gelen Kıbrıs terrakotaları değerlendirilmiştir¹⁷⁵. Araştırmacı Miletos'ta doğrudan bağlantılı olmasada Kıbrıs koroplastik sanatına işaret eden 310 figürinin, birkaç istisna dışında Aphrodite Oikous Tapınağı'ndan geldiğini belirtmektedir¹⁷⁶. Ayrıca figürinlerin birçoğunun tapınağın tekrardan yapımı sırasında alana atılan moloz yığını arasından geldiğini belirtmektedir¹⁷⁷. Söz konusu içi boş terrakotta figürinlerin ve terrakotta plakaların İÖ 7. yüzyıl'ın sonlarından 6. yüzyılın ilk yarısına kadar kullanılmış olabileceği belirtilmektedir. Samos ve Rhodos'ta olduğu gibi Miletos'ta bulunan içi boş kadın figürinleri sıkça kullanılmıştır. Bunların yanı

¹⁶⁸ Von Graeve 2007a, 634, Res. 12 – 13.

¹⁶⁹ Von Graeve 2007a, 634, Res. 12; Von Graeve 2007a, 46, Abb. 13.

¹⁷⁰ Von Graeve 2007a, 634, Res. 12.

¹⁷¹ Von Graeve 2007a, 635.

¹⁷² Von Graeve 2007a, Res. 14.

¹⁷³ Von Graeve 2007a, 635.

¹⁷⁴ Von Graeve 2007a, 635.

¹⁷⁵ Henke 2005, 49-71.

¹⁷⁶ Henke 2005, 71.

¹⁷⁷ Henke 2005, 70.

sıra tipler arasında mantolu erkek figürinleri, tapınan kadın figürinleri yer almaktadır. Toplamda 19 terrakotta figürinin Kıbrıs'ta olduğu gibi gerçek boyutlarına yakın oldukları ve grup arasından önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir. Araştırmacı, Zeytintepe'de bulunan bir erkek figürin başı ile Kalabaktepe'de bulunan erkek figürin başının muhtemelen aynı kalıptan çıktığını, ayrıca kil özelliklerine bakarak Milesia kili ile benzerlik göstermesine karşın kökenlerinin tam olarak neresi olduğunun tam olarak belirlenemediğini aktarmaktadır¹⁷⁸.

2006 yılında, Zeytintepe batı terasının güney bölümünde gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda, toplamda 160'dan fazla terrakotta figürin ortaya çıkartılmıştır¹⁷⁹. Adak eşyalarını gömmek için açıldığı anlaşılan bu çukur içerisinde figürinlerin zarar görmesini engellemek için kum ve figürinlerin kum içerisinde sabit kalabilmeleri içinde taş konulmuştur. Kum içerisindeki figürinler bitişik, yan yana ve üst üste gelecek şekilde konulmuştur. Oturan kadın figürinlerinde özellikle poloslu olanlarda, birinin dizi diğerinin başına gelecek şekilde, başını manto sarmış olan figürinler de birinin başı diğerinin kucağına gelecek şekilde ve kuşlu kore figürinlerinde birbirleriyle baş aşağı gelecek şekilde gömülmüşlerdir. Figürinlerin yatay olarak durduğu durumlarda da figürinlerin altlarına küçük taşlar sıkıştırılarak sabitlenmiştir¹⁸⁰. Kutsal alana ait figürinlerin zarar görmesini engellemek için sistematik şekilde gömüldükleri görülmektedir. Ayrıca bu figürinlerden bir tanesinin baş bölümünün kırılmasını engellemek için bronz bir kaidenin altındaki boşluğa yerleştirilmesi adak eşyalarına verilen önemi göstermektedir¹⁸¹. Bahsi geçen alanda tüm figürinlerin durumu aktarılamasa da koç tutan kadın figürini ve hemen altında ters yatırılmış koç tutan figürinden daha büyük boyuta sahip olan poloslu kadın figürinleri saptanmıştır. Şimdiye kadar sık rastlanılmayan bitişik durumda oturan kadın ve erkek figürinlerinin bazıları boyalı durumda ele geçen figürinler arasında olduğu aktarılmaktadır. Ayrıca 2006 yılında ilk defa tespit edilen tipler arasında yarı yatar durumda ve içki boynuzu tutan erkek figürinleri ile diz çökmüş çıplak erkek figürinleri ele geçmiştir. Söz konusu toplu buluntular arasında daha önceki dönemlerde de karşılaşılan kuşlu kore figürinleri, poloslu ve örtülü

---

¹⁷⁸ Henke 2005, 57, 58, 70.

¹⁷⁹ Von Graeve 2008, 346.

¹⁸⁰ Von Graeve 2008, 346, 356, Res. 3.

¹⁸¹ Von Graeve 2008, 346.

kadın figürinleri, mantolu kouros figürinleri¹⁸² ve göbeğini tutan cüce figürinleri¹⁸³ saptanmıştır¹⁸⁴.

2006 yılında kazı çalışmalarının bir diğer bölümünün sürdürüldüğü Kalabaktepe'nin doğu terasında bulunan Artemis Khitone Tapınağı'nın kuzey bölümünde, Hellenistik Dönem'e ait terrakotta figürinler bulunmuştur¹⁸⁵.

2007 yılında F. Özcan tarafından “*Die figürlichen Terrakotten von Milet aus klassischer und hellenistischer Zeit*” başlıklı doktora tezinde, Klasik ve Hellenistik Dönem'lere ait Miletos'ta bulunan 2500'den fazla terrakotta figürin tipolojik ve kronolojik olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca F. Özcan, kentin ve koroplastik atölyelerinin tahrip edilmesiyle ilgili sorunları da incelemektedir. Tahrip tabakalarının yoğun olarak görüldüğü dönemlerde, terrakotta figürinlerin en çok rastlandığı yerler Humayntepe'deki Demeter Kutsal Alanı ve Zeytintepe'deki Aphrodite Kutsal Alanı'dır. Ayrıca Athena Tapınağı yakınlarında ve kentsel alanda da birçok terrakotta figürin ele geçmiştir. İÖ 494'den yaklaşık İÖ 470'e kadar olan süreç için Zeytintepe'nin Geç Arkaik ve Erken Klasik Dönem'e ait terrakotta figürinlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, üretimin durduğunu dair kanıtlar bulunmaktadır. Fakat diğer tapınlardan ve yerleşimlerden elde edilen buluntular doğrultusunda İÖ 5. yüzyılın 2. çeyreğinde üretimin devam ettiği görülmektedir. Ayrıca ele geçen buluntular, Attika ve Miletos arasındaki koroplastik atölyelerinin iş birliği içinde olduğunu göstermektedir. Klasik Dönem'de Rhodos ve Karia Bölgesi'nde görülen figürin tipolojisi Miletos'ta da görülmesine karşın aynı zamanda tiplerin seçiminde de farklılaşmalar kabul edilmektedir. Erken Klasik Dönem'den Hellenistik Dönem'e, Demeter Kutsal Alanı ve Aphrodite Tapınağı'nda çeşitli tipte Hydrophoros figürinleri ve protomların kutsamak için kullanıldığı kanıtlanmıştır. Böylece bu tiplerin belirli bir külte ait olduğu söylenebilmektedir. İÖ 2. yüzyıla gelindiğinde Miletos'ta yerel kültürlerin ortadan kalktığı ve buradaki tiplere dayanarak kültlere ait kalıntılar doğrultusunda, yerel kültürlerin nasıl dönüştüğü ya da ortadan kalktığı gözlemlenebilmektedir. Zeytintepe'de görülen terrakotta figürin repertuarına bakıldığında zaman, İÖ 3. yüzyıla kadar çeşitli protom tipleriyle sınırlıyken, İÖ 4. yüzyılın sonunda Demeter Kutsal Alanı'nda Tanagra'ya özgü ayakta giyimli kadın figürin tipinin, Hydrophoros figürinleri olarak

---

¹⁸² Von Graeve 2008, 347, Res. 4.

¹⁸³ Von Graeve 2008, 347, Res. 5.

¹⁸⁴ Von Graeve 2008, 347.

¹⁸⁵ Von Graeve 2008, 348.

yeniden üretildiği görülmektedir. F. Özcan, Klasik Dönem’de Aphrodite Kutsal Alanı üzerinde ve Hellenistik Dönem’de Demeter Kutsal Alanı üzerinde terrakotta figürinler için bir üretim atölyesi bulunabileceği görüşünü ortaya atmasının yanı sıra Hellenistik Dönem’de önemli koroplastik merkezlerin etkilerinin, Miletos’ta sınırlı şekilde görüldüğünü aktarmaktadır¹⁸⁶.

2007 yılında, Zeytintepe’nin zirvesindeki sondaj kazıları sonucunda tapınağın kuzey ve güneyinde yer alan dış duvarların, ana kaya üzerine yerleştirilmiş olan blokların yataklarına ait izler tespit edilmiştir¹⁸⁷. Tapınağın doğu bölümünde ise muhtemelen altara ait olabilecek temel kalıntıların rastlanmıştır. Daha önceki yıllarda Zeytintepe’de doğu ve kuzey yamaçlarında gerçekleştirilen kazılar esnasında adak eşyalarının bulunduğu dolgu tabakalarına rastlanmıştır. 2007 yılında da açılan bu sondajlarında dolgu tabakalarında büyük çoğunluğu İÖ 7. yüzyıla bir kısmının ise İÖ erken 7. yüzyıla tarihlendiği toplu buluntulara rastlanılmıştır. Bu buluntular arasında, Miletos üretimi minyatür vazolar, Korinth aryballosları ve Dedalik stilde yapılmış terrakotta figürinler bulunmuştur¹⁸⁸.

2007 yılında Zeytintepe’de ele geçen figürinlerin büyük çoğunluğunu İÖ 7. yüzyıla tarihlendirilen Dedalik stilde yapılmış kadın figürinleri oluşturmaktadır¹⁸⁹. Ayrıca ayakta ve iki eliyle göbeğini tutan kadın figürinleri, protomlar ve Kıbrıs üretimi olan figürinler buluntular arasında yer alır¹⁹⁰.

2008 yılında Aphrodite Kutsal Alanı’nın zirvesinden yamaçlara doğru ne kadar uzandığını tespit edebilmek için doğu, batı ve güney yamaçlar üzerinde sondaj çalışmaları yapılmıştır. Güney yamacın doğu bölümünde yapılan sondajlarda Bizans Dönemi’ne ait olan ev kalıntıları ve Arkaik Dönem’e ait buluntular ele geçmiştir¹⁹¹. Güney yamacın batı bölümünde bulunan mezarlar ve doğu bölümünde bulunan Bizans Dönemi’ne ait duvarlar arasında ise tüfit ocağının varlığına dair izler saptanmıştır. Buradaki ocaktan çıkarılan tüfit blokları İÖ 4. yüzyıl ait Aphrodite Tapınağı’nın yapımında kullanıldığı düşünülmektedir¹⁹². Söz konusu tüfit ocağının bittiği ve kireçtaşının başladığı alan üzerinde ana kayaya oyularak

---

¹⁸⁶ Özcan 2007, 1 vd.

¹⁸⁷ Von Graeve 2010, 135 – 136.

¹⁸⁸ Von Graeve 2010, 136.

¹⁸⁹ Von Graeve 2010, 136.

¹⁹⁰ Von Graeve 2010, 136.

¹⁹¹ Bu doğrultuda Aphrodite Kutsal Alanı’nın Arkaik Dönem’de buraya kadar uzandığı düşünülmektedir; Von Graeve 2010, 138.

¹⁹² Von Graeve 2010, 136.

yapılmış büyük bir bothrosa rastlanılmıştır. Toprak ve taş dolgu ile doldurulmuş bothros çukuru içerisinde ilk gözlemlere göre İÖ 680 – 630 yıllarına tarihlendirilen birçok adak eşyası tespit edilmiştir¹⁹³. Bothrosun üst kısımlarında tam olarak bulunan adak eşyaları küçük taşlar ile desteklenmiş şekilde bulunmuştur. Yine üst bölümde midye kabuklarından boncuklar işlenmiş ya da işlenmemiş âşik kemikleri ve bunların yanı sıra birçok hayvan kemiği tespit edilmiştir. Buluntular, bothrosun bazı bölümlerinde üst üste konmuş, bazı bölümlerinde büyük taşların altında ya da bothros duvarını oluşturan ana kayaya yakın yerlerde bulunmuştur. Ayrıca çoğu kez üst kısımda açığa çıkarılan bir figürinin parçası, bothrosun alt bölümlerinde bulunduğu vurgulanmaktadır. Bothrosun bazı tabakalarında ise kül tabakasına rastlanılmıştır¹⁹⁴. Yukarıda bahsi geçen büyük bothros çukurunda ele geçen önemli buluntular arasında terrakotta figürinler yer almaktadır. Buluntuların büyük çoğunluğunu İÖ 7. yüzyıla tarihlendirilen Dedalik stilde yapılmış figürinler oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra Kadın Protomları, Ephesos tipi olarak bilinen ayakta ve iki eliyle göbeğini tutan kadın figürini, erken 7. yüzyıl ait Ionia figürinleri ve çok sayıda Kıbrıs üretimi terrakotta figürin buluntular arasında yer almaktadır¹⁹⁵.

2009 yılındaki çalışmaların bir bölümü, 2008 yılında Zeyintepe'deki Aphrodite Kutsal Alanı'nda bulunan bothros çukurundaki kazıların devamı niteliğinde gerçekleşmiştir. 2.5 m derinlikten başlayan kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkan toprak kurutularak elenmiştir¹⁹⁶.

2009 yılında, F. Özcan tarafından “*Funde aus Milet, XXIV. Hellenistische Terrakotten von der Ostterasse des Kalabaktepe*” adlı çalışma yayınlanmıştır¹⁹⁷. Çalışmada Kalabaktepe'nin doğu terası üzerindeki Artemis Tapınak alanından Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen figürinler ortaya çıkarılmıştır. Figürinler İÖ 3. yüzyılın ortalarından İÖ 2. yüzyılın sonlarına kadar tarihlendirilmiştir. Ele geçen figürinler arasında, bir çocuk başı, iki kadın figürini başı, bir kanat parçası ve bir memesi çıplak olan kadın figürini parçası yer almaktadır¹⁹⁸.

---

¹⁹³ Von Graeve 2010, 138.

¹⁹⁴ Von Graeve 2010, 138 – 139.

¹⁹⁵ Von Graeve 2010, 139.

¹⁹⁶ Von Graeve 2010, 136 – 139.

¹⁹⁷ Özcan 2009, 159 – 165.

¹⁹⁸ Özcan 2009, 165.

2016 yılından, F. Özcan tarafından “*Klassische und hellenistische Terrakotten aus Milet. Ein Überblick*” adlı çalışma yayınlanmıştır¹⁹⁹. Araştırmacı, 1955 yılında Miletos’ta yeniden başlayan kazılar sonucunda Demeter Tapınağı, Aphrodite Tapınağı, Athena Tapınağı ve tapınaklarla ilgili kentsel alanlardan 2400’den fazla Klasik ve Hellenistik Dönem’e ait terrakotta figürin ele geçtiğini aktarmaktadır²⁰⁰. Araştırmacı İÖ 494 yılında Miletos’un Persler tarafından yıkılmadan önceye tarihlendirilen terrakotta figürinlerin, İÖ 5. Yüzyıla ait figürinlere göre çok daha kaliteli olduğunu aktarmaktadır²⁰¹.

2016 yılında, “*Milet, Türkei. Aufarbeitung griechischer Terrakotten und Keramikfunde*”²⁰² adlı makale adı altında F. Özcan tarafından “*Klassische und Hellenistische Terrakotten*” adlı alt başlığında Klasik ve Hellenistik Dönem’e ait figürinler kısaca değerlendirilmiştir²⁰³. Araştırmacı, İÖ 494 yılında Miletos’un yıkımından sonra Klasik ve Hellenistik Dönem’de Zeytintepe’deki Aphrodite Tapınağı’nda ve Humayntepe’deki Demeter Kutsal Alanı’nda koroplast atölyelerinin bulunduğunu ve kendilerine özgü figürin tipleri ürettiğini aktarmaktadır²⁰⁴.

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 68** ve **K. 71** numaralı figürinler sırasıyla İÖ 450-400 yılları ve İÖ 150 – 100 yılları arasına tarihlendirilmekte olup Miletos antik kentinden bulunmuştur.

2.3. Didyma Kutsal Alanı ve Buluntuları

Didyma antik kentinin hiç şüphesiz en önemli yapılarından biri Didyma Apollon Tapınağı’dır. Miletos’tan Didyma’daki tapınak alanına gidişi sağlayan bir kutsal yol bulunmaktadır. Miletos’un kutsal kapısından başlayan yol güneye doğru uzanmakta ve genellikle kıyı şeridi boyunca devam etmektedir. Didyma’nın Panormos adlı limanına ulaşan kutsal yol oradan güneye doğru devam edip Didyma’nın kuzeydoğusundaki adak sunu terasının önünde son bulmaktaydı. Kutsal yolun, Didyma’ya ulaşan son bölümünde

---

¹⁹⁹ Özcan 2016, 313 – 323.

²⁰⁰ Özcan 2016, 313.

²⁰¹ Özcan 2016, 314.

²⁰² Özcan 2016a, 160 – 163.

²⁰³ Özcan 2016a, 163.

²⁰⁴ Özcan 2016a, 163.

karşılıklı olarak oturan insan heykelleri ve uzanır pozisyonda aslan heykelleri yer almaktaydı²⁰⁵.

E. Akurgal, Didyma antik kentinin Arkaik Dönem’de Brachidler adı ile bilinen rahip ailesinin yönetiminde büyük bir üne kavuştuğunu aktarmaktadır²⁰⁶.

Ayrıca Antik yazar Pausanias, Didyma’daki Apollon kutsal yerinin Ionların bu bölgeye yerleşmelerinden daha eski olduğunu söylemektedir²⁰⁷.

Didyma Apollon Tapınağı çalışmaları sonucunda, temenosun İÖ 8. yüzyılın sonunda yapıldığı ve yaklaşık bir asır sonrada küçük ve gösterişsiz bir kolonadlı tapınak inşa edildiği saptanmıştır. İÖ 6. yüzyılın ilk yarısında Arkaik Dönem’e ait tapınağın Ion düzeninde dipteros planlı olduğu tespit edilmiştir. Hellenisti Dönem’e ait tapınak, Arkaik Dönem’e ait tapınağın üzerinde 7 basamaklı bir krepis üzerinde yer almaktadır. İÖ 300 yılında yapımına başlanan yeni tapınakta, Arkaik Dönem tapınağına göre daha büyük olmasına karşın aynı tapınak planı uygulanmıştır. Hellenistik Dönem’de yapımına başlanan yeni tapınak İS 2. yüzyılda tamamlanabilmiştir²⁰⁸.

Didyma Apollon Tapınağının 15 m güneyinde yer alan stadiumda, Didyma’daki dinsel törenlere bağlı olarak kutsal yarışmalar düzenlendiği anlaşılmaktadır²⁰⁹. Didyma’da Apollon Tapınağı’nın güneyinde Tiyatro, kutsal yolun kuzeyinde hamam kompleksi, Apollon Tapınağının kuzeyinde Georgios Şapeli ve hamam kompleksinin doğusunda Taxiarchis Tepesi olarak adlandırılan bölge yer almaktadır²¹⁰.

Epigrafik veriler doğrultusunda, Didyma’daki Apollon’un diğer kültleri, Apollon Phileisos/Philios, Apollon Ephopsios, Apollon Delphinios ve Apollon Pidanasseus’tur²¹¹.

Yine epigrafik veriler sonucunda Didyma’da Artemis, Leto, Zeus, Poseidon, Demete-Kore, Aphrodite, Hermes Enkeladou, Megaloi Theoi Kabeiroi, Leukothea,

---

²⁰⁵ Akurgal 2014, 366.

²⁰⁶ Akurgal 2014, 366.

²⁰⁷ Paus. VII. 2.6.

²⁰⁸ Akurgal 2014, 366-371.

²⁰⁹ Akurgal 2014, 371.

²¹⁰ Bumke vd 2019, 424.

²¹¹ Fontenrose 1988, 118-122.

Asklepion, Telesphorion, Herakles, Kuretes-Korybantes, Nympe, Muses, Agathe Tykhe, Soteria, Angelos, Dynamis, Mısır Tanrıları ve kurtarıcı tanrıların kültleri bilinmektedir²¹².

1973/1974 yılında K. Tuchelt tarafından “*Didyma 1972/73*” adlı çalışma yayınlanmıştır²¹³. Söz konusu yayında, İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen üç terrakotta kadın figürin başını değerlendirilmiştir²¹⁴.

1985 yılında, K. Tuchelt tarafından “*Zum Stand der Ausgrabungen in Didyma 1983 und Zur Identifizierung des Artemis – Heiligtums*” adlı çalışmada 1983 yılında Didyma’da yapılan kazı çalışmalarına ve Artemis Kutsal Alanı’nın tanımlanmasına yönelik çalışmalara yer verilmiştir²¹⁵. Araştırmacının, Artemis Tapınağı olarak düşündüğü kaya sığınağı üzerinde adak olarak kadın figürinleri ve Kybele tasvirli rölyefler bırakılmıştır²¹⁶.

2002 yılında, H. Bumke ve E. Röver tarafından “*Ein wiederentdecktes Heiligtum auf dem Taxiarchis in Didyma*” adlı çalışmada²¹⁷ Taxiarchis Tepe’sinde ele geçen terrakotta kadın figürini başı değerlendirilmiştir²¹⁸.

2002 yılında, A. Filges tarafından “*Die Therme (Westbau) und nördlich angrenzende Baustrukturen*” adlı çalışmada²¹⁹ Batı Hamamı olarak adlandırılan alanda aktör figürini parçası tespit edilmiştir²²⁰.

2016 yılında, J. Breder tarafından “*Eine Tonplakette im Tierfriesstil vom Taxiarchis-Hügel in Didyma*” adlı çalışma yayınlanmıştır²²¹. Didyma Apollon Tapınağı’nın kuzeybatısında Taxiarchis Tepesi olarak adlandırılan yaban keçisi stilinde süslenmiş bir kil plaka ele geçmiştir. Söz konusu parça insan figürüne ait başsız ve vücudun sağ üst kısmını içermektedir. Araştırmacı yaban keçisinde stilinde süslenen parçanın, bir vazoya ait olabileceğini ve applike tekniği kullanılarak eklenmiş olabileceğini vurgulamaktadır²²².

---

²¹² Fontenrose 1988, 121-161.

²¹³ Tuchelt 1973/74, 139-159.

²¹⁴ Tuchelt 1973/74, 158,159.

²¹⁵ Tuchelt 1985, 405-408.

²¹⁶ Tuchelt 1985, 407.

²¹⁷ Bumke – Röver 2002, 84-104.

²¹⁸ Bumke – Röver 2002, 102.

²¹⁹ Filges 2002, 105-118.

²²⁰ Filges 2002, 108.

²²¹ Breder 2016, 303-311.

²²² Breder 2016, 303.

Çalışma kapsamında **K. 14** numaralı protom, Didyma buluntusu içerisinde değerlendirilmiştir.

2.4. Priene Antik Kenti ve Buluntuları

Priene antik kenti Maindros Nehri'nin kuzeyinde Mykale Dağı'nın güney eteklerinde yer almaktadır. İÖ 4. yüzyılın ortasında kurulan Priene antik kentinin önceki yerleşiminin, Maindros Nehri'nin taşıdığı alüvyonların altında kaldığı düşünülmektedir. Surlarla çevrili şehir ovadan 370 m yükseklikte bir kaya üzerine kurulmuştur²²³.

Priene antik kentinin en önemli yapılarından biri olan hiç şüphesiz Athena Polias Tapınağı'dır. İÖ 4. yüzyılda Pytheos adlı ünlü mimar tarafından yapılan Athena Tapınağı'na giriş propylon ile sağlanmaktaydı²²⁴.

Izgara plana sahip kent, surlar ve kaleler ile çevrilmiştir. Athena Tapınağı'na giden Athena caddesinin sol kısmında Prytaneion ve Bouleuterion²²⁵, Bouleuterionun güneyinde Kutsal alan ve Bizans Kalesi²²⁶, Batı Kapı Caddesi'nin biraz doğusunda Agora - Gıda Pazarı²²⁷ ve şehrin batısında konut alanları²²⁸ yer almaktadır.

1904 yılında, T. Wiegand ve H. Schrader tarafından “ *Priene, Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895-1898*” adlı çalışma yayınlanmıştır²²⁹. Bahsi geçen çalışmanın bir bölümü, 1895 ve 1898 yılları arasında özel konut yapıları olarak adlandırılan alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda ele geçen terrakotta figürinlerini içermektedir²³⁰. Yanık konutlardan ele geçen buluntuların tümü değerlendirildiğinde, konutların İÖ III. ve II. yüzyıllar arasında kurulduğu düşünülmektedir²³¹. Konutlardan ele geçen figürin tipleri arasında Aphrodite²³², Uçan Eros²³³, Athena²³⁴, Dionysos maskı²³⁵, Herme figürini başı²³⁶, Herakles²³⁷, Kentharos²³⁸,

---

²²³ Rumscheid 2000, 1-3.

²²⁴ Rumscheid 2000, 112.

²²⁵ Rumscheid 2000, 46.

²²⁶ Rumscheid 2000, 60.

²²⁷ Rumscheid 2000, 69.

²²⁸ Rumscheid 2000, 86.

²²⁹ Wiegand – Schrader 1904, 1 vd.

²³⁰ Wiegand – Schrader 1904, 330 – 366.

²³¹ Wiegand – Schrader 1904, 329.

²³² Wiegand – Schrader 1904, 342, Abb. 397, 394.

²³³ Wiegand – Schrader 1904, 339, Abb. 382.

²³⁴ Wiegand – Schrader 1904, 334, Abb. 374.

²³⁵ Wiegand – Schrader 1904, 343, Abb. 400.

Satyr²³⁹, giyimli kadın²⁴⁰, uzanan kadın²⁴¹, farklı etnik kimliğe sahip (zenci) figürinleri²⁴², Grotesk figürinleri²⁴³ ve minyatür sunak²⁴⁴ yer almaktadır.

Batı Terasta Kutsal Ev olarak adlandırılan yapının podium çevresinde küçük mermer heykeller ve terrakotta figürinler açığa çıkarılmıştır²⁴⁵. Terrakottalar içerisinde İÖ 5. yüzyılın başlarına tarihlendiği düşünülen Sakallı Hermes Hermes figürini, Kybele figürini parçası ve Eros ile kız figürini yer almaktadır²⁴⁶.

1895 ve 1898 yıllarında gerçekleştirilen çalışmaların diğer bir bölümü Demeter - Kore Tapınağı'nda gerçekleştirilmiştir. Demeter – Kore Tapınak Alanı'nın kurban çukuru yakınlarında ve geç döneme ait duvar ile giriş arasında yapılan kazı çalışmaları sonucunda ele geçen terrakotta figürinler çalışma kapsamında değerlendirilmiştir²⁴⁷. Demeter – Kore Tapınağı'nda ele geçen tipler arasında giyimli kadın figürinleri, hydraphoros figürinleri, Nike figürinleri, dansçı figürinleri, kız çocuk figürinleri, Bauba figürinleri ve domuz figürinleri yer almaktadır²⁴⁸.

1908 yılında, G. Mendel tarafından yayınlanan “*Catalogue des Figurines Grecques de Terre Cuite*” adlı yayında Priene'den gelen terrakotta figürinlere yer verilmektedir. Figürinler Demeter Kutsal Alanı'ndan, özel konutlardan ve küçük tapınaklardan gelmektedir²⁴⁹. Figürin tipleri arasında Aphrodite, Eros, Kybele, Artemis, Hermes, Herakles, Bauba, ayakta giyimli kadınlar, yatan ve oturan kadınlar, Ephebos ve çocuklar, aktör ve groteskler, masklar ve hayvanlar yer almaktadır²⁵⁰.

1967 yılında, R. A. Higgin tarafından yayınlanan “*Greek Terracottas*” adlı çalışmada Priene'den British Museum'a getirilen figürinler değerlendirilmiştir²⁵¹.

---

²³⁶ Wiegand – Schrader 1904, 344, Abb. 401.

²³⁷ Wiegand – Schrader 1904, 347, Abb. 408.

²³⁸ Wiegand – Schrader 1904, Abb. 406.

²³⁹ Wiegand – Schrader 1904, 345, Abb. 405.

²⁴⁰ Wiegand – Schrader 1904, 352, Abb. 420.

²⁴¹ Wiegand – Schrader 1904, 334, Abb. 373.

²⁴² Wiegand – Schrader 1904, 357, Abb. 434, 435, 439, 440.

²⁴³ Wiegand – Schrader 1904, 359, Abb. 438.

²⁴⁴ Wiegand – Schrader 1904, 363, Abb. 452.

²⁴⁵ Wiegand – Schrader 1904, 172-177.

²⁴⁶ Wiegand – Schrader 1904, 178, 179.

²⁴⁷ Wiegand – Schrader 1904, 157.

²⁴⁸ Wiegand – Schrader 1904, Abb. 134 – 156.

²⁴⁹ Mendel 1908, 227.

²⁵⁰ Mendel 1908, 227 – 277.

²⁵¹ Higgins 1967, 118 – 120.

Araştırmacı Priene'den gelen figürinleri iki ana grupta değerlendirmektedir. I. Grup İÖ 150 civarına tarihlendirilen, II. Grup ise İÖ I. yüzyıl civarına tarihlendirilmektedir²⁵². Çalışmada kapsamında ayakta giyimli kadınlar, dansçı kadın figürinleri, Aphrodite figürinleri, kadın büstü, uçan Eros figürinler, grup ve genre sahneli figürinler, mitolojik karakterli figürinler, Groteskler, hayvan figürinleri ve masklar yer almaktadır²⁵³.

1972 yılında, S. Mollard – Besques tarafından “*Catalogue Raisonne des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains I - III, Epoques Hellenistique et Romaine Grece et Asia Mineure*” adlı çalışmada Priene buluntusu olan İÖ 2. yüzyılın ortasına tarihlendirilen iki kadın figürini başı ve İÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen uçan Eros figürinine yer verilmiştir²⁵⁴.

1979 yılında, P. G. Leyenaar – Plaisier tarafından yayınlanan “*Les Terres Cuites Grecques et Romaines*” adlı figürin kataloğunda Priene'den gelen terrakotta figürinlere yer verilmiştir²⁵⁵. Figürinlerin büyük bir çoğunluğu İÖ 2 – 1. yüzyıllar arasına tarihlendirilmekte olup tipler arasında Uçan Eroslar, Hermes, Herakles, Athena, kadın başları, grotesk ve masklar bulunmaktadır²⁵⁶. Bazı figürinlerin²⁵⁷, buluntu yerleri bilinmemesine karşın kil özellikleri ve yansıttıkları stil nedeniyle Priene'den gelen figürinler arasında değerlendirilmiştir²⁵⁸.

2001 yılında, L. Burn ve R. Higgins tarafından yayınlanan “*Catalogue of Greek Terracottas in The British Museum Vol III*” adlı çalışmada 1868- 1869 yılları arasında R. P. Pullan tarafından Priene'deki Athena Polias Tapınağı'nda yapılan kazılar sonucunda ele geçen sekiz terrakotta figürin değerlendirilmiştir²⁵⁹. Ele geçen tipler arasında oturan ve ayakta kadın figürinleri, kadın başları ve mask bulunmaktadır²⁶⁰.

---

²⁵² Higgins 1967, 118.

²⁵³ Higgins 1967, 119 – 120.

²⁵⁴ Mollard – Besques 1972, 126, 127.

²⁵⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, 388 – 398.

²⁵⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Priene Pl. 139, 1074, Pl. 140, 1075 – 1077, Pl. 141, 1078 – 1089, Pl. 142, 1090 – 1101.

²⁵⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 142, 1091, 1092, 1099 – 1101.

²⁵⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, 388.

²⁵⁹ Burn – Higgins 2001, 155.

²⁶⁰ Burn – Higgins 2001, Pl. 73, 2416, Pl. 74, 2417 – 2423.

2002 yılında, W. Koenigs ve W. Raeck tarafından “2000 Yılı Priene Çalışmaları” adlı yayında²⁶¹ Athena Kutsal Alanı’nın güney galerisinden iki terrakotta figürin geldiği aktarılmaktadır²⁶². Söz konusu figürinler araştırmacılar tarafından değerlendirilmemiştir.

2003 yılında, W. Raeck tarafından “2001 Yılı Priene Çalışmaları” adlı yayında²⁶³ konut alanında D 2/5 numaralı sondaj sonucu tahribat tabakasında Hellenistik Dönem’e ait bir Eros figürini tespit edilmiştir²⁶⁴.

2006 yılında, F. Rumscheid tarafından “Die figürlichen Terrakotten von Priene” adlı çalışma yayınlanmıştır²⁶⁵. Söz konusu çalışmada, Priene’de daha önceden yapılan çalışmalara değinerek bir literatür özeti oluşturulmuştur. Athena Polias Tapınağı, Demeter – Kore Tapınağı, Kybele Tapınağı ve konut alanlarından ele geçen figürinlerin tamamı Hellenistik Dönem’e tarihlendirilmektedir. Çalışmada söz konusu figürinler, ikonografik ve analogik olarak değerlendirilmiştir²⁶⁶.

2009 yılında, W. Raeck tarafından yayınlanan “2007 Yılı Priene Çalışmaları” adlı yayında Priene antik kentinin doğusundaki kayalık kutsal alanda oturan Kybele figürini ele geçmiştir²⁶⁷. Tahtta oturan tanrıça elinde bir tympanon ve adak kabı tutmaktadır. Ayaklarının altında ise uzanmakta olan bir aslan yer almaktadır²⁶⁸. Araştırmacı bu figürinden yola çıkarak batı kapısındaki temenostan sonra Kybele’ye ait ikinci bir kült alanı olduğunu düşünmektedir²⁶⁹.

2010 yılında, F. Rumscheid tarafından yayınlanan “Fragen zur Bürgerlich-Hellenistischen Wohnkultur in Kleinasien” adlı çalışmada Hellenistik Dönem’de Anadolu Bölgesi’nde soylu yaşamına dair soruları buluntular ışığında yorumlamaktadır²⁷⁰. Özellikle konutlarda hane halkına hizmet eden, hizmetlilerin sayısı ve nitelikleri hane sahibinin bir soyluluk göstergesi olarak görülmektedir. Hane halkına hizmet verenler arasında, hemşireler, çocukların yetiştirilmesi, denetlenmesi ve korunmasını sağlayan eğitimciler yer almaktadır. Ev içi yaşamda aktif bir rol oynayan hizmetlilerin figürin sanatına bir yansımaları

---

²⁶¹ Koenigs – Raeck 2002, 55 – 70.

²⁶² Koenigs – Raeck 2002, 63.

²⁶³ Raeck 2003, 71-84.

²⁶⁴ Raeck 2003, 76.

²⁶⁵ Rumscheid 2006, 1 vd.

²⁶⁶ Rumscheid 2006, 1 vd.

²⁶⁷ Raeck 2009, 37, 52.

²⁶⁸ Raeck 2009, 37.

²⁶⁹ Raeck 2009, 37.

²⁷⁰ Rumscheid 2010, 119 – 143.

olarak özellikle konut yapıları içerisinde bulunmaktadır. Bu kapsamda, Priene'deki 33 numaralı konut yapısından ele geçen zenci figürin²⁷¹ başında bir sarmaşık çelengi takması sebebiyle pahalı bir hizmetçiyi temsil ettiği ve 27d numaralı konut yapısında kambur bir eğitimci, kız çocuğunun bakımıyla ilgilenmesi Hellenistik Dönem'de konut içi yaşamın figürin sanatının edindiği konuları içermektedir²⁷².

Çalışma kapsamında **K. 42, K. 44, K. 45, K. 47 ve K. 54** numaralı kadın figürin başları, **K. 9** numaralı Ariadne-Tykhe figürini ve **K. 73** numaralı kartal figürini Priene antik kentinde fosseptik kazısı sonucunda ele geçmiştir.

2.5. Hyllarima Antik Kenti ve Buluntuları

Hyllarima antik kenti Muğla ili, Kavaklıdere ilçesi, Derebağ-Kapraklar Mahallesi'nde Bozdoğan'ın 20 km güneyinde yer almaktadır²⁷³. Kentin İÖ 2. Binde Hitit metinlerinde geçen ismi Wallarima olarak bilinmektedir²⁷⁴. 1888 yılında Mesevle'de Zeus Hyllos adının geçtiği bir yazıt bulunmuş²⁷⁵, daha sonra yapılan çalışmalar sonucunda Hyllarima kent topraklarında Zeus Hyllos'a ait izole bir tapınım alanı olduğu saptanmıştır²⁷⁶. Kent kimliği en az İÖ erken 3. yüzyıla gittiği, 1934 yılında bulunan yazıtlarla kanıtlanmıştır. Ayrıca Hyllarima antik kenti İÖ 189 – İÖ 167 yılları arasında Rhodos hâkimiyeti altında olup daha sonraki dönemlerde yazıtlardan da anlaşıldığı kadarıyla kent üzerinde Rhodos etkisi devam etmektedir²⁷⁷. Kent bağımsızlığın bir simgesi olarak Roma İmparatorluk Dönemi'nde sikke bastırmıştır²⁷⁸. İS 140-200 yıllarına tarihlendirilen sikkenin bir yüzünde ayakta *quadriga* süren Apollon betimlenirken diğer yüzünde başı manto ile sarılı bir kadın büstü ile betimlenmektedir²⁷⁹. Hyllarima'dan ele geçmiş olan bir diğer sikke Antoninus Pius Dönemi'ne (İS 136-161) tarihlendirilen bir yüzünde ayakta kollarında bileziklerle Artemis ve diğer yüzünde kadın büstü olan bronz sikkedir²⁸⁰. Hyllarima adının geçtiği yazıtlar Rhodos, Theangela, Alabanda ve

²⁷¹ Rumscheid 2010, Abb. 25.

²⁷² Rumscheid 2010, 130.

²⁷³ Çekilmez 2015, 372; Bean 1976, 400.

²⁷⁴ Sevin 2017, 136; Gander 2007, 268, dip. 75.

²⁷⁵ Buresch 1898, 117; Varinlioğlu 2001, 271.

²⁷⁶ Bean 1976, 400.

²⁷⁷ Bean 1976, 400; Rhodos işgalinden kalan yazıtlar bulunmaktadır; Laumonier 1934, 353.

²⁷⁸ Bean 1976, 400.

²⁷⁹ https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=473&pid=5037#top_display_media

²⁸⁰ Head 1901, Pl. XX, Fig. 13; Albayrak 2008, 65, Res. 17.

Halikarnassos gibi antik kentlerden gelmektedir²⁸¹. Kentin ekili alanlarının birçoğu Mylasa'da olduğu gibi kutsal alanlara aittir. Kentte, Zeus'tan sonra Artemis ve Apollon'un beraber tapınım görmesinin yanı sıra Apollon ve Hekate de beraber tapınım görmektedir²⁸².

Kentte yürütülen çalışmalar sonucunda tiyatro²⁸³, bouleterion, sinagog, agora alanı, nekropol alanı ve mezarlar tespit edilmiştir²⁸⁴. Ayrıca A. Brun tarafından kentin Yüksek Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen tahkimat duvarları çalışılmıştır²⁸⁵. Kentin doğusunda, kente girişi sağlayan kapı altıgen ve beşgen kuleler ile korumaktadır²⁸⁶. Sonuç olarak kentin yazıtlarıyla birlikte kalıntıları detaylı olarak incelendikten sonra araştırmacılar tarafından bilim camiasına sunulmuştur.

2015 yılında M. Çekilmez tarafından yayınlanan "*Hyllarima'dan Bir Grup Figürin*" adlı makalede 1994 yılında Aydın Arkeoloji Müzesi'ne hibe edilen figürinler tipolojik, stillistik ve ikonografik olarak değerlendirilmiştir²⁸⁷.

Çalışma kapsamında **K. 62** ve **K. 63** numaralı ephebos figürinleri ve **K. 22 – K. 24** numaralı Aphrodite rahibesi figürinleri Hyllarima antik kenti buluntuları içerisinde değerlendirilmiştir.

2.6. Halikarnassos Antik Kenti ve Buluntuları

Halikarnassos antik kenti, günümüzde Bodrum şehrinin bulunduğu alan içerisinde yer almaktadır. Kent, şimdiki Bodrum kalesinin bulunduğu yarımada üzerinde Zephyria/Zephron adında küçük bir kentin üzerinden gelişmeye başlamıştır.

Halikarnassos antik kentinin yerli halkı Karlar ve Lelegler olarak kabul edilmektedir²⁸⁸. Bean, İÖ 1000 sonra Anthes öncülüğünde Troizen'den Bodrum

---

²⁸¹ Varinlioğlu 2001, 271; Cousin – Diehl 1890, 94-95.

²⁸² Laumonier 1958, 456-457.

²⁸³ Laumonier 1936, 329, Fig. 40; Harpasa'da bulunan tiyatro ile benzerlik göstermektedir; Ateşlier 2016, 21.

²⁸⁴ Bean 1976, 400; Varinlioğlu 2001, 271; Varinlioğlu-Debord 2004, 69-72; Varinlioğlu-Debord 2005, 63-68; Varinlioğlu-Debord 2006, 117-120.

²⁸⁵ Brun 1994, 193; Varinlioğlu – Debord 2010, 5.

²⁸⁶ Brun 1994, 196-199.

²⁸⁷ Çekilmez 2015, 371 -391.

²⁸⁸ Akurgal 2014, 388.

yarımadasına gelen Dor kolonileri buradaki yerel halk ile birleşerek Halikarnassos antik kentini kurduğunu aktarmaktadır²⁸⁹.

Halikarnassos antik kenti, Knidos, Kos, Lindos, Kamiros ve Iasos ile birlikte Dor Birliği'ne üye olan altı dor kentinden biridir. İÖ 6. Yüzyılın ortasında bölge Pers egemenliği altına girmiştir. Daha sonra İÖ 4. yüzyılın ilk yarısında Hekatomnos Pers satrabı olmuştur. Hekatomnos'un oğlu olan Maussolos yönetimi ele aldıktan sonra Karia'nın başkentini Mylasa'dan Halikarnassos'a taşımıştır. Burada bulunan altı dor kentinde Halikarnassos'ta yaşamaya zorlamıştır. Maussolos'un kız kardeşi hemde karısı olan Artemisia, Maussolos öldükten sonra İÖ 353 yılında başa geçmiş ve yönetimi iki yıl elinde tutmuştur. Daha sonra sırası ile Hekatomnos'un çocukları olan Idreus, Ada ve Pixodaros kente krallık yapmışlardır. Pixodaros'un kızı Ada vasıtasıyla satraplık Persli Othontopates'e geçmiştir²⁹⁰.

Plinius'un aktardığı kadarıyla dünyanın yedi harikasından biri olarak sayılan Maussoleion, İÖ 350 yılında Mausollos için karısı Artemisia tarafından yaptırılmıştır²⁹¹. Maussoleion yüksek kaide üzerinde duran 36 sütunlu peristasis üzerinde yükselen 24 basamaklı piramit ve en tepede bir quadriga yer almaktadır²⁹². Priene Athena Tapınağı'nın mimari Pytheos aynı zamanda Maussoleionun da mimarıdır. Mezar anıtında yer alan heykel ve kabartmalar döneminin ünlü heykeltıraşları olan Bryaksis, Skopas ve Timotheos tarafından yapılmıştır.²⁹³

Sur duvarlarıyla çevrili Halikarnassos antik kentinin en batısında Myndos kapısı, Myndos kapısının kuzeydoğusunda tiyatro, tiyatronun güneyinde Maussoleion alanı, Mezar anıtının güneyinde iç liman ve iç limanın güneydoğusunda St. Peter Kalesi yer almaktadır²⁹⁴.

1954 yılında, R. A. Higgins tarafından "*Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities, Greek 730-330 B. C. British Museum I*" adlı çalışma yayınlanmıştır²⁹⁵. Higgins, 1957 yılında C. T. Newton tarafından Mausoleion'da

---

²⁸⁹ Bean 2000, 95, 96.

²⁹⁰ Akurgal 2014, 388.

²⁹¹ Plin. XXXVI. 30-31.

²⁹² Akurgal 2014, 388.

²⁹³ Akurgal 2014, 388.

²⁹⁴ Akurgal 2014, 389.

²⁹⁵ Higgins 1954, 1 vd.

yapılan kazılar sonucunda çıkarılan terrakotta figürinleri ve A. Biliotti²⁹⁶ tarafından literatüre kazandırılan figürinleri, Halikarnassos figürinleri başlığı altında değerlendirilmiştir²⁹⁷. İÖ 6. Yüzyıla ait en erken buluntular 1957 yılında Mouselion'un altındaki odadan ele geçmiştir. İÖ 5. ve 3. yüzyıla ait figürinler ise 1956 yılında Mouselion'un güneybatısındaki adak alanından ele geçmiştir. İÖ 480 ile İÖ 350 yıllarına ait depo alanındaki figürinlerin Demeter ve Persophone ile ilişkili olabileceği vurgulanmaktadır. İÖ 6. yüzyılda Atina'daki figürinlerle benzerlik gösteren el yapımı atlı figürinler görülmektedir²⁹⁸. İÖ 5. yüzyılda Rhodos etkisinin görüldüğü içi boş kalıp yapımı figürinler ortaya çıkarmaktadır. Bu dönemde ayakta kadın figürinleri ve giyimli erkek figürinleri popüler olmuştur. İÖ 5. yüzyılın ortalarında güçlü bir Rhodos etkisi görülmekte olup bu dönemde ilk defa hydrophoros figürinleri görülmeye başlanmıştır²⁹⁹. İÖ 5. yüzyılın sonunda ise hydrophros, ayakta kadın ve giyimli erkek figürinleri popüler olmuştur. İÖ 4. yüzyılın başlarında ve ortalarında Parthenon sanatını yansıtan Attika etkisi ile heykel tipindeki gelişmelerle figürin tiplerindeki gelişimlerin özdeş olduğu aktarılmaktadır³⁰⁰.

1967 yılında, R. A. Higgins tarafından yayınlanan "*Greek Terracottas*" adlı çalışmada, C. Newton'un Halikarnassos'ta yaptığı kazılar sonucu ele geçen ve İÖ 5. ve 4. yüzyıllara arasına tarihlendirilen terrakotta figürinler değerlendirilmiştir³⁰¹. Çalışma kapsamında, ayakta kadın figürinleri, Hydrophoros figürinleri³⁰², Demeter ya da Persephone figürinleri ve Dionysos(?) figürinleri değerlendirilmiştir³⁰³.

1970 yılında, W. Radt tarafından "*Kyprische Terrakotten auf der Halikarnassischen Halbinsel*" adlı çalışma yayınlanmıştır³⁰⁴. Söz konusu çalışmada Arkaik Dönem'e ait Kıbrıs etkili süvari figürinlerine yer verilmiştir³⁰⁵.

1972 yılında, S. Mollard – Besques tarafından "*Catalogue Raisonne des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains III, Epoques Hellenistique et Romaine Grece et Asia Mineure*" adlı çalışmada Halikarnassos buluntusu olan İÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına

²⁹⁶ Higgins, Biliotti'ye ait figürinlerin nereden bulduklarını bilinmediğini fakat Halikarnassos'dan ya da Rhodos'tan gelebileceklerini aktarmaktadır; Higgins 1954, 102, dip. 2.

²⁹⁷ Higgins 1954, 102-141.

²⁹⁸ Higgins 1954, Pl. 57, 301, 320-323.

²⁹⁹ Higgins 1954, Pl. 54, 354, 356, 357.

³⁰⁰ Higgins 1954, 102.

³⁰¹ Higgins 1967, 65 – 68.

³⁰² Higgins, Hydrophoros tipindeki figürinleri testi taşıyanlar grubunda değerlendirmiştir; Higgins 1967, 67.

³⁰³ Higgins 1967, 66 – 68.

³⁰⁴ Radt 1970, 265-273.

³⁰⁵ Radt 1970, 265-273.

tarikhlendirilen kadın figürini ve Hellenistik Dönem'e tarikhlendirilen çömelmiş çocuk figürinine yer verilmiştir³⁰⁶.

2001 yılında, L. Burn ve R.A. Higgins tarafından “*Catalogue of Greek Terracottas in The British Museum III*” adlı çalışma yayınlanmıştır³⁰⁷. Halikarnassos başlığı altında yer verilen figürinlerin birçoğu 1856 ile 1858 yıllarında C. H. Newton ve A. Biliotti'nin yaptığı kazılardan gelmektedir³⁰⁸. Newton'un 1856 yılında Mausoleion'un doğusunda *Chiaoux Alanı* olarak adlandırılan yerde yaptığı kazılar sonucunda İÖ 500-330 yılları arasına tarikhlendirilen birçok terrakotta figürin ele geçmiştir. Newton, bu alandan hydrophoros gibi kültlerle alakalı figürinlerin gelmesi sebebiyle, Demeter - Persophone ile ilişkili bir açık hava tapınağının olabileceğini aktarmaktadır. En erken figürinler Maussolleion çevresinden İÖ 6. yüzyıla tarikhlendirilen el yapımı süvari figürinleridir. Ayrıca yine bu alandan İÖ 4. yüzyıla tarikhlendirilen birçok terrakotta figürin bulunmuştur. Maussolleion'un mezar odasına inen batı merdivenlerinde ise 2 alabastorun yanı sıra birkaç terrakotta figürin daha ele geçmiştir. Maussolleion'un doğu bölümünde muhtemelen adak eşyalarının ya da heykeltraşların kullandıkları malzemelerin atıldığı ve Skopas Dönemi işçiliği ile benzerlik gösteren figürinler bulunmuştur. Özellikle Maussolleion'un mezarına bırakılan Hellenistik Dönem terrakotta figürinleri ilginçtir. C. Newton, sonraki dönemlerde Mausolos'un mezarına bırakılan bu terrakottalar nedeniyle halkın Maussolos'a bir tanrı belki de bir kahramanmış gibi adak bıraktığı görüşünü ortaya atmaktadır³⁰⁹. Halikarnassos'tan gelen figürin tiplerinin ayakta giyimli kadınlar, erkek figürinleri, eros veya çocuk figürini başları, süvari figürinleri, Dionysos mask ve parçaları, kol ve bacak figürin parçaları ve minyatür bir sunak olduğu görülmektedir³¹⁰.

2004 yılında J. Zahle ve K. Kjeldsen tarafında “*Miscellaneous evidence from before the Mausoleion*” adlı makalede Halikarnassos'tan bulunan terrakotta figürinler yayınlanmıştır³¹¹. Çalışma kapsamına alınan toplam 33 figürin bulunmaktadır. Bu figürinler Maussolleion'un batı merdivenlerinden, avludan ve hendeklerden gelmektedir³¹². Figürin tiplerine bakıldığında el yapımı at ve süvari figürinleri buluntu grubunun çoğunluğunu

---

³⁰⁶ Mollard – Besques 1972, 127.

³⁰⁷ Burn – Higgins 2001, 1 vd.

³⁰⁸ Burn – Higgins 2001, 187-188.

³⁰⁹ Burn – Higgins 2001, 187-188.

³¹⁰ Burn – Higgins 2001, 190-203.

³¹¹ Zahle- Kjeldsen 2004, 151-168.

³¹² Zahle- Kjeldsen 2004, 162-163.

oluşturmaktadır. At ve sürücü tiplerine bakıldığında hem Yunan hem de Kıbrıs sanatında oldukça yaygın olarak görülmektedir. İÖ geç 7. yüzyıla tarihlendirilen Kourion'daki Apollon Hylatas Kutsal Alanı buluntuları oldukça karakteristik yapıya sahiptir. Bu tarz buluntular Samos, Lindos, Kourion, Marion ve Salamis kutsal alanlarının yanı sıra Amathus, Kourion, Salamis ve Rhitzona nekropollerinde yaygın olarak bulunmuştur³¹³.

Çalışma kapsamında **K. 27 – K. 29** numaralı rahip figürinleri, **K. 25** numaralı hydriaphoros figürini ve **K. 64** numaralı süvari figürini Halikarnassos yarımadası buluntuları içerisinde değerlendirilmiştir.

2.7. Tralleis Antik Kenti ve Buluntuları

Tralleis antik kenti, Aydın ilinin yaklaşık 1,5 km kuzeyinde, Messogis Dağları'nın güney yamacındaki yüksek bir tepe üzerinde yer almaktadır. Tralleis antik kenti, Maiandros Nehri'nin veya Messogis Dağı'nın sınır kabul edilmesi nedeniyle bazen Karia, bazen ise Lydia Bölgesi içine dâhil edilmektedir³¹⁴. Strabon kentin, Traller ve Argoslular tarafından kurulduğunu ve Tralleis isminin Thrakialı askerlerden geldiğini aktarmaktadır³¹⁵.

Tralleis antik kentinin ilk yerleşiminin, Kemerçayı ve Kızıldere arasında yer alan Dedekuyusu (Deştepe) Höyüğü olduğu düşünülmektedir³¹⁶. Dedekuyusu Höyüğü'nde yapılan yüzey araştırmaları sonucunda Kalkolitik, Erken ve Orta Tunç Çağı'na ait seramikler tespit edilmiştir³¹⁷. Ayrıca höyük yerleşiminin Osmanlı Dönemi'ne kadar iskân edildiğine dair buluntular ele geçmiştir³¹⁸.

Tralleis antik kenti, Messogis Dağları'nın tepesinde yer alan geniş bir düzlükte yer alması sebebiyle korunaklı bir yapıya sahiptir. Ayrıca, Maindros Nehri'nin kuzeyi boyunca uzanan Smyrna, Ephesos, Magnesia, Nysa ve Laodikeia gibi kentlerin yol güzergâhında, stratejik bir konuma sahip olması nedeniyle sanat ve ticaret alanında önemli bir rol oynamaktadır³¹⁹.

---

³¹³ Zahle- Kjeldsen 2004, 163.

³¹⁴ Üreten 2005, 196-197.

³¹⁵ Str. XII. 8. 15.

³¹⁶ Tül 2012, 59.

³¹⁷ Güncel 2003; 58; Tül 2012, 59; Çekilmez 2014, 8.

³¹⁸ Akdeniz 1997, 236-237, Dinç 1998, 208; Çekilmez 2014, 8.

³¹⁹ Üreten 2005, 197; Dinç 2003, 1; Çekilmez 2014, 1.

1886 yılında, W. Froehner tarafında “*Terres cuites d'Asie de la collection Julien Gréau. Tome I*” adlı çalışma yayınlanmıştır³²⁰. Söz konusu çalışma, J. Gréau Koleksiyonu’nda yer alan terrakotta figürinleri konu edinmekte olup, Tralleis antik kentinden geldiği aktarılan 32 cm yüksekliğinde terrakotta Pan figürünü bulmaktadır³²¹. İnsan ve hayvan özelliklerinin barındıran yarı tanrı Pan, İÖ 4. yüzyılın sonuna tarihlendirilmiştir³²².

1903 yılında, F. Winter tarafından yayınlanan “*Die Typen der Figürlichen Terrakotten*” adlı çalışmada, Tralleis’ten gelmiş olabilecek Hellenistik Dönem’e ait ayakta giyimli kadın³²³ figürinine yer verilmiştir³²⁴.

1972 yılında, S. Mollard – Besques tarafından “*Catalogue Raisonne des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains I - III, Epoques Hellenistique et Romaine Grece et Asia Mineure*” adlı çalışmada Tralleis antik kentinden gelen buluntulara yer verilmiştir³²⁵. Söz konusu çalışmada İÖ 1. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Kithara çalan Eros figürünü ve İS 1. yüzyıla tarihlendirilen hâkim/savcı figürinine yer verilmiştir³²⁶.

2010 yılında M. Çekilmez tarafından yayınlanan “*Aydın Müzesi’nden Bir Grup Terrakotta Figürin*” adlı makalede, Aydın Müzesi tarafından 1960-2007 yılları arasında Tralleis Güney Nekropol Alanı’nda gerçekleştirilen kurtarma kazıları sonucunda ele geçen terrakotta figürinler değerlendirilmiştir³²⁷. Ele geçen terrakotta figürinlerin genelde birden fazla gömünün bulunduğu tonozlu ve dromoslu oda mezar içlerinden geldiği saptanmıştır. Ayrıca figürinlerin genellikle oda mezar içerisinde kline üzerine yatırılmış iskeletlerin ayaklarına ve bel bölümüne mezar hediyesi olarak bırakıldığı görülmektedir³²⁸. Mezar hediyesi olarak bırakılan figürin tipleri Lyra tutan Eros, süvari, Venüs ve kukla oldukları saptanmıştır. Araştırmacı Tralleis figürinlerinin özellikle İÖ 2. yüzyılın ilk çeyreğinde

---

³²⁰ Froehner 1886, 1 vd.

³²¹ Froehner 1886, Pl. 1-3.

³²² Froehner 1886, 1-2.

³²³ Winter 1903, Taf. 26, 7.

³²⁴ Araştırmacı Tralleis’ten geldiği söylenen figürinin, kaynağının güvenilir olmadığını aktarmaktadır; Winter 1903, LXXII.

³²⁵ Mollard – Besques 1972, 126.

³²⁶ Mollard – Besques 1972, 126.

³²⁷ Çekilmez 2010, 165-180.

³²⁸ Çekilmez 2010, 165-167.

ortaya çıkmaya başladığını, İS 1. yüzyılda kullanıma devam edildiğini ve İS 2. yüzyılda oldukça azalmaya başladığını belirtmektedir³²⁹.

2010 yılında A. Saraçoğlu tarafından “2006-2007 Tralleis Kazılarında Ele Geçen Bir Grup Terrakotta Figürin” adlı yayında, Tralleis antik kentinde 2006 yılında konut alanında ve 2007 yılında batı nekropolis alanında yapılan kazılar sonucu ele geçen 13 terrakotta figürin değerlendirilmiştir³³⁰. Konut alanı içerisinden gelen örnekler içerisinde Eros/kız çocuk başı, kadın başı, giyimli kadın, Herakles/filozof başı, grotesk ve kurt başı gibi figürin tipleri bulunurken, batı nekropolis alanından gelen örneklerde mask, herme başı ve Eros figürin tipleri bulunduğu tespit edilmiştir³³¹. Değerlendirmeye alınan figürinlerin kil özellikleri, yapım teknikleri ve benzer örneklerle yapılan stil karşılaştırmasına göre figürinlerin, Hellenistik ve Erken Roma İmparatorluk Dönem’lerine tarihlendirilmektedir³³².

2013 yılında M. Çekilmez tarafından “Aydın Mesutlu Köyü’nden Terrakotta Figürinler” adlı çalışmada Tralleis sınırları içerisinde yer alan oda mezar içerisindeki üç figürin stillistik ve ikonografik açıdan değerlendirilmiştir³³³. Söz konusu figürinler, Attis ve Herakles olmak üzere iki tipten oluşmaktadır³³⁴.

2014 yılında M. Çekilmez tarafından “Tralleis Güney Nekropolü Terrakotta Figürinleri” başlıklı doktora tezinde, Tralleis’in güney nekropolünde yer alan 33 mezarda İÖ 2. yüzyıldan İS 2. yüzyıl arasına tarihlendirilen 137 terrakotta figürin tipolojik ve kronolojik olarak değerlendirilmiştir³³⁵. Araştırmacı, figürinlerin birden fazla gömünün olduğu mezarlardan veya aile bireylerine ait oda mezarlardan geldiğini saptamıştır. Mezar konteksleriyle birlikte değerlendirilen figürinlerin genelde kırmızımsı sarı hamur rengine sahip olduğunu ve yoğunluklarına göre açık kırmızı, sarımsı kırmızı, pembe ve açık kırmızımsı kahverengi hamura sahip figürinler olduğunu belirtmektedir. Özellikle Roma İmparatorluk Dönemi’ne doğru kil renginin sarıya doğru gittiği tespit edilmiştir. Değerlendirmeye alınan figürinlerin tümünün kalıp yapımı olduğu saptanmıştır. Kentte büyük boyutlu ve birden çok kalıptan üretilen terrakotta figürinler, İÖ 188 yılında Apameia Barışı’yla birlikte II. Eumenes akımı olarak ortaya çıktığı ve bu akımın İÖ 1. yüzyılın

---

³²⁹ Çekilmez 2010, 175-176.

³³⁰ Saraçoğlu 2010, 487-501.

³³¹ Saraçoğlu 2010, 497-499.

³³² Saraçoğlu 2010, 497.

³³³ Çekilmez 2013, 201 – 217.

³³⁴ Çekilmez 2013, 202 – 210.

³³⁵ Çekilmez 2014, 1 vd.

ortalarına kadar devam ettiği görülmektedir. Ayrıca İÖ 188 yılında Apameia Barışı'ndan İÖ 126 yılında gerçekleşen Aristonikos Ayaklanması'na kadar çok sayıda figürin üretilirken, İÖ 2. Yüzyılın son çeyreğinden İÖ 30 yılına kadar figürin üretiminde azalma görüldüğü belirtilmektedir³³⁶. Kronolojik olarak kentte yoğunlukta görülen tipler sıralanacak olursa; Yüksek Hellenistik Dönem'de dini figürinler ve giyimli kadın figürinleri, Geç Hellenistik Dönem'de günlük hayat sahneli figürinler, masklar, rahip ve rahibeler, giyimli kadınlar, süvari, çocuk, herme ve hayvan figürini tipleri görülmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'de ise figürinler arasında Eros, Ephebos, sadaklı genç, süvari, genç binici, gladyatör, giyimli kadın, kız ve erkek çocuklar, grotesk, kuklalar, masklar ve hayvan tipleri görülmektedir. Günlük yaşam felsefesini yansıtan giyimli kadın figürinlerinin önemli bir üretim merkezi Tanagra'dır. Bu tipi yansıtan figürinler, İÖ 3. yüzyılda geleneğin Batı Anadolu'da devam ettiğini ve İÖ 2. yüzyılda tekrar moda olduğunu göstermektedir. Ayrıca Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar bu geleneğin devam ettiği görülmektedir. Daha önce Batı Anadolu'da sadece Myrina'da Tanagra Atölyesi'nin varlığı tespit edilmiştir. Fakat daha sonra Tralleis figürinleri üzerinde yapılan incelemeler sonucunda kentte bir Tanagra figürinleri üreten bir atölyesinin olabileceği görüşü öne sürülmüştür³³⁷. Değerlendirmeye alınan figürinlerden 13 tanesinde koroplast ismine rastlanılmıştır. Bunlardan Trophimos, Simalionos, Theodotos ve AA koroplast imzalı figürinlerin İS 1. ve 2. yüzyıllarda Tralleis'te üretildikleri tespit edilmiştir. Araştırmacı, A monogramına sahip koroplast imzasının Myrina'da faaliyet gösteren Aglaophon adlı koroplast/atölyeye işaret edebileceğini ayrıca Dio kısaltmasını kullanan Dionysios adlı koroplastın olasılıkla Smyrna kökenli olabileceği aktarılmaktadır. Myrina'da iki örnekte de görülen Phoiniks adlı koroplast imzasının ise Tralleis dışında bir üretim merkezine işaret ettiğini aktarmaktadır³³⁸.

2015 yılında M. Çekilmez tarafından “2008 Yılı Tralleis Kazısı Koroplastik Buluntuları” adlı makalede 2008 yılında Tralleis'in Batı Nekropolis alandaki bir oda mezar ve Hamam-Gymnasion kompleksinin kuzeydoğusundaki Latrina'nın fosseptik kanallarında gerçekleştirilen kazılar sonucunda ele geçen terrakotta figürinler değerlendirilmiştir³³⁹. Oda mezar içinde TK1 - 3 numaralı hörgüçlü boğa, erkek ve horoz figürinlerinin İS 1. yüzyıla tarihlendirildiği ve mezar kültürüyle ilişki oldukları tespit edilmiştir. Latrina'nın fosseptik

---

³³⁶ Çekilmez 2017, 121-122.

³³⁷ Çekilmez 2017, 120.

³³⁸ Çekilmez 2017, 99-116.

³³⁹ Çekilmez 2015a, 51-66.

kanallarında, İS 1-3. yüzyıllara tarihlendirilen grotesk, Herakles, portre-büst ve hayvan figürinleri bulunmuştur³⁴⁰.

2017 yılında, Y. Akkan, F. Çoskun, A. Akkan ve E. Dede tarafından “*Aydın ili Efeler ilçesi, Köprülü Mahallesi, 419 Ada, 28 Parsel Kurtarma Kazısı Çalışmaları*” adlı çalışma yayınlanmıştır³⁴¹. Söz konusu çalışmada Tralleis’in güney nekropolünde yer alan iki oda mezar ve buluntuları değerlendirilmiştir. I numaralı dromoslu oda mezarın içindeki buluntular değerlendirildiğinde, mezarın İÖ II. yüzyıldan – İS III. yüzyıla kadar kullanıldığı tespit edilmiştir³⁴². Doğu – Batı doğrultulu I numaralı oda mezarın doğu bölümünde yer alan kline üzerinde, İS 80 -90 yılları arasına tarihlendirilen tragedia maskı ele geçmiştir. Ele geçen diğer buluntular arasında ise İS I – II. yüzyıllar arasına tarihlendirilen Anadyomene tipinde Aphrodite figürini ve İS II – III. yüzyıllar arasına tarihlendirilen terrakotta sepet parçası yer almaktadır³⁴³.

II numaralı oda mezar, I numaralı oda mezarın batı kesit duvarının doğusunda yer almaktadır. Kuzey – güney uzantılı oda mezarın güney bölümünde yer alan dromos ile mezara giriş sağlanmaktadır³⁴⁴. Oda mezar içerisinde İS II. yüzyıla tarihlendirilen terrakotta güvercin ve İS I. yüzyıla tarihlendirilen giyimli kadın figürini ele geçmiştir³⁴⁵.

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 31**, **K. 32** ve **K. 67** numaralı figürinler Tralleis antik kentinden gelmektedir.

---

³⁴⁰ Çekilmez 2015a, 55-60.

³⁴¹ Akkan vd 2017, 379 – 396.

³⁴² Akkan vd. 2017, 383.

³⁴³ Akkan vd. 2017, 383.

³⁴⁴ Akkan vd. 2017, 385, 386.

³⁴⁵ Akkan vd. 2017, 388.

3. BÖLÜM

3. FIGÜRİNLERİN TEKNİK ÖZELLİKLER

Çalışma kapsamında 74 figürin değerlendirilmiştir. Bu figürinlerin tamamı Aydın Arkeoloji Müzesi'nde korunmaktadır. Tez çalışmasının başladığı 2018 yılından itibaren figürinler, müzede teknik detaylarıyla birlikte değerlendirilmiştir.

3.1. Hamur ve Kil Özellikleri

Genelde nehir ve çay kenarlarından çıkarılan kil, kullanıma hazır hale getirilmek için içerisinde bulunan yabancı maddelerden arındırılır. Kil havuzları olarak adlandırılan içerisi su dolu teknelere kil konular ve yabancı maddeler su yüzeyine çıktıktan sonra temizlenerek kil arındırılmış olur³⁴⁶.

Tekne içerisinde yer alan su buharlaştırıldıktan sonra kil içerisine kum, kireç ve taşçık gibi katkı malzemeleri eklenerek kullanıma hazır hale getirilir³⁴⁷. Kilin hazırlanma aşamasında seramik için kullanılacak kil ile figürin için kullanılacak kilin benzer yöntemler kullanılarak arındırılmasına karşın, figürin hamuru üretiminde şamot, kum veya taşçık gibi yabancı maddelerin kile katılması nedeniyle seramik hamurunun yapısından ayrıldığı görülmektedir³⁴⁸.

Kil içerisindeki mikanın yoğunluğu, yapısı ve renk özellikleri çıkarıldığı yatağa göre farklılıklar göstermektedir. Figürinlerin hamur özelliklerine bakarak kil yataklarını tespit etmesi zor olsa da, üretildikleri bölgeleri ortalama bir karakteristiğini çıkarmada bize yardımcı olabilir³⁴⁹.

Çalışma kapsamında ele alınan yetmiş dört figürinden, elli dördü kırmızımsı sarı, altı figürin pembe, dört figürin açık kahverengi, iki figürin kırmızı, iki figürin açık kırmızı, iki figürin sarımsı kırmızı, bir figürin kahverengi, bir figürin koyu kahverengi, bir figürin açık sarımsı kahverengi ve bir figürin kırmızımsı kahverengi hamur rengine sahip olduğu

---

³⁴⁶ Çokay Kepçe – Gerçeker 2011, 16-17.

³⁴⁷ Tavukçu 1999, 24; Çekilmez 2017, 34-35.

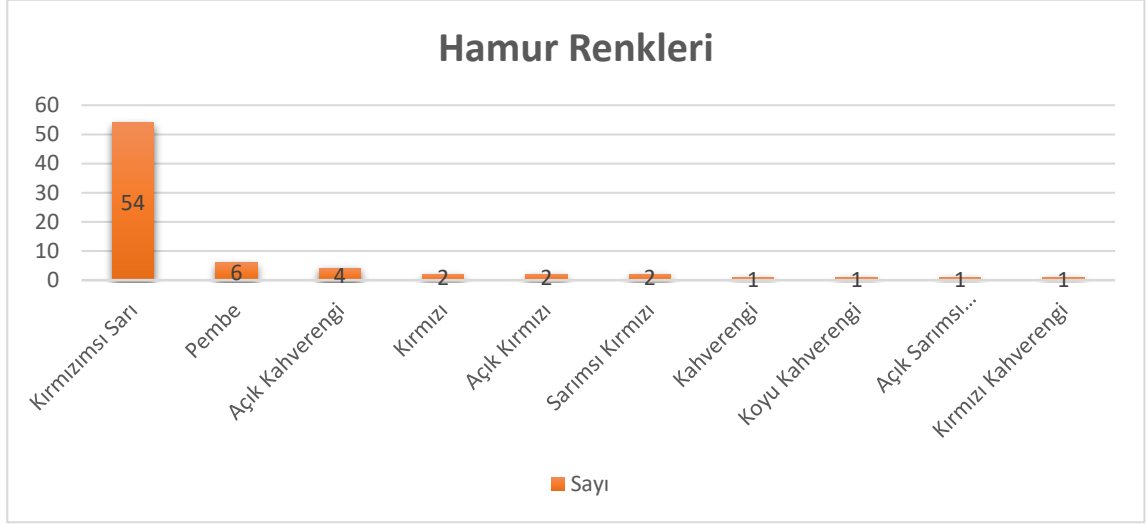
³⁴⁸ Higgins 1954, 3.

³⁴⁹ Higgins 1954, 3, 9 vd.

saptanmıştır³⁵⁰. Figürinlerin genel şemasına bakıldığında dönem aralıkları fark etmeksizin yoğun olarak kırmızımsı sarı renkteki kilin, terrakotta figürin üretimi için kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Figürinlerin Hamur Renk Dağılımı

Myus figürinlerinin kil özellikleri incelendiğinde genelde kırmızımsı sarı kil renğine sahip olmasının yanı sıra kırmızı, açık kırmızı ve pembe kil renğine sahip figürinler de olduğu tespit edilmiştir. Kırmızımsı sarı renkli kil, Geç Arkaik Dönem'den Hellenistik Dönem'e kadar geniş bir zaman diliminde kullanılırken, kırmızı renkteki kil, Geç Arkaik Dönem'e tarihlendirilen **K. 33** numaralı figürinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Açık kırmızı kil renğine sahip **K. 56** numaralı figürin Olgun Klasik Dönem'e tarihlendirilmektedir. Geç Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen **K. 49** numaralı figürin pembe renkli hamura sahiptir. Myus'taki figürinlerin hamurları içerisinde beyaz ince mika, kireç, kum ve taşçık parçaları yer almaktadır. **K. 18**, **K. 19** ve **K. 74** numaralı örneklerde çok az yoğunlukta da olsa ince altın sarısı mika izlerine rastlanılmıştır.

Priene'den bulunduğu tespit edilen altı figürinin Hellenistik Dönem'e ait olduğu ve hamur renklerine bakıldığında tamamının kırmızımsı sarı renge sahip olduğu görülmektedir. F. Rumschied, Priene figürinlerinin hamurlarının sınıflandırırken parlak ve soluk portakal

³⁵⁰ Figürinler, objektif olarak değerlendirilebilmesi için uluslararası standartlardaki *Munsell Soil Color Charts*'da yer alan renk kodları kullanılarak sınıflandırma yapılmıştır.

renginden kahverengiye kadar değişkenlik gösterdiğini aktarmaktadır³⁵¹. Çalışma kapsamına alınan 7 figürinin az mikalı, ince kumlu ve iyi pişirilmiş olduğu görülmektedir. İçlerinde **K. 42** numaralı figürinin yüksek sıcaklıkta pişirilmeden kaynaklı olarak dış yüzeyinin çok sert olduğu ve kararmalara neden olduğu görülmektedir. **K. 42** numaralı figürinin gerçek hamur rengini tespit edebilmek ancak yuvarlak başlığının üzerindeki kırık bölgeden mümkün olabilmıştır.

M. Çekilmez, Tralleis figürinlerinin hamurlarını 3 grupta sınıflandırmıştır³⁵². 1. Grupta değerlendirdiği figürinlerin sarımsı kırmızısı renkli, mika ve kum katkılı iyi pişirilmiş hamura sahip olduğunu ve özellikle İÖ 180 sonrasına tarihlendirilen Hellenistik Dönem'e ait figürinlerin dış yüzeylerinin pişirilmeden kaynaklı olarak sert olduğunu vurgular. 2. Grupta ise terra sigillata astarlı, kırmızısı sarı hamurlu, mika ve kum katlı olarak sınıflandırırken 3. grupta kırmızısı sarı hamura, mika ve ince kum katkılı daha geç döneme tarihlendirilen örneklerden sınıflandırma yapılmıştır³⁵³.

Çalışma kapsamında incelenen üç figürinden ikisinin kırmızısı sarı hamur rengine sahipken, bir figürinin açık kahverengi hamur rengine sahip olduğu belirlenmiştir. Açık kahverengi hamurlu **K. 31** numaralı figürin ve kırmızısı sarı hamur rengine sahip **K. 32** numaralı figürin aynı döneme (İÖ 400-350) tarihlendirilmektedir. Söz konusu figürinlerin hamurları içerisinde mika, kireç, kum ve taşçık bulunmaktadır. Daha geç döneme (İS 50-100) tarihlendirilen **K. 67** numaralı figürinin kırmızısı sarı hamuru içerisinde mika, ince kum ve çok nadirde olsa taşçık kullanıldığı görülmektedir. Ele alınan Tralleis örneklerinin tamamı iyi derecede pişirilmiş, hatta **K. 31** ve **K. 32** numaralı figürinlerde pişirmeden kaynaklı olarak hamur içerisinde yanmalar görülmektedir.

Miletos'tan geldiği saptanan iki adet figürinin kırmızısı sarı hamurlu, mika, kum ve taş katkılı oldukları tespit edilmiştir. Dönem olarak daha erken olan **K. 68** numaralı figürin hamurunun, **K. 71** numaralı figürin hamuruna göre içerisinde daha büyük mika ve taşçık katkılarının olduğu görülmektedir. Ayrıca her iki figürin iyi derecede pişirilmiştir.

Didyma'da buluntusu olan **K. 14** numaralı eser ise kırmızısı sarı hamurlu, yoğun ince mikalı, ince kumlu, taşçık katkılı ve iyi pişirilmiştir.

---

³⁵¹ Rumschied 2006, 1 vd.

³⁵² Çekilmez 2017, 35.

³⁵³ Çekilmez 2017, 35.

Değerlendirmeye alınan **K. 22, K. 23, K. 24, K. 62** ve **K. 63** numaralı Hyllarima figürinlerinin tamamının hamuru kırmızımsı sarı renge sahiptir. İçerisinde yoğun ince mika, ince kum ve çok azda olsa taşçık katkı maddelerine sahip olduğu saptanmıştır.

Çalışma kapsamında değerlendirilen Halikarnassos figürinlerinin kırmızımsı sarı, kırmızı, açık kırmızı ve pembe hamur renklerine sahip olduğu belirlenmiştir. İçlerinde **K. 25, K. 27, K. 28** ve **K. 29** numaralı figürinlerin hamurunda kalın mika, kireç, kum ve taşçık katkıları bulunmaktadır. Higgins İÖ 6. yüzyıl Halikarnassos figürinlerinin soluk portakal, kahverengi ve gri gibi renklere ve kalın mikaya sahip olduklarını aktarmaktadır³⁵⁴. Tunay ise İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan örnekleri temel alarak, Bodrum terrakotta figürinlerinin krem hamurlu büyük kristal şeklinde mikaya sahip olduklarını belirtmektedir³⁵⁵. Bir diğer Halikarnassos buluntusu ise İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen **K. 64** numaralı süvari figürinidir. Söz konusu figürin, kırmızı hamurlu, kalın mikalı ve yoğun taşçık katkıdır.

Neapolis'ten **K. 1** ve **K. 36** numaralı figürinlerin kırmızımsı sarı hamurlu, ince mika, kireç, kum ve taşçık katkıları oldukları ve iyi derecede pişirildikleri tespit edilmiştir.

Nazilli'den **K. 4** ve **K. 38** numaralı figürinler, Bozdoğan'dan **K. 65** numaralı figürin, Sultanhisar'dan **K. 50** numaralı figürin, Söke'den **K. 21** ve **K. 26** numaralı figürinler ve Hıdırbeyli'den **K. 7** numaralı figürinler kırmızımsı hamur rengine sahiptir. Bunlar haricinde Ortaklar'dan **K. 52** numaralı figürin açık kahverengi ve Sultanhisar'dan **K. 8** numaralı figürin pembe renge sahiptir. İçlerinden **K. 21** ve **K. 26** numaralı Söke buluntuları kalın mikalı, kum ve taşçık katkıları hamur yapısına sahip olup iyi pişirilmemiştir. Nazilli, Sultanhisar, Hıdırbeyli ve Ortaklar buluntusu olan figürinler ise ince mikalı, kum ve taşçık katkıları hamur yapısında olup nispeten Söke buluntularına göre daha iyi derecede pişirilmiştir.

3.2. Üretim Tekniği ve Kalıplar

Aydın Arkeoloji Müzesi'nde bulunan ve tez kapsamında incelenen 74 tane figürinin 73 tanesi kalıp yapımı 1 tanesinin (**K. 64**) ise el yapımı olduğu tespit edilmiştir. El yapımı terrakotta figürinler Neolitik Dönem³⁵⁶'den itibaren görülürken, figürin üretiminde kalıp

³⁵⁴ Higgins 1954, 103 – 105.

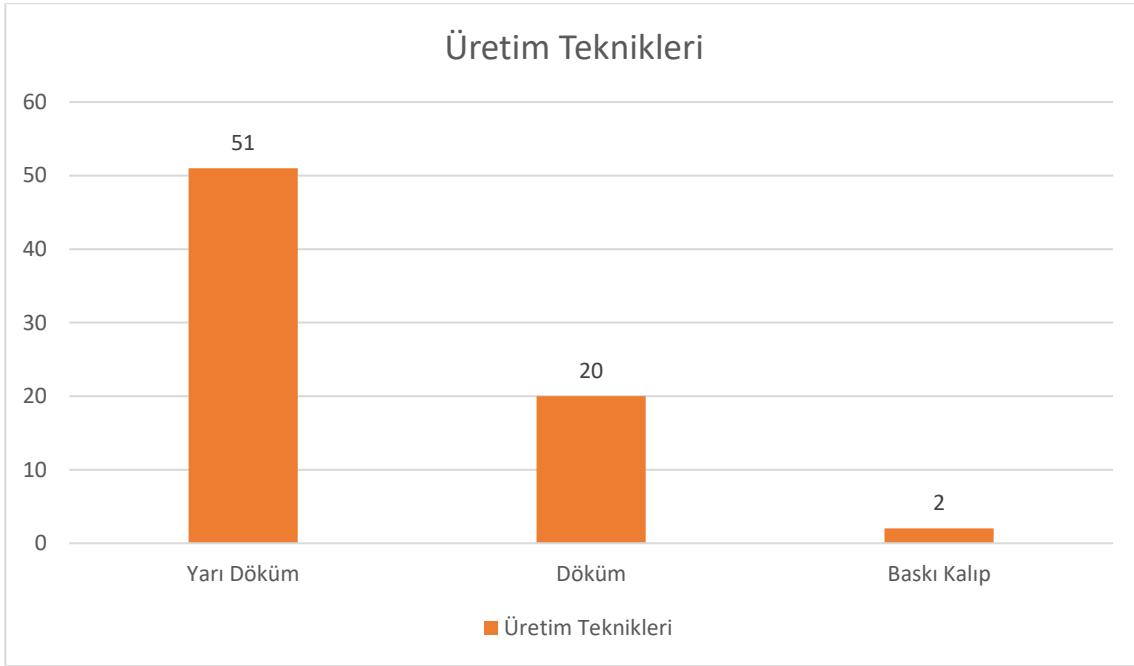
³⁵⁵ Tunay 1970, 201; Çekilmez 2015, 119.

³⁵⁶ Çokay Kepçe-Gerçekler 2011, 16.

kullanımı İÖ 1500’lerde Mezopotamya ve Girit’de görülmektedir³⁵⁷. Fakat Anadolu ve Kıta Yunanistan’da kalıpla figürin üretim tekniği İÖ 7. yüzyılda görülmeye başlamaktadır³⁵⁸. Özellikle Arkaik Dönem’le birlikte sıkça kalıpla üretim tekniğinin kullanılmaya başlamasıyla terrakotta figürin üretim endüstrisinde ciddi bir artış görülmeye başlanmıştır. Değerlendirmeye alınan figürinlerin de büyük bir çoğunluğunu oluşturan kalıp yapımı figürinler İÖ 540 yılından İS 200/250 yılına kadar geniş bir zaman diliminde kullanıldığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında ele alınan 73 figürinin kalıp yapımı olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 20 figürin döküm³⁵⁹, 52 figürin yarı döküm³⁶⁰ ve 2 figürin baskı kalıp³⁶¹ tekniğinde üretilmiştir.

Tablo 4. Figürinlerin Üretim Tekniklerine Göre Dağılımı

Kalıptan üretim yapabilmek için sanatçının ilk olarak bir model oluşturması gerekmektedir³⁶². Ahşap, bronz veya terrakottadan üretilen modellerin daha sonra negatif

³⁵⁷ Higgins 1969,14 vd; Tavukçu 1999, 27; Çekilmez 2017, 35.01

³⁵⁸ Richter 1979, 194-197; Çokay Kepçe – Gerçeker 2011, 17.

³⁵⁹ K. 3, K. 8, K. 10, K. 11, K. 13, K. 40, K. 41, K. 42, K. 48, K. 49, K. 50, K. 51, K. 52, K. 53, K. 55, K. 56, K. 58, K. 71, K. 72 ve K. 73.

³⁶⁰ K. 1, K. 2, K. 4, K. 5, K. 6, K. 7, K. 9, K. 12, K. 14, K. 15, K. 16, K. 17, K. 19, K. 20, K. 21, K. 22, K. 23, K. 24, K. 25, K. 26, K. 27, K. 28, K. 29, K. 30, K. 31, K. 32, K. 33, K. 34, K. 35, K. 36, K. 37, K. 38, K. 43, K. 44, K. 45, K. 46, K. 47, K. 54, K. 57, K. 59, K. 60, K. 61, K. 62, K. 63, K. 65, K. 66, K. 67, K. 68, K. 69, K. 70 ve K. 74.

³⁶¹ K. 39.

³⁶² Higgins 1954, 3-4.

kalıplarını almak için alçı, kireçtaşı veya pişmiş toprak malzemeler kullanılmaktadır. Özellik Tarsus'ta karşımıza çıkan alçı kalıpların³⁶³ doğal koşullar nedeniyle tahrip olarak günümüze kadar çok nadir ulaşabildikleri bilinmektedir³⁶⁴. Üretimini kolay olması sebebiyle genelde pişmiş toprak kalıplar kullanıldığı düşünülmektedir. Söz konusu kalıptan üretilen figürinlerin kalıptan kolay çıkarılabilmesi için yağ veya toz sürüldüğü düşünülmektedir³⁶⁵. Üretim tekniğinde kalıbın ve kullanılan kalıp sayısının ayrı bir önemi bulunmaktadır. Genelde iki kalıp kullanılarak üretilen figürinler geniş bir yer tutarken, tek kalıptan üretilen **K. 14** numaralı Tanrıça/kadın figürünü protomu tek bir örnekle temsil edilmektedir. Değerlendirmeye alınan figürinlerden döküm tekniğinde olanların genelde figürin başları olduğu görülmektedir. Buna ek olarak küçük boyutlu figürinlerin, kol ve bacak gibi vücut uzuvlarının döküm tekniğinde üretildikleri bilinmektedir³⁶⁶. Hellenistik Dönem ile birlikte ikiden fazla farklı kalıp kullanımı görülmeye başlanmıştır. Bu duruma örnek olarak **K. 37** numaralı oturan giyimli kadın figürünü gösterilebilir. Figürünün kolları ve başı ayrı kalıplarda döküm tekniğinde üretildikten sonra deri sertliği kıvamındaki hamur yapısına sahip gövdeye eklenmiştir. Döküm tekniğinde üretilmiş bir diğer grup küçük boyutlu figürinlerdir. Bunlara, **K. 8** numaralı Ephesos Artemis figürünü, **K. 11** numaralı Satyr figürünü, **K. 56** numaralı erkek figürünü, **K. 72** ve **K. 73** numaralı hayvan figürinleri örnek olarak gösterilebilir. Kalıptan üretim tekniklerinden bir diğeri 51 figüründe görülmekte olan yarı döküm tekniğidir. Yarı döküm tekniği ile yapılan figürinlerin, baskı kalıp tekniğiyle (**K. 18** ve **K. 39**) üretilen figürinlere göre cidarının daha ince olduğu görülmektedir. **K. 20** numaralı giyimli kadın/ tanrıça figürünü yarı döküm tekniğinde yapılmasına karşın, koroplast figürünü sağlamlaştırmak amacıyla deri sertliğindeki kil bloğunu figürünün ön yüzünün arka bölümüne baskı tekniği uygulayarak figürünü desteklemiştir.

3.3. Pişirme Deliği Formları

Terrakotta figürinlerin tarihlenmesi konusunda önemli bir yere sahip olan bir diğer faktör buhar veya pişirme deliğinin formu ve boyutudur³⁶⁷. Figürin üretim endüstrisinde,

---

³⁶³ Tarsus'ta 1950 yılına kadar karşımıza çıkan tüm kalıpların alçıdan olduğu aktarılmaktadır; Goldman 1950, 298.

³⁶⁴ Tahberer 2006, 51.

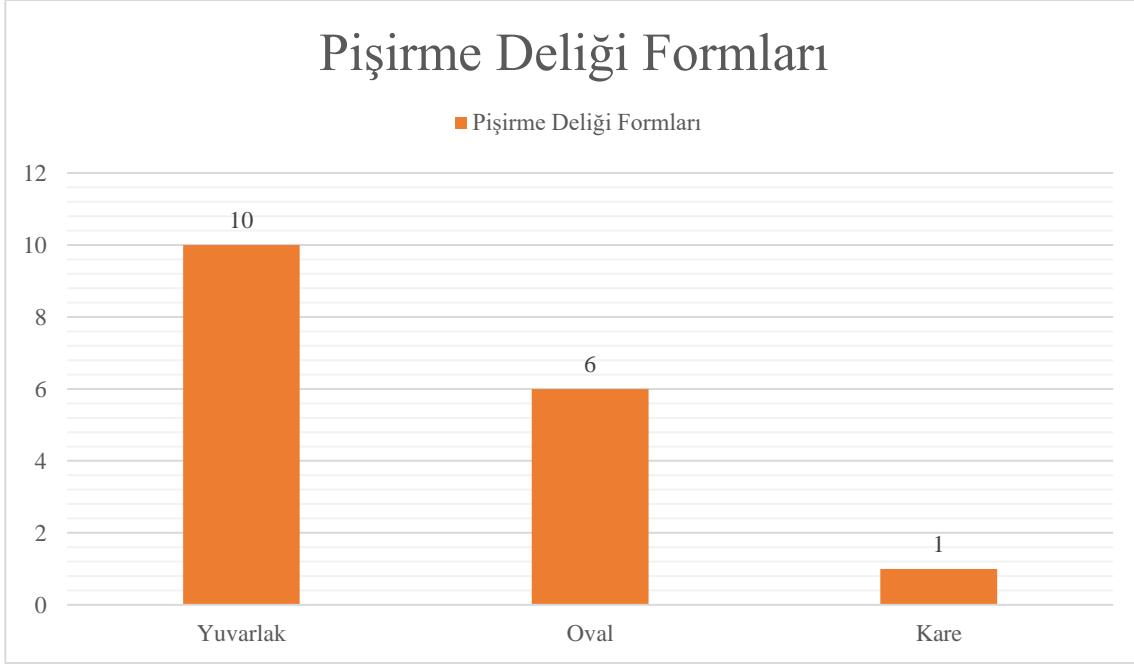
³⁶⁵ Özhanlı 2003, 184; Tahberer 2006, 55.

³⁶⁶ Çekilmez 2017, 36.

³⁶⁷ Çekilmez, hem döneme hem de atölyelere göre figürinlerde kullanılan pişirme deliği formlarının farklılıklar gösterdiğini bu sebeple pişirme deliği boyutlarının ve formlarının tarihleme konusunda önemli bir kriter olduğunu vurgulamaktadır; Çekilmez 2017, 38.

koroplastların genelde deri sertliğindeki figürinin arka bölümüne kesici alet yardımıyla çeşitli formlarda pişirme delikleri açarak fırınlama esnasında içeride biriken havanın figürine zarar vermeden dışarı çıkması sağlanmaktadır³⁶⁸. Değerlendirmeye alınan figürinlerden on tanesi yuvarlak³⁶⁹, altısı oval³⁷⁰ ve biri kare³⁷¹ formu olmak üzere toplamda üç farklı pişirme deliği formu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Pişirme Deliği Formlarının Dağılımı

Pişirme deliğine sahip figürinlerden en erken örnekler İÖ 400 – 350 tarihlendirilen **K. 32**, **K. 31** ve **K. 32** numaralı oval pişirme deliği formu figürinleridir. Ayrıca Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen **K. 26**, **K. 37** ve **K. 69** numaralı figürinlerde de oval formu pişirme deliği geleneğinin devam ettiği ve pişir deliği çaplarının 3 cm'den 1.5 cm'e kadar değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Kare pişirme deliği formuna sahip, Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen **K. 70** numaralı erkek çocuk figürünü ise tek örnek ile temsil edilmektedir. Boeotia Bölgesi'nin Tanagra kentinde görülmeye başlayan dörtgen formu pişirme delikleri³⁷², Tanagra geleneğinin devamı şeklinde Myrina³⁷³, Troia³⁷⁴ ve Tralleis³⁷⁵

³⁶⁸ Burr 1934, 21; Higgins 1969, 10-11; Richter 1977, 233; Tavukçu 1999, 30; Işın 2007, 14; Çokay Kepçe – Gerçekler 2011, 18.

³⁶⁹ **K. 4, K. 5, K. 6, K. 22, K. K. 23, K. 24, K. 38, K. 60, K. 65 ve K. 67.**

³⁷⁰ **K. 26, K. 30, K. 31, K. 32, K. 37 ve K. 69.**

³⁷¹ **K. 70.**

³⁷² Klasik Dönem'de Tanagra kentinde görülmeye başlayan büyük dikdörtgen formu pişirme deliklerinin boyutu Hellenistik Dönem'e gelindiğinde biraz daha küçülmeye başlamıştır; Higgins 1986; 119.

³⁷³ Burr 1934, 21; Işın 2007, 14, dip. 64; Çekilmez 2017, 38.

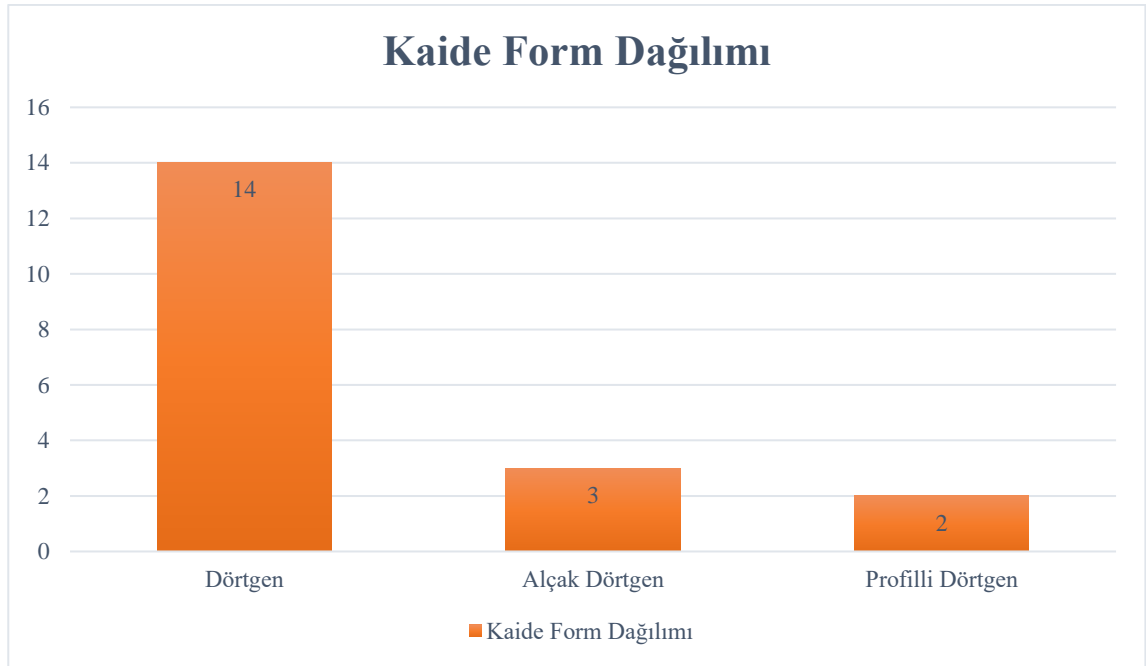
³⁷⁴ Işın 2007, 14, dip. 64.

kentlerinde de görülmektedir. **K. 70** numaralı figürinde bu geleneğin devamı niteliğindedir. Figürinler içerisinde yuvarlak pişirme deliği formu en yaygın kullanıma sahiptir. İÖ 160-150'a tarihlendirilen **K. 60** numaralı sadaklı ephebos figürünü yuvarlak pişirme deliğine sahip en erken örnektir. Dönem ilerledikçe, özellikle Roma İmparatorluk Dönemi'ne gelindiğinde **K. 4, K. 5, K. 6, K. 22, K. 23, K. 24, K. 38, K. 65 ve K. 67** numaralı figürinlerin yuvarlak formlu pişirme deliklerinin küçüldüğü ve çaplarının 1.9 – 0.8 cm aralığında değişiklik gösterdiği görülmektedir.

3.4. Kaide Formları

Figürinlerin kaide boyutları ve formları, üretildikleri atölyeye veya döneme göre farklılıklar göstermektedir³⁷⁶. Bu kapsamda incelenen figürinlerde dörtgen³⁷⁷, alçak dörtgen³⁷⁸ ve profilli dörtgen³⁷⁹ kaide olmak üzere toplamda üç farklı form tespit edilmiştir.

Tablo 6. Kaide Form Dağılımı

Grubun en erken örneğini İÖ 500-450 yılları arasına tarihlendirilen, **K. 17 ve K. 18** numaralı giyimli kadın/tanrıça figürinleri oluşturmaktadır. Alçak dörtgen kaideye sahip bu figürinlerin yükseklikleri 0,7 – 1,1 cm arasında değişkenlik gösterirken genişlikleri her

³⁷⁵ Çekilmez 2017, 38.

³⁷⁶ Çekilmez 2017, 38.

³⁷⁷ **K. 4, K. 5, K. 22, K. 23, K. 24, K. 25, K. 26, K. 27, K. 29, K. 30, K. 31, K. 35, K. 67 ve K. 70.**

³⁷⁸ **K. 17, K. 18 ve K. 36.**

³⁷⁹ **K.7 ve K. 69.**

ikisinin de 3 cm'dir. Bir diğerk alçak dörtgen kaideye sahip örnek **K. 36** numaralı figürin parçasıdır. Higgins, ayrı olarak yapılmış plaka kaidenin İÖ 5. yüzyılın başlarında en son görüldüğünü ve evrensel bir yapıda olduğunu aktarmaktadır³⁸⁰. Burr, Myrina'da görülen bu tip kaidelerin Tanagra biçiminde sergilenen figürinlerde kullanıldığını aktarmaktadır³⁸¹. Anadolu'da Tanagra figürinlerinin İÖ 3. yüzyıldan itibaren görülmesi nedeniyle **K. 36** numaralı figürininde yaklaşık olarak bu tarihler içerisine verilebilir. En çok örnekle temsil edilen dörtgen formlu kaideye sahip figürinlerin en erken örnekleri **K. 25, K. 26, K. 27, K. 29, K. 30** ve **K. 31** numaralı rahip ve hydrophoros figürinleridir. İÖ 400-300 arasında tarihlenen örneklerin kaide yükseklikleri 1.5 cm'den 2.4 cm'e kadar değişkenlik gösterdiğini ve kaide yüksekliğinin figürinin yüksekliğini oranlarının 1/5 olduğu görülmektedir. İÖ 175-150 civarlarına tarihlendir **K. 35** numaralı figürinin kaide yüksekliğinin 0.9 cm ve **K. 70** numaralı figürinin kaide yüksekliğinin 2.1 cm olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu figürinlerin kaide yüksekliklerinin, figürin yüksekliklerine göre değerlendirmek gerekmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne gelindiğinde **K. 4, K. 5, K. 22, K. 23, K. 24** ve **K. 67** numaralı figürinlerin kaide yüksekliklerinin 1.9 cm'den 2.9 cm'e kadar değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Profilli kaideye sahip figürinler grubuna İÖ 150-100'e tarihlendirilen **K. 69** numaralı figürin ve İS 100- 150'e tarihlendirilen **K. 7** numaralı figürin örnek gösterilebilir.

3.5. Astar

Terrakotta figürinlerin farklı renklerde astarlanması figürinler için ayırt edici bir unsurdur. Terrakotta figürinler kalıptan çıkarıldıktan sonra deri sertliği kıvamındayken beyaz kireçtaşı ve alçıyla yıkanarak astarlanmaktadır³⁸². Astarlanan figürinler gölgede kurutulduktan sonra fırınlanır ve hamurun daha sonradan sürülecek olan boyayı emerek bozulması engellenmiş olur³⁸³. Değerlendirmeye alınan 51 figürinin beyaz astarlı³⁸⁴, 7 figürin hamur ile aynı renk astar boyalı³⁸⁵, 2 figürin koyu gri astarlı³⁸⁶, 1 figürin gri

³⁸⁰ Higgins 1986, 119.

³⁸¹ Burr 1934, 21.

³⁸² Higgins figürinlerin deri sertliği kıvamındayken beyaz kireçtaşı ve alçı taşı ile astarlanmasının İÖ erken 5. yüzyıldan itibaren görüldüğünü aktarmaktadır; Higgins 1954, 13-15; Çekilmez 2017; 36.

³⁸³ Çekilmez 2017, 36-37.

³⁸⁴ **K. 1, K. 2, K. 3, K. 4, K. 5, K. 6, K. 7, K. 8, K. 9, K. 10, K. 12, K. 13, K. 14, K. 15, K. 16, K. 17, K. 26, K. 28, K. 29, K. 30, K. 31, K. 32, K. 33, K. 34, K. 35, K. 36, K. 37, K. 38, K. 41, K. 42, K. 43, K. 44, K. 45, K. 46, K. 47, K. 49, K. 51, K. 53, K. 54, K. 55, K. 56, K. 58, K. 60, K. 61, K. 65, K. 66, K. 67, K. 69, K. 70, K. 71, K. 72** ve **K. 74**.

³⁸⁵ **K. 19, K. 21, K. 27, K. 39, K. 40, K. 57** ve **K. 73**.

³⁸⁶ **K. 22, K. 23** ve **K. 63**.

astarlı³⁸⁷, 1 figürin koyu kırmızımsı gri astarlı³⁸⁸, 2 figürin koyu kırmızımsı kahverengi astarlı³⁸⁹, 1 figürin kahverengi astarlı³⁹⁰, 1 figürin zeytin grisi astarlı³⁹¹'dir. 7 figürinin ise astarları tespit edilememiştir³⁹².

Tablo 7. Astar Renkleri Dağılımı.

Figürinlerde beyaz astar kullanımının İÖ 5. yüzyıldan İS 2. yüzyıla kadar geniş bir zaman diliminde kullanıldığı görülmektedir. İçlerinden İÖ 5. yüzyıl civarına tarihlendirilen **K. 74** numaralı figürinin ise kalın macun kıvamında beyaz astara sahip olduğu tespit edilmiştir. İncelenen figürinler arasında İÖ 550-500 yıllarına tarihlendirilen **K. 64** numaralı figürinin koyu kırmızımsı kahverengi astar rengine sahip olduğu görülmektedir. İÖ 150-100 yılları arasına tarihlendirilen **K. 48**, **K. 52** ve **K. 59** numaralı figürinlerin koyu kırmızıdan ve kahverengi tonları arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. İS 50-200 yılları arasına tarihlendirilen **K. 22**, **K. 23**, **K. 24**, **K. 62** ve **K. 63** numaralı Hyllarima buluntularının astar renklerinin gri ve grinin tonları arasında değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir. Söz konusu figürinlerin diğer örneklerden farklı olarak *akıtma yöntemiyle astarlama*³⁹³ tekniği

³⁸⁷ **K. 24.**

³⁸⁸ **K. 48.**

³⁸⁹ **K. 59** ve **K. 64.**

³⁹⁰ **K. 52.**

³⁹¹ **K. 62.**

³⁹² **K. 11**, **K. 18**, **K. 20**, **K. 25**, **K. 33**, **K. 50** ve **K. 68** numaralı figürinlerin doğal koşullar nedeniyle astarlarının korunamadığı düşünülmektedir.

³⁹³ Akıtma yöntemi ile astarlama tekniği için bkz; Tahberer 2006, 114.

uygulandığı görülmektedir. Figürinlerin astar renkleri arasında bir diğer grubu, figürin hamurları ile aynı renk astarlanan figürinler oluşturmaktadır³⁹⁴.

3.6. Boya

Terrakotta figürinler astarlandıktan sonra³⁹⁵ ve fırınlanma aşamasından önce boyanarak renklerinin uzun süre canlı kalması sağlanmaktadır³⁹⁶. Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin birçoğu doğal koşullar sebebiyle üzerindeki boya korunamamıştır. Çalışma kapsamında kullanılan dijital mikroskopun da yardımıyla toplamda 74 figürinden sadece 26 figürin üzerinde boya izleri saptanabilmiştir. Bazı figürinler üzerindeki boya kalıntılarının sadece mikroskopla görülebilmesi sebebiyle katalog bölümünde, *Munsell Soil Color Charts* 'da yer alan renk kodlarına yer verilememiştir.

Geç Arkaik Dönem'e tarihlendirilen ve grubun en erken örneklerini oluşturan **K. 16** numaralı poloslu kadın/tanrıça figürini, **K.33** numaralı Kouros figürini ve **K. 74** numaralı ayak üzerinde siyahımsı kırmızı ve kırmızımsı sarı renkleri tespit edilmiştir. İÖ 500 – 400 yılları arasına tarihlenen **K. 39** numaralı poloslu kadın/tanrıça'nın saç bölümünde ve **K. 14** numaralı kadın/tanrıça protomunun küpe bölümünde siyah boya izleri saptanmıştır.

Hellenistik Dönem örneklerine bakıldığı zaman önceki dönemlere göre renkliliğin çoğaldığı görülmektedir. Buna karşın önceki dönemlerde saçlarda görülen siyah boya **K. 10**, **K. 42**, **K. 43**, **K. 46**, **K. 51**, **K.59**, **K. 60** numaralı figürinlerde ve kırmızının tonlarındaki boya **K. 44**, **K. 45**, **K. 47**, **K. 49**, **K. 53** numaralı figürinlerde görülmeye devam etmektedir. **K. 9** numaralı Ariadne – Tykhe figürinin tacında, **K. 35** numaralı giyimli kadın figürinin sol dirsek bölümünde ve **K. 36** numaralı giyimli kadın figürinin khiton kıvrımlarında altın sarısı renk tespit edilmiştir. **K. 10** numaralı Apollon figürinin çelenk bölümünde ise sarı renk izlerine rastlanılmıştır. Hellenistik Dönem'in çok renkliliğine örnek olarak **K. 9** ve **K. 60** numaralı figürin örnek olarak gösterilebilir. **K. 9** numaralı Ariadne – Tykhe saç bölümünde kırmızı, altın sarısı ve başın arka bölümünde soluk kırmızı ve kırmızımsı gri boya izleri görülmektedir. **K. 60** numaralı sadaklı ephebos figürinin saç bölümünde siyah, broş üzerinde mavi, ephaptis kıvrımları üzerinde pembe ve mavi, yanak üzerinde ise sarı boya izleri görülmektedir.

³⁹⁴ **K. 19**, **K. 21**, **K. 27**, **K. 39**, **K. 40**, **K. 57** ve **K. 73** numaralı figürinler bu grupta değerlendirilmektedir.

³⁹⁵ Tahberer 2006, 113-115.

³⁹⁶ Winter 2002, 49; Çekilmez 2014, 31.

Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait figürinlerin renk repertuvarına bakacak olursak **K. 7** numaralı Aphrodite figürinin sağ elinde, **K. 41** numaralı kadın başını saran manto üzerinde, **K. 65** numaralı süvari figürinin göz bölümünde siyah boya kalıntılarına rastlanılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi figürinleri içerisinde renk çeşitliliğinin en fazla olduğu örnek **K. 7** numaralı Aphrodite figürinidir. Başındaki dışarı doğru genişleyen başlığın ön yüzünde kırmızı, açık kırmızı (pembe), başlığın altında altın sarısı, manto kıvrımlarında kırmızı ve sağ el üzerinde siyah boya izleri görülmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne **K. 8** numaralı Ephesos Artemisi'nin polos bölümünde yeşil, **K. 38** numaralı oturan giyimli kadın figürinin boyun bölümünde kırmızımsı pembe, **K. 55** numaralı kadın başının ense ve saç bölümünde siyah ve **K. 65** numaralı süvari figürinin gözünde siyah, başın arkasında ise koyu kahverengi boya izleri görülmektedir.

4. BÖLÜM

4. KOROPLASTLAR VE ATÖLYELER

Figürinleri yapan koroplastların atölyelerine işaret eden ve genelde figürinlerin arka kısmına veya kaide bölümüne koroplast imzaları veya monogramlar işlenmektedir³⁹⁷. Atölyelere işaret eden bu imzaların bazılarının kabartma şeklinde bazılarının ise kazınarak işlendiği görülmektedir³⁹⁸. Söz konusu koroplast işaretleri, Batı Anadolu’da İÖ geç 2. yüzyıl- erken 1. yüzyıldan itibaren görülmektedir³⁹⁹. Çalışma kapsamına alınan figürinlerin üçünde atölye imzası, birinde ise monogram bulunmaktadır.

Figürin	Koroplast
K. 22	ΣWCIMOY (Sosimos’un eseridir)
K. 23	M
K. 24	ERM_D_ _ _ (Hermodoros?)
K. 65	Ön yüz: ANTWNIOY Arka yüz: ANTI

Koroplast/atölye imzası ve monogramı tespit edilen **K. 22**, **K23** ve **K.24** numaralı figürinlerin Hyllarima antik kenti buluntusu olduğu görülmektedir. **K. 65** numaralı boğaz üzerinde oturan erkek çocuk figürini ise Bozdoğan buluntusu olduğu tespit edilmiştir. **K. 22** numaralı Aphrodite rahibesi figürinin yüksek dörtgen kaidesi arkasında ilk satırı beş, ikinci satırı iki harften oluşan genitivus çekimli “ΣWCIMOY” (Sosimos’un eseridir) yazan atölye ismi yer almaktadır⁴⁰⁰. **K. 23** numaralı Aphrodite rahibesi figürinin yüksek kaidesi arkasında koroplast/atölye imzasına işaret eden “M” monogramı bulunmaktadır. **K. 24** numaralı Aphrodite rahibesi figürinin yüksek dörtgen kaidesinin arkasında ilk satırında üç, ikinci satırında bir harfi korunmuş şekilde “ERM _ D _ _ _ _” adlı bir atölye/koroplastın ismi yazmaktadır. Söz konusu figürinin kaide bölümünün bir kısmı kırık olması nedeniyle

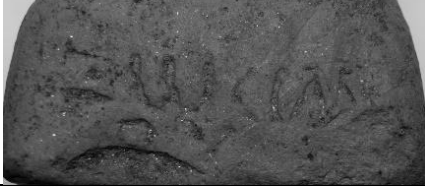

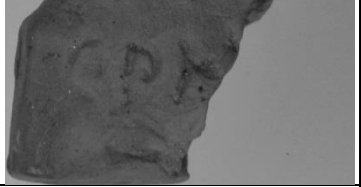
³⁹⁷ Çekilmez 2017, 106.

³⁹⁸ Burr 1934, 23-24; Kassab 1988, 5.

³⁹⁹ Kassab 1988, 13 vd; Çekilmez 2017, 106.

⁴⁰⁰ 2015 yılında M. Çekilmez tarafından değerlendirmeye alanın eser hakkında; Sosimos adlı koroplastın İS 2. yüzyılda en az bir figürin ürettiğini ancak koroplastın aktif olduğu dönem, üretim tekniği ve ürettiği eserler konusunda değerlendirme yapabilmek için koroplasta ait olduğu tespit edilen daha çok örneğe ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır; Çekilmez 2015, 383-384.

koroplast/atölye imzasının tamamı korunamamıştır. Çekilmez, **K. 24** numaralı figürindeki koroplast/atölye imza için “Hermodoros” tamamlama önerisi yapmaktadır⁴⁰¹.

Koroplast/Atölye İmzaları		
Kaidenin Arka Yüzü		
K. 22	K. 23	K. 24
		
ΣΩΚΙΜ ΟΥ	Λ	ΕΡΝ Ο

K. 65 numaralı Bozdoğan buluntusunda kaidenin ön yüzünde ANTWNIOY (Antonius’un eseridir) şeklinde koroplast/atölye ismi bulunmaktadır. Figürinin arka bölümünde yer alan pişirme deliğinin altında muhtemelen koroplast/atölye isminin kısaltması olan ANTI yazısı bulunmaktadır. Söz konusu koroplast/ atölyenin pişirme deliği, kaide yüksekliği ve stil değerlendirmesine göre Roma İmparatorluk Dönemi’nde eserler ürettiği düşünülmektedir.

K. 65 numaralı figürin	
Kaidenin Ön Yüzü	Arka yüz
	
ANTWNIOY	ANTI

⁴⁰¹ Çekilmez 2015, 385.

5. BÖLÜM

5. FİGÜRİN TİPLERİ VE İKONOĞRAFI

Çalışma kapsamında incelenen, farklı tip ve ikonografiye sahip figürinler için belirli sınıflandırma yapılmıştır. Bu figürinler, tanrı ve tanrıçalar, kültlerle ilgili tipler, kadın, erkek, çocuk, hayvan ve diğer tipler olmak üzere toplamda sekiz ana tipe değerlendirilmiştir. Bu ana tiplerle ilişkili olarak 26 alt tip oluşturulmuştur. İsmi bilinmeyen tipler ise diğer tipler adı altında değerlendirilmiştir.

Tanrıça tipleri adı altında Aphrodite, Artemis ve Ariadne – Tykhe yer alırken, tanrı tipleri arasında Apollon ve Eros, karışık yaratıklar içerisinde ise Satyros ve Pan bulunmaktadır. Bu figürinlerden özellikle Aphrodite kendi içerisinde; Oturan Aphrodite, Aphrodite Anadyomene, Aphrodite Genetrix ve diğer Aphrodite tipleri adı altında sınıflandırılmıştır.

Kültlerle ilgili figürinler içerisinde, dinsel bir anlam içerdiği düşünülen protom, kourotrophos, giyimli kadın/tanrıça, Aphrodite rahibeleri, Hydrophoros, rahipler ve kouros figürini yer almaktadır.

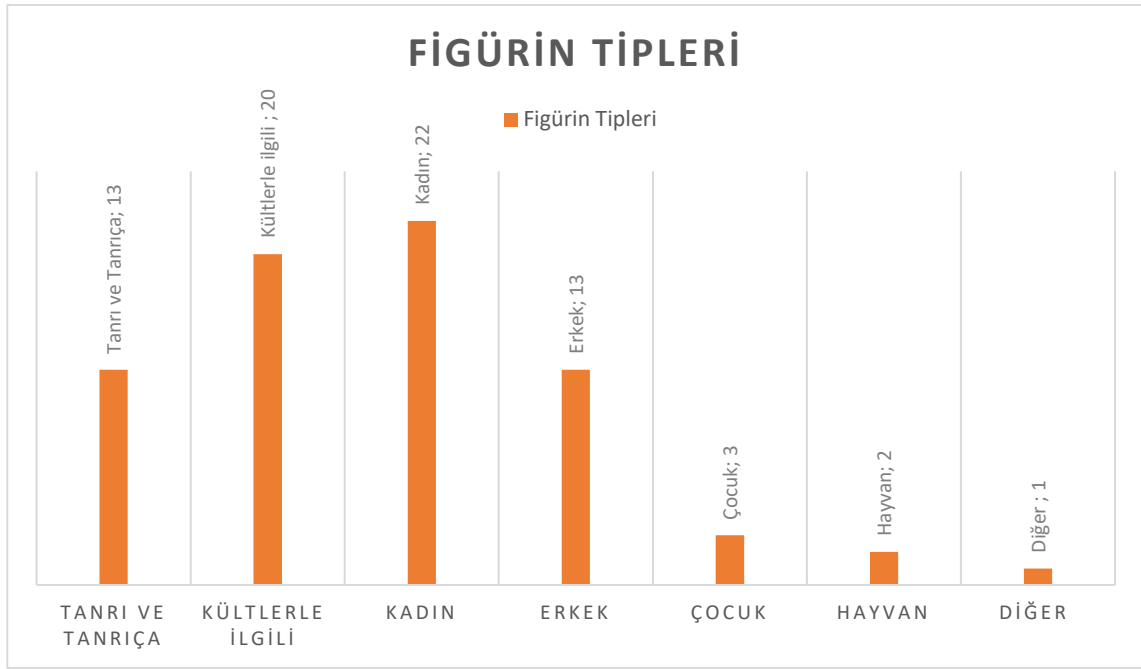
Kadın figürin tipleri altında, ayakta giyimli kadın, oturan giyimli kadın ve kadın başları olmak üzere üç alt tip oluşturulmuştur.

Erkek tipleri ana başlığında, ephebos, gladyatör, süvari, grotesk ve erkek figürin başları alt tipler olarak değerlendirilmiştir. Ephebos figürinleri kendi içerisinde sadaklı ephebos olmak üzere bir alt tipe değerlendirilmiştir.

Çocuk figürini tipleri arasında, erkek çocuk ve kız çocuk olmak üzere 2 alt tipe değerlendirilmiştir.

Hayvan figürinleri, at ve kartal figürini, diğer figürin tipleri içerisinde ayak yer almaktadır.

Tablo 8. Figürin Tiplerinin Dağılımı.

5.1. Tanrıça Tipleri

5.1.1. Aphrodite Tipleri

Aphrodite, Yunan Pantheonu'nda önemli bir yere sahip olan on iki Olympos'lu tanrı içerisinde yer almaktadır. Homeros⁴⁰² haricinde antik yazar Hesiodos Aphrodite'nin, Uranos'un cinsel organın kesildikten sonra Uranos'un kanının denize akması sonucu doğan bir tanrıça olduğunu aktarmaktadır⁴⁰³. Özellikle tanrıçaya ait epithetlerin Yakındoğu, Filistin, Fenike kökenli olduklarını ve Kıbrıs aracılığıyla⁴⁰⁴ Yunan dünyasına girdiği aktarılmaktadır⁴⁰⁵. Aphrodite'nin İnanna, İştar ve Astarte gibi tanrıçalarla özdeşleştiği görülmektedir⁴⁰⁶. Aphrodite kelimesinin etimolojik anlamına ilişkin veriler tanrıçanın Kıbrıs yakınlarındaki denizden, köpükler içerisinde doğmasına ilişkin yorumlanmaktadır.

⁴⁰² Homeros, Aphrodite'nin Zeus ve Dione'nin kızı olarak aktarmaktadır; Hom II 819 – 821; V. 370 – 417; V. 340 – 350.

⁴⁰³ Hesiodos, Kronos'un Uranos'un cinsel organını kestikten sonra Kıbrıs yakınlarında denize akan kanların denizi köpürttüğünü ve bu köpükler içerisinde Aphrodite'nin doğduğunu aktarmaktadır; Hsd 155-210; Durna ise bu mitosun Hurri kökenli Kumarbi mitolojisinden Yunan mitolojisine geçmiş olabileceğini aktarmaktadır; Durna 2002, 16, 17.

⁴⁰⁴ Durna 2002, 25.

⁴⁰⁵ Durna 2002, 14 vd.

⁴⁰⁶ Durna 2002, 14 vd.

“Aphros” kelimesi köpük anlamına gelirken, “Aphrodite” kelimesi köpükten doğan anlamına gelmektedir⁴⁰⁷.

5.1.1.1. Oturan Aphrodite Tipleri

K. 1 ve **K. 2** numaralı figürinler Oturan Aphrodite figürinleri arasında değerlendirilmiştir. Benzer tipteki figürinleri, Leyenaar – Plaisier⁴⁰⁸ tarafından, “*Oturan Çıplak Kızlar*”, Mollard - Besques⁴⁰⁹ tarafından “*Aphrodite*” ve Higgins⁴¹⁰ tarafından “*Oriental Aphrodite*” olarak tanımlanmaktadır.

K. 1 numaralı figürin belinin biraz üstünden ve diz kapaklarının biraz altından kırık ve eksiktir. **K. 2** numaralı figürinin ise boynunun üstünden ve diz kapaklarından aşağısı kırık ve eksiktir. **K. 1** ve **K. 2** numaralı her iki figürinin de sol kolu vücuda yapışık ve sol elleri sol baldır üzerinde yer almaktadır. Ayrıca **K. 2** numaralı figürin sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra sağ eliyle sağ göğsünü tutmaktadır. Her iki figürinin de anatomik detayları göz önünde bulundurulduğunda **K. 1** numaralı figürinin sağ eli, sağ göğsünün üzerinde yer alabileceği görüşü ortaya atılabilir. Bu duruşun kökenini, İÖ 9. yüzyıl civarından Yakınoğu bölgesinde ortaya çıkan Astarte pişmiş toprak levhalarına bağlamak mümkündür. Söz konusu levhalardaki ayakta Astarte figürü bir eliyle göğsünü kapatırken diğer eli vücuda paralel şekilde aşağı doğru uzanmaktadır. Oturan Aphrodite tiplerine yakın benzerlikler gösteren bir başka örnek ise Sevilya yakınlarındaki Cerro del Carambolo’dan ele geçen İÖ 8. veya 7. yüzyıllara tarihlendirilen bronzdan yapılmış oturmuş ve çıplak olarak tasvir edilmiş Astarte figürinidir⁴¹¹.

Oturan çıplak kadın figürinleri genelde Aphrodite ile özdeşleştirilmekte olup, Hellenistik Dönem’de popüler olarak figürin repertuvarında yer almaktadır⁴¹².

Benzer tipteki figürinler, Myrina⁴¹³, Assos⁴¹⁴, Pergamon⁴¹⁵, Aigai⁴¹⁶, Phokaia⁴¹⁷, İonia Kıyıları⁴¹⁸, Kapıkaya⁴¹⁹, Yunan Adaları⁴²⁰, Smyrna⁴²¹ ve Priene⁴²² antik kentlerinde görülmektedir.

---

⁴⁰⁷ Durna 2012, 12,13.

⁴⁰⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, 267, 268.

⁴⁰⁹ Mollard - Besques 1972, 157.

⁴¹⁰ Higgins 1967, 115, 116.

⁴¹¹ Ammerman, kaide bölümünde Astarte yazıtının bulunduğu ve Fenikelilerin tanrıları için bu heykelciği adadıklarından söz etmektedir; Ammerman 1991, Fig. 18.

⁴¹² Doğan Gürbüzler 2019, 315,316; Dereboylu 2012, 146.

K. 1 ve **K. 2** numaralı figürinlerin, vücudun üst kısmının hafif yatay olarak işlendiği, bel bölümünden kalçalara doğru genişlediği ve daha sonra diz kapaklarına doğru daraldığı görülmektedir. Bu anatomik detaylar göz önünde bulundurulduğunda İÖ 3. yüzyıl sonu – İÖ 2. yüzyıl başına tarihlendirilen Samos⁴²³ ve İÖ 200 – 150 tarihlendirilen Myrina⁴²⁴ örneği ile **K.1** ve **K. 2** numaralı figürin aynı tarihe verilebilir. Belin inceldiği ve kalçanın daraldığı Pergamon⁴²⁵ örneği ise **K. 1** ve **K. 2** numaralı figürinlere göre daha geç bir tarihe verilmektedir.

5.1.1.2. Aphrodite Anadyomene

Çalışma kapsamında **K. 6** ve **K. 7** numaralı figürinler Aphrodite Anadyomene tipinde değerlendirilmiştir. Aphrodite Anadyomene tipindeki figürinler, Aphrodite'nin denizden doğuşu sırasında elleriyle saçlarındaki köpükleri temizlemesini temsil etmektedir⁴²⁶. Praxiteles ile çağdaş olan Apelles adındaki ressam, Piryne adlı bir kadını model olarak kullanmıştır. Apelles, Eleusis'te Phryne'nin denizden çıktıktan sonra saçlarını açarken çıplak olarak görmektedir⁴²⁷. Daha sonra Apelles bu kadını model alarak⁴²⁸, İÖ 4. yüzyılda Kos Asklepios Tapınağı duvarlarına zihnindeki görseli resmetmiştir⁴²⁹. Bu sebeple Aphrodite Anadyomene tipinin ilk kökeni resim sanatından etkilenilerek Yunan heykel ve figürin sanatına daha sonra ise Roma sanatına geçtiği düşünülmektedir⁴³⁰.

Aphrodite Anadyomene tipindeki **K. 6** numaralı figürini sağ omuzdan itibaren kırık ve eksiktir. Ayrıca figürinin yüz bölümü yoğun olarak aşınarak tahrip olmuştur. Başında tanrısallığın bir simgesi olan stephane bulunmaktadır. Figürinin yoğun olarak aşınması

⁴¹³ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 99, 695 – 698.

⁴¹⁴ Çelikel 2008, Res. 52 – 53, Kat. No. 27a, 27b.

⁴¹⁵ Leyenaar Plaisier 1979, Pergame Pl. 130, 1014, 1015; Prison – Ateş 2019, Abb. 13; Töpperwein 1976, Taf. 37, Nr. 213; Boehringer – Kraus 1937, Taf. 59, c 8.

⁴¹⁶ Dereboylu 2012, Lev. 33, Kat. No. 98 -107.

⁴¹⁷ Özyiğit 2001, Res. 10.

⁴¹⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 153, 1172.

⁴¹⁹ Radt 1977, Taf. 27, 31 1:1, 32 1:1.

⁴²⁰ Schimdt 1994, Taf. 30, 156.

⁴²¹ Mollard - Besques 1972, Pl. 215, d - D 1059, e – D 1058.

⁴²² Rumscheid 2006, Taf. 32, 5 Kat. – Nr. 81.

⁴²³ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 44, Samos 254.

⁴²⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 99, Myrina 697.

⁴²⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 130, Pergame 1015.

⁴²⁶ Hadzsits 1909, 43 vd; Çekilmez 2010, 172;

⁴²⁷ Partington 1836, 102.

⁴²⁸ Partington 1836, 102.

⁴²⁹ Havelock 2007, 86 vd; Işın 2007, 38; Çekilmez 2017; 44.

⁴³⁰ Çekilmez 2017, 44; Işın 2007, 38.

nedeniyle saç detayları tam olarak anlaşılammamaktadır. Buna karşın İÖ 4. yüzyıl geleneği olan saçların ortadan ikiye ayrıldıktan sonra ensenin üzerinde toplanması **K. 6** numaralı figürinde görülmektedir. Ortadan ikiye ayrılan saçların bir kısmı sol omuza doğru dökülürken, sol omuz üzerindeki saçları sol eliyle tutmaktadır. Sağ tarafta ise korunan kısımdan anlaşıldığı kadarıyla saç bukleleri yukarı doğru kalkmaktadır. Bu sebeple sağ kolun, sol kola göre daha yukarıda olması ve sağ eliyle saç demetlerini yukarı kaldırması gerekmektedir. Benzer tipteki figürinler, Thyateira⁴³¹, İonia Kıyıları⁴³², Tunus⁴³³, Tralleis⁴³⁴, Smyrna⁴³⁵, Tarsus⁴³⁶, Ephesos⁴³⁷, Atina⁴³⁸, Patara⁴³⁹, Elaious⁴⁴⁰, Sardeis⁴⁴¹ ve Stratonikeia⁴⁴² antik kentlerinde görülmektedir.

K. 6 numaralı figürin dar omuzlar, küçük göğüsler, bel ve kalça arasında geçişin orantısız verilmesi, geniş basen, kalın bacaklar ve vücudun hareketinin işlevini yitirmesi Patara⁴⁴³ örneği ile benzer olması sebebiyle İS 50 – 100’e tarihlendirilmektedir.

K. 7 numaralı figürinin benzeri, F. Çevirici Coşkun⁴⁴⁴ tarafından “*Aphrodite Anadyomene*” olarak sınıflandırılmıştır. **K. 7** numaralı figürin başından dışarı doğru genişleyen bir başlık takmaktadır. Sol eliyle başlığın sol tarafına uzanır ve sağ eli sağında yer alan plastere dayanmaktadır. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda, Hellenistik Dönem Aphrodite Anadyomene tipinin Roma İmparatorluk Dönemi’ne ait bir varyasyonu olmalıdır.

K. 7 numaralı figürinin boynunun kalın ve kısa yapısı, kollarının kabaca işleniş biçimi, sol omuzdan kalçanın sağına doğru uzanan şematik manto kıvrımları, bel ile kalça arasındaki orantısız geçiş ve figürün ayakta kalabilmesi için sağında yer alan plastere sağ eliyle dayanması Afyonkarahisar Müzesi’nde bulunan figürin⁴⁴⁵ ile benzer özellikler

---

⁴³¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Thyateira Pl. 136, 1058.

⁴³² Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 148, 1144 – 1147.

⁴³³ Leyenaar – Plaisier 1979, Tunisie Pl. 199, 1541, 1542, 1545.

⁴³⁴ Çekilmez 2017, Lev. 21, K. 8 -9, Lev. 22, K.10, Lev. 23, K. 12.

⁴³⁵ Schmidt 1994, Taf. 33, 168.

⁴³⁶ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 339, g- E/D 2158, h- D 2160, i – D 2162, Tarse Pl. 340, e – D 2159, g – D 2161, i – D 2163.

⁴³⁷ Öztürk 2007, Lev. 1 K1 – K2.

⁴³⁸ Grandjouan 1961, Pl. 1, 8, Pl. 2, 9, 10.

⁴³⁹ Işın 2007, Res./Fig. 20, K15.

⁴⁴⁰ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 56, b – D 273.

⁴⁴¹ Mollard – Besques 1972, Sardes Pl. 156, c – D 852.

⁴⁴² Tamsü Polat 2017, Lev. 100, c. F18.

⁴⁴³ Işın 2007, Res./Fig. 20, K15.

⁴⁴⁴ Çevirici Coşkun 2019, 20.

⁴⁴⁵ Çevirici Coşkun 2019, Kat. No. 10.

göstermektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen Afyonkarahisar Müzesi'ndeki bu figürinin saç stili, **K. 7** numaralı figürinin saç stiline göre farklılıklar göstermesine karşın aynı döneme ait olmalıdır.

E. Kiraz, Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait Anadolu buluntusu Aphrodite figürinlerini incelediği çalışmasında, 35 figürine yer vermiştir. Buluntu merkezleri bilinmeyen bu figürinler, 1970 yılında müzayede yoluyla Avrupa müzeleri ve koleksiyonerleri tarafından satın alınmıştır. Kendine özgü stilleri nedeniyle bu figürinler birçok araştırmacı tarafından sahte olarak nitelendirilmiştir. Fakat E. Kiraz tarafından, 4 figürin üzerinde uygulanan termoluminesans tarihlleme yöntemi ile bu figürinlerin orijinal olduklarını tespit etmiştir. Söz konusu figürinlerin ortak özelliği ise boylarının normalden büyük olması, yarı çıplak olmaları, kendi başlarına ayakta duramamalarıdır. Ayrıca ön taraflarının detaylı işlenmiş olmasına karşın arka taraflarının kapaca bırakılmıştır⁴⁴⁶.

E. Kiraz, dönem modasını yansıtan saç stilleri ve portre özelliklerinden yola çıkarak bu tarz figürinlerin Trajan Dönemi'nden İS 3. yüzyılın ortalarına kadar kullanıldığını saptamıştır⁴⁴⁷.

Afyonkarahisar Müzesi⁴⁴⁸ buluntusu olan Aphrodite figürinin saç modeli göz önünde bulundurulduğunda, New York'taki Sotheby Müzayede Evi'nde⁴⁴⁹ bulunan ve Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilen Aphrodite figürini ile aynı döneme ait olmalıdır. Afyonkarahisar Müzesi'ndeki figürin ile **K. 7** numaralı figürinin benzer özellikler göstermesi sebebiyle **K. 7** numaralı figürin İS 200 – 250 yılları arasına tarihlendirilmektedir. Ayrıca Afyonkarahisar Müze'si örneğinde ve **K. 7** numaralı figürinin başı üzerinde yer alan stilize mısır başağı bezemesi, Mısır sanatının etkisini göstermektedir⁴⁵⁰.

5.1.1.3. Aphrodite Genetrix

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 4** ve **K. 5** numaralı figürinler Aphrodite Genetrix tipinde değerlendirilmektedir.

---

⁴⁴⁶ Kiraz 2007, 540.

⁴⁴⁷ Kiraz 2007, 541.

⁴⁴⁸ Çevirici Coşkun 2019, Kat. No. 10.

⁴⁴⁹ Kiraz 2007, Abb. 15.

⁴⁵⁰ Çevirici Coşkun 2019, 20 – 21.

Benzer tipteki Aphrodite figürinleri, Leyenaar – Plaisier tarafından “*Genetrix tipinde Aphrodite*” olarak tanımlanmıştır⁴⁵¹.

Benzer tipteki figürinler, Smyrna⁴⁵², Parion⁴⁵³, Tralleis⁴⁵⁴, Makedonya⁴⁵⁵, İonia Kıyıları⁴⁵⁶, Elaiouş⁴⁵⁷, Stratonikeia⁴⁵⁸ ve Priene’den⁴⁵⁹ bulunmuştur.

Plinius, Caesar Forumu için Venus Genetrix kült heykelinin, Arkesilaos tarafından yapıldığını aktarmaktadır(İÖ 51 – 46)⁴⁶⁰. Aphrodite Frejus olarakta bilinen Venus Genetrix tipinin daha geç bir döneme ait varyasyonlarını **K. 4** ve **K. 5** numaralı figürinler oluşturmaktadır.

K. 4 numaralı figürin, kalın ve kısa boyun, güçlü omuzlar, dik ve küçük göğüsler, ince bel yapısı, geniş kalça ve kalın bacaklara sahiptir. **K. 5** numaralı figürine göre daha hareketli işlenmesine karşın **K. 4** numaralı figürinin belden kalçaya geçişteki orantısız anatomik yapısı her iki figürinde de ortaktır. **K. 5** numaralı figürinin saçı, Flaviuslar Dönemi kabarık saç yapısını yansıtmaktadır. Boynun kalın ve kısa, omuzların geniş, göğüslerin küçük, göğüslerden kalçaya doğru belin kalınlaşması, geniş basen ve kalın bacaklar Tralleis⁴⁶¹ ve Stratonikeia⁴⁶² örneği ile benzerdir. Fakat Tralleis ve Stratonikeia örneğinde bacak **K. 5** numaralı figürine göre daha hareketli işlenmiştir. Her ne kadar **K. 5** numaralı figürin İS 1. yüzyıla tarihlendirilen Tralleis ve Stratonikeia örneklerine göre durağan yapıda olsa da belden kalçaya geçişteki orantısız geçiş ile benzerlik göstermektedir. Bu anatomik detaylar göz önünde bulundurulduğunda **K. 4** ve **K. 5** numaralı figürinler İS 50 – 100 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

5.1.1.4. Diğer Aphrodite Tipleri

Çalışma kapsamında **K. 3** numaralı figürin diğer Aphrodite tipleri arasında değerlendirilmiştir. **K. 3** numaralı Aphrodite figürin başı, boynunu sertçe sağ aşağıya doğru

⁴⁵¹ Leyenaar – Plaisier 1979, 132.

⁴⁵² Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 47, 275, Smyrne Pl. 48, 285; Besques 1972, Pl. 215, a – D 1055.

⁴⁵³ Aydın Tavukçu 2006, 45, Res 66 Kat. No. 31, 45, Res. 67, Kat. no. 32.

⁴⁵⁴ Çekilmez, 2017, 131, Lev. 28, K.19.

⁴⁵⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Macédoine Pl. 40, 228.

⁴⁵⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 148, 1142, 1143.

⁴⁵⁷ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 56, a – D 272.

⁴⁵⁸ Tamsü Polat 2017, Lev. 99, a. F14, b. F15.

⁴⁵⁹ Rumscheid 2006, Taf. 26, 3 Kat. – Nr. 58.

⁴⁶⁰ Plin. 35. 155.

⁴⁶¹ Çekilmez 2017, Lev. 28, K. 19.

⁴⁶² Tamsü Polat 2017, Lev. 99, a. F14

döndürmesi nedeniyle Sandaletini çözen aphrodite figürinine ait bir parça olabileceği savunulabilir. Bu tarz figürinlerin tanrıçanın banyodan çıkışını temsil ettiği düşünülmektedir⁴⁶³.

Söz konusu figürinde başın üstünde ve arkasında, göz çukurlarındaki kırıklar dışında yer yer çatlaklar bulunmaktadır. Alın ortasından ikiye ayrılan uzun ve dalgalı saçlar, bir bantla tutturulduktan sonra yanlara doğru taranmıştır. Yüz oval formu ve yağlıdır. Alın dışı çıkık, elmacık kemikleri şişkin, ağız küçük ve kapalıdır. G. Işın, sandaletini çözen aphrodite figürin tipinin Batı Anadolu'da ortaya çıkmış olabileceğini ve İÖ 2. yüzyılın başlarından itibaren görülmeye başlandığı görüşünü ortaya atmaktadır⁴⁶⁴. Bu bilgiler doğrultusunda **K. 3** numaralı figürinin oval ve yağlı yüz formu, başın hareketinden kaynaklı olarak boynun sertçe verilmesi ve boyun bileziğinin belirgin olması sebebiyle Priene örneğine göre daha önce bir tarihe verilmesi gerekmektedir⁴⁶⁵. **K. 3** numaralı sandaletini çözen aphrodite figürinin İÖ 175 – 150'e arasına tarihlendirilebilir.

5.1.2. Ephesos Artemis Tipi

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 8** numaralı figürin Ephesos tipinde bir Artemis figürinidir. *Greek* sanatında temsil edilen bakire ve avcı Artemis figürininden oldukça uzak bir yapıda olan bu figürin tipi, Anadolu'lu bir tanrıçayla sentezlenmesi sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir⁴⁶⁶. Yunan sanatında tunik giyimli olarak betimlenen Artemis, Ephesos tipinde ise üzerinde hayvan ve bitki sembollerinin olduğu ependytes⁴⁶⁷ giyimli olarak betimlenmektedir⁴⁶⁸.

Benzer tipteki figürinler, Leyenaar – Plaisier tarafından “*Ephesos Artemis 'i'*” olarak tanımlanmıştır⁴⁶⁹. Büst şeklinde işlenen tanrıça figürini, muhtemelen tanrıçaya adak olarak bırakılmak için üretilmiştir. Başının üzerindeki yüksek bir polosta yunus benzeri bir hayvan tasviri işlenmiştir. Polosun altında ise birbirine paralel dört sıra halinde bir bant başı sarmaktadır. Alın dar, burun basık, yuvarlak formu yüz yağlı ve dolgundur. Boyun bölümü

⁴⁶³ Işın 2007, 36.

⁴⁶⁴ Işın 2007, 36.

⁴⁶⁵ Rumscheid 2006, Taf. 26, 1 -2 Kat. Nr. 57.

⁴⁶⁶ Brenk 1998, 157 vd; Coleman 1965; Dip. 3.

⁴⁶⁷ Ependytes, ayrıca Aphrodisias Aphrodite'si ve Jupiter Heliopolitanus tarafından giyilmektedir; Coleman 1965, 114, Dip. 8; Ependytes hakkında daha detaylı bilgi için bkz; Miller 1989, 313 vd.

⁴⁶⁸ Brenk 1998, 157.

⁴⁶⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, 136 – 137.

ise kısadır. İonia Kıyıları⁴⁷⁰'ndan gelen, İS 1. yüzyıl başı – İS 1. yüzyıl sonuna tarihlendirilen, Ephesos Artemisi figürünü oval formlu dolgun yüz yapısı ve yanaklara doğru genişleyen burun yapısı ile benzerlik göstermektedir. Buna karşın **K. 8** numaralı Sultanhisar figürünün alın bölümü çok daha dar ve yüz çehresi daha yuvarlak olması sebebiyle İS 50 – 100'e tarihlendirilmektedir.

K. 8 numaralı figürün ile benzerlik gösteren bir diğer buluntu ise Ephesos⁴⁷¹'tan gelmektedir. 1956 yılında Ephesos'tan geldiği ve şuan Selçuk Müzesi'nde olduğu belirtilen eser yuvarlak silindir polosun üzerinde yer alan hayvan protomaları, başı saran dört sıra bant, dar alın, yuvarlak yüz çehresi, yarım daire şeklinde girland ve girlandın üzerinde yer alan dört insan figürü gibi detaylar bakımından benzerlikler göstermektedir⁴⁷². Tarihlendirilmesi yapılmayan ve sahte olabileceği vurgulanan Ephesos örneği, neredeyse **K. 8** numaralı figürün ile aynı kalıptan çıkmış gibi görünmektedir. Fakat **K. 8** numaralı figürünün göğüs bölümü, Ephesos örneğine göre daha yüksek bir kabartma şeklinde işlenmesi nedeniyle aynı kalıptan üretilme ihtimalleri mümkün görünmemektedir.

5.1.3. Ariadne - Tykhe Tipi

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K.9** numaralı figürün başının Ariadne – Tykhe figürüne ait olduğu düşünülmektedir. **K. 9** numaralı Priene buluntusuna benzer tipteki tanrıça başları, Leyenaar – Plaisier⁴⁷³ tarafından “*Tykhe başı*”, Rumscheid⁴⁷⁴ tarafından “*Taçlı ve örtülü tanrıça başı*”, Mollard – Besques⁴⁷⁵ tarafından ise “*Ariadne – Tykhe başı*” olarak adlandırılmıştır. Tykhe figürleri genel olarak incelendiğinde yukarı doğru genişleyen yüksek silindirik bir kule tacı taktığı görülmektedir. **K. 9** numaralı figürüne bakıldığında ise başın ortasından yükselen taç kısımlara ayrıldıktan sonra tacın uç kısımlarına doğru sivrildiği görülmektedir. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda Priene⁴⁷⁶ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca **K. 9** numaralı figürünün tacında altın sarısı boya izleri görülmektedir.

---

⁴⁷⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 150, 1152.

⁴⁷¹ Schmidt 1994, Taf. 76, 433.

⁴⁷² Schmidt 1994, 236.

⁴⁷³ Leyenaar – Plaisier 1979, 164 – 165.

⁴⁷⁴ Rumscheid 2006, 423.

⁴⁷⁵ Mollard – Besques 1972, 285.

⁴⁷⁶ Rumscheid 2006, Taf. 22, Kat. 1-2 - Nr. 45.

Benzerler tipteki figürinler, Smyrna⁴⁷⁷, Myrina⁴⁷⁸, Pergamon⁴⁷⁹, İonia Kıyıları⁴⁸⁰, Tarsus⁴⁸¹, Amisos⁴⁸² ve Priene'den⁴⁸³ bulunmuştur.

Dionysos, Ariadne ile evlendikten sonra Hephaistos'a altın bir taç yaptırır ve düğün hediyesi olarak Ariadne'ye vermektedir⁴⁸⁴. Bu mitolojik bilgi göz önünde bulundurulduğunda Mollard – Besques'in "Tykhe – Ariadne" sınıflandırması daha olası görülmektedir.

K. 9 numaralı figürinin göz kapaklarının etli, elmacık kemiklerinin şişkin ve yanaklardan çeneye doğru daralarak ovalleşen dolgun yağlı yüz yapısı İÖ 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Amisos⁴⁸⁵ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Fakat **K. 9** numaralı figürinin alını daha dar, burnu daha geniş ve ağzının daha dar olması Amisos örneğine göre daha geç olan İÖ 150 – 100 arasına tarihlendirilmektedir.

5.2. Tanrı Tipleri

5.2.1. Apollon Tipi

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 10** numaralı figürin başının Apollon'a ait olduğu düşünülmektedir. **K. 10** numaralı örnekte Apollon başını sağ yukarıya doğru çevirmektedir. Saçlar üzerinde figüre tanrısal bir kimlik kazandıran taç yapraklı çelenk bulunmaktadır. Apollon'un yumuşak yüz hatları, kadınsı görüntüsü ve genç bir oğlan şeklinde tasvir edilmesi Hellenistik Dönem'e özgüdür⁴⁸⁶. Alnın ortasından ikiye ayrılan ve şakaklara doğru genişleyen dalgalı saçlar her iki yana doğru uzandıktan sonra saç buklelerinin bir kısmı her iki yandan omuzlara doğru dökülmektedir. Yüzünde İÖ 4. yüzyıl geleneği olan pathetik bir ifade⁴⁸⁷ bulunan figürinin, göz kapakları etli, elmacık kemikleri hafifçe dolgun, dudakları etli ve kapalı, çenesi hafifçe dışa çıkık ve yüzü ise dolgun ve yağlıdır. **K. 10** numaralı figürin, alnın ortadan ikiye ayrılan saç yapısı, elmacık kemiklerinin hafif şişkin olması,

⁴⁷⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 373 – 374.

⁴⁷⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 110, 754 – 762.

⁴⁷⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 133, 1028, 1029.

⁴⁸⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 150, 1155 – 1160, Côte Ionienne Pl. 162, 1242 – 1245.

⁴⁸¹ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 356, a – D 2310, c – E/D 2312, b- D 2317, b – D 2316, f – D 2313, Tarse Pl. 407, c – D 2824.

⁴⁸² Mollard - Besques 1972, Amisos Pl. 109, c – D 506.

⁴⁸³ Rumscheid 2006, Taf. 22, Kat. 1-2 - Nr. 45, Kat. 3-4 - Nr. 46.

⁴⁸⁴ Grimal 2012, 86.

⁴⁸⁵ Mollard - Besques 1972, Amisos Pl. 109, c – D 506.

⁴⁸⁶ Smith 2013, 67, Kaplan 2009, 65.

⁴⁸⁷ Boardman 2014, 15; Doğan Gürbüzler 2019, 312.

yüzün yağlı ve dolgun olması, dudaklarının etli işlenmesi ve çenenin dışa çıkık olması gibi özellikler bakımından İÖ 200 – 150’e tarihlendirilen Anadolu (Myrina?)⁴⁸⁸ buluntusu ile benzerdir. **K. 10** numaralı eserde İÖ 175’den sonra görülen boyunda sert dönme hareketi olmadığı için **K. 10** numaralı eser İÖ 200 – 175 yıllarına tarihlendirilmektedir.

5.2.2. Satyr – Aktör Tipi?

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 11** numaralı figürinin Satyr – Aktör tipinde olduğu düşünülmektedir.

Benzer tipteki figürinler, Schürman tarafından “*Aktör*” olarak adlandırılmıştır⁴⁸⁹.

E. D. Gürbüzer, komedyen ve aktör figürinlerin tiplerinin İÖ 4. yüzyıldan itibaren üretilmeye başladığını, Anadolu, adalar ve Kıta Yunanistan’da yaygın olarak kullanıldığını aktarmaktadır. Ayrıca araştırmacı, söz konusu tipin Anadolu’daki temel üretim merkezinin Smyrna ve Tarsus antik kentlerinin olduğunu vurgulamaktadır⁴⁹⁰.

Atina Eski ve Orta Komedyaya etkisi ile komedyan aktör figürinleri ilk defa Atina koroplastik endüstrisinde görülmektedir. Komedyan aktör figürinlerinin bilinen ilk örnekleri İÖ 410 ve İÖ 390 yılları arasına tarihlendirilen Atina Agorası buluntularıdır. Atina ithale edilen komedyan aktör figürinlerinin kalıpları Olynthus, Rhodos, Lipari, Morgantine ve Karadeniz Yunan koloni şehirlerinde yerel kopyaları üretilmiştir⁴⁹¹.

Myus antik kentinden geldiği tespit edilen **K. 11** numaralı aktör figürünü, Alt Tapınak Terası olarak adlandırılan alanda bulunan Dionysos Tapınağı ile ilişkili olmalıdır. M. Çekilmez, Tralleis’in Güney Nekropolü içerisinde, tiyatrolarda rol almış ve Dionysos kültü ile bağlantılı aktörler için bu figürinlerin bırakıldığını aktarmaktadır⁴⁹².

Manto içinde dirseğinden bükülen sağ kol, sağ göğüs üzerine uzanmaktadır. Manto içindeki dirseğinden bükülen sol kol ise öne doğru uzanıp vücudun sol tarafındaki manto kıvrımlarını tutmaktadır. Bel kısmı kalın ve güçlü, karın kısmı belirgin ve bacaklara doğru vücut daralmaktadır. Bacaklar bitişik, genital kısmı belirgin, sağ bacak önde ve hareketlidir.

⁴⁸⁸ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 158, a – D 861.

⁴⁸⁹ Schürman 1989, 103.

⁴⁹⁰ Gürbüzer 2012, 142.

⁴⁹¹ Ağıtürk – Arslan 2015, 116.

⁴⁹² Çekilmez 2014, 82.

Benzer tipteki figürinler Kerameikos⁴⁹³, Tralleis⁴⁹⁴, Atina⁴⁹⁵, Tekirdağ⁴⁹⁶ ve Smyrna'dan⁴⁹⁷ bulunmuştur.

K. 11 numaralı aktör figürinin sağ kolunun manto içerisinde kalması ve sağ kolundan sol omzuna doğru plastik kıvrımlar oluşması İÖ 4. yüzyılın ortasına tarihlendirilen Tekirdağ⁴⁹⁸ buluntusu ile benzer özellikler göstermektedir. İÖ 4. yüzyıldan itibaren görülmeye başlayan⁴⁹⁹ bu tip figürine örnek olan **K. 11** numaralı figürin Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmektedir.

5.2.3. Pan Tipi

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 12** numaralı figürinin Pan figürünü olarak değerlendirilmiştir. **K. 12** numaralı Pan figürünü, dalgalı ve kısa saçların arasından geriye doğru boynuzları uzanmaktadır. Alın geniş, kaşları çatık, göz kapakları etli, elmacık kemikleri hafifçe şişkin ve dudaklar etlidir. Ağzın her iki yanında buruna doğru figürine sert ifade kazandıran çizgiler bulunmaktadır. Bıyıklar ağız kenarlarından aşağı doğru uzanıp sakallar ile birleşmektedir. Dalgalı ve buklelere ayrılmış sakallar aşağı doğru incelenmektedir.

K. 12 numaralı figürin ile benzer tipteki figürinler, Merker tarafından “*Pan*” olarak adlandırılmıştır⁵⁰⁰.

Benzer tipte figürinler, Smyrna⁵⁰¹, Tarsus⁵⁰², Korinth⁵⁰³, Attika⁵⁰⁴, Atina⁵⁰⁵, Anadolu⁵⁰⁶ ve Priene'den⁵⁰⁷ bulunmuştur.

---

⁴⁹³ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 54, Nr. 277, 278, Taf. 55, Nr. 280, 281.

⁴⁹⁴ Çekilmez 2014, Lev. 86, K. 67.

⁴⁹⁵ Heuzy 1885, Pl. 54, 5.

⁴⁹⁶ Güçlü 2006, Lev. 23, Res. 42 a- b.

⁴⁹⁷ Şakar 2009, Lev. XXIV, Kat. No. 21, Res. 101 – 103.

⁴⁹⁸ Atik 2004, 51, Res. 3.

⁴⁹⁹ Atik 2004, 45.

⁵⁰⁰ Merker 200, 78.

⁵⁰¹ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 266, c – D 1379; Smyrne Pl. 277, h – D 1454, Smyrne Pl. 278, b – D 1455.

⁵⁰² Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 346, d – D 2218.

⁵⁰³ Merker 2000, Pl. 23, C277.

⁵⁰⁴ Mollard - Besques 1972, Attique Pl. 1, c –D 3.

⁵⁰⁵ Grandjouan 1961, Pl. 6, 238, 240.

⁵⁰⁶ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 158, d – D 863.

⁵⁰⁷ Rumscheid 2006, Taf. 113, Nr. 266.

R. R. R. Smith, Hellenistik Dönem'e gelindiğinde Pan ile Satyr'lerin benzer anatomik detaylar gösterdiğini aktarmaktadır⁵⁰⁸.

Arkhadia'lı doğa tanrısı Pan'ın, Marathon Savaşı'ndan (İÖ 490) sonra tanrı gibi tapınım görmeye başladığı aktarılmaktadır. Söz konusu söylenceye göre Pan, savaş sırasında Pers ordusunun karşısına güçlü bir sis çıkartarak malup edilmelerini sağlamıştır⁵⁰⁹. İÖ 490 itibaren Hellas üzerinden yayılmaya başlayan Pan kültü, Marathon Savaşı sonrasında Atina'da görülmeye başlamaktadır⁵¹⁰.

K. 12 numaralı figürin dalgalı saçları arasında geriye doğru uzanan boynuzları, çatık kaşları, sert bakışı ve göz kapaklarının etli işlenmesi bakımından Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Smyrna⁵¹¹ ve Anadolu⁵¹² buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Yukarıdaki veriler göz önünde bulundurulduğunda **K. 12** numaralı figürin Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmektedir.

5.2.4. Eros Başı

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 13** numaralı figürin başının bir Eros'a ait olduğu düşünülmektedir. Benzer tipteki figürin başları ve figürinler, Mollard - Besques⁵¹³ tarafından "*Çocuk başı*", Merker⁵¹⁴ tarafından ise "*Eros*" olarak adlandırılmıştır. **K. 13** numaralı Eros figürini başını soluna ve yukarıya doğru çevirmiştir. Alnın ortasından başlayan dalgalı saçlar geriye doğru uzanır ve kulakları kapatmaktadır. Alın geniş ve şişkin, göz kapakları etli, gözler göz yuvalarından dışarı doğru çıkık, elmacık kemikleri şişkin, ağız küçük ve kapalı, çene hafifçe dışa çıkık, yuvarlak formu yüz ise yağlı ve dolgunur.

Benzer tipteki Eros figürinleri Myrina⁵¹⁵, Ionia kıyıları⁵¹⁶, Tarsus⁵¹⁷, Ephesos⁵¹⁸, Smyrna⁵¹⁹, Korinth⁵²⁰, Atina⁵²¹, Troas⁵²² ve Priene'de⁵²³ görülmektedir.

---

⁵⁰⁸ Smith 2013, 135.

⁵⁰⁹ Çelgin – Kürkçü 2016, 246, Dip. 34.

⁵¹⁰ Tuchelt 1999, 169.

⁵¹¹ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 266, c – D 1379.

⁵¹² Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 158, d – D 863.

⁵¹³ Mollard - Besques 1972, 93.

⁵¹⁴ Merker 2000, 181.

⁵¹⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 103, 713, 715, Asie Mineure Pl. 171, e – D 913.

⁵¹⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 154, 1179.

⁵¹⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Tarse Pl. 189, 1488, 1489; Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 349, d – D 2247.

⁵¹⁸ Öztürk 2007, Lev. VI K15.

⁵¹⁹ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 291, f- D 1569.

K. 13 numaralı figürin geniş ve dışa çıkık alını, göz kapaklarının etli işlenmesi, elmacık kemiklerinin dolgun yapısı, ağzın küçük ve kapalı olması, yüzün yağlı ve dolgun yapısıyla İÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen Myrina ve İÖ 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Troas buluntusu ile benzerdir. **K. 13** numaralı figürinin alnın üst kısmından başlayarak başın arka kısmının büyük bir bölümü tahrip olmasına karşın, Myrina ve Troas buluntusu figürinlerin dalgalı saçları alnın ortasından geriye doğru enseye kadar uzanması **K. 13** numaralı figürinin saç yapısına ilişkin daha detaylı fikir edinmemizi sağlamaktadır. **K. 13** numaralı figürin başını sol yukarı doğru çevirmesinden kaynaklı boyun yapısı, İÖ 175 yılından itibaren görülen sert boyun hareketine göre daha yumuşak olması nedeniyle figürin İÖ 200 – 175 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

5.3. Kültlerle İlgili Figürinler

5.3.1. Protomlar

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 14** numaralı örnek bir protomdur. Protomlar, genelde başla birlikte boyun ve omuzlarının tamamının ya da bir kısmının işlendiği, arka bölümü bulunmayan fakat dik durmasına yardımcı olmak için yan kısımların işlendiği tek kalıptan üretilen parçalardır⁵²⁴. Bazı protomlarda ise saç ve polos arasında⁵²⁵ ya da polosun üst kısmında⁵²⁶ kutsal alanların duvarlarına asmak için birer küçük ip deliği bulunmaktadır. Boyun ve omuzların işlenmediği sadece baş ve başı saran mantonun düz aşağı plaka şeklinde inen kısımlarının işlendiği örneklerin yanı sıra baş, boyun, omuzlar, göğüsler ve kolların işlendiği çeşitli örnekler bulunmaktadır. Protomların çok çeşitli yapıda olmaları nedeniyle birçok araştırmacı stil kritiği ve kronoloji konusunda kolaylık sağlamak için kendi tipolojilerini oluşturmuştur.

---

⁵²⁰ Merker 2000, Pl. 48, H290, H291.

⁵²¹ Grandjouan 1961, Pl. 6, 258, Pl. 7, 259 – 262.

⁵²² Mollard - Besques 1972, Troade Pl. 119, c – D 553, d – 554.

⁵²³ Rumscheid 2006, Taf. 102, Nr. 241, 242, Taf. 103, Nr. 243, 244, Taf. 104, Nr. 245, 246.

⁵²⁴ Protomun arka kısmının işlendiği parçalara ise “*büst*” tanımlaması yapılmaktadır; Merker 2000, 73.

⁵²⁵ Uhlenbrock 1988, Pl. 6, Fig. 6a, Pl. 7, Fig. 7b, Pl. 8, Fig. 8a,8c, Pl. 10, Fig. 10a, 10c; Winter 1903, 251, 2; Higgins 1954, Pl. 134, Kat. 938b; Polos’un üzerinde bulunan iki ip deliği örneği için bkz; Higgins 1954, Pl. 146, Kat. 1070.

⁵²⁶ Uhlenbrock 1988, Pl. 16, Fig. 16a-16b, Pl. 17, Fig. 17a-17b, Pl. 30, Fig. 30, Pl. 38, Fig. 38a; Winter 1903, 236, 2, 3, 7; Polos üzerinde çift ip deliği örneği için bkz; Winter 1903, 249, 6.

Uhlenbrock, Güney İtalya'daki Gela antik kentinden gelen kadın protomlarını sınıflandırmak için 53 farklı tipoloji oluşturmuştur⁵²⁷.

Croissant, protomların sınıflandırılması için yüzün yapısı, mantonun başı sarması, farklı diadem türlerinin başı süslemesi gibi morfolojik özellikleri göz önünde bulundurarak 3 ana grup oluşturmaktadır⁵²⁸.

Tipin kökeni hakkında araştırmacılar çeşitli görüşler ortaya atmaktadır. Örneğin, Uhlenbrock tipin kökenini Mısır etkili Fenike masklarının oluşturabileceğini⁵²⁹, Işın ise söz konusu protom tiplerinin Batı Anadolu'da İÖ 6. yüzyılın ortalarından itibaren özgün tipolojiyle ortaya çıktığı görüşündedir⁵³⁰.

İÖ 6. yüzyılın ortalarından 4. yüzyılın ortalarına kadar kullanıldığı düşünülen protomların kolay yapımı ve temsil ettiği kült açısından geniş bir zaman diliminde kullanıldığı görülmektedir. Kyrene⁵³¹, Gela⁵³², Neapolis⁵³³(Yunanistan), Tanagra⁵³⁴, Atina⁵³⁵, Megara Hyblea⁵³⁶, Paros⁵³⁷, Hellion⁵³⁸, Thasos⁵³⁹, Rhodos⁵⁴⁰, Samos⁵⁴¹, Halikarnasos⁵⁴², Knidos⁵⁴³, Theangela⁵⁴⁴, Iasos⁵⁴⁵, Pedasa⁵⁴⁶, Miletos⁵⁴⁷, Assos⁵⁴⁸, Patara⁵⁴⁹

---

⁵²⁷ Uhlenbrock 1988, 30.

⁵²⁸ Croissant, protomların daha önceden "Rhodos Tipi Protomlar" ve "Korinth Tipi Protomlar" olarak iki sınıflama yapıldığını ve bu gruplandırmanın yetersiz olduğu düşünmektedir. Bu sebeple, araştırmacı mask formunda protomlar, pinaks formunda protomlar ve büst formunda protomlar olmak üzere 3 ana grup oluşturmuştur. Bu 3 ana grup dışında tipleri alfabetik sıraya göre sınıflandırmış ve kendi içlerinde de birçok alt grup oluşturulmuştur; Croissant 1983, 16-20.

⁵²⁹ Uhlenbrock 1988, 144-145.

⁵³⁰ Işın 2010, 5.

⁵³¹ Winter 1903, 236, 2.

⁵³² Uhlenbrock 1988, Pl. 1, 1a – b, Pl. 2, 2a –b, Pl. 7, 7a – b, Pl. 8, 8a – b, Pl. 9, 9, Pl. 10, 10c, Pl. 16, 16b, Pl. 18, 18a, Pl. 21, 21a, 21b, 21c, Pl. 23, 23a, Pl. 24, 24a – b, Pl. 34, 34c, Pl. 35, 35c, Pl. 44, 44a – b, Pl. 51, 51a, 51c.

⁵³³ Prokova 2014, 252, P5, 253, P6.

⁵³⁴ Winter 1903, 243, 2-3, 5.

⁵³⁵ Croissant 1983, Pl. 117, 178, 179,

⁵³⁶ Winter 1903, 244, 1-2.

⁵³⁷ Croissant 1983, Pl. 132, 207, Pl. 36, 53.

⁵³⁸ Thomas 2015, Fig. 14, Fig.17-19.

⁵³⁹ Holtzman 1986, Fig. 1.

⁵⁴⁰ Higgins 1954, Pl. 25, Nr. 134-136, Pl. 26, Nr. 137-145.

⁵⁴¹ Higgins 1954, Pl. 70, 525, 526.

⁵⁴² Higgins 1954, Pl. 66, 492-493, Pl.67, 491.

⁵⁴³ Croissant 1983,

⁵⁴⁴ Işık 1980, Taf. 1, Kat. Nr. 1-9, Taf. 2. Kat. Nr. 10-17.

⁵⁴⁵ Berti 2015, Fig. 1-4.

⁵⁴⁶ Kasar 2010, Lev.8, Kat. No. 7, Lev. 9, Kat. No. 8-9.

⁵⁴⁷ Özcan 2016, Abb. 8, 11, 12.

⁵⁴⁸ Tolun 2002, Lev. XLVIII, Kat. 87, 88, Lev. XLIX, Kat. 89, 90, Lev. L, Kat. 91, 92, Lev. LI, Kat. 93, 94.

⁵⁴⁹ Işın 2010, TK 2-4.

gibi birçok antik kentte ele geçen protomlar yayılım sahasının genişliğini göstermesi açısından önemlidir.

Üretilen terrakotta protomların genelde kadınları ya da tanrıçaları temsil ettiği düşünülmektedir⁵⁵⁰. İÖ 6. yüzyıldan itibaren görülmeye başlayan ve İÖ 5. yüzyılda yaygın olarak görülen protomların stil özellikleri birbirine çok yakın olması nedeniyle konteksti belli olmayan protomların hangi tanrıçayı temsil ettikleri belirlemek güçtür. Kutsal alanlardan gelen protomlar incelendiğinde ise genelde *khitonik* anlam taşıyan Demeter - Kore⁵⁵¹ ile ilişkili tanrıçalara adak olarak bırakıldıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra Hera, Athena, Aphrodite⁵⁵² ve Eileithyia gibi yer altı kültü, doğurganlık ve çocukları koruyucu özelliği gösteren tanrıçalara adak olarak da bırakıldıkları görülmektedir⁵⁵³. Iasos'taki Demeter - Kore kutsal alanlarından ele geçen protomların genelde Thesmophoria⁵⁵⁴ alanlarından *hydorphoros* figürinleriyle birlikte aynı konteksten ele geçtiğini görülmektedir⁵⁵⁵. Ayrıca Miletos'ta Erken Klasik Dönem'den Hellenistik Dönem'e kadar Demeter Kutsal Alanı ve Aphrodite Tapınağı'nda çeşitli tipte Hydorphoros ve protomların adak olarak bırakılması belirli bir külte ait olduklarını göstermektedir⁵⁵⁶.

Kutsal alan dışında ise nekropol, akropol ve konut alanı gibi kontekstlerden de kadın protomları bulunmaktadır. Nekropol alanındaki çocuk mezarlarından ele geçen kadın protomları ve oturan kadın figürinleri doğurganlık ve bakıcı tanrıçaları temsil ettiği düşünülmektedir. Mezarlara bırakılan bu figürinlerin, çocuğa ölümden sonraki yaşamında eşlik edeceği ve onu koruyacağı düşünülmektedir⁵⁵⁷.

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 14** numaralı Tanrıça/kadın protomu Didyma antik kentinden gelmektedir. Baş, boyun ve başı sardıktan sonra iki yana dökülen manto kıvrımları düz bir plaka şeklinde işlenmiştir. Başın üzerinde yer alan alçak ve yuvarlak polos saçın bir bölümünü açıkta bırakmaktadır. Polosu ve başın bir kısmını saran manto,

---

⁵⁵⁰ Şu zaman kadar tespit edilen birçok örneğin, kadın/tanrıça protomu olduğu bilinmektedir. Fakat erkek ya da tanrıları temsil eden protomlar da bulunmaktadır. Dionysos protom örneği için bkz; Schürmann 1989, Taf. 18, 88, Taf. 19, 90; Higgins 1954, Pl. 125, 873.

⁵⁵¹ Muller 1996, 496.

⁵⁵² Aphrodite'nin doğum sırasında yardımcı olma özelliği ve çocuklar üzerinde koruyucu özelliği için bkz; Durna 2002, 22, 23.

⁵⁵³ Işın 2010, 6.

⁵⁵⁴ Thesmophoria şenlikleri ve ritüelleri için bkz.; Deubner 1936, 335-343; Ruscillo 2013, 181-193; Doyran 2017, 1-6.

⁵⁵⁵ Muller 2015, 525.

⁵⁵⁶ Özcan 2007, 1 vd.

⁵⁵⁷ Hadzisteliou-Price 1969, 110.

kulakları ve saçın bir kısmını açıkta bırakacak şekilde omuzun her iki yanından aşağıya doğru dökülmektedir. Polos ile saçlar arasında başı saran düz bir bant bulunmaktadır. Alnın ortasından iki yana ayrılan üç sıra şeklindeki dalgalı saçlar kulakları açıkta bırakacak şekilde geriye doğru uzanmaktadır. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda Olynthos'tan geldiği düşünülen ve F. Croissant'ın sınıflandırmasına göre K 4/a tipinde 142 numaralı protomla benzerlikler olduğu görülmektedir⁵⁵⁸. K 4 tipinin genel özelliği ortadan ikiye ayrılan dalgalı ve plastik saçların kulaklara doğru genişleyerek uzanmasıdır⁵⁵⁹. 142 numaralı Olynthos örneğine bakacak olursak alın üzerinden ortadan ikiye ayrılan 5 sıra halinde dalgalı saçlar, kulaklara doğru genişleyerek uzanmaktadır. Alın ortasından ikiye ayrılan dalgalı saç yapısı, üçgen alın, göz çukurlarından dışarı doğru çıkık göz yapısı, kanatlara doğru genişleyen uzun burun, büyük kulaklar, disk formlu küpeler ve aşağı doğru daralan yuvarlak yüz çehresi **K. 14** numaralı protom ile benzerdir. Fakat **K. 14** numaralı protomun ve Arkaik Dönem Olynthos örneğine göre saç sırası daha az ve Arkaik Dönem'de görülen yapay saç yapısından uzak, alın yapısı biraz daha dar ve elmacık kemikleri daha az şişkin yapıya sahiptir. Bir diğer benzer buluntu ise Theangela'dan gelmektedir. F. Işık, Theangela'dan gelen protomları iki ana gruba ayırmıştır. Araştırmacı saçı olan protomları B tipinde değerlendirmiştir. Tip B II olarak sınıflandığı 15 numaralı figürinin **K. 14** numaralı figürin ile benzerlikler gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmacı Tip B II'nin alnın ortasından ikiye ayrılan birbirine paralel olacak şekilde üç sıra dalgalı saç buklesinin her iki yana doğru uzanmasının ve ek olarak kekryphalos üzerinde bir stephanenin bulunmasının bu grubun karakteristik özelliği olduğunu aktarmaktadır⁵⁶⁰. **K. 14** numaralı figürin ile ortak özelliklere sahip olan bu protom araştırmacı tarafından İÖ 530 yılına tarihlendirilmiştir. **K. 14** numaralı protom Klasik Dönem'de görülen üçgen alın yapısı, İÖ 5. yüzyıldan İÖ 4. yüzyıla geçişte görülmeye başlayan elmacık kemiklerinin yavaş yavaş kaybolmaya başlaması ve aşağı doğru daralan ve ovalleşen yüz çehresi nedeniyle Theangela buluntusundan daha sonraki bir döneme, İÖ 450-400'e tarihlendirilmektedir.

5.3.2. Kourotrophos/Tanrıça Tipleri

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 15** numaralı örnek bir Kourotrophos/Tanrıça figürinidir. Kourotrophos figürinlerini çocuğu kucağında tutan ya da emziren olarak iki ana

---

⁵⁵⁸ Croissant 1983, Pl. 92, 142.

⁵⁵⁹ Croissant 1983, 225.

⁵⁶⁰ Işık 1980, 71.

tipe ayırabiliriz. Oturan⁵⁶¹ veya ayakta kadın/tanrıçalar, kucağının ortasında⁵⁶², sağ ya da sol omuzunda⁵⁶³ çocuğu tuttuğu çeşitli tipleri bulunmaktadır.

Benzer tipteki figürinler, Kıbrıs⁵⁶⁴, Ephesos⁵⁶⁵, Smyrna⁵⁶⁶, Halikarnassos⁵⁶⁷, Knidos⁵⁶⁸, Rhodos⁵⁶⁹, Labraunda⁵⁷⁰, Myrina⁵⁷¹, Tarsus⁵⁷², Kaunos⁵⁷³, Attika⁵⁷⁴, Atina⁵⁷⁵, Alexandria⁵⁷⁶, Aigai⁵⁷⁷, Klaros⁵⁷⁸ ve Kyme'den⁵⁷⁹ bulunmuştur.

Myus antik kentinin, Üst Tapınak Terası olarak adlandırılan alandan gelen **K. 15** numaralı figürin Apollon Termintheus Tapınak Alanı'na ait olmalıdır. Özellikle tanrıçalar ile ilişkili olan kourotraphos figürinleri, Apollon'a adak olarak bırakılan figürinlerden ayrılmaktadır⁵⁸⁰. Fakat Apollon ve Artemis'in annesi olan Leto ya her iki çocuğuyla ya da çocuklarından biriyle tapınım gördüğü bilinmektedir⁵⁸¹. Didyma'da Apollon ve Leto ile ilişkili kaya kutsal alanına adak olarak bırakılan giyimli kadın figürinleri bu görüşü destekler niteliktedir⁵⁸². Ayrıca, Üst Tapınak Terası olarak adlandırılan alandan Kourotraphos figürini ile birlikte **K. 18**, **K. 19** ve **K. 20** numaralı giyimli kadın/tanrıça figürinlerinin ele geçmesi Myus antik kentinde Apollon Tapınağı'nda Apollon, Artemis ve Leto'nun üçlü tapınım görmüş olabileceği görüşünü destekler niteliktedir.

Klaros Apollon Tapınak Alanı'nda bir kourotraphos figürini ele geçmiştir⁵⁸³. Söz konusu ayakta kadın figürini sol göğsü üzerinde iki çocuk tutmaktadır. Genière, çocukları

⁵⁶¹ Mollard – Besques 1954, Lev. XXXVI, B 341.

⁵⁶² Fırat 2009, Res. 4 – 8.

⁵⁶³ Mollard – Besques 1954, Lev. XXXIII, B 292.

⁵⁶⁴ Winter 1903, 143, 5.

⁵⁶⁵ Alanyalı 2016, Res. 2.

⁵⁶⁶ Schmitd 1994, Taf. 32a, 167.

⁵⁶⁷ Winter 1903, 145, 5.

⁵⁶⁸ Şahin 2005, 83, d.

⁵⁶⁹ Mollard – Besques 1954, Pl. LXXVII, C 136.

⁵⁷⁰ Lagerlöf 2014, pp. 78, F4.

⁵⁷¹ Mollard – Besques 1963, Pl. 5, b – Bo 104, c – MYR 195.

⁵⁷² Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 342, f – 2182.

⁵⁷³ Bulba 2019, Lev. 4.

⁵⁷⁴ Mollard - Besques 1972, Attique Pl. 1, g – D 5.

⁵⁷⁵ Winter 1903, 144, 7.

⁵⁷⁶ Winter 1903, 145, 7.

⁵⁷⁷ Mollard - Besques 1972, Aegae Pl. 122, g – D 582.

⁵⁷⁸ Schipporeit 2017, Abb. 1; Genière 2007, Pl. 22, fig. 3.

⁵⁷⁹ Mollard - Besques 1972, Cyme Pl. 127, a- D 601, b – D 605, c – D 602, d – D 603, e – D 606, f – D 604, g – D 607, h – D 608; Taliano Grasso 2008, pp.71, Kt. 61, 64, 65.

⁵⁸⁰ Genière 2007, 182.

⁵⁸¹ West 1990, 114; Kileci 2019, 152.

⁵⁸² Tuchelt 1985, 407.

⁵⁸³ Genière 2007, Pl. 22, Fig. 3.

kucağında tutan bu kadının Artemis ve Apollon'un annesi olan tanrıça Leto'yu temsil edebileceğini aktarmaktadır⁵⁸⁴. Myus'taki Üst Tapınak Terası'ndan gelen **K. 15** numaralı figürinin ise kucağının sol tarafında bir çocuk tutması Klaros Apollon Tapınağı'nda olduğu gibi Leto ve Apollon'u temsil ediyor olmalıdır. Tanrıçaların koruyucu özelliği ile ilişkili olan kourotrophos figürini, çocuklarının hastalıklardan korunması için veya ölmüş çocuklarının öteki dünyada tanrıça tarafından yol gösterici olması için bırakılmış olmalıdır.

Arkaik Dönem'den itibaren görülmeye başlayan⁵⁸⁵ ayakta duran kourotrophos figürinleri, daha geç döneme tarihlendirilen **K. 15** numaralı figürin ile aynı grupta temsil edilmektedir. **K. 15** numaralı figürinin alın üzerinden ortadan ikiye ayrılan saçları yanlara doğru taranıp kulakları örttükten sonra enseye doğru uzanmaktadır. Dışa çıkık üçgen alın yapısı, badem formunda gözlerin göz yuvalarından dışa çıkık işlenmesi, elmacık kemiklerinin hafif çıkık olması ve elmacık kemiklerinden çeneye doğru daralarak ovalleşen yüz yapısı İÖ 450 – 400 tarihlendirilen **K. 14** numaralı figürin ile çağdaş özelliklere sahiptir.

5.3.3. Giyimli Kadın/Tanrıça Tipleri

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 16 – 21** numaralı altı örnek giyimli kadın/tanrıça tipleri içerisinde değerlendirilmiştir. Grubun en erken örneğini **K. 16** numaralı yüksek poloslu kadın/tanrıça figürin parçası oluşturmaktadır. Figürinin ön yüzünde polos, baş ve boynun bir bölümü korunmuş, diğer kısımları ise kırık ve eksiktir. Rhodos⁵⁸⁶, Amyzon⁵⁸⁷, Elaiou⁵⁸⁸, Miletos⁵⁸⁹ ve Erythrai⁵⁹⁰'dan bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, **K. 16** numaralı yüksek poloslu kadın figürini, oturan giyimli figürine ait bir parça olmalıdır. Polos, silindirik bir şapka olup genelde Hera, Demeter, Persephone ve Kybele gibi tanrıçalar tarafından giyilmektedir⁵⁹¹.

Manto, başın üzerinde yer alan yüksek silindirik polosunu sarmaktadır. Alnın dar ve basık yapısı, kaşların hafifçe belli edilmesi, badem formu gözlerin göz yuvalarından çıkık işlenmesi, burnun büyük yapısı, oval ve dolgun yüz hatları, Geç Arkaik Dönem'e

⁵⁸⁴ Genière 2007, 182.

⁵⁸⁵ Walter 1903, 23; Fırat 2009, 173.

⁵⁸⁶ Jacopi 1931, Fig. 328; Higgins 1954, Pl. 13, 68, 70, Pl. 14, 69, 70-74; Mollard – Besques 1954, Pl. XXVI, B 202, B 204, B 203, Pl. XXVII, B 211; Winter 1903, 43, 5.

⁵⁸⁷ Çekilmez 2015, Fig. 1.

⁵⁸⁸ Mollard – Besques 1954, Pl. XXXI, B 260, B 262, B 266, B 269.

⁵⁸⁹ Von Graeve 2007, 356, Res. 3.

⁵⁹⁰ Bayburtluoğlu 2015, Lev. III, Kat. No. 5, Lev. IV, Kat. No. 6.

⁵⁹¹ Higgins 1954, 14.

tarihlendirilen Rhodos⁵⁹², İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen Amyzon⁵⁹³ ve İÖ 520 – 510 yılları arasına tarihlendirilen Erythrai⁵⁹⁴ buluntuları ile çağdaştır. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda **K. 16** numaralı figürin İÖ 540 – 520 yıllarına tarihlendirilmektedir.

Grubun bir sonraki döneme tarihlendirilen örneği **K. 17** ve **K. 18** numaralı figürinlerdir. **K. 17** numaralı figürin alçak dörtgen kaide üzerinde khiton üzerine himation giyimlidir. Alnın ortasından ikiye ayrılan saçlar geriye doğru uzanmaktadır. Yoğun korozyona uğrayan figürinin yüz detayları ise seçilememektedir. Mantonun içerisin ve vücuda yapışık sol kolunu dirseğinden büktükten sonra sağ eliyle göğsüne doğru uzanmaktadır. Dirseğinden büktüğü sol kol ise manto kıvrımlarını tutmaktadır. İlk bakışta Arkaik Dönem özelliklerinin gösteriyor gibi gözükse de, sağ bacağın hareketinde kaynaklı oluşan himation kıvrımı Arkaik Dönemi'nin tek cepheliliğinden uzak görünmektedir. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda İÖ erken 5. yüzyıla tarihlendirilen Halikarnassos⁵⁹⁵ buluntusu ile çağdaş olmalıdır. Bu sebeple **K. 17** numaralı figürin İÖ 500 - 450 yılları arasına tarihlendirilmektedir. **K. 18** numaralı figürin Myus antik kentinin, Üst Tapınak Terası olarak adlandırılan alanından gelmiştir⁵⁹⁶. İÖ 540 – 530 yılları arasına tarihlendirilen Erythrai⁵⁹⁷ buluntusu ile benzer özellikler göstermesine karşın, **K. 18** numaralı figürinin bacak hareketinden kaynaklı olarak daha geç bir tarih olan İÖ 500 – 450 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

Giyimli kadın/tanrıça tipinin en sonra grubunu **K. 19**, **K. 20** ve **K. 21** numaralı Myus figürinleri oluşturmaktadır. Ayrıca **K. 18**, **K. 19** ve **K. 20** numaralı figürinler Myus antik kentinin, Üst Tapınak Terası olarak adlandırılan alandan beraber gelmişlerdir⁵⁹⁸. **K. 19** numaralı figürinin boynun alt kısmından ayaklara kadar olan bölümü korunmuş, geri kalan kısmı ise kırık ve eksiktir. Omuzlar geniş ve güçlü, göğüsler dik ve belirgindir. Manto içinde dirseğinden kırık olan sağ kol yatay şekilde karın üzerine uzanmaktadır. Manto içinde dirseğinden büktüğü sol kolu ise belinin solunda manto kıvrımlarını tutmaktadır. Sağ bacağın hareketi nedeniyle beli hafifçe sağına eğiktir. Dik göğüslerin arasında yay şeklinde

⁵⁹² Jacopi 1931, Fig. 328; Higgins 1954, Pl. 13, 68, 70, Pl. 14, 69, 70-74; Mollard – Besques 1954, Pl. XXVI, B 202, B 204, B 203, Pl. XXVII, B 211; Winter 1903, 43, 5.

⁵⁹³ Çekilmez 2015, Fig. 1.

⁵⁹⁴ Bayburtluoğlu 2015, Lev. III, Kat. No. 5, Lev. IV, Kat. No. 6.

⁵⁹⁵ Higgins 1954, Pl. 52, 338.

⁵⁹⁶ Weber 1965, 50.

⁵⁹⁷ Bayburtluoğlu 2015, Lev. IX Kat. No. 17.

⁵⁹⁸ Weber 1965, 50.

oluşan khiton kıvrımları, Klasik Dönem'in Zengin Stil'inde görülmeye başlayan ıslaklık etkisini yaratmaktadır. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda **K. 19** numaralı figürin İÖ 450 – 400 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

K. 20 ve **K. 21** numaralı figürinlerin ortadan ikiye ayrılan kabarık saç yapıları, dar ve üçgen alın yapıları, büyük burunları, manto içerisinde dirsekten bükülen sağ kolun göğüs üzerinde verilmesi İÖ 4. yüzyılın başına tarihlendirilen Smyrna⁵⁹⁹ buluntuyla benzer özelliklere sahiptir. Buna karşın, **K. 20** ve **K. 21** numaralı figürinin elmacık kemiklerinden çeneye doğru daralıp ovalleşen yüz yapısıyla Smyra buluntusundan önce bir tarih olan İÖ 450 – 400 yıllarına tarihlendirilmektedir.

5.3.4. Aphrodite Rahibesi Tipleri

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 22 – 24** numaralı Hyllarima buluntusu üç figürinin Aphrodite Rahibesi tipinde olduğu düşünülmektedir.

Benzer tipteki figürinler Tamsü Polat⁶⁰⁰ tarafından “*Ayakta kadın*”, Çekilmez⁶⁰¹ tarafından ise “*Aphrodite Rahibesi*” olarak adlandırılmıştır.

Sağ omuz üzerinde yer alan aslan protomu genelde Kybele ile özdeşleştirilmektedir⁶⁰². Fakat Tralleis'ten bulunan benzer tipteki figürinler, Anadyomene, Heyl, Knidoslu ve sandaletini çözen Aphrodite figürinleri ile birlikte aynı kontekstde bulunması sebebiyle bu tip figürinlerin Aphrodite rahibesi olduğu düşünülmektedir⁶⁰³. Ayrıca Miletos'taki Zeytintepe üzerinde yer alan Arkaik Dönem Aphrodite Tapınağı'nda oturan tanrıçanın kucağında uzanmış bir aslan figürünü ele geçmiştir⁶⁰⁴. Von Graeve, bu tarz bir betimlemenin Kybele'ye işaret etmesine karşın, Zeytintepe'de bulunan bir kâse üzerinde hayvanların hâkimi sıfatındaki Aphrodite figürü ve söz konusu buluntuların Aphrodite'ye adanması sebebiyle burada hayvanlar üzerinde hâkimiyet özelliğinin Aphrodite'ye adapte edildiğini düşünmektedir⁶⁰⁵.

⁵⁹⁹ Leyenaar Plaisier 1979, Pl. 23, 126.

⁶⁰⁰ Tamsü Polat 2017, 213.

⁶⁰¹ Çekilmez 2015, 373-375.

⁶⁰² Çekilmez 2015, 377.

⁶⁰³ Çekilmez 2017, 75.

⁶⁰⁴ Von Graeve 2007a, 634, Res. 12; Von Graeve 2007a, 46, Abb. 13.

⁶⁰⁵ Von Graeve 2007a, 634, Res. 12.

K.22, K. 23 ve K. 24 numaralı figürinler ile benzer tipteki figürinler Tralleis⁶⁰⁶ ve Stratonikeia⁶⁰⁷'dan gelmektedir. Aphrodite rahibesi figürinlerinde görülen, dar ve güçlü omuz yapısı, sol bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak kalçanın dışarı çıkık olması, çapraz manto kıvrımlarının altından gözüken dikey khiton kıvrımları Geç Hellenistik Dönem özelliklerini yansıtmaktadır. Fakat Roma İmparatorluk Dönemi'nde buhar deliği çapının küçülmesi ve vücuda oranlandığında kaide boyunun yükselmesi Hyllarima buluntularında görülmektedir. Ayrıca omuzların Geç Hellenistik Dönem'e göre daha dar işlenmiş olması, manto kıvrımlarının vücut hareketini yansıtamaması, bacak hareketinden kaynaklanan kalçanın daha iyi yansıtılamaması sebebiyle Roma İmparatorluk Dönemi özelliklerini yansıtmaktadır. Son olarak bel ve kalçanın aynı kalınlıkta olması ve mantonun neredeyse ayak bileklerine kadar inmesi göz önünde bulundurulduğunda **K. 22, K. 23 ve K. 24** numaralı figürinler İS 2. yüzyıla tarihlendirilebilir

5.3.5. Hydrophoros – Hydriaphoros Tipleri

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 25 – 26** numaralı iki figürinin Hydrophoros tipinde oldukları tespit edilmiştir. Ayakta giyimli olarak betimlenen figürinler, kollarını dirseğinden büktükten sonra eliyle başı üzerindeki hydriayı desteklemektedir. Benzer tipteki figürinler, Merker⁶⁰⁸ tarafından "*Hydriaphoroi*" olarak adlandırılmıştır. Hydrophoros figürinleri genelde tanrıçalara ait kutsal alanlardan gelmektedir. Özellikle Demeter – Kore kutsal alanlarında ele geçen figürinler ayrıca Artemis, Athena, Nympe ve Hera gibi tanrıçalara ait kutsal alanlardan da ele geçmektedir⁶⁰⁹. Kutsal alan dışında ise nekropol ve konut yapılarında hydrophoros figürinleri ele geçmektedir⁶¹⁰.

İÖ 3. ve İS 3. yüzyıllar arasına tarihlendirilen Miletos ve Didyma'daki yazıtlardaki kayıtlar bize 119 tane hydrophorosun hakkında bilgiler vermektedir. Hydriaphorosların genç, bekâr oldukları ve yaşlı akrabaları tarafından desteklendikleri, kurban, libasyon, mistik kutlamalar ve euergetistic aktivitelerde buldukları aktarılmaktadır⁶¹¹.

⁶⁰⁶ Çekilmez 2017, Lev. 93, K. 77, Lev. 94, K. 78, Lev. 95, K. 79.

⁶⁰⁷ Tamsü Polat 2017, Lev. 103, b. F24.

⁶⁰⁸ Merker 2000, 38.

⁶⁰⁹ Kozłowski 2015, 46.

⁶¹⁰ Kozłowski 2015, 43.

⁶¹¹ Marcellesi 2005, 85 – 112.

Benzer tipteki figürinler, Attika⁶¹², Lokris⁶¹³, Tegea (Peloponnesos)⁶¹⁴, Priene⁶¹⁵, Pergamon⁶¹⁶, Theangela⁶¹⁷, Halikarnassos⁶¹⁸, Tralleis⁶¹⁹, Knidos⁶²⁰, Iasos⁶²¹, Labraunda⁶²², Kaunos⁶²³, Erythrai⁶²⁴, Kıbrıs⁶²⁵, Miletos⁶²⁶, Ephesos⁶²⁷, İonia Kıyıları⁶²⁸, Samos⁶²⁹, Rhodos⁶³⁰, Bodrum⁶³¹ ve Korinth'den⁶³² bulunmuştur.

J. Kozłowski, Hydrophoros tipindeki figürinlerin ilk olarak İÖ 6. yüzyılın sonunda Boeotia'da görüldüğünü daha sonra ise İÖ 5. ve İÖ 4. yüzyıllarda yaygın olarak kullanıldığını aktarmaktadır⁶³³. Bu tip Klasik Dönem'de Kıta Yunanistan, Ege Adaları ve Anadolu'da yaygın olarak kullanıldığını, Hellenistik Dönem'de kullanımının azaldığı ve Priene antik kentinde İÖ 2. yüzyıla kadar bu tipin görüldüğünü aktarmaktadır. Son olarak tipin en geç örnekleri, İÖ 1. yüzyıl sonu – İS 1. yüzyıl başına tarihlendirilen Kıbrıs'taki Kourion buluntularının olduğu aktarılmaktadır⁶³⁴.

Çalışma kapsamında değerlendirilen **K. 25** numaralı figürin profilli alçak dörtgen kaide üzerinde ayakta khiton üzerine himation giyimlidir. Sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra, sağ eliyle başı üzerindeki hydriayı desteklemektedir. Yüz oval ve dolgun, boyun kalın ve kısa, omuzlar vücuda göre dar ve vücudun üst bölümü diktir. Vücuda yapışık ve paralel olan sol kolunu dirseğinden büktükten sonra eliyle belin sol kısmındaki manto kıvrımlarını ve bir çelengi tutmaktadır. Sol bacağı hareketli verilmesinden kaynaklı olarak, bel hafifçe

⁶¹² Higgins 1954, Pl. 91, 697, Pl. 93, 716

⁶¹³ Köster 1926, Taf. 34, Nr. 34.

⁶¹⁴ Karapanagiotou 2015, 432, Fig. 5.

⁶¹⁵ Rumscheid 2006, Taf. 62, Nr. 142, Taf. 63, Nr. 143 – 145.

⁶¹⁶ Töpperwein 1976, Taf. 3, Nr. 18.

⁶¹⁷ Işık 1980, Taf. 9, Kat. No. 54 -60, Taf. 10, Kat. Nr. 62 – 66.

⁶¹⁸ Winter 1903, Taf. 159, Nr. 6; Higgins 1954, Pl. 58, 391, 396, 398, 400, Pl. 59, 408, 417, Pl. 63, 449 – 453; Higgins 1967, Pl. 27, F, G.

⁶¹⁹ Winter 1903, Taf. 159, Nr. 3

⁶²⁰ Burn – Higgins 2001, Pl. 85, 2513 -2517, Pl. 86, 2518, 2519, 2522, Pl. 87, 2523 – 2527; Schipporeit 2017, Abb. 5; Winter 1903, Taf. 159, Nr. 1; Higgins 1967, Pl. 49, D.

⁶²¹ Berti 2015, Fig. 7 - 9.

⁶²² Karlsson 2015, 522, Ia,b.

⁶²³ Bulba 2019, 129, Lev. 2 – 3.

⁶²⁴ Gençler – Güray 2018, Res. 3(2).

⁶²⁵ Burn – Higgins 2001, Pl. 146, 2901.

⁶²⁶ Özcan 2007, Taf. 1, TK.

⁶²⁷ Öztürk 2007, Lev. X K23 – K24.

⁶²⁸ Mollard – Besques 1954, Lev. LXXXI, C175.

⁶²⁹ Kosma 2015, 281, Fig. 9.

⁶³⁰ Higgins 1954, Pl. 49, Nr. 285.

⁶³¹ Baldıran 1999, Res. 14 – 15.

⁶³² Merker 2000, Pl. 7, C51, C54, Pl. 27, H48 - 50, Pl. 66, I23.

⁶³³ Kozłowski 2015, 45.

⁶³⁴ Kozłowski 2015, 45.

soluna eğiktir. Sol ayak dizden bükük ve geride, sağ ayak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altından tutturulduktan sonra, omzun solu üzerinden ve vücudun arka kısmını sarar. Vücudun sağ tarafında belden sağ ayağa kadar uzanan manto, üstte karın üzerinde tomar yaptıktan sonra paralel olarak sol kola ilerler. Sol kola sarılan manto açılarak aşağı dökülür. Sol eliyle başının üzerindeki hydriayı desteklemesi, belin sol tarafında himation kıvrımlarıyla birlikte çelenk tutması Halikarnassos⁶³⁵ ve Theangela⁶³⁶ buluntuları ile benzerlik göstermektedir.

K. 25 numaralı figürin ile benzerlik gösteren Theangela buluntusu, F. Işık tarafından Grup VII'de sınıflandırılmıştır. F. Işık, Grup VII sınıflandırmasını oluştururken figürinin khiton üzerine himation giyimli olmasını ve sol eliyle bel üzerindeki himation tomarlarıyla birlikte bir çelenk tutmasını göz önünde bulundurmuştur⁶³⁷. İÖ 350'den önceye tarihlendirilen Theangela buluntusu, **K. 25** numaralı figürin ile aynı döneme ait olmalıdır. Ayrıca **K. 25** numaralı figürinin bir ayağının hareketli verilmesinden kaynaklı olarak sağ ayak bileğinden belin soluna doğru oluşan manto kıvrımları, İÖ Erken 4. yüzyıla tarihlendirilen Halikarnassos⁶³⁸ buluntusuyla benzerlik göstermektedir. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda, **K. 25** numaralı figürin İÖ 400 - 350 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

M. Çekilmez, **K. 25** numaralı figürini teknik ve stil olarak değerlendirildiğinde Theangela buluntusu⁶³⁹ ve Ereğli Müzesi'nde bulunan Bodrum buluntusu⁶⁴⁰ ile aynı atölye üretimi olduklarını hatta aynı kalıptan üretildiklerini öne sürmektedir⁶⁴¹. Ereğli Müzesi'nde ve Aydın Arkeoloji Müzesi'nde bulunan hydrophoros figürinleri hamur özellikleri, stilistik özellikler ve teknik açıdan incelendiğinde gerçekten de çok benzer olduğu görülmektedir. Söz konusu **K. 25** numaralı figürin Ereğli Müzesi'nde bulunan Bodrum buluntusu ile aynı atölyenin üretimi olmalıdır. Hatta kaide bölümündeki ufak farklılıklar dışında aynı kalıptan üretildikleri söylenebilir.

---

⁶³⁵ Higgins 1954, Pl. 63, 450.

⁶³⁶ Işık 1980, Taf. 13, Kat. Nr. 90.

⁶³⁷ Işık 1980, 126.

⁶³⁸ Higgins 1954, Pl. 63, 450.

⁶³⁹ Işık 1980, Taf. 13, Kat. Nr. 90.

⁶⁴⁰ Baldran 1999, Res. 14.

⁶⁴¹ **K. 25** numaralı figürin, M. Çekilmez tarafından 2015 senesinde “*Halikarnassos Yarımadası'ndan Bir Grup Figürin*” başlıklı yayında stilistik ve ikonografik olarak değerlendirilmiştir; Çekilmez 2015, 116.

Hydrophoros tipinin diğeri örneğini, **K. 26** numaralı ince khiton üzerine himation giyimli kadın figürünü oluşturmaktadır. **K. 25** numaralı figürüne göre vücut hareketi ve kıvrımların hareketli ve plastik işlenmesi, **K. 26** numaralı figürünün Hellenistik Dönem'e ait bir buluntu olduğunu göstermektedir. **K. 26** numaralı figürün sağ kolunu dirsekten bükükten sonra, eliyle başının üzerindeki hydriayı yandan desteklemektedir. Omuzlar vücuda göre dar, dirsekten bükük sol kol geride verilmesiyle bağlantılı olarak sol omuz geridedir. Dirseğinden büküğü kol, belin solunda yer almaktadır. Sol bacağın hareketine bağlı olarak bel, hafifçe soluna doğru çıkıktır. Yuvarlak yakalı ve kısa kollu olan khiton, belden ayaklara kadar dikey kalın bant şeklinde aşağıya uzanmaktadır. Mantonun bir ucu sol kola dolandıktan sonra açılarak aşağı dökülür, alt kısımda manto sol ayağın arkasında ve yanında fon olarak kullanılır. Manto, sol kolun bir kısmını açıkta bıraktıktan sonra omuz üzerinden yükselerek başın bir bölümünü sarar ve başın sağ kısmından gelen mantonun ucu sağ kola sarılıp açılarak aşağı dökülür. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda Theangela⁶⁴² buluntusu ile benzerlikler görülmektedir. Neredeyse aynı kalıptan çıkmış gibi görünen **K. 26** numaralı figürünün dirseğinden büküğü sol kolunun, belin soluna doğru uzanması hareketi nedeniyle Theangela buluntusuyla farklılık gösterdiği görülmektedir. Fakat yüzün oval yapısı, boynun kısa işlenişi, hydriaya uzanan sağ olun dirsekten yaptığı açığı, khitonun aşağı doğru düz inen kıvrımlar nedeniyle Theangela buluntusu ile aynı işçiliğe sahip bir atölye üretimi olduğu görülmektedir. F. Işık tarafından Grup VIII olarak sınıflandırılan Theangela buluntusunda, Olgun Klasik Dönem'den itibaren peploslu figürinlerde görülen Attika etkisinin izlerinin görüldüğü aktarılmaktadır⁶⁴³. Araştırmacı tarafından İÖ 4. yüzyılın başlarına tarihlenen Theangela buluntusuyla **K. 26** numaralı figürün arasında benzerlikler göz önünde bulundurulduğunda figürümüz İÖ 350 – 300 arasına tarihlendirilmektedir.

5.3.6. Rahip Figürünü Tipleri

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 27 - 32** numaralı toplam altı adet figürünün rahip figürinleri tipinde olduğu saptanmıştır. Figürinler, korunan örneklerden anlaşıldığı kadarıyla başının üzerinde yuvarlak formulu başlığın bulunması ve uzun sakallı ve bıyıklı olarak tasvir edilmeleri nedeniyle bu tipe incelenmiştir. Bu özellikler sebebiyle yetişkin veya yaşlı erkekleri temsil ettikleri düşünülmektedir⁶⁴⁴. Bunların yanında ayakta erkek figürinlerinin belin sağ tarafında vücutlarına paralel uzanan kolun, elinde ompholoslu phiale tutması rahip

⁶⁴² Işık 1980, Taf. 16, Kat. Nr. 112.

⁶⁴³ Işık 1980, 135.

⁶⁴⁴ Çekilmez 2015, 113.

tipinin genel özelliğidir. Bu tarz figürinler Olympia Zeus Tapınağı heykeltraşlık (İÖ 490-460) eserleri etkisinde üretilmiştir⁶⁴⁵.

M. Bulba, Lindos'taki gibi Kaunos'ta da khitonik anlam taşıyan Demeter, Kore ve Zeus ilişkisinden söz etmektedir. Priene, Pergamon, Rhodos ve Lindos'ta, Demeter ile birlikte Dionysos ve Zeus gibi khitonik anlam taşıyan tanrıların beraber tapınım gördüklerini aktarmaktadır⁶⁴⁶.

M. Çekilmez Halikarnassos, Didyma, Miletos, Klaros ve Ephesos'ta bulunan yazıtlardan yola çıkarak rahip babanın ve rahibe kızın birlikteliğine vurgu yapmaktadır⁶⁴⁷. Özellikle Karia Bölgesi kentlerinde hydriaphoros ve giyimli erkek figürinlerinin aynı kontekste bulunması bu figürinlerin baba ve kız oldukları görüşünü destekler niteliktedir.

Benzer figürinler Işık⁶⁴⁸ tarafından "*Phiale taşıyan erkekler*", Çekilmez⁶⁴⁹ tarafından "*Rahip*" olarak adlandırılmıştır.

Benzer tipteki figürinler, Antalya⁶⁵⁰, Bodrum⁶⁵¹, Halikarnassos⁶⁵², Theangela⁶⁵³, Ephesos⁶⁵⁴, Knidos⁶⁵⁵ ve Kos'tan⁶⁵⁶ bulunmuştur.

Değerlendirmeye alınan figürinler iki grupta incelenebilir. Birinci grubun özelliği, figürün sağ omuzu ve göğsünün bir bölümünü açıkta bırakan mantonun kıvrımlarının bel üzerinde yaptığı tomarı sağ eliyle tutmasıdır. İkinci grubun özelliği ise belin sağından omzun soluna doğru uzanan çapraz manto kıvrımlarının belin soluna dayanan sol kola sarıldıktan sonra açılarak aşağı doğru dökülmesidir.

---

⁶⁴⁵ Tunay 1972, 202; Çekilmez 2015, 114.

⁶⁴⁶ Bulba 2010, 654 vd.

⁶⁴⁷ Çekilmez 2015, 118.

⁶⁴⁸ Işık 1980, 114 vd.

⁶⁴⁹ Çekilmez 2015, 112 – 114.

⁶⁵⁰ Söz konusu figürin Antalya'dan geldiği aktarılmasına karşın, muhtemelen Halikarnassos yarımadasından gelmektedir; Winter 1903, Taf. 376, Nr. 2.

⁶⁵¹ Baldıran 1999, Res. 13.

⁶⁵² Higgins 1954, Pl. 63, 425 – 427, 429, 432, Pl. 65, 470, 479, 482, Pl. 66, 481, 483 – 485, Pl. 69, 509, 520, 522; Tunay 1972, Fig. 1, 3, 6, 28, 31, 38, 39, 45.

⁶⁵³ Işık 1980, Taf. 17, Kat. Nr. 113 – 120, Taf. 18, Kat. Nr. 121 – 129, Taf. 19, Kat. Nr. 131 – 139, Taf. 20, Kat. Nr. 140 – 147, Taf. 21, Kat. Nr. 148 – 155, Taf. 22, Kat. Nr. 157 – 163, Taf. 23, Kat. Nr. 164 – 171, Taf. 24, Kat. Nr. 172, 173.

⁶⁵⁴ Öztürk 2007, Lev. XI K25 – K26, Lev. XII K27 – K28.

⁶⁵⁵ Şahin 2005, 77, d.

⁶⁵⁶ Mendel 1908, Pl. III, Nr. 7.

I. grup içerisinde değerlendirilen **K. 28** numaralı rahip figürünü tek bir örnekle temsil edilmektedir. Yuvarlak formlu başlığa sahip figürün saçları uzun, yüz oval ve dolgun, alın geniş, göz çukurları belirgin, elmacık kemikleri şişkin, burun ince ve uzun, ağız küçük ve kapalı, sakal ve bıyığı gürdür. Başını hafifçe sağına ve yukarı çevirmiş. Boyun kalın ve kısa, omuzlar dar ve vücudun üstü diktir. Vücuda paralel aşağı uzanan sağ elinde ompholoslu phiale tutarken belinin sol tarafında dirseğinden kırarak öne uzattığı sol eliyle mantonun kıvrımlarını tutar. Sol bacağın hareketli verilmesinden dolayı, bel hafifçe soluna eğiktir. Sol bacak önde ve hareketli, sağ bacak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulduktan sonra, omzun solunu sarar vücudun arkasından dolaşır. Belinin sağında tomar şeklini alan manto karın üzerinde paralel şekilde sol kola uzanır, sol kola sarıldıktan sonra açılarak aşağı dökülür. Sol omuz üzerinden aşağı dökülen kıvrımlar kalın bant şeklindedir. Benzer anatomik detaylar göz önünde bulundurulduğunda İÖ 350'den önceye tarihlenen Theangela⁶⁵⁷ buluntusu ve İÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen Bodrum⁶⁵⁸ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. F. Işık tarafından IV. Grupta değerlendirilen Theangela buluntusu⁶⁵⁹, mantonun sağ omuz ve kolun bir kısmını açıkta bırakmaktadır. Bele paralel uzanan manto tomarını sol eliyle tutar ve sol bacağın hareketinden kaynaklı olarak sağ ayak bileğinden belin soluna doğru çapraz manto kıvrımlarının oluşmuştur. Theangela buluntusu⁶⁶⁰ ile ortak özellikler gösteren **K. 28** numaralı figürin, İÖ 400 – 350 yılları arasında tarihlendirilmektedir.

II. grup kendi içerisinde üç alt tipe değerlendirilebilir. IIa grubu olarak değerlendirilen **K. 27** ve **K. 29** numaralı figürinler, sol kolu açılı olarak dirseğinden bükerek ve elini belin soluna dayamaktadır. Belin sağından çapraz olarak sol omuza uzanan manto dirsekten bükülü sol kolun bir bölümü sardıktan sonra aşağı doğru dökülmesi tipin ayırt edici özelliği olarak belirlenmiştir. IIb grubunda değerlendirilen **K. 30** numaralı figürin, belin sağından çapraz olarak sol omuza uzanan manto, elinde tuttuğu çelengi açıkta bırakacak şekilde sol kolu sardıktan sonra aşağı doğru dökülmektedir. IIc grubunda değerlendirilen **K. 31** ve **K. 32** numaralı figürinler ise yoğun şekilde tahrip olmalarına karşın, benzer örneklerin⁶⁶¹ de yardımıyla sınıflandırılmıştır. IIc grubunda yer alan figürinlerin, üstte sağ göğüsten sol omuza, altta ise sağ ayak bileğinden sol baldıra uzanan

⁶⁵⁷ Işık 1980, Taf. 23, Kat. Nr. 168.

⁶⁵⁸ Baldıran 1999, Res. 13.

⁶⁵⁹ Işık 1980, Taf. 23, Kat. Nr. 168.

⁶⁶⁰ Işık 1980, Taf. 23, Kat. Nr. 168.

⁶⁶¹ Higgins 1954, Pl. 65, 479, 482.

çapraz manto kıvrımları uzanmaktadır. Üstten sol omzun ve sol kolun tamamını saran manto, kalçanın yanından aşağı doğru ayak bileğine kadar uzanmaktadır.

IIa grubunda değerlendirilen **K. 27** ve **K. 29** numaralı figürinler, İÖ erken 4. yüzyıla tarihlenen Halikarnassos⁶⁶² buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Kalın boyun yapısı, dar omuzlar, sağ kolun ve göğsün bir bölümünü açıkta bırakan manto, sol kolun dirsekten büküldükten sonra elin belin soluna dayanması ve sol kolun bir bölümünü saran mantonun figürin yanından aşağı doğru dökülmesi gibi özellikler Halikarnassos buluntusu ile benzerlik göstermektedir. **K. 27** ve **K. 29** numaralı figürinlerde sol bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak sol ayak bileğinden sağ kalçaya doğru manto kıvrımları oluşurken, Halikarnassos buluntusunda sağ ayak hareketli verilmektedir. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda **K. 27** ve **K. 29** numaralı figürinler İÖ 400 – 350 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

IIb grubunda değerlendirilen **K. 30** numaralı figürin, İÖ 460'dan sonraya tarihlendirilen Knidos⁶⁶³ buluntusu ve İÖ 380 civarına tarihlendirilen Theangela⁶⁶⁴ buluntusu ile benzerlik göstermektedir.

K. 30 numaralı figürin, kısa ve kalın boyun yapısına sahiptir. Sağ kol ve omzun bir bölümünü açıkta bırakan mantonun belin solundan omzun sağına doğru çapraz kıvrımlar oluşturmaktadır. Vücuda paralel uzanan sağ kol vücuda yapışık ve eliyle belin yanında phiale tutmaktadır. Mantoya sarılı sağ kolunu dirseğinden büküldükten sonra elinde phiale ya da çelenk benzeri bir obje tutması ve bir ayağın hareketli verilmesi bakımından Knidos⁶⁶⁵ buluntusu ile benzerlikler göstermektedir. Fakat Knidos buluntusu, **K. 30** numaralı figürine göre daha geniş omuzlara ve daha durağan vücut yapısına sahiptir. Ayrıca **K. 30** numaralı figürinde sol ayak hareketli işlenirken, Knidos buluntusunda sağ ayak hareketli işlenmiştir. **K. 30** numaralı figürin İÖ 400 – 350 yılları arasına tarihlendirilmektedir. M. Şahin, Knidos'ta Zeus kültünün İÖ 460'dan sonra görülmesi nedeniyle Knidos⁶⁶⁶ buluntusunu, İÖ 460 civarına tarihlemiştir.

---

⁶⁶² Higgins 1954, Pl. 66, 481.

⁶⁶³ Şahin 2005, Abb.3 d.

⁶⁶⁴ Işık 1980, Taf. 20, Kat. Nr. 143.

⁶⁶⁵ Şahin 2005, Abb.3 d.

⁶⁶⁶ Şahin 2005, Abb.3 d.

K. 30 numaralı figürin ile benzer bir diğer örnek ise Theangela⁶⁶⁷ buluntusudur. F. Işık tarafından Grup IV'de değerlendirilen figürin, araştırmacı tarafından İÖ 387/6'e tarihlendirilen bir rölyef ile karşılaştırılmıştır⁶⁶⁸. Theangela buluntusunun, mantonun sarılış şekli ve sağ eli dışında sol elinde ikinci bir phiale tutması bakımından **K. 30** numaralı figürin ile benzerdir. **K. 30** numaralı figürin, Theangela buluntusuna göre vücut hareketleri daha durağan yapıya sahiptir. Ayrıca her iki figürininde sol bacağı hareketli olmasına karşın, harekete bağlı olarak oluşan manto kıvrımları birbiriyle uyuşmamaktadır. **K. 30** numaralı figürinde, sol bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak sol ayak bileğinden belin sağına doğru bir kıvrım oluşması gerekirken bu durumun tam tersi görülmektedir. Bunun sebebi atölyenin söz konusu figürin tipini çok iyi bilmemesinden kaynaklı olabilir. İkinci bir görüş olarak söz konusu eser bir kopya olabilir. Fakat Theangela'nın bothroslarından gelen bir başka örnekte de sol ayağın hareketli verilmesine karşın sağ ayak bileğinden belin soluna çapraz manto kıvrımlarının oluşması **K. 30** numaralı figürinin bir kopya eser olmadığını kanıtlamaktadır. Yukarıda bahsi geçen tüm özellikler değerlendirildiğinde **K. 30** numaralı figürin İÖ 400 – 350 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

İlc grubunda değerlendirilen **K. 31** ve **K. 32** numaralı figürinler Tralleis antik kentinden bulunmuştur. Doğal koşullar nedeniyle figürinlerin dış yüzeylerinde yoğun olarak aşınmalar görülmektedir. **K. 31** ve **K. 32** numaralı figürinler İÖ erken 4. yüzyıla tarihlendirilen Halikarnassos⁶⁶⁹ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Figürinler sağ ellerinde bir phiale tutarken, mantoya sarılı kol belin yanına uzanır ve elinde manto kıvrımlarını tutar. Özellikle **K. 32** numaralı figürin ile benzerlik gösteren Halikarnassos buluntusu mantonun sarılış biçimi hakkında fikir vermektedir. Halikarnassos örneğine bakacak olursak mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulur. Üstte sol kol ve omzun bir bölümünü sardıktan sonra vücudun arkasından dolanır. Vücudun arkasından gelen mantonun bir ucu üst bölümde göğsün sağından omzun soluna, mantonun diğer ucu ise sağ ayak bileğinden sol ayak bileğine doğru uzanmaktadır. Sol omuz üzerinden gelen manto arkadan sol kolun tamamını sardıktan sonra belin solundan aşağı doğru ayak bileklerine kadar dökülür. Ayrıca sağ ayağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak sağ ayak bileklerinden belin soluna doğru çapraz manto kıvrımları oluşmaktadır. Bu özellikler göz

⁶⁶⁷ Işık 1980, Taf. 20, Kat. Nr. 143.

⁶⁶⁸ Işık 1980, 108.

⁶⁶⁹ Higgins 1954, Pl. 65, 482.

önünde bulundurulduğunda **K. 31** ve **K. 32** numaralı figürinler İÖ 400 – 350 yılları arasına tarihlendirilmektedir. Özellikle **K. 31** numaralı figürin, şimdiye kadar Tralleis antik kentinde bulunan rahip figürinleri içerisinde, en erken tarihe sahip rahip figürini olma özelliğini taşımaktadır.

5.3.7. Kouros Figürini Tipi

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 33** numaralı Myus buluntusu, Kouros figürin tipinde değerlendirilmiştir. Bir güney Ionia kenti olan Myus'tan gelen **K. 33** numaralı figürin, giyimli kourosa ait bir baş parçası olmalıdır. İÖ VI. yüzyılın ikinci yarısından İÖ V. yüzyıla kadar görülen bu tipin en erken örnekleri, tıknaz gövde yapısına, dolgun yüz hatlarına, yatay dilimlerle stilize edilmiş saçlara ve küpeli volüt şeklinde kulaklara sahiptir. Bu özelliklerin yanı sıra frontal bir duruşa sahip figürin, vücuda yapışık kollarını kalçaya doğru uzandıktan sonra ellerini yumruk şeklinde vücudun yanında tutmaktadır⁶⁷⁰.

Benzer tipteki figürinler, Rhodos⁶⁷¹, Amyzon⁶⁷², Kos⁶⁷³, Kamiros⁶⁷⁴, Phokaia⁶⁷⁵, Miletos⁶⁷⁶ ve Karthaia⁶⁷⁷, dan bulunmuştur.

Genç erkekleri sembolize eden kouros tipleri, İÖ VII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Mısır etkisi ile ortaya çıkmıştır⁶⁷⁸. Bu tarz yaratılar ideal imgeyi, üstünlüğü, güzelliği ve genç erkekleri temsil etmektedir⁶⁷⁹. Benzer tipte adak heykeller, ergenlik çağı ya da epheblük çağı başlayan, çocukluk çağı biten ya da yaşamı son bulan genç erkekler için Hermes ya da Apollon tapınaklarına adandıkları düşünülmektedir⁶⁸⁰.

Arkaik Dönem ile birlikte figürinlerde görülen bu tip İÖ VI. yüzyılın sonuna kadar tüm Ionia'dan Sicilya'ya kadar yayılım göstermektedir⁶⁸¹. Genç erkekleri temsil eden bu

⁶⁷⁰ Doğan Gürbüzler 2019, 306 – 307.

⁶⁷¹ Mollard – Besques 1954(a), Pl. XXV, B 201.

⁶⁷² Çekilmez 2015, Fig. 1. 4.

⁶⁷³ Mendel 1908, Pl. III, 11.

⁶⁷⁴ Mollard – Besques 1954, Pl. XXV, B 200.

⁶⁷⁵ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, a – D 701, c – D 702.

⁶⁷⁶ Von Graeve 2008, 347, Res. 4.

⁶⁷⁷ C. Bournias 2015, Fig. 3, Fig. 4, Fig. 6, Fig. 7.

⁶⁷⁸ Ürkemez 2012, 55.

⁶⁷⁹ Doğan Gürbüzler 2019, 305.

⁶⁸⁰ Ateşlier – Çekilmez 2019, 362.

⁶⁸¹ Doğan Gürbüzler 2019, 301 – 302.

tipler, genelde çıplak olarak işlenmesine karşın, İÖ VI. yüzyılda İonia’da giyimli kouroslar ortaya çıkmaktadır⁶⁸².

K. 33 numaralı figürin, alın çizgisinden geriye doğru uzanan saç yapısı, dar alın, badem formu gözler ve dolgun yuvarlak yüz yapısı bakımından İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen Amyzon⁶⁸³ ve İÖ 6. yüzyıl içerisine tarihlendirilen Miletos⁶⁸⁴ örneği ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca İÖ 540 yılına tarihlenen Samos’tan⁶⁸⁵ bir kouros ve İÖ 520 yılına tarihlendirilen Dionysermos⁶⁸⁶ Kouroslarının, figürinler ile çağdaş özellikler göstermesi nedeniyle **K. 33** numaralı figürin İÖ 540 – 520 yılları arasına tarihlenmektedir.

5.4. Kadın Figürin Tipleri

5.4.1. Ayakta Giyimli Kadın Tipleri

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 34 - 36** numaralı figürinler, ayakta giyimli kadın tipleri içerisinde değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 34** numaralı Myus buluntusu figürin, giyimli kadınlar/Tanagra grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Koroplastik endüstrisinde özellikle Arkaik ve Klasik Dönem’de tanrı, tanrıça ve kültlerle ilgili figürinler betimlenirken, İÖ 4. yüzyıla gelindiğinde daha çok gündelik yaşamı temsil eden belli tiplerin ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir⁶⁸⁷. Bu tipler arasında, ayakta⁶⁸⁸, oturan⁶⁸⁹, dans eden⁶⁹⁰ ve yas tutan⁶⁹¹ gibi çeşitli ve zengin içeriğe sahip kadın figürinleri bulunmaktadır. Bu tarz kadın figürinlerinin birçoğu zengin ziynet eşyaları ile süslenmiştir. Bazı kadın figürinlerin de ise büyük şapkalı⁶⁹² veya çelenkli saç⁶⁹³ yapısına sahip ya da mantonun başı sardığı⁶⁹⁴ örnekler bulunmaktadır⁶⁹⁵. Elllerinde yelpaze⁶⁹⁶, ayna⁶⁹⁷, nar, çiçek ve güvercin gibi objeler tutan

⁶⁸² Doğan Gürbüzler 2019, 306 – 307.

⁶⁸³ Çekilmez 2015, Fig. 1. 4.

⁶⁸⁴ Von Graeve 2008, 347, Res. 4.

⁶⁸⁵ Boardman 2017, Fig. 84.

⁶⁸⁶ Boardman 2017, Fig. 174.

⁶⁸⁷ Alanyalı 2003, 177.

⁶⁸⁸ Paul 1962, Taf. 13.

⁶⁸⁹ Kleiner 1984, Taf. 31, 1 -3, Taf. 32, 1-4, Taf. 35, 1-3,

⁶⁹⁰ Paul 1962, Taf. 28.

⁶⁹¹ Kleiner 1984, Taf. 33, 1-3, Taf. 35, 1-3, Taf. 36, 1-3.

⁶⁹² Ernst Wasmuth 1878, Taf. 16; Higgins 1986, Fig. 140, 145, 156, 162.

⁶⁹³ Higgins 1986, Fig. 147, 164.

⁶⁹⁴ Kleiner 1984, Taf. 5, 4, Taf. 6, 3-4, Taf. 15, 3-4, Taf. 21, 2; Higgins 1986, Fig. 170

⁶⁹⁵ Picazzo 2008, 62; Higgins 1986, Fig. 139, 140, 156, 164; 170; Gürbüzler 2019; 314.

⁶⁹⁶ Kleiner 1984, Taf. 9, 1-2.

kadınların sosyal yaşamdaki statülerini ve değerlerini yansıttığı düşünülmektedir. Modayı takip eden ve güzel genç kadın modelini yansıtan bu giyimli kadın figürinleri döneme damgasını vurmuştur⁶⁹⁸. Boeotia Bölgesi'nin Tanagra kentinde ortaya çıkan bu kadın figürinlerinin genel özelliği bol dikey dökümlü khiton üzerindeki mantonun vücudu sıkıca sarmasıdır. Bu tarz kadın figürinlerinin zengin ve bol dökümlü kıyafet yapısı sadece figürün hareketinden değil aynı zamanda kıyafetin kompozisyonundan dolayı kaynaklanmaktadır⁶⁹⁹.

Tanagra stiliyle benzerlikler gösteren **K. 34** numaralı giyimli kadın figürünü, 1966 yılında yapılan Myus kenti kazıları sırasında ortaya çıkarılmıştır. **K. 34** numaralı figürün başının üst kısmından itibaren kırık ve eksiktir⁷⁰⁰. Omuzların dar ve dik, belin ince ve sağ ayağın hareketinden kaynaklı olarak kalçanın sağ kısmı dışa çıkık verilme özelliği Tanagra⁷⁰¹, Atina⁷⁰² ve Alexandria'daki (Chatby)⁷⁰³ figürinlerle benzerlik göstermektedir. **K. 34** numaralı figürün örneğinde manto içerisinde vücudun yapışık sol kolun manto kıvrımlarını tutması, Tanagra, Atina ve Alexandria örneklerinde ise sol elleri ile sol göğüslerini tutmaları bakımından farklılık göstermektedir. İÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen⁷⁰⁴ Atina'dan ele geçen figürün⁷⁰⁵, **K. 34** numaralı figürünün khiton kıvrımlarına kıyasla daha düz ve dökümlü yapıya sahiptir. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda Atina buluntusu, **K. 34** numaralı figüründen önce bir tarihe verilmektedir. **K. 34** numaralı figürünün manto altındaki düz plastik yapıdaki khiton kıvrımlarının sol bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak sol ayaktan sol dize uzanan çapraz kıvrımlar oluşturması ve sağ ayağın khitonun altından çıkması sonucu oluşan çapraz kıvrımlar, İÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Tanagra figürünü⁷⁰⁶ ile benzerlik göstermektedir. Bu iki figürünün vücut hareketine bağlı olarak kıyafet kıvrımlarını yansıtmaları ve oluşan kıvrımlar nedeniyle aynı tarihten olduğu düşünülmektedir. Bir diğer örnek ise Parion antik kentinden gelen Tanagra

---

⁶⁹⁷ Kleiner 1984, Taf. 14, 3-4, Taf. 22, 1-2.

⁶⁹⁸ Durugönül 2006, 26.

⁶⁹⁹ Richter 1931, 18; Wasmuth 1878, Taf. 10

⁷⁰⁰ Sağ koltuk altına sıkıştırılan manto, sağ kolu sarar ve sağ omuz üzerinden çapraz uzanan manto, sol kolu da sardıktan sonra, sol omuz üzerinde figürün sol arkası ve sol bacağının yanından aşağı doğru dökülmektedir. Genel şemaya bakıldığında Boeotia Bölgesi'nden ele geçen ve şuan Metropolitan Müzesi'nde bulunan figürün (<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/09.221.28/>) ile benzer özellikleri göz önünde bulundurulduğunda **K. 34** numaralı figürünün baş bölümü manto ile sarılmamış olabileceği görüşü ortaya atılabilir.

⁷⁰¹ Paul 1962, Taf. 20.

⁷⁰² Miller – Stella 1974, Pl. 43, Fig. 110.

⁷⁰³ Kassab Tezgör 2007, Pl. 86, a, e.

⁷⁰⁴ Thompson'un İÖ 4. yüzyıla tarihlendirdiği bronz bir heykelcikten yola çıkılarak tarihlendirme yapılmıştır; Miller – Stella 1974, 221, dip. 123.

⁷⁰⁵ Miller – Stella 1974, Pl. 43, Fig. 110.

⁷⁰⁶ Paul 1962, Taf. 20.

stilinde yapılmış giyimli kadın figürüdür⁷⁰⁷. **K. 34** numaralı figürinle duruş, sol elin belde verilmesi, mantoya sarılı sol kolun manto kıvrımlarını tutması, manto altındaki khiton kıvrımlarının düz yapıya sahip olması ve sol bacağı hareketli verilmesiyle benzerlikler göstermektedir. Fakat Parion'dan gelen figürin⁷⁰⁸, **K. 34** numaralı figürine kıyasla manto vücudun çok daha yukarısında vücudu sarmaktadır. Vücut hareketini yansıtan manto ve khiton kıvrımları daha kaba ve daha masif bir yapıda işlenmesi bakımından İÖ 1. yüzyıl – İS. 1. yüzyıl gibi çok daha geç bir tarihe verilmektedir.

A. Zink ve E. Porto tarafından Tanagra figürinleri üzerinde lüminesans tarihlendirme yöntemi sonucu, figürinlerin Kıta Yunanistan'a özgü olan düşük radyoaktifli toprak yapısına sahip olduğunu ve Tanagra figürinlerinin 2220±195 yıl önceye kadar uzandığını tespit etmişlerdir⁷⁰⁹. Her ne kadar Tanagra ve çevresinde gerçekleştirilen stilistik tarihlendirme kriterleri ile lüminesans tarihlendirme yönteminin analiz sonuçları arasında benzerlikler görülse de Batı Anadolu'da Tanagra stilinde üretilen figürinler için bu tarihlendirme yöntemi geçerli değildir. Boeotia Bölgesi ile Aiolis Bölgesi arasında yakın akrabalık ilişkileri⁷¹⁰ göz önünde bulundurulduğunda Boeotia Bölgesi'ndeki Tanagra ustalar, İÖ 3. yüzyılın sonlarına doğru Batı Anadolu'daki sanatsal faaliyetlerin artmasıyla bu topraklara gelerek sanatsal faaliyetlerini sürdürmüşlerdir⁷¹¹. Bu sebeple İÖ 3. yüzyıl sonu ve İÖ 2. yüzyıl başında Batı Anadolu'da Attika ve Tanagra etkili figürinler üretilmeye başlanmıştır⁷¹². Yukarıdaki veriler göz önünde bulundurulduğunda **K. 34** numaralı Tanagra stilindeki giyimli kadın figürünü İÖ 250 – 200 yılları arasına tarihlendirilebilir.

K. 35 numaralı figürin, dörtgen kaide üzerinde ayakta khiton üzerine himation giyimlidir. Başını soluna ve yukarı doğru çevirmiştir. Alnın üzerinden ortadan ikiye ayrılan kabarık ve dalgalı saçlar enseye doğru uzanmaktadır. Başın bir bölümü ise manto ile sarılıdır. Alın geniş ve dışa çıkık, gözler yuvalarından çıkık, yüz oval formlu ve boyun uzun olarak verilmiştir. Başını sağ yukarı, omuzlarına soluna, sağ ayağın hareketli ve önde verilmesinden kaynaklı olarak figür belin sağına doğru yatık olarak verilmesi sebebiyle kontrast hareketler yapmaktadır. Manto, sol koltuk altında tutturulduktan sonra, bir ucu sağ koltuk altından, diğer ucu sağ diz kapağı üzerinden olmak üzere vücudun sağ yanını sarar.

⁷⁰⁷ Kasapoğlu 2012, Res. 240.

⁷⁰⁸ Kasapoğlu 2012, Res. 240.

⁷⁰⁹ Zink – Porto 2005, 21, 25.

⁷¹⁰ Burr 1934, 3; Özyiğit 1986, 503-504.

⁷¹¹ Burr 1934, 4.

⁷¹² Çekilmez 2014, 131.

Oradan vücudun arka kısmını sarar ve sol omuz üzerinden gelen kıvrımlar sol koltuk altından kola dolandıktan sonra başın bir bölümünü örterek sağ omuza dökülür. Sağ göğsü açıkta bırakan manto, çapraz ve plastik kıvrımlar halinde sol omuza uzanır. Sol kolu sardıktan sonra ise belin sol yanına doğru açılarak aşağıya dökülür. Mantonun sarılış biçiminden dolayı, sağ omuzdan sol omuza doğru yay şeklinde çapraz plastik kıvrımlar oluşmaktadır. Sol ayağın hareketinden kaynaklı olarak, derin ve çapraz khiton kıvrımları sol bacağın ortasından, aşağı ve geriye doğru kontrast stil oluşturmaktadır. Pergamon Zeus Sunağı frizlerinde görülen uçuşan ve kontrast kıvrımlar oluşturulan derin manto kıvrımları ve yüzdeki patetik ifadenin, **K. 35** numaralı figürinde de görülmesi sebebiyle figürin İÖ 180 – 170 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

K. 36 numaralı giyimli kadın figürünü parçası ile benzer figürinler Leyenaar – Plaisier⁷¹³ tarafından “*Ayakta Giyimli Kadın*” olarak, Schmidt⁷¹⁴ tarafından ise “*Ayakta Kız (Tanagra)*” olarak tanımlamıştır.

Benzer tipteki figürinler Attika⁷¹⁵, Girit⁷¹⁶, Korinth⁷¹⁷, Samos⁷¹⁸, Myrina⁷¹⁹, Boeotia⁷²⁰ ve Elaious’dan⁷²¹ bulunmuştur.

K. 36 numaralı figürünün, ayaklara kadar inen düz khiton kıvrımları, sol ayağın hareketli ve geride verilmesinden kaynaklı olarak sol ayaktan sol baldıra uzanan çapraz khiton kıvrımları ve plaka şeklindeki alçak dörtgen kaide İÖ 3. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlendirilen Myrina buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Buna karşın **K. 36** numaralı figüründe vücut hareketinden kaynaklı oluşan khiton kıvrımları daha hareketli işlenmesi sebebiyle, **K. 36** numaralı figürin İÖ 250 civarına tarihlendirilebilir.

5.4.2. Oturan Giyimli Kadın Tipleri

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 37** ve **K. 38** numaralı figürinler, oturan giyimli kadın tipleri içerisinde değerlendirilmiştir.

⁷¹³ Leyenaar – Plaisier 1979, 96, 97.

⁷¹⁴ Schmidt 1994, 87.

⁷¹⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique Pl. 33, 193, 194.

⁷¹⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 232 – 234.

⁷¹⁷ Merker 2000, Pl. 70, 165.

⁷¹⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 257.

⁷¹⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 96, 682, Myrina Pl. 97, 686 – 684, Myrina Pl. 98, 687, 689.

⁷²⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Béotie, Pl. 212, 1603; Schmidt 1994, Taf. 22, 118, Taf. 23, 122; Mollard - Besques 1972, Béotie Pl. 11, b – D 48.

⁷²¹ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 58, a – D 280.

Oturan giyimli kadın figürinleri, İÖ 6. yüzyılda dinsel bir kimlik ile ortaya çıkmıştır. Arkaik Dönem’de buluntu kontektleri incelendiğinde genelde Aphrodite, Demeter ve Athena gibi tanrıça kültü ile ilişkili alanlardan geldikleri tespit edilmiştir. İÖ 4. yüzyıl ile birlikte oturan giyimli kadın figürinleri dinsel kimliğin yanı sıra dönemin modasına uygun olarak günlük yaşam felsefesini yansıtan figürinler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Benzer tipteki figürinler Locri (İtalya)⁷²², Korinth⁷²³, Girit⁷²⁴, Parion⁷²⁵, Ege ve İonia Adaları⁷²⁶, Güney İtalya⁷²⁷, Sirenayka⁷²⁸, Attika⁷²⁹, Boeotia⁷³⁰, Karadeniz Bölgesi⁷³¹ ve Tarsus’dan⁷³² bulunmuştur.

K. 37 numaralı figürin, arkalıksız bir taht/tabure üzerinde oturmaktadır. Boyun hareketinden kaynaklı olarak baş, sağ aşağı doğru bakmaktadır. Yüz, uzun ve etsiz yapıya sahiptir. Baş üzerinde, sarmaşık yaprakları ve bitkisel bezemeler ile süslenmiş yuvarlak bir çelenk bulunmaktadır. Çelengin altından sarkan kısa ve dalgalı saçlar, başın her iki yanından bukleler halinde omuzlara doğru dökülmektedir. Alın geniş, göz kapakları yay biçiminde kavisli ve gözler büyük olarak işlenmiştir. Burun küçük ve kanatlara doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Elmacık kemikleri hafif belirgin, ağız ise küçük ve kapalıdır. Sağ omzun önde ve sol omzun geride verildiği figürinin, vücuda göre omuzları dar olarak işlenmiştir. Öne doğru uzattığı sol elinde olasılıkla bir iğ, sol elinin hemen altında yer alan sağ elinde ise olasılıkla ip ya da pamuk parçası tutmaktadır. Göğüsler belirgin olarak işlenmiş ve bel hareketinden kaynaklı olarak figür sağına doğru eğiktir. Mantonun içerisinde kalan sağ ayağı, sol bacağına arkasında kalmakta ve sol ayağı ile kaide üzerine basmaktadır. “ V ” yakalı khiton, kolların bir bölümünü açıkta bırakmaktadır. Mantonun bir ucu sol dirseğin altından, diğer ucu kalçanın sol alt bölümünden sıkıştırılmıştır. Sol dirsekten gelen mantonun bir ucu, sol kolun ön kısmını açıkta bırakacak şekilde, sol omuza doğru uzanmaktadır. Manto, üst bölümde sol omzun arkasından sağ omzun arkasına, alt tarafta ise belin sol arka bölümünden sağ arka bölümüne doğru uzanarak bele kadar sırt bölümünü

⁷²² Leyenaar – Plaisier 1979, Locride Pl. 15, 71-72.

⁷²³ Leyenaar – Plaisier 1979, Corinte Pl. 16, 77, 80.

⁷²⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 84, 85, Crete Pl. 41, 230.

⁷²⁵ Aydın Tavukçu 2006, 54, Res. 78, Kat. No. 43.

⁷²⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 149.

⁷²⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Italie Méridionale Pl. 29, 169.

⁷²⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Cyrénaïque Pl. 30, 175.at

⁷²⁹ Schmidt 1994, Taf. 1, 1 – 3.

⁷³⁰ Schmidt 1994, Taf. 12, 46, 48, 49.

⁷³¹ Schmidt 1994, Taf. 54, 300.

⁷³² Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 370, i – D 2426.

örtmektedir. Sağ omuz üzerinden gelen mantonun bir ucu, sağ kolun ön kısmını açıkta bırakacak şekilde sağ dirseğin altından karın bölümüne doğru uzanmaktadır. Kalçanın sağ arka bölümünden gelen mantonun diğer ucu ise bacağın sağ yanından kaideye doğru açılarak dökülmektedir. Sağ ayağın, sol bacağın arkasında yer almasından dolayı, sol ayak bileğinden sağ diz kapağına doğru çapraz, derin ve plastik kıvrımlar oluşmuştur.

K. 37 numaralı figürinin portre özellikleri incelendiğinde Patara⁷³³ buluntusu Musa Klio figürünü ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. **K. 37** numaralı figürin sarmaşık yaprakları ve bitkisel bezemeler ile süslenmiş yuvarlak bir çelenk taktığı görülmektedir. Ayrıca geniş alın, yüzün uzun etsiz yapısı, göz kapaklarının yay şeklinde kavis yapan dış bükey hatlara sahip olması, gözlerin iri ve açık betimlenmesi, ince burun yapısının kanatlara doğru genişlemesi her iki figüründe de ortak özelliklerdir. Işın, Ridgway'in tarihlemesine göre Luni Klio'sunun İÖ 160-150 yılları arasına tarihlendirdiğini aktarmaktadır⁷³⁴.

İÖ 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Ege ve İon adaları⁷³⁵ buluntusu figürin durağan yapısı ile **K. 37** numaralı figürinden çok daha önce bir döneme tarihlendirilmektedir. **K. 37** numaralı figürin, Hellenistik Dönem'de karşımıza çıkan saçların başın her iki yanından bukleler halinde omuzlara dökülmesi, kolların vücuttan ayrılması ve iki bacak arasındaki manto kıvrımlarının plastik yapısı, pişirme deliğinin büyük olması ve portre özellikleri göz önünde bulundurulduğunda İÖ 200-150 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

K. 37 numaralı figürinin anatomik detayları göz önünde bulundurulduğunda yün eğirmek için sol elinde bir iğ tutuyor olmalıdır. Söz konusu figürin, kadınların sosyal yaşamdaki yerini gösteren günlük (genre) yaşam felsefesine uygun olarak üretilmiş olmalıdır.

K. 38 numaralı figürin arkalıklı bir taht üzerinde oturan, khiton üzerine himation giyimli kadın figürinidir. Kısa saçların bir kısmını dışarıda bırakacak şekilde, yuvarlak başlık takmaktadır. Yüz dolgun ve yağlı, alın dar ve basık, göz çukurları belirgin, gözler dışa çıkık, elmacık kemikleri şişkin, ağız ise küçük ve kapalıdır. Omuzlar ise güçlü ve diktir. Kollarını, dirseğinden hafifçe büktükten sonra vücuda paralel olacak şekilde öne doğru uzatmaktadır. Daha sonra elleri ile iki dizinin arasında yer alan diptychi tutmaktadır.

⁷³³ Işın 2007, 134, Res.7, K2.

⁷³⁴ Işın 2007, 21.

⁷³⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 149.

Bacaklarını dizlerinden kırdıktan sonra ayakları ile tabanı dik gelecek şekilde dörtgen bir kaide üzerine basmaktadır. Figürün üzerindeki kıyafet, gerdanlık bölümünün bir kısmını ve dirseklerden aşağısını açıkta bırakmaktadır. Omzun sol kısmından, karnın sağ bölümüne doğru çapraz ve plastik elbise kıvrımları görülmektedir. Sağ ayağın, sol ayağa göre daha yüksek bir noktaya basmasından kaynaklı olarak, sağ ayak bileğinden sol diz kapağına doğru derin elbise kıvrımları oluşmaktadır.

K. 38 numaralı figürinin kucağında diptych tutması ve iki bacak arasındaki manto kıvrımlarının plastik yapısı Tarsus buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Fakat Tarsus⁷³⁶ buluntusuna göre vücudun ve manto kıvrımlarının durağan yapısı nedeniyle Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Tarsus buluntusuna göre daha geç bir tarihe verilmektedir. Parion'un Nekropolis Alanı'ndan kucağında diptych tutan ephebe figürinleri⁷³⁷ **K. 38** numaralı figürin ile benzer kompozisyona sahiptir.

K. 38 numaralı figürin portre özellikleri bakımından incelendiğinde Tarsus⁷³⁸ buluntusu ile benzer özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Alnın dar yapısı, gözlerin yuvalarından dışarı çıkık işlenmesi, burnun kanatlara doğru genişlemesi, elmacık kemiklerinden çeneye doğru ovalleşen yağlı ve dolgun yüz çehresi İS 1. yüzyıla tarihlendirilen Tarsus⁷³⁹ buluntusu ile ortaktır. Figürinin arka bölümünde yer alan yuvarlak formlu küçük pişirme deliği ve yukarıdaki anatomik detaylar göz önünde bulundurulduğunda **K. 38** numaralı figürin İS 50 – 100 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

K. 38 numaralı figürin, Parion ve Tarsus örneklerinde olduğu gibi kucağında birer diptych tutmaktadır. Parion⁷⁴⁰ ve Tarsus⁷⁴¹ örneklerinden farklı olarak, Nazilli buluntusu **K. 38** numaralı figürin erişkinliğe ulaşmakta olan bir kadını temsil etmektedir. Yazı yazmak amacıyla kullanılan diptychler, söz konusu figürinin eğitim aldığını göstermektedir. **K. 38** numaralı figürin erişkinliğe ulaşmakta olan bir kadının eğitim aldığını ve sosyal yaşamdaki yerini göstemesi açısından önem teşkil etmektedir.

---

⁷³⁶ Mollard – Besques 1972, Pl. 370, D 2426.

⁷³⁷ Kozanlı 2015, 390, Fig. 7.

⁷³⁸ Mollard – Besques 1972, Pl. 395, c - E/D 2711.

⁷³⁹ Mollard – Besques 1972, Pl. 395, c - E/D 2711.

⁷⁴⁰ Kozanlı 2015, 390, Fig. 7.

⁷⁴¹ Mollard – Besques 1972, Pl. 370, D 2426.

5.4.3. Kadın Figürin Başları

Çalışma kapsamında ele alınan **K. 39 - 55** numaralı on sekiz örnek kadın figürin başları içerisinde değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan kadın figürin başları, en yoğun buluntu grubunu oluşturmaktadır. Terrakotta figürin repertuvarına bakıldığında yoğunluklu olarak kadın figürini ya da kadın figürinlerine ait parçaların ele geçtiği görülmektedir. Heykel sanatında genelde erkek tipleri ön plana çıkarken, kadınlar toprağı ve doğurganlığı temsil ettikleri için terrakotta figürin tipleri içerisinde ön plana çıkmaktadır. Tabii nadir olsa da aksi durumlarla da karşılaşmaktadır. Örneğin Smyrna'da erkek figürinlerinin daha fazla olması koroplastik atölyelerinin bir özelliği olarak görülmektedir⁷⁴².

Tipin ilk grubunu **K. 39** ve **K. 40** numaralı figürinler oluşturmaktadır. **K. 39** numaralı figürin yüzeyi aşınmasından dolayı yüz detayları seçilememektedir. Başın üzerinde yuvarlak formu polos yukarıya doğru genişlemektedir. Alın ortasından ikiye ayrılan kabarık saçları her iki yana doğru uzanmaktadır. Alın dar, yüz ise oval formudur. **K. 39** numaralı figürin yüz formu, saç yapısı ve polosun formu bakımından İÖ 450 yılına tarihkendirilen Rhodos⁷⁴³ ve İÖ 470/60 yılına tarihlendirilen Patara⁷⁴⁴ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Bu sebeplerden **K. 39** numaralı figürin İÖ 500 – 450 yılları arasına tarihlendirilmektedir. **K. 40** numaralı figürin, yanaklardan çeneye doğru daralarak ovalleşen yapısı nedeniyle, **K. 39** numaralı figürine göre yüzün yuvarlak çehresi daralmaktadır. Bu özellik göz önünde bulundurulduğunda, İÖ geç 5. yüzyıla tarihlendirilen Rhodos⁷⁴⁵ buluntusu ile benzerlik gösteren **K. 40** numaralı figürin İÖ 500 – 400 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

Tipin ikinci grubunu İÖ 250 – 200 yılları arasına tarihlendirilen **K. 41** numaralı figürin oluşturmaktadır. Tanagra stilinde üretilmiş başı manto ile sarılı figürinin kökeni İÖ 4. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Tanagra stilinde üretilen figürinler Batı Anadolu'da İÖ 3. yüzyıl sonu – İÖ 2. yüzyılın başından itibaren görülmektedir⁷⁴⁶. **K. 41** numaralı figürinde boynun sağından gelen manto kıvrımı başın bir bölümünü sardıktan sonra boynun sağından

---

⁷⁴²Araştırmacılar, Smyrna'daki koroplast atölyelerinde üretilen erkek figürinlerinin, Polykleitos ve Lysippos gibi sanatçıların verdiği eserlerin kopyası niteliğinde olduğunu aktarmaktadır; Hasselin Rous – Çaldıran Işık – Kongaz 2015,12.

⁷⁴³Higgins 1954, Pl. 36, 208.

⁷⁴⁴Işın 2010, Fig. 8 TK 8.

⁷⁴⁵Higgins 1954, Pl. 49 289.

⁷⁴⁶Çekilmez 2014, 131.

sol omuz ve kola doğru uzanmaktadır. Bu tarz başı manto ile sarılı olan figürinlerin, evli kadınları temsil ettiği düşünülmektedir⁷⁴⁷. Baş hafifçe sağ yukarı doğru dönmektedir. Alın geniş, göz kapakları etli, ağız küçük ve kapalı, yüz ise yağlı ve dolgundur. Söz konusu özellikler göz önünde bulundurulduğunda **K. 41** numaralı figürin, İÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen Priene buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Tipin Batı Anadolu'da görülmeye başladığı göz önünde bulundurularak **K. 41** numaralı figürin İÖ 250 – 200 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

Tipin üçüncü grubunu ise İÖ 200 – 150 yılları arasına tarihlendirilen, **K. 42, K. 43, K. 44, K. 45, K. 46** ve **K. 47** numaralı figürinler oluşturmaktadır. **K. 42, K. 44, K. 45** ve **K. 47** numaralı figürinler Priene'de fosseptik kazısı sonucunda aynı kontekstden ele geçmiştir. Bu figürinlerden **K. 43, K. 44, K. 45** ve **K. 46** numaralı figürinlerin başın bir bölümünü manto sarmaktadır. **K. 42, K. 44** ve **K. 45** numaralı figürinlerde ise Hellenistik Dönem'e özgü boyun bileziği belirgindir. Figürinlerde alnın dışa çıkık yapısı, göz kapaklarının etli oluşu, elmacık kemiklerinin şişkin yapısı, ağzın küçük ve kapalı verilmesi yanında yüzün yağlı ve dolgun formu ortak özelliktir.

Grup içerisindeki **K. 42, K. 44** ve **K. 45** numaralı figürinler, başını sağ yukarı doğru çevirmeleri, dışa çıkık alın yapısı, etli göz kapakları, elmacık kemiklerinin şişkinliği, küçük ve kapalı ağzın yanı sıra dolgun ve yağlı yüz yapılarına sahiptir. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda İÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen Phokaia⁷⁴⁸ buluntusu ve İÖ 2. yüzyıl – İÖ 1. yüzyıl arasına tarihlendirilen Smyrna⁷⁴⁹ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. İçlerinden **K. 42** numaralı Priene buluntusu, baştan gövdeye doğru genişleyen boyun yapısı nedeniyle farklılık göstermektedir. Her ne kadar bu yapıyla İÖ 2. yüzyılın bir kopyası olabileceği düşünülse de, koroplast eserin kırılmasını önlemek için boynu kalın işlemiş olabilir. Ayrıca eserin çok yüksek sıcaklıkta pişirilmesi nedeniyle yüzey alanında kararmalar görülmektedir. Bu da eserin bir üretim hatası olabileceğini düşündürmektedir. **K. 42** numaralı figürinin bulunduğu kontekst de göz önünde bulundurulduğunda bu eserin bir üretim hatası olduğu söylenebilir. Bu sebeplerden söz konusu figürinler İÖ 200 – 150 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

---

⁷⁴⁷ Durugönül 2006, 27.

⁷⁴⁸ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 133, i – D 657.

⁷⁴⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 378.

Grup içerisinde **K. 43**, **K. 46** ve **K. 47** numaralı figürinlerden, **K. 43** numaralı figürinin alnın üzerinde ortadan ikiye ayrılan dalgalı ve uzun saç yapısı **K. 47** numaralı figürin ile benzerdir. Ortadan ikiye ayrılan dalgalı saç yapısı geriye doğru uzandıktan sonra ense üzerinde toplanması her ne kadar İÖ 4. yüzyıl özelliği olsa da dışa çıkık alın yapısı, göz kapaklarının etli işlenişi ve elmacık kemiklerinin şişkin yapısı ve yüzün yağlı ve dolgun yapısı bakımından diğer figürinlerle benzerlik göstermektedir. Ayrıca **K. 47** numaralı figürinin boyun hareketi ve omuzlara doğru dökülen saç bukleleri nedeniyle İÖ 200 – 150 yılları arasına tarihlendirmemize sebep olmaktadır. **K. 43** numaralı figürinin başı üzerinde dörtgene yakın formda bir başlık bulunması ve figürini asmak için yukarıda bir deliğin bulunması nedeniyle bu figürinin bir tapınağa adak olarak bırakılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Tipin dördüncü grubunu İÖ 150 – 100 yılları arasına tarihlendirilen **K. 48**, **K. 49**, **K. 50**, **K. 51**, **K. 52**, **K. 53** ve **K. 54** numaralı figürinler oluşturmaktadır. Bir önceki gruba göre dışa çıkık alın yapısının azalması, elmacık kemiklerinin şişkinliğinin azalması, dolgun ve yağlı yüz yapısının kaybolmaya başlaması nedeniyle söz konusu figürinler İÖ 150 – 100 yılları arasına tarihlenmiştir. Ayrıca söz konusu figürinler, İÖ 2. yüzyıl – İÖ 1. yüzyıl arasına tarihlendirilen Smyrna⁷⁵⁰ buluntusu ile benzer özellikler göstermesine karşın yüzün yağlı ve dolgun yapısını kaybetmektedir. Grup içerisinde değerlendirilen **K. 48** numaralı sakkoslu kadın başının kökeni İÖ 6. yüzyılın sonuna kadar uzanmakta olup, İÖ 5. yüzyılın ortalarında bir gelişim şeması göstermektedir⁷⁵¹. Bu tipin varyasyonu İÖ 2. yüzyılda da görülmektedir. Yoğun tahribata maruz kalmış **K. 48** numaralı figürinin yüz detayları seçilmesi mümkün olmasa da başının sağ yukarı doğru çevirmesinden kaynaklı olarak oluşan boyun hareketi ve ovalleşen yüz çehresi nedeniyle İÖ 150 – 100 yılları arasına tarihlendirilmiştir.

Tipin beşinci grubunu İS 100 – 150 yılları arasına tarihlendirilen **K. 55** numaralı figürin oluşturmaktadır. **K. 55** numaralı figürin, başını hafifçe soluna ve yukarı doğru çevirmiştir. Dalgalı ve uzun saçlar, alnın ortasından iki yana ayrılır ve kulakların bir bölümünü kapattıktan sonra ense kısmında toplanmaktadır. Başının üstünden enseye doğru iki yana ayrılan uzun ve dalgalı saçlar, başı saran bant yardımıyla tutturulmaktadır. Yüz oval ve dolgun, alın geniş, göz çukurları belirgin, göz kapakları etli, elmacık kemikleri hafifçe

⁷⁵⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 378.

⁷⁵¹ Doğan Gürbüzler 2019, 311.

şişkin, burun ince ve uzun, ağız küçük ve kapalı, çene oval, boyun ise ince ve uzundur. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda Ostia'da ele geçen Sabina⁷⁵² heykelinin portre özellikleriyle benzerlik göstermektedir. R. Özgan, Sabina portrelerinin İS 128'den itibaren başladığını ve İmparator Hadrian'ın geç dönemlerine kadar üretildiğini aktarmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda **K. 55** numaralı figürin İS 100 – 150 yılları arasına tarihlendirilebilir.

5.5. Erkek Figürin Tipleri

5.5.1. Ephebos ve Sporcu Figürinleri

Çalışma kapsamında **K. 56 - 59** numaralı eserler, Ephebos ve sporcu figürin tipleri içerisinde yer almaktadır.

Grubun en erken örneğini Myus antik kentinden gelen **K. 56** numaralı erkek figürini parçası oluşturmaktadır. Ayakta çıplak erkek figürinin başı, omuzlardan itibaren kolları ve diz kapaklarının aşağısından itibaren bacakları kırık ve eksiktir. Sağ omzu aşağı ve önde, sol omzu yukarı ve geridedir. Sağ omzun korunan kısımlarından anlaşıldığı kadarıyla kol aşağı ve öne doğru uzanmaktadır. Sol omzun kırık bölümleri incelendiğinde ise sol kolun yana doğru uzanması gerekmektedir. Sol bacağın hareketinden kaynaklı olarak, figürin sağına doğru eğiktir. Kalça hafif çıkık, bacaklar bitişik, sol bacak hareketli ve sağ bacak vücudun ağırlığını taşımaktadır. Figürün omuz, bel ve kalça hareketleri kontrast bir stil oluşturmaktadır.

1905 yılında T. Wiegand tarafından tespit edilen bir kaide üzerindeki tasvirlerin de yardımıyla, R. Bol, Miletos tiyatrosunda ele geçen heykelin Myus antik kentindeki Geç Arkaik Dönem'e tarihlendirilen Apollon Thermintheus Tapınağı'nın kült heykeline ait olabileceğini tespit etmiştir⁷⁵³. Geç Arkaik – Erken Klasik Dönem'e tarihlendirilen Apollon heykeli⁷⁵⁴, **K. 56** numaralı figürini göre daha durağan bir yapıya sahiptir. Yukarıdaki anatomik detaylar göz önünde bulundurulduğunda, Miletos tiyatrosunda tespit edilen heykel ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Omuzlardan itibaren her iki kolu kırık olan heykelin omuzları güçlü ve geniş, sol bacağın hareketli verilmesine karşın ise beli hareketsizdir. Özellikle bu anatomik detaylar göz önünde bulundurulduğunda **K. 56** numaralı figürin,

⁷⁵² Özgan 2013, 164 – 166, Res. 175 a – b.

⁷⁵³ Bol 2005, 64.

⁷⁵⁴ Bol 2005, 41, Abb. 3 – 4.

vücudun oluşturduğu kontrast hareketler ve canlı yapısıyla daha sonraki bir döneme tarihlendirilmektedir.

K. 56 numaralı figürin ile anatomik olarak benzerlik gösteren Tripolis antik kentinde bulunan Apollon heykeli⁷⁵⁵ ise sol elinde bir kithara tutmaktadır. Sol omzun yukarıda, sağ omzun aşağıda, sol ayağın hareketinden kaynaklı olarak belin sağa doğru eğik olması gibi kontrast hareketler **K. 56** numaralı figürin ile ortak özelliklerdir. **K. 56** numaralı figürinin kırık kısımlarından anlaşıldığı kadarıyla Apollon heykelindeki gibi sağ kolunu öne doğru uzatmış olmalıdır. Söz konusu Apollon heykeli kırık olmasına karşın, korunan örneklerden⁷⁵⁶ anlaşıldığı kadarıyla sağ eliyle sol kolunda tuttuğu kitharayı çalmaktadır.

Myus antik kentinden bulunan fakat konteksti belirtilmeyen **K. 56** numaralı figürin, tanrı Apollon'u temsil ediyor olabilir. Fakat tahrip olmuş bu figürinin anatomik detayları göz önünde bulundurulduğunda bir sporcu/atleti de temsil ediyor olmalıdır. Ayrıca, **K. 56** numaralı figürin ile benzer anatomik detaya sahip Smyrna buluntuları, Mollard – Besques tarafından “*ayakta çıplak erkekler*” olarak adlandırılmıştır⁷⁵⁷.

Sonuç olarak **K. 56** numaralı figürin, vücut hareketini yansıtmaması bakımından Geç Arkaik – Erken Klasik Dönem'e tarihlendirilen Apollon heykelinden daha geç bir döneme, Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Smyrna⁷⁵⁸ buluntusundan ise daha erken bir dönem olan İÖ 450 – 400 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

K. 57, K. 58 ve **K. 59** numaralı figürinler ile benzer tipteki eserler ise Leyenaar – Plaisier tarafından “*Ephēb (atlet) başları*” grubunda değerlendirilmiştir⁷⁵⁹.

K. 57 - 59 numaralı eserler ile benzer tipteki figürinler, Smyrna⁷⁶⁰, Boeotia⁷⁶¹, Samos⁷⁶², Myrina⁷⁶³, Tarsus⁷⁶⁴, Amisos⁷⁶⁵, Priene⁷⁶⁶, Anadolu⁷⁶⁷, Phokaia⁷⁶⁸ ve Ephesos'dan⁷⁶⁹ bulunmuştur.

---

⁷⁵⁵ LIMC II, 306, Apollon 67 d.

⁷⁵⁶ LIMC II, 305, Apollon 67 a.

⁷⁵⁷ Mollard – Besques 1972, 162.

⁷⁵⁸ Mollard - Besques 1972, d – 1122.

⁷⁵⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, 223 vd.

⁷⁶⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne 82, 560 – 569, Smyrne 83, 570 – 581, Smyrne 59, 357.

⁷⁶¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Béotie Pl. 38, 222.

⁷⁶² Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 259.

⁷⁶³ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 - 728.

⁷⁶⁴ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 418, c – E/D 2912, i – E/D 2917, j – E/D 2916, g – E/D 2918.

⁷⁶⁵ Mollard - Besques 1972, Amisos Pl. 110, a – D 507.

K. 57 numaralı figürinin sağ omzundan sol göğsünün altına kadar olan bölümü kırık ve eksiktir. Tralleis'te bulunan benzer tarzdaki epebos figürinleri incelendiğinde, **K. 57** numaralı figürin İÖ 137/138 yıllarına tarihlendirilen ve Delos'ta bulunan Kleopatra - Dioskurides⁷⁷⁰ heykel grubundaki Dioskurides ile benzerlik gösterdiği görülmektedir⁷⁷¹. Ayrıca İÖ 330 civarına tarihlendirilen Boeotia buluntusu figürin bu tipin en erken örneğini temsil ediyor olabilir⁷⁷². Tralleis⁷⁷³ buluntusu figürin sağ omuz üzerinden bir düğme ile tutturulmuş ve "V" yakalı ephaptis giyimlidir. Ephaptis içerisindeki sağ kol vücuda paralel olacak şekilde aşağı doğru uzandıktan sonra sağ eliyle elbise kıvrımlarını tutmaktadır. Elbise içerisindeki sol kolunu ise dirseğinden büktükten sonra göğsünün üzerindeki elbise kıvrımlarının tutmaktadır. Söz konusu İS 1. yüzyılın 1. yarısına tarihlendirilen Tralleis buluntusu **K. 57** numaralı figürinden çok daha sonra bir döneme tarihlendirilmektedir. **K. 57** numaralı figürin dalgalı kısa saçların öne doğru uzanması, göz kapaklarının etli işlenmesi, hafif çıkık elmacık kemikleri yağlı ve ovalleşen yüz yapısı nedeniyle İÖ 150 – 100 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

K. 57 numaralı figürinin alın üzerine düşen kısa saç yapısı Geç Hellenistik Dönem özellikleri göstermektedir. Ayrıca saçların bir bölümü başın arkasında toplandıktan sonra atkuyruğu yapmaktadır. Akar Tanrıver Thermos'taki Apollon Tapınağı'nda epebosların erkeklığe geçiş aşamasında önemli tören yapıldığından söz etmektedir. Bu önemli törende epebosların saçlarının hala uzun olduğundan ve Apollon'un *akersekomas* (kesilmemiş saçlı) epitheti ile ilişkisine vurgu yapmaktadır. Bu törenle birlikte epeboslar erkek toplumuna kabul edilmekte olduklarını aktarmaktadır⁷⁷⁴. **K. 57** numaralı figürinin uzun saç yapısı göz önünde bulundurulduğunda daha erkeklığe geçiş aşaması olarak görülen aşamaya gelemediği sonucunu çıkartabiliriz.

K. 58 numaralı figürin başını sağ aşağı doğru çevirmektedir. Alın üzerine düşen kısa saç yapısı, geniş alın, yanaklara doğru genişleyen büyük burun yapısı, küçük ve kapalı ağız, çeneye doğru ovalleşen yüz çehresine göz önünde bulundurulduğunda, Hellenistik Dönem'e

⁷⁶⁶ Rumscheid 2006, Taf. 132, Nr. 305, 306, Taf. 133, Nr. 308, Taf. 134, Nr. 310.

⁷⁶⁷ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 184, g – D 996, a – D 997, c – D 998, e – D 1000, d – D 1001.

⁷⁶⁸ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, b – D 704, e – D 705.

⁷⁶⁹ Mollard - Besques 1972, Ephèse Pl. 152, d – D 830, Ephèse Pl. 153, h – D 839.x

⁷⁷⁰ <https://arachne.dainst.org/entity/1065285?fl=20&q=Dioskurides%20sculpture&resultIndex=2>

⁷⁷¹ Çekilmez 2017, 63.

⁷⁷² Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 38, 219.

⁷⁷³ Çekilmez 2017, Lev. 71, K. 49.

⁷⁷⁴ Akar Tanrıver 2009, 234.

tarikhlendirilen Smyrna⁷⁷⁵ ve İÖ 135 yılına tarikhlendirilen Priene⁷⁷⁶ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda **K. 58** numaralı figürin İÖ 150 – 100 yılları arasına tarikhlendirilmektedir.

K. 59 numaralı figürinin, başın üzerinde yer alan yuvarlak bir çelenk başın bir bölümü sarmaktadır. Başlığın altından alına doğru uzanan kısa ve yatay saçlar, alnın ortasından sağ ve sol yana olmak üzere iki tarafa taranmıştır. Yüz oval ve dolgun, alın dar, burun geniş ve büyük, ağız ise küçük ve kapalıdır. Hellenistik Dönem sonuna tarikhlendirilen Tarsus⁷⁷⁷ ve Hellenistik Dönem'e tarikhlendirilen Phokaia⁷⁷⁸ buluntusu ile benzerlik gösteren **K. 59** numaralı figürin İÖ 150 – 100 yılları arasına tarikhlendirilmektedir.

5.5.1.1. Sadaklı Ephebos Tipleri

Çalışma kapsamında, **K. 60 – 63** numaralı dört figürin, sadaklı ephebos tipleri içerisinde değerlendirilmiştir.

Benzer tipteki figürinler, Mollard - Besques⁷⁷⁹ tarafından “*giyimli epheb tipleri*”, Walter⁷⁸⁰ tarafından “*erkek çocuk*”, Burn – Higgins⁷⁸¹ tarafından “*sadaklı ayakta çocuk*”, Çakıcı⁷⁸² tarafından “*Artemis*”, ve Çekilmez⁷⁸³ tarafından ise “*sadaklı ephebos*” olarak adlandırılmıştır.

Benzer tipolojiye sahip figürinler, Myrina⁷⁸⁴, Pergamon⁷⁸⁵, Tarsus⁷⁸⁶, Samos⁷⁸⁷, Mylasa⁷⁸⁸, Tralleis⁷⁸⁹ ve Stratonikeia'dan⁷⁹⁰ bulunmuştur.

⁷⁷⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 82, 563.

⁷⁷⁶ Rumschied 2006, Taf. 45, Nr. 110.

⁷⁷⁷ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 418, a – E/D 2914.

⁷⁷⁸ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, d – D 707.

⁷⁷⁹ Mollard – Besques 1972, 31.

⁷⁸⁰ Walter 1903, 240.

⁷⁸¹ Burn – Higgins 2001, 123.

⁷⁸² Çakıcı 2007, 87.

⁷⁸³ Çekilmez 2017, 146 vd.

⁷⁸⁴ Mollard – Besques 1963, Pl. 143, a - MYR 277, b – M 90; Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 – 728; Walter 1903, Pl. XXXIV, C32; Burn – Higgins 2001, Pl. 53, 2292; Duchene – Machieux 2007, X, Myrina 211, Myrina 212, Myrina 213.

⁷⁸⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 132, 1022; Töpperwein 1976, Taf. 66, Nr. 436 – 438.

⁷⁸⁶ Mollard – Besques 1972, Pl. 366, d E/D 2396.

⁷⁸⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 259.

⁷⁸⁸ Çakıcı 2007, 92, Res. 10.

⁷⁸⁹ Yener – Özkan 1998, Res. 16; Çekilmez 2017, Lev. 73, K. 52, Lev. 74, K. 53, 54, Lev. 75, K. 55, Lev. 76, K. 56, Lev. 77, K. 57, Lev. 78, K. 58, Lev. 79, K. 59, Lev. 80, K. 60, Lev. 81, K. 61.

⁷⁹⁰ Tamsü Polat 2017, Lev. 105, b. F30, c. F31, Lev. 106, a. F32, b. F33, Lev. 107, a. F34, b. F35, Lev. 108, a. F36, b. F37; Boysal – Kadioğlu 1998, 220, Res. 7; Baldiran 1990, Res. 179, 181 – 188, 195, 204, 205.

Grubun en erken örneğini **K. 60** numaralı figürin oluşturmaktadır. Figürin yuvarlak çelenk ile süslenmiş başını, sağ aşağı doğru çevirmiştir. Kısa saçları, alın üzerine düz olarak uzanmaktadır. Alnı dar, göz kapakları etli, burun uzun, ağız küçük ve kapalı, yüz ise yağlı ve dolgunur. Omuzlar dar ve güçlü, sol ayağın hareketinden kaynaklı olarak kalça sağına doğru çıkmıştır. Sağ omuz üzerinden bir düğme ile tutturulan ephaptis ayak bileklerine kadar uzanmaktadır. Bileğine kadar sarılı sağ kolunu, dirseğinden hafifçe büktükten sonra vücuda paralel olacak şekilde kalçanın yanında, sağ eliyle elbise kıvrımlarını tutmaktadır. Elbise içerisindeki sol kolunu ise dirseğinden büktükten sonra sol eliyle sadağının kayışını tutmaktadır.

Sadıklı Ephebos tipinin kökeni İÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Smyrna mezar stelleri olduğu düşünülmektedir⁷⁹¹. **K. 60** numaralı figürin ise İÖ 160'dan sonra görülen ipeksi ve şeffaf elbise kıvrımları ve kolların hareketine bağlı olarak vücudun üst kısmında oluşan kıvrımlar, Geç Hellenistik Dönem özelliklerini yansıtmaktadır. İS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Myrina⁷⁹², Tralleis⁷⁹³ ve Stratonikeia⁷⁹⁴ buluntularında elin hareketine bağlı olarak oluşan kıyafet kıvrımlarının, **K. 60** numaralı figürine göre şematikleştiği ve kıvrımların azaldığı görülmektedir. Bu sebeplerden, **K. 60** numaralı figürin İÖ 160 – 150 yılları arasında çok daha erken bir tarihe verilmektedir.

K. 60 ve **K. 61** numaralı figürinlerin portre özellikleri birbiri ile benzerlik göstermektedir. **K. 61** numaralı figürin, **K. 60** numaralı figürinden farklı olarak başı üzerinde taç yapraklı bir çelenk taşımaktadır. Her iki figürinde de kısa saçlar alın üzerine dökülmektedir. İÖ 160'dan sonra erkek portrelerinde karşımıza çıkan burun ve kaşın beraber işlenmesi, elmacık kemiklerinin şişkin olması ve yüzün yağlı yapısı her iki figürinde de ortak özelliktir. Bu sebeplerden **K. 60** ve **K. 61** numaralı figürinler İÖ 160 -150 yıllarına tarihlendirilmektedir.

K. 62 ve **K. 63** numaralı figürinlerin, yuvarlak yağlı yüz, sarkık çene, alına düşen düz saçlar, kalın boyun ve dar omuz yapısı İS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen

---

⁷⁹¹ Mollard – Besques 1963, 121; Çekilmez 2017, 66.

⁷⁹² Burn – Higgins 2001, Pl. 53, 2292.

⁷⁹³ Çekilmez 2017, Lev. 74, K. 53.

⁷⁹⁴ Tamsü Polat 2017, Lev. 105, c. F31.

Tralleis⁷⁹⁵ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Flavius Dönemi özelliklerini gösteren **K. 62** ve **K. 63** numaralı figürinler İÖ 50 – 100 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

5.5.2. Süvari Figürini Tipleri

Süvari figürinleri grubunda, **K. 64** numaralı Bodrum buluntusu ve **K. 65** numaralı Bozdoğan buluntusu yer almaktadır. **K. 64** numaralı figürin kapsamında incelenen, bir at figürini parçası ve bir erkek figürini parçasının anatomik detaylar, duruş biçimleri ve hamur özellikleri göz önünde bulundurulduğunda bir bütünü oluşturan iki parça oldukları anlaşılmaktadır.

Karadeniz'in kuzeyindeki bozkırlardan geldiği önu sürülen atların, ilk defa İÖ 4000'de insanlar tarafından evcilleştirildikleri kabul edilmektedir⁷⁹⁶. Atların evcilleştirilmesi ile birlikte insanların yaşamında önemli bir yere sahip olan atlar, savaşlarda, taşımacılık faaliyetlerinde ve oyunlarda aktif bir rol üstlenmişlerdir⁷⁹⁷. İnsanlık tarihinde önemli role sahip olan atlar daha sonra binicisiyle birlikte, heykel⁷⁹⁸, seramik⁷⁹⁹, plaka⁸⁰⁰, kabartma⁸⁰¹, fresk⁸⁰² ve figürin gibi çeşitli sanat dallarında yer almaya başlamıştır.

K. 64 numaralı figürin başında petasos'a benzer sivri başlık bulunmaktadır. Figürinin gözleri parmak ile bastırılarak belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Burun ise büyük ve küt yapıya sahiptir. Çenesi uzun, dışa çıkık ve dörtgen yapıya sahiptir. Kolları omuz bölümünden kırılmış olan süvari figürinin gövdesi düz yapıda olup at üzerine direk monte edildiği düşünülmektedir. Atın anatomik olarak benzeri Kıbrıs'taki Amathonte Nekropolü'nden gelmektedir⁸⁰³.

Bu tarz figürinler daha önceleri primitif yapılarından dolayı Geometrik Dönem'e tarihlendirilmekteydi⁸⁰⁴. Radt, bu tarz figürinlerin bir kısmının Kıbrıs etkili olduklarından

---

⁷⁹⁵ Çekilmez 2017, Lev. 74, K. 53.

⁷⁹⁶ Camp 1998, 3.

⁷⁹⁷ Camp 1998, 3.

⁷⁹⁸ Smith 1900, Pl. XIX, No. 1045.

⁷⁹⁹ Broneer 1938, Pl. XVI, B.

⁸⁰⁰ Kelder 2012, Fig. 9.

⁸⁰¹ Richter 1925, Fig. 4.

⁸⁰² Kelder 2012, Fig. 4.

⁸⁰³ Karageorghis 1987, Pl. XXIV, 120

⁸⁰⁴ Radt 1970, 271.

fakat Halikarnassos Moussolleion'un mezar odasında ele geçen süvari figürinlerinin kil özelliklerini göz önünde bulundurarak yerel üretim olduğunu aktarmaktadır⁸⁰⁵.

Benzer tipteki figürinler, Boeotia⁸⁰⁶, Ionia Kıyıları⁸⁰⁷, Kıbrıs⁸⁰⁸, Pedasa⁸⁰⁹, Halikarnassos⁸¹⁰, Lindos⁸¹¹, Kourion⁸¹², Samos⁸¹³, Smyrna⁸¹⁴, Ephesos⁸¹⁵, Çine⁸¹⁶ ve Tarsus'dan⁸¹⁷ bulunmuştur.

K. 64 numaralı figürinin masif yapısı, gözlerinin çukur şeklinde işlenmesi, büyük ve küt burun yapısı ve dışa çıkık ovalleşen çene yapısı bakımından Halikarnassos⁸¹⁸ ve Pedasa⁸¹⁹ buluntuları ile benzerlik göstermektedir. İÖ 6. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen bu figürinler, Bodrum buluntusu **K. 64** numaralı figürin ile çağdaş olmalıdır. Bu sebeplerden **K. 64** numaralı figürin İÖ 550 – 500 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

Halikarnassos ve Pedasa antik kentlerinde ele geçen süvari figürinleri el yapımı olmasına karşın, sanki aynı kalıptan çıkmış gibi aynı anatomik özelliklere sahiptir. Figürinlerin, kırmızımsı ve turuncu hamur renkleri, iri mika ve taşçık katkılı olmaları **K. 64** numaralı figürin ile benzerdir. Söz konusu buluntu merkezlerinde ele geçen figürinler değerlendirildiğinde, bu figürinlerin Kıbrıs etkili oldukları fakat Halikarnassos yarımadası üzerinde yerel bir atölye üretimi olmalıdır.

Araştırmacılar, bu tarz süvari figürinlerinin genelde Apollon kültü ile ilişkili olduklarını aktarmaktadır⁸²⁰. Özellikle Kıbrıs'taki Kourion antik kentinin Apollon Hylates Tapınağı'nda süvari figürinlerinin tüm figürin buluntularının üçte ikisini oluşturduğu aktarılmaktadır⁸²¹. Apollon Tapınakları dışında, benzer tarzda figürinlerin Pedasa'daki Athena Tapınağı'nda bulunması, Athena'nın savaşçı kimliği ile ilişkili olmalıdır. Ayrıca

⁸⁰⁵ Radt 1970, 265 vd.

⁸⁰⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Beotie 8, 39 – 40; Schmidt 1994, Taf. 9, 29 – 32.

⁸⁰⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 157, 1203.

⁸⁰⁸ Schmidt 1994, Taf. 58, 317, 319, 320.

⁸⁰⁹ Diler – Kasar 2016, Fig. 7 a-b, Fig. 8.

⁸¹⁰ Higgins 1954, Pl. 51, Fig. 301 – 319.

⁸¹¹ Blienkenberg 1931, Lev. 86, 1941.

⁸¹² Young – Young 1955, Pl. 23, 1245.

⁸¹³ Schmidt 1968, Taf. 4, T1100, T 1890 + 1934, T 2345, T 2618.

⁸¹⁴ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 227, a – D 1126, d – D 1126.

⁸¹⁵ Öztürk 2007, Lev. XIV K33 – K34, Lev. XV K35.

⁸¹⁶ Yener 1997, Res. 23.

⁸¹⁷ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 367, g- D 2406, h – E/D 2407, Tarse Pl. 374, g – D 2458.

⁸¹⁸ Higgins 1954, Pl. 51, Fig. 301.

⁸¹⁹ Kasar 2010, Lev. 8, Kat. No. 10.

⁸²⁰ Radt 1970, 271; Işın 2015, 560.

⁸²¹ Radt 1970, 271.

Newton ve Higgins, Halikarnassos antik kentindeki Moussolleion'un mezar odasında Hellenistik Dönem'e ait süvari figürinlerinin de ele geçmesi sebebiyle Karia Satrabı Mausolos'un bir kahraman ya da bir tanrı olarak tapınım görmüş olabileceği görüşünü ortaya atmaktadırlar⁸²².

K. 65 numaralı figürinde ise hörgüçlü boğa üzerinde bir çocuk/adam yer almaktadır. M. Çekilmez, Hint boğası (zebu – zebus) olarak adlandırılan hörgüçlü boğaların İndus Vadisi'ndeki Mohenja Daro'da İÖ 3000'e tarihlendirilen bir bir mühür üzerinde tasvirinin görüldüğünü aktarmaktadır. Ayrıca aynı vadi üzerinde bulunan yerleşimlerde İÖ 2000'e tarihlendirilen taş mühür ve figürinlerde hörgüçlü boğalara rastlandığını belirtmektedir. Erken örneklerde, hörgüçlü boğa figürinleri erkeğin üremesi ile ilgili kültlerde yaygın olduğu düşünülmektedir⁸²³.

III. Alexandros'un İÖ 327 – 325 yılları arasında Hindistan seferi sonrasında⁸²⁴, hörgüçlü boğa kültü Greek/Yunan kültürüne girmiş olmalıdır. Daha sonra bu kült Batı Anadolu kentlerine taşınmış olmalıdır. İÖ 281'den sonra Tralleis sikkelerinde, İÖ 2. yüzyıl Antiokheia, Menderes Magnesia'sı ve Smyrna sikkeleri üzerinde hörgüçlü boğa tasvirleri görülmektedir. Çekilmez, hörgüçlü boğa tasvirlerinin Zeus Larasios kültünü simgelediğini ve dini bir adak eşyası olarak bırakıldığını aktarmaktadır⁸²⁵.

Süvari tipleri içerisinde değerlendirdiğimiz figürinin, hörgüçlü boğa üzerinde bir çocuğun/adamın benzer bir örneği bulunamamıştır. Bu sebepten atlı süvari figürinleri ile stil kritiği yapılmıştır. Özellikle boğanın başını yukarı doğru çevirmesi ve ayaklarının işleniş tarzı Hellenistik Dönem'in hareketli yapısını yansıtmaktadır. Üzerindeki sürücü ise elleriyle boğanın hörgücünü tutarken başını sağına doğru çevirmiştir. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Samos⁸²⁶ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. Her iki figürinde de binek hayvanlar hareketli işlenmiştir. Sürücüler ise atlara göre çok daha küçük olarak işlenmiştir. Başlarını ise sağa doğru çevirmişlerdir. **K. 65** numaralı figürin alnın ortasından iyi yana doğru ayrılan dalgalı ve uzun saçların enseye kadar uzanması, yuvarlak formlu ve yağlı yüz yapısı ile Samos buluntusuyla farklılıklar göstermektedir. **K. 65** numaralı figürin ortadan ikiye ayrılan uzun ve dalgalı saç yapısı,

⁸²² Burn – Higgins 2001, 187-188.

⁸²³ Çekilmez 2017, 94.

⁸²⁴ Tekin 2019, 6.

⁸²⁵ Çekilmez 2017, 95.

⁸²⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 45, 262.

hokka şeklinde burun, yağlı ve dolgun yüz yapısı ve dışarı çıkık çene yapısı ile Roma Dönemi'ne tarihlendirilen Smyrna⁸²⁷ buluntusu ile aynı döneme ait olmalıdır. Ayrıca kaidenin ön tarafında bulunan ANTWNIOY – Antonius'un koroplast/atölye imzası latin kökenli bir yapıya sahip olması sebebiyle **K. 65** numaralı figürin Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmektedir.

5.5.3. Gladyatör Tipleri

Çalışma kapsamında **K. 66** numaralı figürin gladyatör tipleri içerisinde değerlendirilmiştir.

Gladyatör sözcüğü latince kılıç anlamına gelen gladius kelimesinden türediği düşünülmektedir⁸²⁸. Araştırmacılar, bu sebepten dolayı ilk olarak gladyatör oyunlarının kılıç ile yapıldığını düşünmektedir⁸²⁹.

Ertrüskler savaş sırasında ölen bir kişiyi onurlandırmak için ellerine kılıç ve kalkan verilen köleleri dövüştürmüş ve ölen kişinin ruhunu rahatlatacaklarına inanmışlardır⁸³⁰. Ölen kişiyi onurlandırmak için yapılan bu uygulama gladyatör oyunlarının kökenini oluşturduğu düşünülmektedir⁸³¹. Daha sonra ise Orta İtalya'da yaşayan Romalılar tarafından benimsenen bir müsabaka haline gelmiştir.

Roma'da ilk gladyatör oyunu İÖ 264 yılında, Konsül Lunius Brutus Pera öldükten sonra oğulları Marcus ve Decimus tarafından babalarını onurlandırmak için düzenlenmiştir⁸³².

Pergamon kralı III. Attlos'un vasiyeti üzerine, İÖ 133 yılında Pergamon Krallığı Roma hiyamesine bırakılmıştır. Bu tarihten itibaren Anadolu'da Roma hâkimiyeti başlamış ve Roma burada bir eyalet kurmuştur. Anadolu'da egemenliğini güçlendirmek isteyen Romalılar, gladyatör oyunlarını bir propaganda aracı olarak kullanmak istemiştir⁸³³. Fakat Anadolu halkı bu gösterileri kanlı ve vahşi bulduğu için alışmamış ve protesto etmiştir⁸³⁴.

⁸²⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 79, 542; Hasselin Rous - Çaldıran Işık – Kongaz 2015, 74, Kat. No. 41.

⁸²⁸ Uzunaslan 2005, 16; Malay – Silay 1991, 7; Ögüt 2006, 1; Yurtsever 2012, 12.

⁸²⁹ Malay – Silay 1991, 7.

⁸³⁰ Malay – Silay 1991, 7.

⁸³¹ İmamoğlu – İmamoğlu 2018, 733.

⁸³² Welch 2007, 19; Yurtsever 2012, 20.

⁸³³ Yurtsever 2012, 37.

⁸³⁴ Akat 2001, 71.

Anadolu'da ilk gladyatör oyunları, Konsül Lucullus'un kendi başarısını kutlamak için İÖ 71-70 yılları arasında Ephesos'da düzenlenmiştir⁸³⁵. Gladyatör oyunları daha sonra özellikle Batı Anadolu'nun iç kısımlarında yaygın hale gelmiştir.

Roma İmparatorluk kültürü ile Anadolu'da gladyatör oyunları yaygınlaşmaya başlamıştır.

Benzer tipteki figürinler, Anadolu⁸³⁶, İonia kıyıları⁸³⁷, Smyrna⁸³⁸, Pompei⁸³⁹, Atina⁸⁴⁰, Tralleis⁸⁴¹, Stratonikeia⁸⁴², İtalya⁸⁴³ ve Anadolu'dan⁸⁴⁴ bulunmuştur.

K. 66 numaralı figürin yüksek dörtgen kaide üzerinde bir gladyatör mücadelesini temsil etmektedir. Sahnenin sağında yer alan figür, soldaki figüre göre arkada verilerek perspektif algısı yaratılmaya çalışılmış. Birbirlerine hamle yapar vaziyette işlenmiştir. Sahnenin solunda yer alan figürün başında oval siperlikli bir miğfer(*galea*) bulunmaktadır. İkinci figürün önünde kalan başı, birinci figürün sol omuzuna yaslanmıştır. Birinci figürün sağ omzu, geride ve sağ elindeki kısa kılıç (*gladius*) ile hamle yapmaktadır. Sol omzu ise ikinci figüre dayanmıştır. Sol elinde tuttuğu uzun kalkan (*scutum*) ise ikinci figürün sırtı üzerindedir. Sol ayağın önde hamle yapar vaziyette verilmesinden kaynaklı, bel sağına hafifçe yatıktır. Sağ ayak ise geride ve gergindir. Bu hareketten kaynaklı olarak kalça hafifçe dışarıda işlenmiştir. İkinci figür ise karşıdan hamlesini karşılamak için sol elindeki oval kalkanını (*parma/parmula*) kaldırmaktadır. Başını ise birinci figürün sol omzuna yaslamıştır. Sol bacağı önde ve hamle yapar vaziyette verilen ikinci figürün, sağ ayağı ise geride ve gergindir. Ayrıca her iki figürin kısa birer önlük (*subligaculu*)⁸⁴⁵ giymektedir.

K. 66 numaralı figürin ile benzer kompozisyona sahip olan İS 1. yüzyıla tarihlendirilen Stratonikeia⁸⁴⁶ ve Tralleis⁸⁴⁷ buluntusu ile **K. 66** numaralı figürin aynı tarihe verilmektedir.

⁸³⁵ Yurtsever 2012, 38; Akat 2001, 70.

⁸³⁶ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 10.

⁸³⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ioniennne Pl. 178, 1385.

⁸³⁸ Burn – Higgins 2001, Pl. 67, 2377; Winter 1903, Taf. 387, Nr. 1.

⁸³⁹ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 2.

⁸⁴⁰ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 5.

⁸⁴¹ Çekilmez 2017, Lev. 87, K.68.

⁸⁴² Baldiran 1990, Res. 217, Kat. No. 440.

⁸⁴³ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 8.

⁸⁴⁴ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 10.

⁸⁴⁵ Malay – Silay 1991, 36.

⁸⁴⁶ Baldiran 1990, Res. 217, Kat. No. 440.

5.5.4. Grotesk (Karikatür) Figürin Tipleri

Çalışma kapsamında K. 67 numaralı figürin Grotesk tipi içerisinde değerlendirilmiştir. Ana figürün omuzları üzerinde mantoya sarılı figürinin başı phallos şeklinde işlenmiştir. Phallos şeklindeki başın bir bölümü mantoya sarılıdır. Omuzları dik ve dar, manto içerisinde kalan sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra göğsünün sağ yanında eliyle çapraz uzanan manto kıvrımlarını tutmaktadır. Vücuda paralel uzanan sol kolunu ise dirseğinden büktükten sonra yere paralel olacak şekilde elini, ana figürün başı üzerine uzatmaktadır. Ana figürün omuzlarına oturan figür, bacaklarını dizlerinden büktükten sonra ayaklarını ana figürün göğüs bölümüne doğru uzatmaktadır. Manto sol koltuk altına tutturulduktan sonra sol kolu sarar ve sol omuz üzerinden başın bir bölümünü sardıktan sonra sağ omuz üzerine dökülmektedir. Sağ omuzdan aşağıya dökülen manto, sağ kolun bir bölümünü sardıktan sonra çapraz şekilde sol omzun arkasına doğru uzanır ve açılarak belin sol yanına doğru inmektedir. Ana figürün başı hafifçe soluna dönük, oval forma sahip yüz sarkık, saçsız, derin çizgilere sahip alın geniş, göz çukurları belirgin, göz kapakları etli, burun uzun ve büyük, derin çizgilere sahip yanaklar sarkık, dudaklar etli, ağız kapalı, çene ise uzundur. Omuzlar dik ve güçlüdür. Vücuda yapışık kollarını dirseğinden büktükten sonra omuzları üzerinde yer alan diğer figürün bacaklarından tutmaktadır. Göğüsler sarkık, karın bölümü geniş, sağ bacağın hareketinden kaynaklı olarak bel hafif sağına eğiktir. Sol bacak gergin ve geride, dizden bükük sağ bacak ise önde hamle yapar şekildedir. Genital bölümün önünden başlayan elbise tomarı kasığının sol tarafını oradanda arka bölümü sarmaktadır. Belin sağ tarafından gelen elbise tomarı, kasığının sağ bölümü sardıktan sonra elbise tomarının diğer ucuna dolanır ve iki ayağın ortasından aşağı doğru dökülmektedir.

Priapos, hayvan, bitki ve insanları kötülüklerden koruyan bolluk ve bereket getiren bir tanrıdır. İnsanları kötülüklerden koruyucu ve cinsel gücü arttırıcı özelliği olan Priapos, özellikle kadınlar tarafından tapınım gören bir tanrıdır⁸⁴⁸. Bu tanrının tasvirlerine özel evlerde, genelevlerde ve mezarlarda sıkça rastlanılmıştır⁸⁴⁹. Tanrının Anadolu'da tapınım gördüğü yerlerden biri de Tralleis antik kentidir. Özellikle kadınlar tarafından tapınım gördüğü bilinen tanrı aynı zamanda erkekler tarafından da eşit şekilde tapınım görmüştür⁸⁵⁰.

---

⁸⁴⁷ Çekilmez 2017, Lev. 87, K.68.

⁸⁴⁸ Boyana 2004, 31.

⁸⁴⁹ Boyana 2004, 41.

⁸⁵⁰ Boyana 2004, 41.

Priapos'un hayvan, bitki ve insanları kötülüklerden koruyucu özelliği bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Priapos'un bolluk, bereket ve cinsel gücü arttırıcı özelliği, **K. 67** numaralı figürinde de ön plana çıkmaktadır. Omuzları üzerinde phallus taşıyan grotesk figürini, figürünü adayan kişi tarafından adak amacıyla bırakılmış olmalıdır.

Benzerler tipteki figürinler Samos⁸⁵¹, Stratonikeia⁸⁵², Priene⁸⁵³, Tralleis⁸⁵⁴ ve Smyrna'dan⁸⁵⁵ bulunmuştur.

K.67 numaralı figürinin geniş kırışık alın yapısı, büyük burun, elmacık kemiklerinin şişkin yapısı ve ağzın üst bölümünden çeneye doğru uzanan kırışık yüz yapısı İS. 1. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Stratonikeia⁸⁵⁶ ve Tralleis⁸⁵⁷ örneği ile benzerlik göstermesi sebebiyle **K. 67** numaralı figürin İS 50 – 100 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

5.5.5. Erkek Figürin Başı

Çalışma kapsamında **K. 68** numaralı figürin erkek figürin başları içerisinde değerlendirilmiştir. Söz konusu figürin parçası ön yüzde elmacık kemiklerinden boynun altına kadar korunabilmiştir. Oval forma sahip yüz yağlı ve dolgun, elmacık kemikleri hafif şişkin, burun uzun, dudaklar etli ve ağız kapalıdır. Boyun geniş ve uzun, boyun bileziği ise belirgindir.

Benzer tipteki figürinler Smyrna⁸⁵⁸, Erythrai⁸⁵⁹, Ionia kıyıları⁸⁶⁰, Sinope⁸⁶¹ ve Phokaia'dan⁸⁶² bulunmuştur.

K. 68 numaralı figürin elmacık kemiklerinden çeneye doğru ovalleşen yapısı ve boyunun hareketsiz işlenmesi nedeniyle Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Smyrna⁸⁶³ ve Phokaia⁸⁶⁴ buluntularından daha önce bir döneme ait olmalıdır.

⁸⁵¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 264.

⁸⁵² Baldiran 1990, Res. 222.

⁸⁵³ Rumscheid 2006, Taf. 121, Nr. 279, 281.

⁸⁵⁴ Çekilmez 2014, Lev. 107, K. 94, Lev. 108, K. 95-96, Lev. 109, K. 97.

⁸⁵⁵ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 235, e – D 1176, d – D 1180, Smyrne Pl. 312, a – D/E 1792, Smyrne Pl. 314, 1 – E/D 1836, e – E/D 1831,

⁸⁵⁶ Baldiran 1990, Res. 222.

⁸⁵⁷ Çekilmez 2014, Lev. 107, K. 94.

⁸⁵⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne 555 – 558, 560 – 562, 564, 565.

⁸⁵⁹ Bayburtluoğlu 2015, 247, Kat. No. 40.

⁸⁶⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 173, 1336 – 1340.

⁸⁶¹ Mollard - Besques 1972, Sinope Pl. 113, c – D 525.

⁸⁶² Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, a – D 701, c – D 702.

K. 68 numaralı figürin, İÖ 450-400 yılları arasına tarihlendirdiğimiz **K. 14** numaralı figürine göre elmacık kemikleri daha şişkin, dış bükey dudakları daha etli, yüzü daha yağlı ve dolgun yapıya sahip olması nedeniyle daha erken bir tarihe ait olmalıdır. **K. 68** numaralı figürin, düz ve kanatlara doğru genişleyen burun yapısı, dış bükey dudakların etli işlenişi, dolgun ve yağlı yüz çehresi bakımından Erythrai⁸⁶⁵ buluntusu ile benzerlik göstermektedir. **K. 68** numaralı figürinin yüzündeki ciddi ifade ve yukarıdaki özelliklerde göz önünde bulundurulduğunda, **K. 68** numaralı figürin İÖ 500-450 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

5.6. Çocuk Figürini Tipleri

5.6.1. Erkek Çocuk Tipleri

Çalışma kapsamında **K. 69** ve **K. 70** numaralı figürinler erkek çocuk figürin tipleri içerisinde değerlendirilmiştir.

Benzer tipteki figürinler Kerameikos⁸⁶⁶, Olynthos⁸⁶⁷, Klaros⁸⁶⁸, Smyrna⁸⁶⁹, Tarsus⁸⁷⁰, Korinth⁸⁷¹, Eretria⁸⁷² ve Priene'den⁸⁷³ bulunmuştur.

K. 69 numaralı figürinin başı, boyun hareketinden kaynaklı olarak sağ aşağı doğru dönüktür. Alın çizgisinden itibaren başlayan saç bukleleri, kısımlara ayrılarak ensenin üzerine doğru uzanmaktadır. Yüz oval, dolgun ve yağlıdır. Alın dar ve şişkin, göz çukurları belirgin, burun oval ve büyük, elmacık kemikleri şişkin, çene dışa çıkık ve belirgin, boyun ise kısa ve kalındır. Omuzlar hafifçe önde ve diktir. Sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra, kucağındaki pyxisi tutmaktadır. Dirseğinden büktüğü sol kolunu sol göğsünün altına uzatarak elinde güvercin tutmaktadır. Sol ayağı, sağ ayağın arkasında kalacak şekilde bağdaş kurmuştur. Üzerine giydiği tunik kolların bir kısmını ve diz kapaklarından aşağısını açıkta bırakmaktadır.

---

⁸⁶³ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 82, Nr. 563.

⁸⁶⁴ Mollard – Besques 1972, Pl. 138, D-701.

⁸⁶⁵ Bayburtluoğlu 2015, Lev. XXV, Kat. No. 40.

⁸⁶⁶ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 34, Nr. 184-187.

⁸⁶⁷ Robinson 1952, Pl. 91, 273A, Pl. 94, 278 – 282.

⁸⁶⁸ Doğan Gürbüzler 2012, Lev. 36, Kat. No. 291 – 294, Lev. 37, Kat. No. 295 – 302.

⁸⁶⁹ Mollard - Besques 1972, 165 – 166, Tarse Pl. 228 g-D 1134, Tarse Pl. 229, 1131 – 1139.

⁸⁷⁰ Mollard - Besques 1972, 296 – 297, Tarse Pl. 369, e D 2411 – e D 2431, Tarse Pl. 369, g – D 2418, h – D 2419.

⁸⁷¹ Merker 2000, Pl. 19, C227, C229, C230, C231, C232, Pl. 20, C236, C237, C239, C241, C242, Pl. 67, I36.

⁸⁷² Mollard - Besques 1972, Érétrie Pl. 82, c – D 373.

⁸⁷³ Rumscheid 2006, Taf. 130, Nr. 299, 300.

M. Çekilmez Antik Dönem’de köpek, at, güvercin ve boğa gibi figürinlerin çocuklar tarafından oynandığını ve ergenlik çağına geldiğinde bu figürinlerin Zeus, Demeter ve Aphrodite ile ilişkili tanrı ve tanrıçalara adak olarak bırakıldığını aktarmaktadır⁸⁷⁴. İÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen mezar stelleri üzerinde çocukların güvercinler ile oynadığı tasvirler görülmektedir⁸⁷⁵. Hellenistik Dönem’e gelindiğinde bu kültürün sanata yansması sonucu olarak figürinler hayvanlar ile birlikte işlenmeye başlamıştır⁸⁷⁶. Sol elinde güvercin tutan çocuk figürini günlük yaşam kompozisyonunun bir parçası olmalıdır. Buluntu konteksi bilinmeyen **K. 69** numaralı figürinin mezar alanına bırakılması durumunda ergenlik çağına gelmeden önce bu çocuğun hayatının son bulduğu düşünülebilir.

K. 69 numaralı figürin alın çizgisinden itibaren başlayan saç bukleleri, dolgun ve yağlı oval yüz formu, dar ve şişkin alın yapısı ile İÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen Smyrna⁸⁷⁷ örneği ile benzer özellikler göstermektedir. İÖ 150’den sonra görülmeye başlanan vücut uzuvlarının kırılmasını engellemek için uzuvların vücuda yapışık olarak işlenmesi **K. 69** numaralı figürinde görülmesi sebebiyle İÖ 150-100 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

K. 70 numaralı figürinin başı sağ yukarı doğru dönüktür. Omuzlar vücuda göre geniş, bileklere kadar manto ile sarılı kollar açıktır. Sağ eliyle sağına doğru uzanmaya çalışmaktadır. Sağ eliyle sağına doğru uzanmaya çalışan figür, sağına doğru eğiktir. Sağ bacağına yere paralel olacak şekilde yana açıp dizinden büktükten sonra sol ayağına doğru uzatmaktadır. Sol bacağına yana doğru açtıktan sonra dizini karın bölgesine doğru çeker ve daha sonra ayağını yere dik gelecek şekilde basmaktadır. Başı saran manto, diz kapaklarının hemen üstüne kadar vücudu sıkıca sarmaktadır. Boyunda takı benzeri bir obje bulunmaktadır. Figürün hareketine bağlı olarak oluşan manto kıvrımları karın bölgesinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca sol bacağın hareketinden kaynaklı olarak, sol bacadan sağ bacağına doğru yatay plastik kıvrımlar oluşmaktadır.

Klasik Dönem’e tarihlendirilen Attika kökenli mezar stellerinde üzüm salkımını hayvanlara uzatan çocuk figürinleri **K. 70** numaralı figürinin kökenini oluşturmaktadır⁸⁷⁸. Söz konusu figürin Hellenistik Dönem’de sıkça karşımıza çıkan günlük yaşam sahnesini gösteriyor olmalıdır.

---

⁸⁷⁴ Çekilmez 2014, 117 – 120.

⁸⁷⁵ Çekilmez, 2014, 119.

⁸⁷⁶ Çekilmez 2014, 117-118.

⁸⁷⁷ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 228 g-D 1134.

⁸⁷⁸ Pfuhl-Mobius 1977, Taf. 11, Nr. 45; Çekilmez 2014, 66.

K. 70 numaralı figürin sağına doğru hafifçe eğilmekte ve sol kolu yana doğru açılmaktadır. **K. 70** numaralı figürinin farklı bir varyasyonu olan Klaros örneği başını sağ yukarı doğru çevirmiş ve sağ eliyle sağına doğru uzanırken sol eliyle yerden destek almaktadır. İÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen Klaros⁸⁷⁹ örneği duruş, vücut hareketlerinin durağan yapısı sebebiyle **K. 70** numaralı figürine göre çok daha önce bir tarihe verilmektedir. İÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen Tarsus⁸⁸⁰ buluntusu, her iki eliyle kazı boğazından saran çocuk figürinindeki hareketli yapı bakımından, **K. 70** numaralı figürin ile benzerdir. Yüksek Hellenistik Dönem’de uzuvların vücuttan ayrı işlenmesi **K. 70** numaralı figürinde karşımıza çıkmaktadır. Yukarıdaki veriler göz önünde bulundurulduğunda **K. 70** numaralı figürin İÖ 175 – 150 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

5.6.2. Kız Çocuk Tipleri

Çalışma kapsamında değerlendirilen örnekler içerisinde tek bir kız çocuk figürünü yer almaktadır. Miletos buluntusu **K. 71** numaralı figürin, kız çocuk tipleri içerisinde değerlendirilmiştir.

Benzer tipolojiye sahip figürinler, Merker tarafından “*Kız Çocuklar*” olarak adlandırılmıştır⁸⁸¹.

Aplike tekniği kullanılarak yapılmış çelenk altında saçlar ortadan iki yana doğru demetler halinde ayrılır ve kulakların bir bölümünü kapattıktan sonra boynun iki yanına doğru uzanmaktadır. Oval forma sahip yüz, dolgun ve yağlı, alın geniş ve şişkin, göz kapakları etli, ağız küçük ve kapalı, çene oval, boyun ise kısa ve kalındır. Özellikle Geç Hellenistik Dönem’de alından saça geçişin yumuşak olarak işlenmesi, geniş ve dışa çıkık alın yapısını, göz kapaklarının etli işlenmesi, elmacık kemiklerinin şişkin olması ve yanaklardan çeneye doğru daralarak ovalleşen dolgun yüz yapısı İÖ 150’e tarihlendirilen Pergamon⁸⁸² ve Patara⁸⁸³ buluntuları ile benzer özellikler göstermektedir. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda **K. 71** numaralı figürin İÖ 150 – 100 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

⁸⁷⁹ Doğan Gürbüzler 2012, Lev. 36, Kat. No. 293.

⁸⁸⁰ Mollard – Besques 1972, Pl. 370, D 2417.

⁸⁸¹ Merker 2000, 192.

⁸⁸² Kielau 2009, Taf. 57 B, Kat. 541.

⁸⁸³ Işın 2007, Res./Fig. 27, K22.

5.7. Hayvan Figürini Tipleri

5.7.1. At Figürini

Çalışma kapsamında değerlendirilen örnekler içerisinde tek bir at figürini yer almaktadır. Myus antik kenti buluntusu olan **K. 72** numaralı figürin, hayvan figürin tipleri içerisinde at figürini olarak değerlendirilmiştir.

Benzer tipteki figürinleri, Leyenaar – Plaisier “At ” olarak adlandırılmıştır⁸⁸⁴. Benzerleri Boeotia⁸⁸⁵, Smyrna⁸⁸⁶, Ionia kıyıları⁸⁸⁷, Kıbrıs⁸⁸⁸, Tarsus⁸⁸⁹ ve Priene’den⁸⁹⁰ bulunmuştur.

Myus buluntusu olan **K. 72** numaralı at parçasının boyundan aşağısı ve kulakların uç kısımları kırık ve eksiktir. Döküm tekniğinde yapılmış figürinin, kalıptan çıkarıldıktan sonra bir alet yardımıyla yele kısmı düzeltilmiştir. Kulaklar geride ve dik, sol göz bir alet yardımıyla kazınarak badem formuna yakın şekilde işlenmiştir. Burun kesik ve küt, boyun ise kalın ve dörtgen formludur. At figürinin anatomik detayları göz önünde bulundurulduğunda İÖ 6. yüzyıla tarihlenen Halikarnassos⁸⁹¹ buluntusuna göre burun çok daha kısa ve küt yapıda, başın üst bölümünden geri ye doğru uzanan yele ise daha belirgindir. Olympia Zeus Tapınak frizleriyle birlikte at anatomisinde bir gelişim şeması görülmeye başlanmaktadır. Olympia Zeus Tapınak frizlerinde, atlar anatomik olarak daha realist ve hareketli olarak işlenmektedir. **K. 72** numaralı figürin ise masif ve daha durağan yapısı ile Hellenistik Dönem’e tarihlendirilen Samos⁸⁹² figürininden daha erken bir tarihe ait olmalıdır. Yukarıdaki bilgiler göz önünde bulundurulduğunda, **K. 72** numaralı figürin Erken Klasik Döneme ait olmalıdır.

⁸⁸⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, 26, Pl. 27, 39.

⁸⁸⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Beotie 8, 39 – 40; Schmidt 1994, Taf. 9, 29 – 34.

⁸⁸⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 92, 667; Mollard - Besques 1972, Pl. 227, a – D 1126, d – D 1126, Pl. 256, f – D 1318.

⁸⁸⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 157, 1203, Côte Ionienne Pl. 182, 1431 – 1435.

⁸⁸⁸ Schmidt 1994, Taf. 58, 319 – 321.

⁸⁸⁹ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 367, h – E/D 2407, Tarse Pl. 381, a – D 2519, b – D 2518, c – E/D 2520, d - E/D 2524, e – E/D 2521, f – E/D 2528,

⁸⁹⁰ Rumscheid 2006, Taf. 146, Nr. 350.

⁸⁹¹ Higgins 1954, Pl. 51, Kat. 301.

⁸⁹² Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 45, 262.

5.7.2. Kartal Figürini

K. 73 numaralı figürin, hayvan figürin tipleri içerisinde kartal figürini olarak değerlendirilmiştir. Kanatları iki yana doğru açık olarak işlenmiş kartalın, vücudu sol arka kısmına doğru eğiktir. Baş ise sol arkaya yatık ve hareketlidir. Göz çukurları belirgin, sağ gözü dışa çıkık ve şişkin, gaga uzun ve kapalı, boyun uzun ve kalın, göğüs kafesi şişkin, kanatlar yana ve geriye doğru açıktır. Göğüs kafesi ve kanatların üst bölümündeki tüyler kabarık ve dalgalıdır. Kanatların orta kısmından itibaren kabarık olan tüyler aşağıya doğru düzleşmektedir. Kartalın karın bölümü ince işlenmiş ve beli hafif soluna doğru eğiktir. Pençeler ise aşağı doğru açık şekilde işlenmiştir.

Benzer tipteki figürinler, Ionia Kıyıları⁸⁹³, Smyrna⁸⁹⁴, Tarsus⁸⁹⁵ ve Klazomenai'den⁸⁹⁶ bulunmuştur.

K. 73 numaralı figürin, Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Ionia Kıyıları⁸⁹⁷ buluntusuna göre daha hareketsiz yapıda ve Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Smyrna⁸⁹⁸ buluntusu figürine göre daha stilize işlenmiştir. Bu sebeplerden **K. 73** numaralı figürin daha geç bir döneme ait olmalıdır.

K. 73 numaralı figürin, Priene'nin fosseptik kazısı sonucu ele geçmiştir. Aynı kontektsten gelen diğer figürinleri incelediğimizde genel olarak İÖ 200 – 100 yılları arasına tarihlendirilemektedir. Söz konusu kartal, hem Zeus'un simgesi hem de Roma İmparatorluğu/Ulusu'nun bir simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar Aynı kontektst buluntuları İÖ 200 – 100 yılları arasına işaret etse de kartal figürinin terrasiğillata astara sahip olması nedeniyle **K. 73** numaralı figürin Erken Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmektedir.

---

⁸⁹³ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 184, 1442.

⁸⁹⁴ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 259, a – D 1338.

⁸⁹⁵ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 383, g - E/D 2556.

⁸⁹⁶ Mollard – Besques 1972, Clazomène Pl. 151, a – E/D 825.

⁸⁹⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 184, 1442.

⁸⁹⁸ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 259, a – D 1338.

5.8. Diğer Figürin Tipleri

K. 74 numaralı adak için yapılmış ayak parçası diğer figürin tipleri içerisinde değerlendirilmiştir. Sağ ayak parçasının altında bir sandelete ait taban bulunmaktadır. Kaval kemiğinden (Tibia), ayak bileği bölümüne doğru daralmaktadır. Ayak tarak kemiği (Metatars) hafifçe şişkindir. Aşil kirişi (Achilles tendon) aşağıya doğru daraldıktan sonra, topuk bölümüne doğru tekrardan genişlemektedir. Topuk kemiği (Calcaneal tuberosity) hafifçe çıkık ve şişkindir. Ayak başparmağı uzun ve dolgundur. Ayak başparmağı ile diğer parmağın birleşim yerinde (Deep peroneal/fibular nerve) oluk şeklinde bir boşluk bulunur. Başparmak dışında, ayak parmak uzuvlarının başladığı susamsı kemikler (Os sesamoid / sesamoid bone) şişkin ve kemikli olarak belirtilmiştir.

Benzer tipteki adak ayaklar, Schmidt tarafından “*Ayak Parçası (Adaklık veya heykel)*” olarak tanımlamıştır⁸⁹⁹.

Benzerleri Orta İtalya⁹⁰⁰, Smyrna⁹⁰¹, Kyme⁹⁰², Korinth⁹⁰³, Miletos⁹⁰⁴, Samos⁹⁰⁵ ve Priene’den⁹⁰⁶ bulunmuştur.

K. 74 numaralı adak amacıyla üretilen figürinler, Asklepion ve Hygeia gibi sağlık ile ilişkili tanrı ve tanrıçaların tapınak alanlarına adağı adayan kişiye şifa getirmesi için bırakılmaktadır. Adağı adayan kişi hangi uzvuyla ilgili sağlık problemi yaşıyorsa şifa getirmesi için ya da yaşadığı sağlık probleminden sonra tanrı ve tanrıçaya minnettarlığını göstermek için o uzvun terrakottasını adak olarak bırakılmaktaydı⁹⁰⁷.

Apollon’un hekim ve şifacı epitheti olan Apollon Latros kültü, Miletos’un kolonisi olan Pantikapaion, Herakleia Pontike, Istros ve Olbia kentlerinde kurulduğu bilinmektedir⁹⁰⁸. Fontenrose, Brachos’un vebadan sonra Miletosluları arındırdığı efsaneyi

---

⁸⁹⁹ Schmidt 1994, 195.

⁹⁰⁰ Schmidt 1994, Taf. 61, 333.

⁹⁰¹ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 337, b – D 2125, h – D 2130, Smyrne Pl. 338, a – E/D 2135, e – D 2140, f – D 2138, g – D 2139, h – D 2141, k – D 2144, l – D 2145, Asie Mineure Pl. 164, e – D 890, g – D 891.

⁹⁰² Bouzek 1980, Nr. 108.

⁹⁰³ Merker 2000, Pl. 63, V30.

⁹⁰⁴ Henke 2005, Kat. 8, 18.

⁹⁰⁵ Isler 1978, Taf. 42, 69, Taf. 43, 83.

⁹⁰⁶ Rumscheid 2006, Taf. 144, Nr. 340, 342, Taf. 145, Nr. 343; Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 130, g – D 631.

⁹⁰⁷ Oberhelman 2014, 47-60.

⁹⁰⁸ Fontenrose 1988, 111.

farkettiğini belirtmektedir. Yazılı bir şiirde konuşmacı olarak Apollon Didymeus'un hastalıkları uzaklaştırdığı ve Moira'ların kader ağlarını utandırdığını yazmaktadır. Hekim C. Pomponius Pollio, bestelediği yazıya göre Apollon tarafından hekim ya da kâhin olmaya çağırıldığını yazmaktadır.⁹⁰⁹ Ayrıca şehirde Asklepios Soter ve Hygeia ile birlikte Apollon Didymeus'a bir adak adandığı ve şairlerin ona Paian (Şifacı) adını verdiği aktarılmaktadır. Hekimlik ve şifacılık ile ilişkili Apollon Latros kültü, Apollon Didymeus'ta kabul görmüş olmalıdır⁹¹⁰.

1966 yılında H. Weber'in Myus antik kentinde yaptığı kazılar⁹¹¹ sonucunda ele geçen figürinin buluntu konteksi bilinmemesine karşın, Üst Tapınak Terası üzerinde Apollon Thermitheus Tapınağı'na **K. 74** numaralı ayak parçasının adanmış olmalıdır. Miletos ve Didyma antik kentleri arasında yer alan Myus antik kentindeki Apollon Thermitheus Tapınağı'nda sağlık ve şifacı kimliğini barındıran Apollon latros kültürünü barındırıyor olmalıdır.

Ayak parçalarını kontekst olmadan değerlendirmek oldukça güçtür. Miletos antik kentinin Aphrodite Tapınak Alanı'ndan gelen bir ayak parçası, aynı kontekstten gelen seramik buluntularının da yardımıyla İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁹¹². Ayrıca Myus buluntusu **K. 74** numaralı figürin ile birlikte Myus antik kentinden gelen diğer buluntuların genel olarak İÖ 550 – 400 yılları arasına tarihlendirildiği görülmektedir. Söz konusu figürinin kırmızı ile boyanmadan önce kullanılan macun kıvamındaki beyaz kireçtaşından astarın İÖ erken 5. yüzyıldan itibaren⁹¹³ kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda **K. 74** numaralı figürin İÖ 500 civarına tarihlendirilebilir.

---

⁹⁰⁹ Fontenrose 1988, 111.

⁹¹⁰ Fontenrose 1988, 110-111.

⁹¹¹ Weber 1967, 128-143.

⁹¹² Henke 2005, 65.

⁹¹³ Çekilmez 2014, 30

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma kapsamında değerlendirilen 74 adet figürinin tamamı Aydın Arkeoloji Müzesi'nde korunmaktadır. Söz konusu eserler müzeye, kazı çalışmaları, müsadere, istirdat, satın alma ve hibe yollarıyla getirilmiştir. Değerlendirmeye alınan 74 figürinin, 28 tanesi Güney İonia Bölgesi kentlerinden ve 18'inin ise Karia Bölgesi kentlerinden geldiği tespit edilmiştir. Aydın Arkeoloji Müzesi Envanter defterinde buluntu yeri belli olmayan 28 figürinin ise kil özellikleri, stil, duruş ve tipolojik özellikleri göz önünde bulundurulduğunda Karia ve İonia kentlerine ait oldukları tespit edilmiştir. Karia Bölgesi kentleri içerisinde Halikarnassos, Tralleis, Plarasa - Aphrodisias ve Hyllarima, İonia Bölgesi kentleri içerisinde ise Myus, Miletos, Priene, Didyma ve Neapolis (Kuşadası) antik kentleri değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında 74 terrakotta figürin ve parçaları incelenmiştir. Çalışmada duruş, stil, tipoloji ve ikonografik özellikleri göz önünde burundurularak değerlendirilen eserler İÖ 550 yılından İS 200/250 yılına kadar tarihlendirilmiştir. Çalışmalar sonucunda tanrıça, tanrı, kültlerle ilgili tipler, kadın, erkek, çocuk, hayvan ve diğer tipler olmak üzere 8 ana tip ve 26 alt tip oluşturulmuştur.

Myus antik kentinden geldiği tespit edilen 14 figürin, çalışma kapsamında incelenen figürinler içerisinde en yoğun grubu oluşturmaktadır. Söz konusu figürinler içerisinde Üst Tapınak Terası olarak adlandırılan alan üzerinden 5 figürin ele geçmiştir. Bu figürinler içerisinde üç giyimli kadın figürini, bir kadın başı ve bir kourotophos figürini bulunmaktadır. Arkaik Dönem'e tarihlendirilen Apollon Thermintheus Tapınak Alanı'ndan gelen giyimli kadın figürinleri İÖ 450 – 400 yılları arasına tarihlendirilirken, kadın figürini başı İÖ 200-150 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Söz konusu buluntular Klasik Dönem'den Hellenistik Dönem'e kadar bir kültürel devamlılığın göstergesidir.

Apollon Thermintheus Tapınak Alanı'ndan gelen figürinler incelendiğinde genelde tanrıçalara adak olarak bırakılan tipteki figürinler olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde epikrafik verilerde de sıkça beraber anılan Apollon ve Artemis'in, Didyma'daki kaya tapınak alanından giyimli kadın figürinlerinin ele geçmesi Apollon, Artemis ve Leto'nun beraber tapınım gördüğünü göstermektedir.

Ayrıca yine tanrıça ile ilişkili tapınım alanlarında karşımıza çıkan kourotophos figürinin Apollon Termintheus Tapınağı'ndan ele geçmesi burada Apollon dışında Leto'ya da bir tapınım olabileceğini göstermektedir. Benzer bir örnek Didyma'daki Apollon

tapınağından ele geçmiştir. Sol göğsü üzerinde iki çocuk tutan kadın figürünün, Gienes tarafından Leto, Artemis ve Apollon'u temsil edebileceğini vurgulamıştır. Tanrıça Leto'nun her iki çocuğuyla tapınım gördüğü ya da çocuklarından biri ile tapınım gördüğü epikrafik veriler sonucunda bilinmektedir. Bu bilgilerden hareketle Apollon Termitheus Tapınağı'ndan ele geçen kourotrophos figürünün kucagında tuttuğu Apollon, koruyucu sıfatıyla ise Leto'nun ön plana çıktığı görülmektedir. Söz konusu figürin Leto'nun çocukları koruyucu sıfatıyla veya ölen bir çocuğa öteki yaşamında eşlik etmesi için bırakılmıştır.

Myus buluntuları içerisindeki bir diğer bulgu ise bir bütüne ait olmayan yani adak olarak üretilmiş ayak parçasıdır. Genelde Asklepion ve Hygeia gibi sağlık ile ilişkili tanrı ve tanrıçalara, sağlık problemi yaşadığı uzvunun iyileşmesi için tanrı ya da tanrıçaya adak olarak o uzvun figürünü bırakılmaktadır. Aynı zamanda sağlık problemi yaşadığı uzvunun iyileşmesi durumunda da tanrı veya tanrıçaya minnet göstergesi olarak tapınım alanlarına kol ve bacak gibi figürin parçaları bırakılmaktaydı.

Apollon'un hekim ve şifacı epitheti olan Apollon latros kültü, Miletos'un kolonisi olan Pantikapaion, Herakleia Pontike, Istros ve Olbia kentlerinde kurulduğu bilinmektedir. Ayrıca Fontenrose, Brachos'un vebadan sonra Miletosluları arındırdığı efsaneden yola çıkarak, Apollon Didymeus'un şifacılık ve hekimlik özelliği olan Apollon latros kültürünün kabul görmüş olduğunu aktarmaktadır. Miletos ile Didyma arasında yer alan Myus antik kentinde ele geçen ayak parçası, Apollon Thermintheus Tapınağı'na adanmış olmalıdır. Söz konusu adak amacıyla bırakılmış ayak parçasından yola çıkıldığında şifacılık ve hekimlik özelliği barındıran Apollon latros kültü, Apollon Thermintheus Tapınağı'nda benimsenmiş olmalıdır.

Myus antik kentinden gelen buluntular içerisinde bir diğer grubu poloslu kadın/tanrıça başları oluşturmaktadır. Miletos antik kentindeki Athena ve Aphrodite tapınak alanlarında sıkça karşımıza çıkan ve tanrıçaları sembolize ettiği düşünülen bu figürinler Myus antik kentinde bir ana tanrıça kültürünün varlığına işaret etmektedir. Söz konusu figürinlerin stil, ikonografi ve kil özellikleri göz önünde bulundurulduğunda bu figürinlerin Ionia Bölgesi'ne özgü oldukları tespit edilmiştir.

Myus buluntuları içerisinde ele geçen bir diğer buluntu İÖ 250-200 yılları arasına tarihlendirilen Tanagra stilindeki giyimli kadın figürinidir. İÖ 3. yüzyılda Batı Anadolu

kentlerinde görülmeye başlayan Tanagra Stili'nde figürinler, Myus antik kentinde günlük yaşam felsefesine uygun olarak üretilmiştir.

Myus antik kentinden gelen tüm figürinler değerlendirildiğinde İÖ 550 yılından İÖ 150 yılına kadar olan bir zaman dilimini kapsadığı görülmektedir. Antik yazar Plinius'un aktardığı bilgiler doğrultusunda Büyük Menderes Nehri'nin taşıdığı alüvyonlar nedeniyle sivrisineklerin neden olduğu hastalıklar, halkın kült heykellerini de alarak Miletos antik kentine taşınmalarına neden olmuştur. Plinius'un verdiği bilgiler ve ele geçen figürinlerin devamlılığı göz önünde bulundurulduğunda Myus halkının Hellenistik Dönem'de Miletos'a taşındığı saptanmıştır.

Çalışma kapsamında Priene antik kentinden geldiği tespit edilen yedi figürin yoğunluk olarak 2. büyük grubu oluşturmaktadır. Söz konusu figürinlerin 5 tanesi kadın figürin başı, 1 tanesi Ariadne-Tykhe figürini ve 1 tanesi kartal figürinidir. Kadın figürin başları analogi yöntemi kullanılarak İÖ 200 – 100 yılları arasına tarihlendirilmiştir. İçlerinden İÖ 200-150 yılları arasına tarihlendirilen bir kadın figürinin baş bölümü kırılmaması için boyun bölümü kalın işlenmiştir. Söz konusu figürin çok yüksek sıcaklıkta pişirilmiş ve yüzeyinde pişirmeden kaynaklı olarak kararmalar oluşmuştur. Üretim hatası olduğu tespit edilen bu figürin Priene antik kentinde, üretim yapan bir atölye olduğunu göstermektedir.

Çalışma kapsamında Didyma antik kentinden bir kadın protomu gelmektedir. Stil, duruş, teknik özellikler ve ikonografik değerlendirmeler sonucunda kadın protomu İÖ 450-400 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Kutsal alanlardan gelen protomlar incelendiğinde genelde khitonik anlam taşıyan Demeter – Kore ile ilişkili tanrıçalara adak olarak bırakıldıkları görülmektedir. Bunu yanı sıra Hera, Athena, Aphrodite ve Eileithya gibi hem yer altı hem doğurganlık ve çocukları koruyucu özelliği gösteren tanrıçalara adak olarak bırakıldıkları görülmektedir. Nekropol alanındaki çocuk mezarlarında ele geçen kadın protomları, çocuğa ölümden sonraki yaşamında eşlik edeceği ve onu koruyacağı düşünülmektedir. Söz konusu kadın protomu Didyma'daki tanrıça kültü ile ilişkilidir. Didyma'dan geldiği aktarılan bu figürin Ionia kökenli olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında Hyllarima antik kentinden geldiği tespit edilen beş figürin 3. büyük grubu oluşturmaktadır. Buluntuların tipolojik değerlendirilmesi sonucu iki sadaklı ephebos ve üç Aphrodite rahibesi figürin tipi saptanmıştır. Ephebosların başları üzerinde yer alan çelenkler, ephebosların sporlarda başarı elde ettiğini göstermektedir. Ayrıca sağ

omuzları üzerinde sadağın yer alması, ephebosların yaptığı sporlar hakkında bilgi vermektedir. Söz konusu figürinler, benzer örneklerden yola çıkılarak Flaviuslar Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Sağ omuzları üzerinde aslan protomu yer alan giyimli kadın figürinleri aphrodite rahibesi olarak değerlendirilmiştir. Her ne kadar aslan, Kybele ile özdeşleştirilmekte olsa da Tralleis Güney Nekropolü'nde benzer tipteki figürinler buluntu konteksi ile birlikte değerlendirildiğinde Aphrodite rahibesi oldukları saptanmıştır. Benzer tipteki figürinlerin Tralleis, Stratonikeia ve Mylasa'da ele geçmesi sebebiyle bu figürinlerin Karia Bölgesi'ne özgü oldukları saptanmıştır.

Konu kapsamındaki figürinlerden beşi Halikarnassos Yarımadası'ndan gelmektedir. Bu figürinlerden üç tanesinin rahip, bir tanesinin hydriaphoros ve bir tanesinin süvari figürini olduğu tespit edilmiştir. Kıl yapıları ve anatomik duruşları değerlendirildiğinde bir bütünün iki parçasını oluşturan süvari figürini İÖ 550-500 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Benzerleri Halikarnassos antik kentindeki Maussollos'un mezar odasında ve Pedasa antik kentinin Athena Tapınağı'nda ele geçmiştir. Söz konusu süvari figürinin stil, duruş ve teknik özellikler bakımından değerlendirilmesi sonucunda bu figürinin Kıbrıs etkili olduğu fakat Halikarnassos Yarımadası'nda yerel bir atölye üretimi olduğu tespit edilmiştir. Halikarnassos ve Pedasa antik kentlerinde ele geçen el yapımı bu figürinlerin sanki aynı kalıptan çıkmışçasına birbirine benzemesi, bu tipi üreten yerel bir atölyeye işaret etmektedir.

İÖ 400 - 350 yılları arasına tarihlendirilen Halikarnassos buluntusu rahip figürinleri, hydriaphoros figürinleri ile aynı konteksten gelmektedir. Theangela antik kentindeki Demeter - Kore Tapınağı'nın bothros çukurlarında çok sayıda ele geçen bu figürinler Arkaik Dönem'den itibaren görülmektedir. Ayakta, omzun sağını açıkta bırakan manto giyimli ve sağ elinde ompholoslu phiale taşıyan erkek figürinleri benzer örnekler ile karşılaştırıldığında İÖ 400 - 350 yılları arasına tarihlendirilmektedir. Epikrafik veriler doğrultusunda bu figürinler genç ve bakire hydriaphorosların babaları oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca stil, duruş ve teknik özellikler bakımından İstanbul Arkeoloji Müzesi, Ereğli Arkeoloji Müzesi ve Aydın Arkeoloji Müzesi'ne satılan rahip ve hydriaphoros figürinlerinin aynı atölye üretimi oldukları tespit edilmiştir.

İÖ 350 – 300 yılları arasına tarihlendirilen Söke buluntusu hydriaphoros figürinin Attika etkisiyle üretildiği tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında Tralleis antik kenti buluntuları arasında üç figürin yer almaktadır. Bu figürinlerden ikisinin rahip, bir figürinin ise grotesk figürini olduğu tespit edilmiştir. Yüzü ve tüm vücudu aşınmış, alçak profilli kaide üzerinde manto giyimli rahip figürünü İÖ 400-350 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Söz konusu figürin şu zamana kadar Tralleis antik kentinde tespit edilen rahip figürinleri içerisinde, en erken tarihe sahip figürin olduğu tespit edilmiştir.

Tralleis antik kentinden gelen bir diğer önemli buluntu grotesk figürinidir. Sağ bacağı dizinden büktükten sonra sağ ayağını öne doğru uzatması ve sol bacağının arkada verilmesi sırtı üzerinde yer alan phallosu taşıdığını göstermektedir. Daha önce epikrafik veriler sonucunda Tralleis antik kentinden Priapos kültü bilinmektedir. Söz konusu figürinin sırtındaki phallos taşıması figürünü adayan kişinin tanrısının Priapos olduğunu göstermektedir. Söz konusu figürin, adayan kişiyi koruması amacıyla üretilmiş olmalıdır.

Çalışma kapsamında Nazilli'den geldiği tespit edilen oturan giyimli kadın figürünü, Erken Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Arkalıklık bir taht üzerinde oturan kadın figürünü kucağı üzerinde diptych tutmaktadır. Antik dönemde yazı yazmak için kullanılan diptych, kadın figürün eğitim aldığını göstermektedir. Söz konusu figürin aracılığıyla Erken Roma İmparatorluk Dönemi'nde kadının sosyal yaşamdaki yerini göstermektedir.

Çalışma kapsamında 4 figüründe koroplast ismine rastlanılmıştır. **Sosimos, M, Hermodoros?** ve **Antonius** adlı koroplast adları tespit edilmiştir. İçlerinden **Sosimo, M** ve **Hermodoros** adlı atölyeler İS 150 – 200 yılları arasında Hyllarima'da, özgün bir tipolojiyle yerel üretim yaptıkları tespit edilmiştir. **Anti** kısaltmasını kullanan ve **Antonius** adlı koroplast Roma İmparatorluk Dönemi'nde özgün bir tipoloji ile en az bir eser üretmiştir. Figürinler üzerinde yer alan koroplast imzaları ve monogramlar Hyllarima ve Bozdoğan'dan ele geçen figürinlerin özgün bir tipoloji ile yerel üretim yapan koroplast atölyelerinin varlığını göstermektedir.

Bu çalışmada Halikarnassos, Tralleis ve Hyllarima antik kentlerinden gelen figürinlerin değerlendirilmesi sonucunda Karia Bölgesi'ne özgü olan kültürlerin ve yerel üretim atölyelerinin saptanması açısından yararlı olmuştur. Ayrıca Miletos, Priene ve Didyma gibi Güney İonia kentlerinde yapılan figürin çalışmaları yardımıyla daha önceden bilinmeyen Myus antik kentinden gelen figürinlerin literatüre kazandırılmasına yardımcı

olmuştur. Myus, Miletos, Priene ve Didyma antik kentlerinden gelen figürinler özellikle kültürler açısından belirleyici bir rol oynamıştır. İleride yapılacak kazı ve araştırma çalışmaları sonucunda bulunacak olan figürinlerin değerlendirilmesinde bu çalışma yeni bilgilere temel hazırlayacaktır.

7. KAYNAKLAR

Antik Kaynaklar

Atheaeus	<i>Deipnosophistae</i>
Diodorus Siculus	<i>Bibliotheca Historica</i>
Herodotos	<i>Historia</i>
Hesiodos	<i>Theogonia</i>
Hmeros	<i>Ilyada</i>
Pausanias	<i>Hellados Periegesis</i>
Plinius	<i>Naturalis Historia</i>
Strabon	<i>Geographica</i>
Thukydides	<i>Peloponnesolaissota</i>

Modern Kaynaklar

AA Archäologischer Anzeiger

AJH *Athens Journal of Health*

Ağtürk, T. Ş. & Arslan, N. (2015). *A Terracotta Treasure at Assos*, İstanbul: Ege Yayınları.

Akar Tanrıver, D. S. (2009), *Apollon Klarios Kültü, Kehanet Pratikleri ve Adaklar*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Akat, S. (2001). *Lydia Bölgesinde Bulunan Gladyatör Anıtları*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Akdeniz, E. (1997). 1995 Yılı Büyük Menderes Ovası ve Çevresi Yüzey Araştırmaları, *AST XIV, II*, Ankara: Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 233–254.

Akkan, Y., Coşkun, F., Akkan & A., Dede, E. (2017). Aydın ili Efeler ilçesi, Köprülü Mahallesi, 419 ada, 28 parsel Kurtarma Kazısı Çalışmaları. *MKKS 26*, Ankara: Şenol Matbaacılık.

Akkurnaz, S. (2007). *Anadolu'daki Dor Düzenli Tapınaklar*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Akurgal, E. (1993). *Anadolu Uygarlıkları*. İstanbul: Net Turistik Yayınları.

Akurgal, E. (2014). *Anadolu Uygarlıkları*. İstanbul: Phoenix Yayınları.

- Alanyalı, F. (2016). Efes'te Kourotrophos Tanrıçaların İzinde, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Kasım 2016 Özel Sayısı*, 01-07.
- Alanyalı, H. S. (2003). Hellenistik Dönem Tanagra Atölyelerinde Terrakotta Üretimi, 2. *Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu, 17-30 Haziran 2010*,
- Albayrak, Y. (2008). *Anadolu'da Artemis Kültü*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Alpdoğan Kasar, Ö. (2010). *Pedasa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Muğla.
- Ammerman, R.M. (1991), The Naked Standing Goddess: A Group of Archaic Terracotta Figurines from Paestum, *AJA vol:95 no:2*, 203-230.
- Ateşlier, S. & Çekilmez, M. (2019), A Late Archaic Kouros from Euromos, Henry, O. and Konuk, K., (Editörler), "4emes Recontres D'archéologie de L'iféa Karia Arkhia: La Carie, des Origines a la Periode Pré-Hékatomnide", İstanbul 14-16 Novembre 2013, İstanbul: Zero Prod. Ltd.
- Ateşlier, S. (2016). Aydın ve Çevresi Antik Kentleri, (Edt. Özden, F.), *Aydın Güzelhisar* içinde (3-63). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Atik, N. (2004). Tekirdağ/Karaevlialtı Pişmiş Toprak Figürinleri. (Edt. Korkut, T.). 60. *Yaşında Fahri Işık'a Armağan Anadolu'da Doğdu* içinde (43-53). İstanbul: Ege Yayınları.
- AWE *Ancient West & East*
- Aydın Tavukçu, Z. (2006). *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum.
- Baldıran, A. (1990). *Stratonikeia Nekropol Buluntuları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Baldıran, A. (1999). Ereğli Müzesi'nden Pişmiş Toprak Heykelcikler.,*Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5, 153-189.
- Baudat, B. (1953). Terres cuites de l'Ecole française d'Athenes.,*BCH* 77, 1, 1-45.
- Bayburtluoglu, C. (1977) *Erythrai Pismis Toprak Eserler*, Ankara: TTK Yayınları.
- BCH *Bulletin de Correspondance Hellenique*
- Bean, G. E. (1997). *Eskiçağda Ege Bölgesi*. (Çev. Delemen, İ.). İstanbul: Arion Yayınevi.
- Bean, G. E. (2000). *Eskiçağda Menderes'in Ötesi*. (Çev. Kurtoğlu, P.). İstanbul: Arion Yayınevi.

- Bean, G.E. (1976). "Hyllarima", *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, Stillwell, R., Macdonald, W. L. ve McAllister, M. H. (Editörler), New Jersey: Princeton University Press, pp. 400.
- Berti, F. (2015), "Appunti su Alcuni Tipi di Statuette Ritrovate nel Thesmophorion di Iasos", Muller, A. Laflı E.(edt.) *Figurines de terre cuite en Méditerranée grecque et romaine Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean volume 2 Iconographie et contextes* Presses Universitaires du Septentrion, pp. 525-532.
- Bildiriler Kitabı*, Eskişehir: Tepebaşı Belediyesi Yayınları, 177-184.
- Blinkenberg, C. (1931), *Lindos Foullies de L'acropole 1902-1914, I, Les Petits Objects*, Berlin: Walter de Gruyter
- Boardman, J. (2014). *Yunan Heykeli Geç Klasik Dönem*. (Çev. Peker, M.), İstanbul: Homer Kitabevi (Eserin Orijinal 1995'de yayımlandı).
- Boardman, J. (2017). *Yunan Heykeli Arkaik Dönem*.(Çev. Ersoy, Y.). İstanbul: Homer Kitabevi (Eserin Orijinal 1996'da yayımlandı).
- Boehlau, J. (1898), *Aus Ionischen und Italischen Nekropolen Ausgrabungen und Untersuchungen zur Geschichte der Nachmykenischen Griechischen Kunst*, Leipzig: Druck und Verlag Von B. G. Teubner.
- Boehringer, E. & Krauss, F. (1937), *Pergamon Das Temenos Für Den Herrschherkult, Pergamon Band IX*, Berlin und Leipzig, Druck und Verlag Von Walter De Gruyter & CO.
- Bournias, L.C. (2015), A New Ionian Kauros Terracotta Figurine from the Temple of "Athena" at Karthaia (Keos Island), Muller, A. ve Laflı E.(Editörler) *Figurines de terre cuite en Méditerranée grecque et romaine Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean volume 2 Iconographie et contextes* içinde (25-32), Presses Universitaires du Septentrion.
- Bouzek, J. (1974). *Anatolian Collection of Charles University, Kyme I*, Praha: Universita Karlova.
- Bouzek, J. (1980), *The Results of the Czechoslovak Expedition Kyme II*, Praha: Univerzita Karlova.
- Boyana, H. (2004). Priapos Kültü. *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi* 35, 34-44.
- Boyana, H. (2006). Vergi Listelerine Göre Attika-Delos Deniz Birliği ve İonia ile İlişkileri, *Tarih İncelemeleri Dergisi Vol. XXI*, Sayı: I Temmuz, 19-48.
- Boysal, Y. & Kadioğlu, M. (1998). 1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları., *KST XX*, II, Kültür Bakanlığı, Ankara: Milli Kütüphane Basımevi, 215 – 228.
- Breder, J. (2016). Eine Tonplakette im Tierfriesstil vom Taxiarchis-Hügel in Didyma, *BCH* 54, 304-311.

- Brenk, F. E. (1998). Artemis of Ephesos: an Avant Garde Goddess, *Kernos 11*, 157-171.
- Broneer, O. (1938). Recent Discoveries on the North Slope of the Acropolis in Athens, *American Journal of Archaeology*, Vol. 42, No. 1, 161 -164.
- Brun, P. (1994). Les Fortifications d'Hyllarima, Philon de Byzance et Pleistarchos, *Revue des Études Anciennes*, Tome 96: 193-204.
- BSA *The Annual of the British School at Athens*
- Bulba, M. (2010). Bothroi in Küçükkale in Kaunos. *Belleten 271*, Cilt LXXIV, 649-657.
- Bulba, M. (2019). Kaunos Demeter Kutsal Alanı: Terakota Buluntular, *Cedrus VII*, 123-167.
- Bumke, H. & Röver, E. (2002). Ein wiederentdecktes Heiligtum auf dem Taxiarchis in Didyma, *AA 1. Halbband 2002*, 84-104.
- Buresch, K. (1898). *Aus Lydien Epigraphisch – Geographische Reise Früchte*, Leipzig: Druck und Verlag von B. G. Teubner.
- Burn, L. & Higgins, R. (2001). *Catalogue of Greek Terracottas in The British Museum Vol III*, London: British Museum Press.
- Burr, D. (1933). The Terracotta Figurines, The American Excavations in the Athenian Agora First Report. *Hesperia 2*, 184-194.
- Burr, D. (1934). *Terra-Cottas From Myrina in the Museum of Fine Arts, Boston*, Degree of Doctor of Philosophy, Bryn Mawr College, Pennsylvania.
- Busse, H. (1996). Hellenistische Terrakotten, Ausgrabungen in Assos 1993, *AMS 57*, R. Stupperich (Edt.), Bonn: Rudolf Habelt Verlag, 99 – 126.
- Büyükkolancı, M. (2001). Kuşadası Yılancı Burnu Antik Neapolis mi? Yoksa Marathesion mu?, Şerifoğlu, A. G. (Edt) *Geçmişten Geleceğe Kuşadası 23 – 26 Şubat 2000 Sempozyum içinde* (97-102). İzmir: Meta Basım.
- Camp, J. M. (1998). *Horses and Horsemanship in the Athenian Agora*, Athens: Picture Book No.24.
- Cartault, A. (1891). *Terres Cuites Grecques D'Après Les Originaux Des Collections Privees de France et des Musees D'Athenes*, Paris: A. Colin.
- Chandler, R. (1825). *Travels in Asia Minor and Greece*, Oxford: Clarendon Press.
- Chesterman, J. (1974). *Classical Terracotta Figures*, New York: The Overlook Press.
- Cook, J. M. (1961). Some Sites of the Milesian Territory, *BSA Vol. 56*, pp. 90 – 101.
- Cousin, G. - Diehl, C. (1890). Inscriptions d'Halicarnasse, *BCH 14*, pp. 90-121.

- Croissant, F. (1983), *Les Protomés Féminines Archaïques Recherches Sur Les Représentations Du Visage Dans La Plastique Grecque De 550 a 480 AV. JC.*, Paris: Difusion Boccard.
- Çakıcı, M. (2007). Milas İsmetpaşa Mahallesi, 284 Ada, 23-3 Parsellerde Kurtarma Kazısı. MKKS 15, Ankara: Milli Kütüphane Basımevi, 83-94.
- Çekilmez M. (2010). Aydın Müzesi'nden Bir Grup Terra Cotta Figürin.,*4.Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu, 14-27 Haziran 2010, Bildiriler Kitabı*, Eskişehir: Tepebaşı Belediyesi Yayınları, 150-165.
- Çekilmez, M. (2013). Aydın Mesutlu Köyü'nden Terrakotta Figürinler.,*Cedrus 1*, 201-217.
- Çekilmez, M. (2014). *Tralleis Güney Nekropolü Terrakotta Figürinleri*,Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çekilmez, M. (2015). Hyllarima'dan Bir Grup Figürin, *OLBAXXIII*, 371 – 395.
- Çekilmez, M. (2015a). 2008 Yılı Tralleis Kazısı Koroplastik Buluntuları, *CEDRUS III*, 51-66.
- Çekilmez, M. (2017). *Tralleis Güney Nekropolü Terrakotta Figürinleri*, Aydın: Aydın Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çelikel, Z. Ö. (2008). *1985-2006 Yılları Arasında Assos Kazılarında Ele Geçen Mitolojik Tasvirli Terrakottalar*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çevirici Coşkun, F. (2019). Aphrodite Figürinleri, Coşkun, G.(Edt), *Afyonkarahisar Müzesi Terrakotta Figürinleri içinde* (11-35), Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Çevirici, F. (1998). *Kültler Açısından Daskyleion Terrakottaları*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Çokay Kepçe, S. & Gerçeker, S. Ö. (2011) *Kilden Suretler: Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Antik Çağ Terrakotta Figürinleri*, İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayınları.
- Dereboylu, E. (2012). *Aigai Pişmiş Toprak Figürinleri*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Deubner, L. (1936). Zu den Thesmophoria und Anderen Attischen Festen, *AA 51*, 335-343.
- Diler, A. & Kasar, Ö. (2016). Pedasa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler. Dündar, E., Aktaş, Ş., Koçak, M. ve Erkoç, S. (Editörler). *Havva İşkan'a Armağan / Lykiarkhissa Festschrift für Havva İşkan içinde* (261-280), İstanbul: Ege Yayınları.
- Dinç, R. (1998). Tralleis Kazısı (1996), *KST XIX*, Cit II, Ankara: Milli Kütüphane Basımevi, 205 – 236.
- Dinç, R. (2003). *Tralleis Rehber/Guide*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Doğan Gürbüz, E. (2012). *Klaros Kazılarında Bulunmuş Olan Pişmiş Toprak Figürinler ve Kültler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Doğan Gürbüz, E. (2019). Pişmiş Toprak Figürinler ve Anıtsal Heykeller: Bağımsız mı Takipçi mi?, *Cedrus VII*, 299-331.

Doyran, M. (2017), Kaunos Demeter Kutsal Alanı'nda Thesmophoria Byramının İzleri, Doyran M., Özen-Kleine, B., Çörtük, U. ve Özen, S. (Editörler). *Basileus Uluslararası "Anadolu'da Demeter ve Diğer na Tanrıça Kültleri" Sempozyumu, 25-28 Haziran 2014*, Bilgin Kültür Sanat, Ankara, 1-14.

Duchene, H. & Mathieux, N. (2007). *La lettre et l'argile Autour d'une Semaine de Fouilles a Myrine*, Dijon: Universitaires de Dijon.

Durna, G. E. (2002). *Antik Çağda Güney-Batı Anadolu (Karia) Bölgesi'nde Aphrodite Kültü*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih (Eskiçağ Tarihi) Anabilim Dalı, Ankara.

Durugönül, S. (2006). Adana, Tarsus, Mersin ve Silifke Müzelerinde Bulunan Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemi Pişmiş Toprak Heykelcikler, *AST23, II*, Ankara: Kültür Bakanlığı Milli DÖSİMM Basımevi, 25-32.

E – PDDAI *Elektronische Publikationen Des Deutschen Archäologischen Instituts*

Fellows, C. (1839). *A Journal Written During an Excursion in Asia Minor*. London: Albemarle Street Press.

Fırat, M. (2009). İzmir Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin, *CollAn VIII*, 171-198.

FiE *Forschungen in Ephesos*

Filges, A. (2000). Die Therme (Westbau) und Nördlich Angrenzende Baustrukturen, *AA 1. Halbband*, 105- 118.

Fontenrose, J. (1988). *Didyma, Apollo's Oracle, Cult, and Companions*. Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press.

Froehner, W. (1881). *Terres Cuites d'Asie Mineure*, Paris: Quai Voltaire.

Froehner, W. (1886). *Terres cuites d'Asia de la Collection Julien Greau*, Paris: Pierpont Morgan.

Gander, M. (2007). "The West: Philology", Weeden, M. – Ullmann, Z. (Editörler). *Hittite Landscape and Geography*, Boston: Leiden, 262-280.

Gençler Güray, Ç. (2018), Erythrai'de Demeter Tapınımı, *TAD C.37 S. 64*, 55-70.

Genière, J. L. (2007). Sanctuaire d'Apollon a Claros. Etat de la Question, Cobert, J., Graeve, V. V., Niemeiner, W. D. ve Zimmermann, K. (Editörler). *Frühes Ionien*

Eine Bestandsaufnahme, Panionion Symposion Güzelçamlı (26. September – 1. Oktober 1999) içinde (179-185). , DAI: Mainz am Rhein.

- Graeve, V. (1993). 1991 Yılı Milet Çalışmaları, *KST 14*, Cilt II, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 53-71.
- Graeve, V. (1995). 1993 Milet Çalışmaları, *KST 16*, Cilt I, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 405-417.
- Graeve, V. (2005). Fragmente von Bauskulptur aus dem archaischen Aphrodite – Heiligtum, *AA 2. Halbband*, 41 – 48.
- Graeve, V. (2005a). 2001-2003 Milet Çalışmaları, *KST 26*, Cilt I, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Dösimm Basımevi, 207-222.
- Graeve, V. (2007). Zur Kunstgeschichte früher milesischer Terrakotten, *MilForsc 5*, 645-668.
- Graeve, V. (2007a). 2004-2005 Milet Çalışmaları, *KST 28*, Cilt II, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Dösimm Basımevi, 625 -648.
- Graeve, V. (2008). 2006 Yılı Milet Çalışmaları, *KST 29*, Cilt III, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Dösimm Basımevi, 343-360.
- Graeve, V. (2010). 2007-2008 Milet Çalışmaları, *KST 31*, Cilt IV, Ankara: İsmail Aygül Ofset Matbaacılık, 135-157.
- Grandjouan, C. (1961). Terracottas and Plastic Lamps of the Roman Period, *Agora VI*, Princeton: American School of Classical Studies at Athens.
- Greaves, A. M. (2000). The Archaeology of Miletos, (Edt. Oliver, G. J.), *The Epigraphy of Death, Studies in the History and Society of Greece and Rome*, Liverpool: Liverpool University Press.
- Greaves, A. M. (2003). *Miletos Bir Tarih*, (Çev. Öztürk, H. Ç.). İstanbul: Homer kitabevi.
- Grimal, P. (2012). *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma*. (Çev. Tamgüç, S.). İstanbul: Kabalcı Yayınevi (Eserin orijinali 1951’de yayımlandı).
- Güçlü, H. (2006). *Tekirdağ Çevresi Pişmiş Toprak Figürinleri*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Hadzisteliou Price, T. (1969), The Type of the Crouching Child and the “Temple Boys”, *The Annual of the British School at Athens Vol.64*, 95-111.
- Hadzsits, G. D. (1909). Aphrodite and the Dione Myth. *AJP* 30, 1, 38-53.
- Hasselin Rouse, I., Çaldıran Işık, M. E. & Kongaz, G. (2015). İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yunan-Romadönemi Pişmiş Toprak Smyrna Figürinleri Kataloğu, *Varia Anatolica XXIX*, Paris: De Boccard Edition.

- Havelock, C. M. (2007). *The Aphrodite of Knidos and Her Successors, A Historical Review of the Female Nude in Greek Art*, Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Head, B. V. (1901). Catalogue of the Coins of Lydia, *BMC* 22, London.
- Henke, J. M. (2005). Funde aus Milet: XVIII Kyprische Koroplastik. *AA* 2005/2, 49-71.
- Henninger, F. J. - A. Kossatz, U. (1979). Zwei Hellenistische Gräber der Milesischen Nekropole, *IstMitt* 29, 174-186.
- Hermann, P. (1965). Antenblock vom Tempel des Apollon Terminus in Myus, *IstMitt* 15, 90 – 117.
- Hermay, A. (2000). Les Figurines en Terre Cuite Archaiques et Classiques, Les Sculptures en Pierre, *Amanthonte* V, Paris: Press A. Leventis.
- Heuzy, L. (1878). *Les Figurines Antiques de Terre Cuite Du Musee Du Louvre*, Paris: ve A. Morel et Cie.
- Heuzy, L. (1883). *Les Figurines Antiques de Terre Cuite Du Musee Du Louvre*, Paris: ve A. Morel et Cie.
- Higgins, R. A. (1954). Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities, Greek 730-330 B.C., *British Museum I*, London: Order of the Trustees Press.
- Higgins, R. A. (1967). *Greek Terracottas*, London: Methuen-Co Ltd. Press.
- Higgins, R. A. (1986). *Tanagra and the Figurines*, Princeton: Princeton University Press.
- Holtzmann, B. (1986). *Les Protomès Féminines En Terre Cuite : Une Nouvelle Approche De La Plastique Archaique Grecque*, *Revue Archéologique, Nouvelle Série, Fasc. 1*, pp: 81-88, Presses Universitaires de France.
- Hutton, C. A. (1899). *Greek Terracotta Statuettes*, New York: The Macmillan Company.
- Imhoof – Blüner, F. (1901). Kleinasiatische Münzen. *SosChrÖAI Band I*, Wien: Universitäts – Ruchhandler.
- Isler, H.P. (1978), *Das Archaische Nordtor und Seine Umgebung im Heraion von Samos*, Bonn: Rudolf Habelt Verlag GMBH.
- IstMitt   *Istanbuler Mitteilungen Beiheft*
- Işık, F. (1980). Die Koroplastik von Theangela in Karien und ihre Beziehungen zu Ostionien zwischen 560 und 270 v. Chr, *IstMitt* 21.
- Işın, G. (1998). *Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri'nde Patara Terrakottaları*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Işın, G. (2007). *Patara Terrakottaları Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri*, İstanbul: Ege Yayınları.

- İşın, G. (2010). Patara Tepecik Akropolü “Bey Evi” Kazıları (2003-2007): Geç Arkaik-Erken Klasik Dönem Terracottaları, *OLBA XVIII*, 1-21.
- İmamoğlu, M. & İmamoğlu, G. (2018). Etrüsklerde Spor Aktiviteleri, *Turkish Studies Social Sciences Vol. 13/26*, p. 725-744.
- Jacopi, G. (1931). *Esplorazione Archeologica di Camiro-I Scavi Nelle Necropoli Camiresi 1929-1930*, Istituto Storico Archeologico, Rodi.
- Kaplan, D. (2009). *Çanakkale Arkeoloji Müzesi Frank Calvert Koleksiyonu Terrakotta Figürinleri*, Doktora Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı, Ankara.
- Karageorghis, V. (1987). The Terracottas, La Nécropole d’Amathonte, Tombes 113-367, *Études Chypriotes IX*, 1-52.
- Karapanagiotou, A. V. (2015). The Terracotta Figurines From the Haghios Sostis Sanctuary at Tegea, Muller, A. ve Laflı E. (Editörler) *Figurines de Terre Cuite en Méditerranée Grecque et Romaine Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean Volume 2 Iconographie et Contextes* içinde (427-432), Presses Universitaires du Septentrion.
- Karlsson, L. (2015). Terracotta Figurines From Labraunda (Caria), Muller, A. ve Laflı E. (Editörler) *Figurines de Terre Cuite en Méditerranée Grecque et Romaine Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean Volume 2 Iconographie et Contextes* içinde (519-523), Presses Universitaires du Septentrion.
- Kasapoğlu, H. (2012). Nekropol, (Edt. Başaran, C.), *Antik Troias’ın Parlayan Kenti Parion*, İstanbul: Ege Yayınları.
- Kasar, Ö. A. (2010). *Pedesa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Muğla.
- Kassab Tezgör, D. (2007), *Tanagréennes d’Alexandrie Figurines de Terre Cuite Hellénistiques des Nécropoles Orientales*, Institut Français D’archéologie Orientale.
- Kassab, D. (1980). Collection de l’Ecole française d’Athenes, Trois statuettes de Myrina. *BCH 104*, 1, 333 – 343.
- Kassab, D. (1988). *Statuettes En Terre Cuite De Myrina: Corpus Des Signatures, Monogrammes, Lettres Et Signes*. Institut Français d’Etudes Anatoliennes d’İstanbul, Paris: Press Maisonneuve.
- Kekule, R. (1884). *Die Antiken Terrakotten, Terrakotten von Sicilien*. Berlin und Stuttgart: Verlag von W. Spemann.
- Kelder, J. M. (2012). Horseback Riding and Cavalry in Mycenaean Greece, *AWE 11*, 1-18.
- Kepçe, S. Ç. & Gerçeker, S. Ö. (2011). *Kilden Suretler, Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Antik Çağ Terrakotta Figürinleri*. İstanbul: Sadberk Hanım Müzesi Yayınları.

- Kielau, S. (2009). *Terrakotten aus Pergamon, Tonfiguren aus Wohnhäusern der Stadtgrabung*. Inaugural – Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät Der Westfälischen Wilhelms Universität: Münster.
- Kileci, Ş. (2019). Uşak Müzesi'nden Meter Leto için Yeni Bir Adak Steli, *Phaselis V*, 149-155.
- Kiraz, E. (2007). Aphrodite-Statuetten aus Kleinasien: Zu Ikonographie, Funktion und Deutung, *IstMitt 57*, 505-546.
- Kleine, J. (1979). "Milet: Bericht über die Arbeiten im Südschnitt an der Hellenistischen Stadtmauer 1968-73", *IstMitt 29*, 109-159.
- Kleiner, G. (1984). *Tanagrafiguren, Untersuchungen zur hellenistischen Kunst und Geschichte.*, K. Parlasca (Edt.) , Berlin: Walter de Gruyter Verlag.
- Koenigs, W. & Raeck, W. (2002). 2000 Yılı Priene Çalışmaları, *KST 23*, Cilt I, Ankara: Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 55-70.
- Koenigs, W. (1981). Milet 1980. Vorbericht über die Arbeiten des Jahres 1980. 4. Bauteile aus Myus im Theater von Milet, *IstMitt 31*, 143–147.
- Kosma, M. (2015), A Group of Terracotta Figurines From Samos: a Case for a Domestic Cult?, Muller, A. ve Laflı E. (Editörler) *Figurines de Terre Cuite en Méditerranée Grecque et Romaine Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean Volume 2 Iconographie et Contextes* içinde (275-281) Presses Universitaires du Septentrion.
- Kossatz, A. U. (1981). Ausgewählte Terrakotten Aus Der Grabung Westlich Des Buleuterion, *IstMitt 31*, 130-137.
- Kozanlı, C. (2015). Trois tombes d'enfants de la Necropole de Parion, Muller, A. ve Laflı E. (Editörler) *Figurines de Terre Cuite en Méditerranée Grecque et Romaine Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean Volume 2 Iconographie et Contextes* içinde (379-392), Presses Universitaires du Septentrion.
- Kozłowski, J. (2015). Les Figurines D'hydrophores: Milieu(x) et Signification(s), Muller, A. ve Laflı E. (Editörler) *Figurines de Terre Cuite en Méditerranée Grecque et Romaine Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean Volume 2 Iconographie et Contextes* içinde (43-50), Presses Universitaires du Septentrion.
- Köster, A. (1926). *Die Griechischen Terrakotten*. Berlin: H. Schoetz – Co Gmbh Verlagsbuchhandlung.
- Kroll, W. (1935). Myus, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft, Band XVI, 2* , 1430 – 1438.
- Küçükören, C. C. (2005). *Ege'de Bir Anadolu Uygarlığı Karia (Karuwa/ Karka / Karkışa / Krk)*, İstanbul: Ekin Grubu.
- Lagerlöf, K. (2014), *The Females of Labraunda Presence of Absence*, Master thesis, Uppsala University Department of Archaeology and Ancient History, Uppsala.

- Lang-Auinger, C. (2003). Terrakotten. Das Hanghaus 1 in Ephesos, Funde und Ausstattung. *FiE* 8/4, Wien: Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 209 – 251.
- Lang-Auinger, C. (2007). Terrakotten. Die Basilika am Staatmarkt in Ephesos, 2. Teil: Klassischer bis Römischer Zeit, *FiE* IX/2/3, Wien: Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 124 – 169.
- Laumonier, A. (1934). Inscriptions de Carie. *BCH Vol 58*, pp. 291-380.
- Laumonier, A. (1936). Archéologie Carienne. *BCH Vol 60*, pp. 286-335.
- Laumonier, A. (1958). *Les Cultes Indigenes en Carie. Bibliothèque des Écoles françaises d'Athènes et de Rome*. Fasc. 188, Paris: E. De Boccard.
- Leake, W. M. (1824). *Journal of a Tour in Asia Minor*, London: Oxford University.
- Lebe, F. (2013). *İDÇ Nekropol'ünden 2009-2011 Yılları Arasında Mezar Dışından Gelen Figürinler*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Leyenaar - Plaisier, P. G. (1979). *Les Terres Cuites Grecques et Romaines, Catalogue de la Collection du Musée National des Antiquités A Leiden*, Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, Press Pays Bas: Leiden.
- LIMC   *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*
- Malay, H. & Silay. H. (1991). *Antik Devirde Gladyatörler*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Marcellesi, M. C.h. (2005). Les Hydrophores d'Artemis Pythiè à Milet, in: M.-F. Baslez – F. Prévot (Hrsg.), *Prosopographie et histoire religieuse*. Paris: Actes du colloque tenue n l'Université Paris XII-Val de Marne les 27 & 28 octobre 2000, 85-112
- Mendel, G. (1908). *Catalogue des Figurines Grecques de Terre Cuite, Musées Impériaux Ottomans*, Constantinople: Par Ordre du Ministère Imperial de L'Instruction Publique.
- Merker, G. S. (2000). The Sanctuary of Demeter and Kore Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic, and Roman Periods, *Corinth XVIII*, Part IV, New Jersey: American School of Classical Studies at Athens Princeton.
- Miller, M. C. (1989), The Ependytes in Classical Athens, *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens*, Vol:58 No:3, 313-329.
- Miller, S. G. (1974), *Menon's Cistern*, Athens: American School of Classical Studies.

- Mollard-Besques, S. (1954). *Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre-cuite grecs, étrusques et romains I, Époques Préhellénique, Géométrique, Archaïque et Classique*, Paris: Press de Musee Nationaux.
- Mollard-Besques, S. (1963). *Catalogue Raisonne des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains II Myrina*. Paris: Press des Musees Nationaux.
- Mollard-Besques, S. (1972). *Catalogue Raisonne des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains III, Epoques Hellenistique et Romaine Grece et Asia Mineure*. Paris: Press des Musées Nationaux.
- Mollard-Besques, S. (1976). Un Groupe D' Aphrodite Au Dauphin. *RA 1*, 121-134.
- Muller, A. (1996), “*Les Terres Cuites Votives du Thesmophorion de L’atelier au Sanctuarie, Vo:2 Planches*”, Paris, De Boccard Edition.
- Müller Wiener, W. (1980). Milet 1978-9, *IstMitt 30*, 23-98.
- Müller Wiener, W. (1985). 1983 Milet Çalışmalarının Raporu, *KST 6*, 409-413.
- Oberhelman, S. M. (2014). Anatomical Votive Reliefs as Evidence for Specialization at Healing Sanctuaries in the Ancient Mediterranean World, *AJH Vol I*, Issue I, pp. 47-62.
- Öğüş, L. (2009). Lahit Üretimi: Mermer Yatağından Mezar Anıtına, Smith, R. R. R. ve Lenaghan, J. L. (Editörler), *Aphrodisias'tan Roma Portreleri* içinde (169-183), İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Öğüt, S. P. (2006). *Principatus Dönemi Küçük Asya'sında Gösteriler*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Özcan, F. (2007). *Die figürlichen Terrakotten von Milet aus Klassischer und Hellenistischer Zeit*, Inauguraldissertation, Fakultät FürGeschichtswissenschaft, Ruhr Universität: Bochum.
- Özcan, F. (2009). Funde aus Milet, Hellenistische Terrakotten von der Ostterrasse des Kalabaktepe. *AA 2009/1*, 159-165.
- Özcan, F. (2016). Klassische und hellenistische Terrakotten aus Milet. Ein Überblick. *BCHSupplément 54*, 313 – 323.
- Özcan, F. (2016a). Milet, Türkei. Aufarbeitung griechischer Terrakotten und Keramikfunde. *E – FDD 2016/1*, 160-163.
- Özgan, R. (1990). İ.S. 1. Yüzyıl Tralleis Yontuculuğu. X. *TTK I. Cilt*, 22-26 Eylül 1986, Kongreye Sunulan Bildiriler, Ankara: TTK Yayınları, 247-284.
- Özgan, R. (2013a). *Roma Portre Sanatı I*, İstanbul: Ege Yayınları.
- Özgan, R. (2013b). *Roma Portre Sanatı II*, İstanbul: Ege Yayınları.

- Özhanlı, M. (2004). *Arkaik Dönem Kilikya Pişmiş Toprak Figürinleri Kilikya – Kıbrıs ve İonya İlişkileri*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Öztürk, F. (2007). *Efes Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özyiğit, Ö. (1988). *Bergama Arkeoloji Müzesi'nde Sergilenen Myrina Terracottaları ve Aglaophenia İşliği*, Ankara: Türk Tarih Kurumu IX, 499 – 506.
- Özyiğit, Ö. (2001). 1999 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları. *KST 22, Cilt 2*, İzmir: Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 1 – 14.
- Partington, C. F. (1836). *The British Cyclopaedia of Literature, History, Geography, Law and Politics*, London: Paternoster Row.
- Parzinger, H. (1989). Zur frühesten Besiedlung Miletos, *IstMitt 39*, 415-431.
- Paul, E. (1962), “*Die Schatzkammer Band 9 Tanagra Figuren*”, Leipzig: Im Prisma-Verlag.
- PF *Pergamenische Forschungen*
- Phul, E. & Mobius, H. (1977). *Die Ostgriechischen Grabreliefs I*, Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern.
- Picazo, M. (2008), Greek Terracotta Figurines: Image and Representations of Everyday Life, Manton Subias, S. ve Sanchez Romero, M. (Editörler), “*Engendering Social Dynamics: The Archaeology of Maintenance Activities*”, Oxford: Hadrian Books Ltd.
- Pirson, F. & Ateş, G. (2019). Wasser als (natürliches?) Element in den Naturheiligtümern am Stadtberg von Pergamon. *Byzas 24*, 59 – 90.
- Pisani, M. (2006). The Collection of Terracotta Figurines in the British Scholl of Athens, *BSA 101*, 269-368.
- Pişkin, C. (2007). *Antik Çağ'da Karia Bölgesi'nde Dionysos Kültü ve Şarap Üretimi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Pottier, E. & Reinach, S. (1883). Fouilles Dans le Necropole de Myrina, Les figurines en Terre Cuite. *BCH 7, 1*, 81 – 95.
- Poulsen, V. (1949). *Catalogue des Terres Cuites Grecques et Romaines de la Glyptothèque Ny-Carlsberg.*, Copenhagen: Publications de la Glyptothèque Ny Carlsberg.
- Prokova, A. (2014). *Die Figürlichen Tonvotive aus dem Heiligtum der Parthenos in der Antiken Stadt Neapolis, Zu Kult und Materieller Kultur Einer Griechischen Stadt an der Nordägäischen Thrakischen Küste*, Erlangung der Doktorgrades, Philosophischen Fakultät, Universität zu Köln im Fach Klassische Archäologie: Köln.
- Radt, W. (1970). Kyprische Terrakotten auf der Halikarnassischen Halbinsel, *IstMitt Beiheft 3*, 265-273.

- Raeck, W. (2003). 2001 Yılı Priene Çalışmaları. *KST 24*, Cilt I, Ankara: Kültür Bakanlığı DÖSİMM Basımevi, 71-84.
- Raeck, W. (2009). 2007 Yılı Priene Çalışmaları. *KST 30*, Cilt I, Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 33-52.
- Ratte, C. (2008). The Founding of Aphrodisias., Ratte, C. ve Smith, R. R. R. (Editörler). *Aphrodisias Papers 4: New Research on the City and its Monuments*, Portsmouth, Rhode Island: *Journal of Roman Archaeology* Supplement 70, 7-36.
- Rayet, O. & Thomas, A. (1877). *Milet et le Golfe Latmique, Tralleis, Magnesia du Meandre, Priene, Milet, Didymes, Heraclee du Latmos*, Fouilles et Explorations Archeologiques, Paris: Press Libraire-Editeur.
- Richter, G. (1979). *Yunan Sanatı*, (Çev. Beral, M.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Richter, G. M. A. (1931). A Tanagra Statuett, *The Metropolitan Museum of Art Bulletin*, Vol. 26, No. 1, 18-20.
- Ridgway, B. S. (2002). *Hellenistic Sculpture III, The Styles ca. 100–31 B. C.*, Wisconsin: University of Wisconsin Press.
- Robert, J. & Robert, L. (1966). Asie Mineure, *Bulletin Epigraphique, Revue des Etudes Grecques* Vol. 79, No: 374/375, pp. 421 – 435.
- Robinson, D. M. (1952). *Terracottas, Lamps and Coins Found in 1934–1938, Excavation at Olynthus, Part XIV*, London: Oxford University Press.
- Rumscheid, F. (2000). *Küçükasya'nın Pompeisi Priene Rehberi*, (Çev. Bulgurlu, S.). İstanbul: Ege Yayınları.
- Rumscheid, F. (2006). *Die Figürlichen Terrakotten von Priene, Fundkontexte, İkonographie und Funktion in Wohnhäusern und Heiligtümern im Licht antiker Paralelbefunde, Priene 1*, Archaologische Forschungen 22, Wiesbaden: Reicher Verlag.
- Ruscillo, D. (2013), Thesmophoriazousai Mytilenean Women and their Secret Rites, Ekroth, G. and Wallensten, J. (Editörler), *Bones Behaviour and Belief: Zooarchaeological Evidence as a Source for Ritual Practice in Ancient Greece and Beyond*, Stockholm.
- Saraçoğlu, A. (2010). 2006-2007 Tralleis Kazılarında Ele Geçen Bir Grup Terrakotta Figürin., *4. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Bildiriler Kitabı, 14-27 Haziran 2010, Eskişehir: Tepebaşı Belediyesi Yayınları, 481- 495.
- Schipporeit, S.T. (2017), Bildgehalt und Ritualbezug Griechischer Votivterrakotten in Klein Asiatischen Heiligtümern der Demeter und der Artemis, Doyran M., Özen-Kleine, B., Çörtük, U. & Özen, S. (Editörler) *Basileus Uluslararası "Anadolu'da Demeter ve Diğer na Tanrıça Kültleri" Sempozyumu, 25-28 Haziran 2014*, Bilgin Kültür Sanat, Ankara
- Schmidt, E. (1994). *Katalog der Antiken Terrakotten I, Martin von Vagner Museum der Universität Würzburg*. Mainz: Verlag Philipp von Zabern.

- Schmidt, G. (1968). Kyprische Bildwerke aus dem Heraion von Samos, *Deutsches Archäologisches Institut, Samos VII*: Bonn, 4 – 8.
- Schürmann, W. (1989). Katalog der Antiken Terrakotten in Badischen Landesmuseum Karlsruhe, *SIMA 84*, Goteborg: Paul Aströms Förlag.
- Sevin, V. (2017), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*, (Dördüncü baskı). Ankara: TTK.
- SIMA *Studies in Mediterranean Archaeology*
- Smith, A.H. (1900), *The Mausoleum Sculptures of Halicarnassos and Priene in the British Museum*, London: Order of the Trustees.
- Smith, R. R. R. (2013). *Hellenistik Heykel*. (Çev. Yoltar Yıldırım, A.). İstanbul: Homer Kitabevi (Eserin Orjinali 1995'de yayımlandı).
- SoSchrAÖI *Sonderschrigten des Österreichischen Archaologischen Institutes*
- Şahin, M. (2005). Terrakotten aus Knidos, Erste Ergebnisse Die Kulte auf der Rundtempelterrassen., *IstMitt 55*, 65 – 93.
- Şakar, G. (2009). *Smyrna Antik Kentinde Bulunan Pişmiş Toprak Figürinler*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Programı İzmir.
- TAD-*Türk Arkeoloji Dergisi*
- Tahberer, S. (2006). *Adana Arkeoloji Müzesi'ndeki Hellenistik ve Roma Dönemleri, Terracotta Figürinlerin Yapım Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Taliano Grasso, A. (2008), *Il Santuario Della Kourotrophos a Kyme Eolica*, Rende: Università della Calabria.
- Tamsü Polat, R. (2017). *Stratonikeia Akdağ Nekropolü*, Stratonikeia Çalışmaları 2: İstanbul: Ege Yayınları.
- Tavukçu, A. Y. (1999). *Troas Bölgesi Terracotta Figürinleri(İ.Ö. 1375 – İ.S. 395)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Tekin, O. (2019). Büyük İskender: Doğu Seferi ve Hellenistik Çağ, Tekin, O. (Editör), *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu, Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri içinde* (1-11). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Thomas, R. (2015). *Greek Terracotta Figures*, British Museum.
- Thomas, R. (2015). *Ptolemaic and Roman Figures, Models and Coffinfittings in Terracotta*, British Museum.
- Thompson, D. B. (1963). *Troy, The Terracotta Figurines in the Hellenistic Period*. Princeton.

Tolun, V. (2002). *Assos Batı Nekropolü 1988- 1994 Kazılarında Bulunan Pişmiş Toprak Heykelcikler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Töpperwein, E. (1976). *Terrakotten von Pergamon*. PF 3. Berlin.

TTK *Türk Tarih Kurumu*

Tuchelt, K. (1974). Didyma 1972/73, *IstMitt* 23-24, 139-159.

Tuchelt, K. (1985). Zum Stand der Ausgrabungen in Didyma 1983 und Zur Identifizierung de Artemis – Heiligtums, *KST* 6, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 405-408.

Tuchelt, K. (1999). Pan ve Anadolu’da Pan Kültü. (çev. Boyana, H.). *Tarih Araştırmaları Dergisi* 31, 147-166.

Tunay, M. İ. (1972). İstanbul Arkeoloji Müzesine Gelen 47 Adet Pişmiş Toprak Heykelcik, *TAD XIX – I*: Ankara.

Tül, Ş. (2012). *Tralleis/Traldeis*, (Edt. Güneş, G.). Tarihsel Süreçte Aydın, Aydın: T. C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, 59-76.

Uhlenbrock, J. P. (1988). *The Terracotta Protomai From Gela, A Dissuscion of Local Style of Archaic Sicily*, Roma: L’Erma di Bretschneider.

Umar, B. (1999). *Karia, Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması ve Gezi Rehberi*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Uzunaslan, A. (2005). “Antik Roma’da Gladyatör Oyunları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 12, ss. 15-58.

Ünal, A. (2003). *Hititler Devrinde Anadolu II*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Üreten, H. (2005). Roma Dönemine Kadar Tralleis Tarihi ve Attaloslar ile İlişkiler, *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı XXIV, 195 – 212.

Ürkmez, Ö. (2012). Kuros’lar: İkonografileri Üzerine Bir Tartışma, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 140, 55-68.

Varinlioğlu, E. & Debord, P. (2004). Hyllarima 2002. *AST* 21, Cilt I, Ankara: Kültür Bakanlığı Dösimm Basımevi, 65-74.

Varinlioğlu, E. & Debord, P. (2005). “Hyllarima 2003. *AST* 22, Cilt I, Ankara: Kültür Bakanlığı Dösimm Basımevi, 63-68.

Varinlioğlu, E. & Debord, P. (2006). Hyllarima 2004. *AST* 23, Cilt I, Ankara: Kültür Bakanlığı Dösimm Basımevi, 117-122.

Varinlioğlu, E. & Debord, P. (2010). 2008 Yılı Karia Araştırmaları. *AST* 27, Cilt III, Ankara: İsmail Aygül Ofset Matbaacılık, 1-8.

- Varinlioğlu, E. (2001). Hyllarima Yazıtları. *AST 18*, Cilt I, Ankara: Kùltür Bakanlığı Milli Kùtùphane Basımevi, 271-273.
- Vierneisel-Schlörb, B. (1997). *Kerameikos Die Figürlichen Terrakotten, I, Spatmykenisch bis spathellenistisch*, München: Hirmer Verlag.
- Von Greave, V. (2008). 2006 Yılı Milet Çalışmaları, *KST 29, III*, Ankara: DÖSİMM.
- Walter, H. B. (1903). *Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities, British Museum*. London: Printed by Order of the Trustees.
- Wasmuth, V. V. E. (1878), *Griechische Terracotten aus Tanagra Und Ephesos im Berliner Museum*, Berlin: Werderstrasse.
- Weber, H. (1965). Myus Grabung 1964, *IstMitt 15*, 43-64.
- Weber, H. (1967). Myus Grabung 1966, *IstMitt 17*, 128 – 143.
- West, D. R. (1990). *Some cult of Greek Goddesses and Female Daemons of Oriental Origin: Especially in Relation to the Mythology of Goddesses and Demons in the Semitic World*, PhD Thesis, University of Glasgow.
- Wiegand, T. (1901). Ausgrabungen Zu Milet. *AA Beiblatt*, 191-241.
- Wiegend, T. & Schrader, S. (1904). *Priene Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895-1898*, Berlin: Georg Reimer Verlag.
- Winter, F. (1903). *Die Typen der Figürlichen Terrakotten I – II*. Berlin und Stuttgart: Verlag von W. Spemann.
- Winter, N. A. (2002). *The Use of Color on Archaic Architectural Terracottas and Figurines.*, Color in Ancient Greece, Aristotle University of ThessalonikiLambrakis Research Foundation Press: Thessaloniki, 47 – 52.
- Wycherley, R. E. (2011). *Antik Çağda Kentler Nasıl Kuruldu?*,(4. Baskı), (Çev. Nirven, N. & Başgelen, N.). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Yener, E. & Ölmez, F. (1997). Orthosia Mozaik Kurtarma Kazısı ve Mozaik Kaldırımı (1995), *MKKS VII*, Ankara: Milli Kùtùphane Basımevi, 275-298.
- Yener, E. & Özkan, M. K. (1998). Aydın Merkez Alihan Oğlu İsmail Türbesi Yanındaki Roma Mezarı Kurtarma Kazısı 1996.,*MKKS VIII*, Ankara: Milli Kùtùphane Basımevi, 219 – 233.
- Yener, E. (1998), Aydın İli, Çine İlçesi, Kabataş Köyü, Tepecik Tümölüsü Kurtarma Kazısı 1996, *MKK VIII.*, 235-253.
- Young, J. H. & Young, S. H. (1955). *Terracotta Figurines from Kourion in Cyprus*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Yurtsever, A. (2012). *Side'de Romanizasyon Sürecinde Gladyatörler ve Agonlar*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Zahle, J. & Kjeldsen, K. (2004). Miscellaneous Evidence from the Maussoleion. Terracottas, *The Maussoleion at Halikarnassos Vol 6*, 151-168.

Zink, A. & Porto, E. (2005), Luminescence Dating of the Tanagra Terracottas of the Louvre Collections, *Geochronometria Vol.24*, 21-26.

İnternet Kaynakları

<https://arachne.dainst.org/entity/1065285?fl=20&q=Dioskurides%20sculpture&resultIndex=2>

<https://journals.openedition.org/acost/620>

https://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?album=473&pid=5037#top_display_media

<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/09.221.28/>

8. KATALOG

K. 1. Aphrodite Figürini Parçası (Levha 18)

Müze Env. No: 2479. **Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Kuşadası, Neapolis kazısı, B açması, 1978. **Ölçü:** Yük: 2 cm, Gen: 4, 3 cm, Kal: 0, 4 cm, **Hamur:** 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıp yapımı, yarı döküm.

Tanım: Oturan çıplak Aphrodite figürünü. Figürünün belden üst bölümü ve diz kapaklarından aşağısı kırık ve eksiktir. Figürünün sol kolu vücuda yapışık ve sol eli, sol baldırının yanındadır. Karın bölgesi dik olan figürün, oturur vaziyette işlenmiştir. Dolgun ve yağlı bacaklar ise birleşiktir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer figürinler Myrina⁹¹⁴, Assos⁹¹⁵, Pergamon⁹¹⁶, Aigai⁹¹⁷, Phokaia⁹¹⁸, İonia kıyıları⁹¹⁹, Kapıkaya⁹²⁰, Yunan Adaları⁹²¹, Smyrna⁹²² ve Priene'den⁹²³ bulunmuştur.

Tarihi: İÖ 200 – 150.

⁹¹⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 99, 695 – 698.

⁹¹⁵ Çelikel 2008, Res. 52 – 53, Kat. No. 27a, 27b.

⁹¹⁶ Leyenaar Plaisier 1979, Pergame Pl. 130, 1014, 1015; Prison – Ateş 2019, Abb. 13; Töpperwein 1976, Taf. 37, Nr. 213; Boehring – Kraus 1937, Taf. 59, c 8.

⁹¹⁷ Dereboylu 2012, Lev. 33, Kat. No. 98 -107.

⁹¹⁸ Özyiğit 2001, Res. 10.

⁹¹⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 153, 1172.

⁹²⁰ Radt 1977, Taf. 27, 31 1:1, 32 1:1.

⁹²¹ Schimdt 1994, Taf. 30, 156.

⁹²² Mollard - Besques 1972, Pl. 215, d - D 1059, e – D 1058.

⁹²³ Rumscheid 2006, Taf. 32, 5 Kat. – Nr. 81.

K. 2. Aphrodite Figürini Parçası (Levha 20)

Müze Env. No: 790. **Buluntu Yeri:** Belirli değil. **Ölçü:** Yüksek: 6,8 cm, Gen: 4 cm, Kalınlık: 0,6 cm. **Hamur:** 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıp yapımı, yarı döküm.

Tanım: Oturan çıplak Aphrodite figürünü. Boyundan diz kapağına kadar korunmuş diğer kısımları kırık ve eksiktir. Omuzları dik ve güçlü, kollar ise vücuda yapışıktır. Sağ kol dirsekten kırıldıktan sonra sağ eliyle göğsünü tutar. Vücuda yapışık sol kol ise vücuda paralel olarak aşağıya uzanır ve el baldırın solunda yer almaktadır. Karın bölgesinde oturmadan kaynaklı boğumlar oluşmuştur. Kalça geniş, genital bölümü çizgilerle belirtilmiş ve bacaklar birbirine bitişik olarak işlenmiştir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer figürinler Myrina⁹²⁴, Assos⁹²⁵, Pergamon⁹²⁶, Aigai⁹²⁷, Phokaiia⁹²⁸, İonia kıyıları⁹²⁹, Kapıkaya⁹³⁰, Yunan Adaları⁹³¹, Smyrna⁹³² ve Priene'den⁹³³ bulunmuştur.

Tarihi: İ.Ö. 200 – 150.

⁹²⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 99, 695 – 698.

⁹²⁵ Çelikel 2008, Res. 52 – 53, Kat. No. 27a, 27b.

⁹²⁶ Leyenaar Plaisier 1979, Pergame Pl. 130, 1014, 1015; Prison – Ateş 2019, Abb. 13; Töpperwein 1976, Taf. 37, Nr. 213; Boehringer – Kraus 1937, Taf. 59, c 8.

⁹²⁷ Dereboylu 2012, Lev. 33, Kat. No. 98 -107.

⁹²⁸ Özyiğit 2001, Res. 10.

⁹²⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 153, 1172.

⁹³⁰ Radt 1977, Taf. 27, 31 1:1, 32 1:1.

⁹³¹ Schimdt 1994, Taf. 30, 156.

⁹³² Mollard - Besques 1972, Pl. 215, d - D 1059, e – D 1058.

⁹³³ Rumscheid 2006, Taf. 32, 5 Kat. – Nr. 81.

K. 3. Aphrodite Figürini Başı (Levha 22)

Müze Env. No: 1253. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Hasan Ayaydın tarafından hibe edilmiştir, 13.02.1968. **Ölçü:** Yüksek: 2,6 cm, Gen: 1,6 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/4 açık kahverengi, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur üzerine, 7,5 YR 8/1 beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm tekniğinde.

Tanım: Aphrodite figürini başı. Başın üstünde ve arkasında, göz yuvalarında kırıklar dışında yer yer çatlak mevcuttur. Figürinin başı sağına ve aşağı doğru dönüktür. Alın üzerinde ortadan ikiye ayrılan dalgalı ve uzun saçlar, bir bantla tutturulduktan sonra yanlara doğru taranmıştır. Kulakların üst kısmını kapatan saçlar daha sonra enseye doğru uzanmaktadır. Yüz oval formlu ve dolgunudur. Alın dışı çıkık, göz yuvaları derin, elmacık kemikleri şişkin, yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalıdır. Çenenin çehresi oval ve boyun uzundur. Başın hareketi nedeniyle boyun sağına doğru yatık ve boyun bileziği belirgindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Priene⁹³⁴, Patara⁹³⁵ ve Ephesos'tan⁹³⁶ bulunmuştur.

Tarih: İ.Ö. 175 – 150.

⁹³⁴ Rumscheid 2006, Taf. 25, 1 -2 Kat. Nr. 56, 3 -4 Kat. Nr. 57,

⁹³⁵ Işın 2007, Res./Fig. 18, K13, Res./Fig. 19, K14.

⁹³⁶ Wasmuth 1878, Taf. 29.

K. 4. Aphrodite Figürini (Levha 24)

Müze Env. No: 60. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Nazilli ilçesi, Dedekuyusu Bahçivanlığında bulunmuştur, satın alma, 28.08.1959. **Ölçü:** Yüksek: 21, 2 cm, Gen: 8, 3 cm, Kal: 0, 4 cm, Kaide Yüksek: 3 cm, Kaide Gen: 6, 2 cm, Pişirme Deliği Çap: 1, 8 cm, Figür Yüksek: 16, 6 cm, Kuğu Yüksek: 5, 4 cm, Kuğu Gen: 3, 2 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Dörtgen kaide üzerinde, ayakta ve çıplak Aphrodite figürünü. Baş ve kaidenin bir bölümü kırılmıştır. Figürünün göğüs altından, karın bölgesine doğru aşınmalar görülmektedir. Ayrıca boyundan sağ diz kapağına kadar çatlak bulunmaktadır. Vücuduna göre boynu kalın ve gerdanlık bölümünü saran boyun bileziği bulunmaktadır. Sağ kolunu yere paralel olacak şekilde yanına doğru açıktan sonra dirseğinden büktüğü kolunu yukarı doğru kaldırı ve sağ bileğini vücuda doğru büktükten sonra eliyle mantonun kıvrımlarını tutmaktadır. Sol kol ise vücuda paralel şekilde soluna doğru hafifçe açılmakta ve sol eli ile manto kıvrımını tutmaktadır. Ayrıca sağ ve sol kolunda birer bilezik bulunmaktadır. Omuz dar ve dik, göğüsler küçük, bel ince ve sağına dönük, belin üst kısmı sağına, kalça bölümü ise soluna dönerek kontrast hareket oluşturmaktadır. Sol bacak hareketli ve geride, sağ bacak ise vücudun ağırlığını taşıyor vaziyette verilmesinden kaynaklı olarak kalça sağına doğru çıkmıştır. Baldırlar yağlı ve dolgun. Sol baldır ve ayak bilekleri üzerinde birer bilezik yer almaktadır. Aphrodite'nin sol yanında yer alan kaz, gagası ile Aphrodite'nin sol baldırına hamle yapar vaziyettedir. .

Tipolojik Benzerleri: Benzer figürinler, Smyrna⁹³⁷, Parion⁹³⁸, Tralleis⁹³⁹, Myrina⁹⁴⁰, Makedonya⁹⁴¹, Daskyleion⁹⁴², Ionia kıyıları⁹⁴³, Elaiou⁹⁴⁴, Stratonikeia⁹⁴⁵ ve Priene'den⁹⁴⁶ bulunmuştur.

Tarih: İS 50 – 100.

⁹³⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 47, 275, Smyrne Pl. 48, 285; Mollard - Besques 1972, Pl. 215, a – D 1055.

⁹³⁸ Aydın Tavukçu, 2006, 45, Res 66 Kat. No. 31 , 45, Res.67 Kat.no. 32.

⁹³⁹ Çekilmez, 2017, 131, Lev. 28, K.19.

⁹⁴⁰ Poulsen 1949, Pl. XXXIII.

⁹⁴¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Macédoine Pl. 40, 228. (Duruş aynı fakat yanında yunus var)

⁹⁴² Çevirici 1998, Lev. 9, Kat. No. 19, Lev. 10, Kat. No. 20.

⁹⁴³ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 148, 1142, 1143.

⁹⁴⁴ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 56, a – D 272.

⁹⁴⁵ Tamsü Polat 2017, Lev. 99, a. F14, b. F15.

⁹⁴⁶ Rumscheid 2006, Taf. 26, 3 Kat. – Nr. 58.

K. 5. Aphrodite Figürini (Levha 26)

Müze Env. No: 845. **Buluntu Yeri ve Tarihi:** Belli değil. **Ölçü:** Yüksek: 21, 5 cm, Gen: 8, 9 cm, Kal: 0, 7 cm, Baş Yüksek: 2, 7 cm, Baş Gen: 2, 9 cm, Kaide Yüksek: 2, 8 cm, Kaide Gen: 7, 4 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 1, 9 cm. **Hamur:** 10 YR 6/4 açık sarımsı kahverengi, mika ve ince kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Dörtgen kaide üzerinde, ayakta ve çıplak Aphrodite figürünü. Yüz ve kaidenin bir bölümü deforme olmuştur. Alnın ortasından iki yana ayrılan saçlar arkaya doğru taralı ve kulakları örttüğünden sonra ensede bir topuz yapmaktadır. Alın dar, göz çukurları belirgin, elmacık kemikleri şişkin, burun belirgin değil, ağız kapalı ve küçük, yüz oval ve yağlıdır. Boyun kalın ve kısadır. Omuzlar geniş ve güçlü, göğüsler küçük ve diktir. Sağ kolu, vücuda paralel şekilde sağına hafifçe açıldıktan sonra dirsekten kırılarak yukarı doğru kalkar ve sağ bileği vücuda doğru bükülerek manto kıvrımını tutmaktadır. Sol kol vücuda paralel şekilde aşağı doğru iner, sonra dirsekten hafifçe kırılır ve bilek bölümü vücuda doğru bükülerek mantonun diğer kısmını tutmaktadır. Karın bölümü ince, bel bölümü basenlere doğru genişlemektedir. Bacaklar kalın ve bitişik, sol bacak geride hareketli, sağ bacak ise önde ve vücudun ağırlığını taşır. Aphrodite'nin solunda bir perirrhanterion/louterion üzerinde gagasıyla Aphrodite'nin baldırına hamle yapar şekilde kaz yer almaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Samos⁹⁴⁷, Smyrna⁹⁴⁸, Parion⁹⁴⁹, Tralleis⁹⁵⁰, Myrina⁹⁵¹, Makedonya⁹⁵², İonia kıyıları⁹⁵³, Elaiou⁹⁵⁴, Stratonikeia⁹⁵⁵ ve Priene'den⁹⁵⁶ bulunmuştur.

Tarih: İS 50 – 100.

⁹⁴⁷ Bezques 1972, Les iles Pl. 75, c – D 345.

⁹⁴⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 47, 275, Smyrne Pl. 48, 285; Mollard - Besques 1972, Pl. 215, a – D 1055.

⁹⁴⁹ Aydın Tavukçu, 2006, 45, Res 66 Kat. No. 31 , 45, Res.67 Kat.no. 32.

⁹⁵⁰ Çekilmez, 2017, 131, Lev. 28, K.19.

⁹⁵¹ Poulsen 1949, Pl. XXXIII.

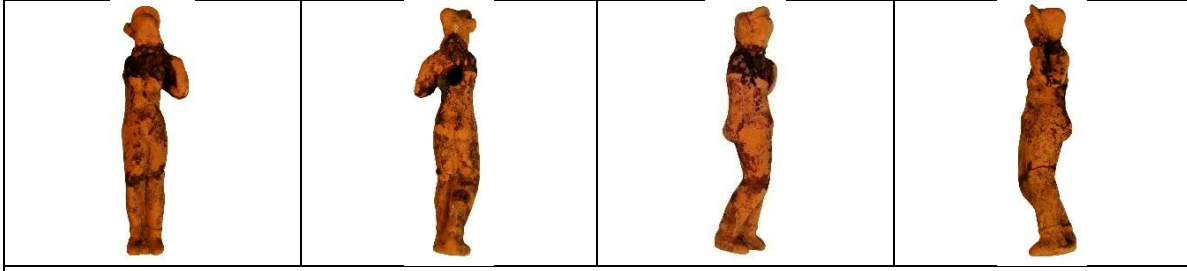
⁹⁵² Leyenaar – Plaisier 1979, Macédoine Pl. 40, 228. (Duruş aynı fakat yanında yunus var)

⁹⁵³ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 148, 1142, 1143.

⁹⁵⁴ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 56, a – D 272.

⁹⁵⁵ Tamsü Polat 2017, Lev. 99, a. F14, b. F15.

⁹⁵⁶ Rumscheid 2006, Taf. 26, 3 Kat. – Nr. 58.

K. 6. Aphrodite Anadyome (Levha 27)

Müze Env. No: 1240. **Buluntu Yeri:** Müsadere, 28.12.1969. **Ölçü:** Yüksek: 12, 5 cm, Gen: 2, 4 cm, Baş Yüksek: 2, 4 cm, Baş Gen: 1, 2 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 0, 8 cm.

Hamur: 7.5 YR 8/4 pembe, mika ve kum katkılı, beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Sağ kolu kırık ve eksiktir. Boyun, göğüs, sol kol ve dizlerinden kırılmış figürinin, parçaları birleştirilerek bütünleştirilmiştir. Ayakta, çıplak figürin, Aphrodite Anadyomene tipindedir. Sağına doğru çevirdiği başında stephane yer almaktadır. Vücudun üst bölümü dik, omuzlar dar ve bel basenlere doğru genişlemektedir. Dirseğinden büktüğü sol kolunu omzuna doğru uzattıktan sonra sol eliyle saçındaki köpükleri temizlemektedir. Bacaklar birleşik, sağ bacak önde ve hareketli, sol bacak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Thyateira⁹⁵⁷, Ionia kıyıları⁹⁵⁸, Tunus⁹⁵⁹, Smyrna⁹⁶⁰, Tralleis⁹⁶¹, Tarsus⁹⁶², Myrina⁹⁶³, Ephesos⁹⁶⁴, Athina⁹⁶⁵, Patara⁹⁶⁶, Elaiou⁹⁶⁷, Assos⁹⁶⁸, Sardeis⁹⁶⁹ ve Stratonikeia'dan⁹⁷⁰ bulunmuştur.

Tarih: İS 50 – 100.

⁹⁵⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Thyateira Pl. 136, 1058.

⁹⁵⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 148, 1144 – 1147.

⁹⁵⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Tunisie Pl. 199, 1541, 1542, 1545.

⁹⁶⁰ Schmidt 1994, Taf. 33, 168.

⁹⁶¹ Çekilmez 2017, Lev. 21, K. 8 -9, Lev. 22, K.10, Lev. 23, K. 12.

⁹⁶² Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 339, g- E/D 2158, h- D 2160, i – D 2162, Tarse Pl. 340, e – D 2159, g – D 2161, i – D 2163.

⁹⁶³ Baudat 1953, Pl. VIII, 18, PL. XX, 18.

⁹⁶⁴ Öztürk 2007, Lev. 1 K1 – K2.

⁹⁶⁵ Grandjouan 1961, Pl. 1, 8, Pl. 2, 9, 10.

⁹⁶⁶ Işın 2007, Res./Fig. 20, K15.

⁹⁶⁷ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 56, b – D 273.

⁹⁶⁸ Busse 1996, Taf. 26, Nr. 2.

⁹⁶⁹ Mollard – Besques 1972, Sardes Pl. 156, c – D 852.

⁹⁷⁰ Tamsü Polat 2017, Lev. 100, c. F18.

K. 7. Aphrodite Figürini (Levha 28)

Müze Env. No: 1773. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Germencik-Hıdırbeyli Köyü buluntusu, Müsadere, 13.03.1975. **Ölçü:** Yüksek: 21, 2 cm, Gen: 9, 6 cm, Kal: 0, 8 cm, Baş Yüksek: 3, 3 cm, Baş Gen: 3, 2 cm, Kaide Yüksek: 3, 1 cm, Kaide Gen: 5, 3 cm, Sütun Yüksek: 6, 1 cm, Sütun Kaide Gen: 1, 5 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, başlığın sol ucunda 7.5 R 5/6 kırmızı, alın üzerindeki başlığın sağ tarafında 5 R 7/6 açık kırmızı, başlığın sağ uç köşesinde 7.5 R 5/6 kırmızı, başlığın sağ altında 10 YR 7/8 sarı, karın bölümündeki manto kıvrımında 7.5 R 5/6 kırmızı, sağ el üzerinde siyah boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, himation giyimli Aphrodite figürünü. Küçük kopma ve kırıklar dışında sağlamdır. Yüksek profilli dörtgen kaide üzerinde ayakta Aphrodite figürüdür. Başın üst kısmından dışa doğru genişleyen yuvarlak başlık büyük boyutludur. Başın üst kısmında mısır başağı bulunmaktadır. Saçlar üzerinde yer alan başlık yüksek, alın dar, göz çukurları belirgin, burun büyük ve şişkin, elmacık kemikleri belirgin, ağız küçük ve kapalı, çene küçük ve dışa çıkık, yüz ise yuvarlak ve dolgun. Vücuda göre boyun kalın, omuzlar dar, göğüsler küçük ve bel basenlere doğru genişlemektedir. Vücudun sağını açıkta bırakan manto, sol omuzdan çapraz şekilde belin sağına doğru uzandıktan sonra oradan da figürün arkasını sarmaktadır. Daha sonra ise sol kolun arkasından aşağıya dökülmektedir. Sağ eliyle yanındaki plastere dayanırken, yukarıdaki sol eliyle başlığın ucundan tutmaktadır. Sol bacak önde ve hareketli, sağ bacak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipte figürinler Manisa⁹⁷¹, Thyateira⁹⁷², İonia kıyıları⁹⁷³, Tunus⁹⁷⁴, Smyrna⁹⁷⁵, Tralleis⁹⁷⁶, Tarsus⁹⁷⁷, Myrina⁹⁷⁸, Ephesos⁹⁷⁹, Athina⁹⁸⁰, Patara⁹⁸¹, Elaiou⁹⁸², Assos⁹⁸³, Sardeis⁹⁸⁴ ve Stratonikeia'dan⁹⁸⁵ bulunmuştur.

Tarih: İS 100 – 150.

⁹⁷¹ Kiraz 2007, Abb. 15.

⁹⁷² Leyenaar – Plaisier 1979, Thyateira Pl. 136, 1058.

⁹⁷³ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ioniennne Pl. 148, 1144 – 1147.

⁹⁷⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Tunisie Pl. 199, 1541, 1542, 1545.

⁹⁷⁵ Schmidt 1994, Taf. 33, 168.

⁹⁷⁶ Çekilmez 2017, Lev. 21, K. 8 -9, Lev. 22, K.10, Lev. 23, K. 12.

⁹⁷⁷ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 339, g- E/D 2158, h- D 2160, i – D 2162, Tarse Pl. 340, e – D 2159, g – D 2161, i – D 2163.

⁹⁷⁸ Baudat 1953, Pl. VIII, 18, PL. XX, 18.

⁹⁷⁹ Öztürk 2007, Lev. 1 K1 – K2.

⁹⁸⁰ Grandjouan 1961, Pl. 1, 8, Pl. 2, 9, 10.

⁹⁸¹ Işın 2007, Res./Fig. 20, K15.

⁹⁸² Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 56, b – D 273.

⁹⁸³ Busse 1996, Taf. 26, Nr. 2.

⁹⁸⁴ Mollard – Besques 1972, Sardes Pl. 156, c – D 852.

⁹⁸⁵ Tamsü Polat 2017, Lev. 100, c. F18.

K. 8. Ephesos Artemisi Figürini (Levha 29)

Müze Env. No: 2756. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Şekli:** Sultanhisar'dan bulunmuştur, Hibe. **Ölçü:** Yük: 7, 1 cm, Gen: 4, 8 cm, Kal: 0, 8 cm, Baş Yük: 0, 9 cm, Baş Gen: 0, 7 cm, Polos Yük: 2, 4 cm, Polos Gen: 1, 8 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/3-4 pembe, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, polosun sol üst kısmında yeşil boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Ephesos Artemisi figürini parçası. Polos, omuzların bir bölümü ve sağ göğsün alt kısmı kırık ve eksiktir. Büst şeklinde göğsün alt kısmına kadar işlenmiştir. Yüksek başlık ve yanındaki manto üzerinde sphenksler ve altında boğa protomları yer almaktadır. Yüz oval ve dolgun, burun küçük ve basık, ağız ise küçük ve kapalıdır. Bezemeli gerdanlık altında dexiosis sahnesi, göğsü üzerinde yunus, arı ve diğer hayvanlar kabartma şeklinde işlenmiştir. Artemis figürini çok göğüslü (polymastos) ve göğüslerinin üst kısmında geyik ve yunus figürleri yer almaktadır. Yanlarda ise aslan ve arılardan oluşan hayvan dizisi bulunmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzerler tipteki figürinler Ephesos⁹⁸⁶, Smyrna⁹⁸⁷, Anadolu⁹⁸⁸, Myrina⁹⁸⁹ ve Ionia kıyılarından⁹⁹⁰ bulunmuştur.

Tarih: İS 50 – 100.

⁹⁸⁶ Schmidt 1994, Taf. 76, 433.

⁹⁸⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrna Pl. 48, 289 – 291; Mollard - Besques 1972, Pl. 219, a – E / D 1080, c – E / D 1081.

⁹⁸⁸ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 174, d – E/D 934.

⁹⁸⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 110, 753.

⁹⁹⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 150, 1152, 1153, Côte Ionienne Pl. 162, 1234 – 1237.

K. 9. Ariadne - Tykhe Figürini Parçası (Levha 30)

Müze Env. No: 1746. **Buluntu Yeri ve Tarihi:** Priene'de fosseptik kazısı sırasında bulunmuştur, 1974. **Ölçü:** Yük: 4 cm, Gen: 2, 8 cm, Kal: 0, 3 cm, Taç Yük: 1, 5 cm.

Hamur: 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, siyah boyalı. Başlıkta 10 R 4/6 kırmızı boya, arkada 10 R 4/4 soluk kırmızı ve 10 R 6/1 kırmızımsı gri rengi ve başlıkta yer yer altın rengi boya vardır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ariadne – Tykhe figürini başı. Başındaki tacın sağ kısmı ve boyundan aşağısı kırıktır. Başın ortasından yükselen taç, kısımlara ayrılarak, uç kısımlarına doğru sivrilmiştir. Tacin altındaki manto, başın arkasını sarmakta ve kulakların hemen arkasından omuzlara doğru iki yana dökülmektedir. Saçlar kıvrıkcık ve uzundur. Önce alın üzerinde ortadan ikiye ayrılan kıvrıkcık saçlar, daha sonra kulakların üst kısmını örter ve başın arka bölümünde toplanarak topuz yapmaktadır. Kulaklarda yuvarlak forma sahip küpeler bulunur. Yüz oval ve yağlı. Alın düz ve dar, göz kapakları etli ve belirgin, burun basık ve geniş, elmacık kemikleri şişkin, yanaklar yağlı, ağız küçük ve kapalı, çene ise hafif çıkıktır. Boyun ince ve uzundur. Boyun bileziği ise belirgindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzerler tipteki figürinler, Smyrna⁹⁹¹, Myrina⁹⁹², Pergamon⁹⁹³, İonia kıyıları⁹⁹⁴, Tarsus⁹⁹⁵, Amisos⁹⁹⁶ ve Priene'den⁹⁹⁷ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 – 100.

⁹⁹¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 373 – 374.

⁹⁹² Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 110, 754 – 762.

⁹⁹³ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 133, 1028, 1029.

⁹⁹⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 150, 1155 – 1160, Côte Ionienne Pl. 162, 1242 – 1245.

⁹⁹⁵ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 356, a – D 2310, c – E/D 2312, b - D 2317, b – D 2316, f – D 2313, Tarse Pl. 407, c – D 2824.

⁹⁹⁶ Mollard - Besques 1972, Amisos Pl. 109, c – D 506.

⁹⁹⁷ Rumscheid 2006, Taf. 22, Kat. 1-2 - Nr. 45, Kat. 3-4 - Nr. 46.

K. 10. Apollon Figürini Başı (Levha 31)

Müze Env. No: 783. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus - Avşarkale kazısından bulunmuştur, 13.09.1966. **Ölçü:** Yüksek: 5,3 cm, Gen: 3,7 cm, Baş Yüksek: 3,6 cm, Yüz Gen: 2,1 cm, Stephane Yüksek: 0,9 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, saçın solunda 5 YR 3/3 koyu kırmızımsı kahverengi boya ve başındaki çelenkte sarı boya görülür. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm tekniğinde.

Tanım: Apollon figürini başı. Burnunun sağ kısmı kırıktır. Başın tamamı, boynun ise bir bölümü korunmuştur. Yüz oval formu ve dolgun. Başını sağ yukarı doğru çevirmiştir. Saçlar üzerinde yer alan taç, başın bir bölümünü sarar ve alın üzerinden yukarıya doğru, sivrilerek üçgen formunu almaktadır. Taç üzerinde yer alan aplike tekniğiyle yapılmış yapraklar, iki yandan başlayarak öne doğru uzanmakta. Alnın ortasından ayrılan ve iki yana doğru taranan dalgalı ve uzun saçlar kulakları kapattıktan sonra omuzlara doğru dökülmektedir. Alın üçgen formu ve dışa çıkık, göz kapakları etli ve gözler sağına bakar vaziyette işlenmiştir. Burun ince ve uzundur. Sol burun deliği deforme olmuş ve sağ burun deliği ise açık verilmiştir. Dudaklar etli, ağız kapalı ve çene dışa çıkıktır. Boyun ise kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Smyrna⁹⁹⁸, Attika⁹⁹⁹, Atina¹⁰⁰⁰ ve Anadolu'dan¹⁰⁰¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200 – 175.

⁹⁹⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 72, 459 – 461; Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 271, g – D 1400, h – D 1402, i – D 1401, Smyrne Pl. 272, a – D 1404, Asie Mineure Pl. 174, e – D 933.

⁹⁹⁹ Schmidt 1994, Taf. 6a, 17.

¹⁰⁰⁰ Grandjouan 1961, Pl. 6, 231.

¹⁰⁰¹ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 158, a – D 861.

K. 11. Satyr/Aktör Figürini Parçası (Levha 32)

Müze Env. No: 786. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus (Avşarkale) kazısından bulunmuştur, 13.09.1966. **Ölçü:** Yüksek: 6, 1 cm, Gen: 4 cm, Kal: 0, 4 cm.

Hamur: 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve çok ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. Astarı tespit edilememiştir. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Ayakta, manto giyimli Satyr/Aktör figürini parçası. Boynun alt kısmından dizlerine kadar korunmuş, diğer kısımlar kırık ve eksiktir. Manto içindeki dirseğinden büküldüğü sağ kolu, göğsün sağına doğru uzatmaktadır. Manto içindeki dirseğinden büküldüğü sol kolunu ise öne doğru uzatıp vücudun sol tarafındaki manto kıvrımlarını tutmaktadır. Bel kısmı kalın ve güçlü, karın kısmı belirgin ve bacaklar aşağı doğru daralmaktadır. Bacaklar bitişik, genital kısmı belirgin, sağ bacak diğerine göre öndedir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Kerameikos¹⁰⁰², Atina¹⁰⁰³, Tekirdağ¹⁰⁰⁴ ve Smyrna'dan¹⁰⁰⁵ bulunmuştur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

¹⁰⁰² Vierendeis – Schlöb 1997, Taf. 54, Nr. 277, 278, Taf. 55, Nr. 280, 281.

¹⁰⁰³ Heuzey 1885, Pl. 54, 5.

¹⁰⁰⁴ Güçlü 2006, Lev. 23, Res. 42 a- b.

¹⁰⁰⁵ Şakar 2009, Lev. XXIV, Kat. No. 21, Res. 101 – 103.

K. 12. Pan Figürini Başı (Levha 33)

Müze Env. No: 1449. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Ahmet Metin'den satın alma, 02.06.1972. **Ölçü:** Yük: 4, 3 cm, Gen: 2, 2 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. 7,5 YR 8/1 beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Pan figürini başı. Figürinin sadece baş kısmı korunmuş diğer bölümler kırık ve eksiktir. Baş ince ve uzun formludur. Başını hafifçe soluna ve yukarı doğru çevirmiş. Dalgalı ve kısa saçlarının arasından, geriye doğru boynuzları uzanır. Alın geniş, kaşlar çatık ve sert. Göz kapakları etli, burun ise tahrip olmuştur. Ağızın iki yanından, burun kanatlarına doğru çizgiler bulunmaktadır. Dudaklar kalın ve ağız hafif açıktır. Bıyıklar ağız kenarından sakallara doğru uzanmaktadır. Dalgalı ve buklelere ayrılmış sakallar aşağı doğru incelerek uzamaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipte figürinler Kerameikos¹⁰⁰⁶, Olynthos¹⁰⁰⁷, Smyrna¹⁰⁰⁸, Boeotia¹⁰⁰⁹, Stratonikeia¹⁰¹⁰, Tarsus¹⁰¹¹, Korinth¹⁰¹², Attika¹⁰¹³, Atina¹⁰¹⁴, Anadolu¹⁰¹⁵ ve Priene'den¹⁰¹⁶ bulunmuştur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

¹⁰⁰⁶ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 49, Nr. 246 -250.

¹⁰⁰⁷ Robinson 1952, Pl. 126, 411, Pl. 127, 412.

¹⁰⁰⁸ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 266, c – D 1379; Smyrne Pl. 277, h – D 1454, Smyrne Pl. 278, b – D 1455.

¹⁰⁰⁹ Schmitd 1994, Taf. 16c, 68; Köster 1926, Taf. 22.

¹⁰¹⁰ Baldiran 1990, Res. 246, 247.

¹⁰¹¹ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 346, d – D 2218.

¹⁰¹² Merker 2000, Pl. 23, C277.

¹⁰¹³ Mollard - Besques 1972, Attique Pl. 1, c –D 3.

¹⁰¹⁴ Grandjouan 1961, Pl. 6, 238, 240.

¹⁰¹⁵ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 158, d – D 863.

¹⁰¹⁶ Rumscheid 2006, Taf. 113, Nr. 266.

K. 13. Eros Figürini Başı (Levha 34)

Müze Env. No: 1436. **Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** İnci Tükenmez'den hibe, 13.03.1972. **Ölçü:** Yüksek: 2,7 cm, Gen: 2,1 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/4 pembe, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur üzerine, 7,5 YR 8/1 beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Eros figürini başı. Sadece baş ve boyunun bir bölümü korunmuş, onun dışında başın sağ üst kısmı, burnun üstü ve boyunla birlikte vücudun geri kalan kısmı kırık ve eksik. Yüz yuvarlak formu ve dolgun. Başını soluna ve yukarı doğru çevirmiş. Alın dışı çıkık, göz boşluğu büyük, göz kapakları etli, yanaklar dolgun, burun basık, ağız küçük ve kapalıdır. Boyunun hareketi nedeniyle başı soluna doğru çevrilmiştir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Myrina¹⁰¹⁷, İonia kıyıları¹⁰¹⁸, Tarsus¹⁰¹⁹, Ephesos¹⁰²⁰, Smyrna¹⁰²¹, Korinth¹⁰²², Atina¹⁰²³, Troas¹⁰²⁴ ve Priene'den¹⁰²⁵ bulunmuştur.

Tarih: İ.Ö. 200 – 175.

¹⁰¹⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 103, 713, 715, Asie Mineure Pl. 171, e – D 913.

¹⁰¹⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 154, 1179.

¹⁰¹⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Tarse Pl. 189, 1488, 1489; Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 349, d – D 2247.

¹⁰²⁰ Öztürk 2007, Lev. VI K15.

¹⁰²¹ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 291, f - D 1569.

¹⁰²² Merker 2000, Pl. 48, H290, H291.

¹⁰²³ Grandjouan 1961, Pl. 6, 258, Pl. 7, 259 – 262.

¹⁰²⁴ Mollard - Besques 1972, Troade Pl. 119, c – D 553, d – 554.

¹⁰²⁵ Rumscheid 2006, Taf. 102, Nr. 241, 242, Taf. 103, Nr. 243, 244, Taf. 104, Nr. 245, 246.

K. 14. Tanrıça/Kadın Protomu (Levha 35)

Müze Env. No: 103. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Didyma buluntusu, Hibe, 23.09.1959. **Ölçü:** Yüksek: 9,4 cm, Gen: 8,2 cm, Kal: 0,6 cm, Baş Yüksek: 4,4 cm, Baş Gen: 3,5 cm, Polos Yüksek: 1,6 cm, Polos Gen: 4 cm, Küpe Çap: 0,8 cm. **Hamur:** 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, sağ küpe üzerinde siyah boya.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan, yarı döküm tekniği.

Tanım: Tanrıça/Kadın Protomu. Polosun sol üst kısmından sol kulağa kadar olan bölüm kırık ve eksiktir. Baş üzerinde alçak bir polos ve onu saran manto giyimli. Polosun altında, alın üzerinde önce saçlar ortadan ikiye ayrılır daha sonra dalgalı şekilde yanlara doğru taranmıştır. Yüz oval formu ve yağlı, üçgen formu alın dar ve basık. Gözler badem formunda ve göz boşluğu büyüktür. Göz kapakları belirgin. Uzun burun kanatları doğru genişlemektedir. Ağız küçük ve kapalı, çene dışa çıkmıştır. Kulaklar mantonun dışarısında ve kulaklarda disk formu yuvarlak küpeler bulunmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzerler tipteki figürinler Kyrene¹⁰²⁶, Gela¹⁰²⁷, Neapolis¹⁰²⁸(Yunanistan), Tanagra¹⁰²⁹, Atina¹⁰³⁰, Megara Hyblea¹⁰³¹, Paros¹⁰³², Hellion¹⁰³³, Thasos¹⁰³⁴, Paros¹⁰³⁵, Rhodos¹⁰³⁶, Samos¹⁰³⁷, Halikarnasos¹⁰³⁸, Knidos¹⁰³⁹, Theangela¹⁰⁴⁰, Iasos¹⁰⁴¹, Pedasa¹⁰⁴², Miletos¹⁰⁴³, Assos¹⁰⁴⁴ ve Patara'dan¹⁰⁴⁵ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 450 – 400.

¹⁰²⁶ Winter 1903, 236, 2.

¹⁰²⁷ Uhlenbrock 1988, Pl. 1, 1a – b, Pl. 2, 2a – b, Pl. 7, 7a – b, Pl. 8, 8a – b, Pl. 9, 9, Pl. 10, 10c, Pl. 16, 16b, Pl. 18, 18a, Pl. 21, 21a, 21b, 21c, Pl. 23, 23a, Pl. 24, 24a – b, Pl. 34, 34c, Pl. 35, 35c, Pl. 44, 44a – b, Pl. 51, 51a, 51c.

¹⁰²⁸ Prokova 2014, 252, P5, 253, P6.

¹⁰²⁹ Winter 1903, 243, 2-3, 5.

¹⁰³⁰ Croissant 1983, Pl. 117, 178, 179,

¹⁰³¹ Winter 1903, 244, 1-2.

¹⁰³² Croissant 1983, Pl. 132, 207.

¹⁰³³ Thomas 2015, Fig. 14, Fig.17-19.

¹⁰³⁴ Holtzman 1986, Fig. 1.

¹⁰³⁵ Croissant 1983, Pl. 36, 53.

¹⁰³⁶ Higgins 1954, Pl. 25, Nr. 134-136, Pl. 26, Nr. 137-145.

¹⁰³⁷ Higgins 1954, Pl. 70, 525, 526.

¹⁰³⁸ Higgins 1954, Pl. 66, 492-493, Pl.67, 491.

¹⁰³⁹ Croissant 1983,

¹⁰⁴⁰ Işık 1980, Taf. 1, Kat. Nr. 1-9, Taf. 2. Kat. Nr. 10-17.

¹⁰⁴¹ Berti 2015, Fig. 1-4.

¹⁰⁴² Alpdoğan Kasar 2010, Lev.8, Kat. No. 7, Lev. 9, Kat. No. 8-9.

¹⁰⁴³ Özcan 2016, Abb. 8, 11, 12.

¹⁰⁴⁴ Tolun 2002, Lev. XLVIII, Kat. 87, 88, Lev. XLIX, Kat. 89, 90, Lev. L, Kat. 91, 92, Lev. LI, Kat. 93, 94.

¹⁰⁴⁵ Işın 2010, TK 2-4.

K. 15. Kourotrophos / Tanrıça Figürini (Levha 36)

Müze Env. No: 784. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus (Avşarkale) kazısından bulunmuştur, 13.09.1966. **Ölçü:** Yüksek: 9, 5 cm, Gen: 3, 4 cm, Kal: 1, 1 cm.

Hamur: 7,5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli Kourotrophos/tanrıça figürünü. Alın üzerinde ortadan ikiye ayrılan dalgalı ve uzun saçlar yanlara doğru taranıp kulakları örttüğünden sonra enseye doğru uzanmaktadır. Yüz oval formlu ve yağlı, alın dışı çıkık, gözler badem formunda ve göz yuvalarından dışı doğru çıkık, burun basık, ağız ise küçük ve kapalıdır. Boyun kısa, omuzlar başa göre geniş ve güçlüdür. Sağ eliyle göğüslerinin altındaki mantosunun ucundan tutan figür, vücudunun sol üst kısmında, sol koluyla alttan desteklediği bir bebek/çocuk tutmaktadır. Sol bacak vücudun ağırlığını taşıırken hafif yana açılan sağ bacak hareketli işlenmiştir. Manto, sol kolunun altından başlayarak, kucağının sol tarafında tuttuğu çocuğu sarar, sol omuz üzerinden uzanan manto başın bir bölümünü sardıktan sonra sağ omzun arkasına doğru dökülür. Sağ kolun arkasından gelen manto dirsekten, sağ elin altına doğru uzanır. Figür sağ eliyle mantosunu tuttuktan sonra manto oradan da aşağıya doğru dökülür. Hareketli sağ bacak üzerinden, belin soluna doğru çapraz uzanan kalın kıvrımlar ve karni üzerinden sol ayağa uzanan dikey kıvrım tomarları oluşmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer figürler Kıbrıs¹⁰⁴⁶, Ephesos¹⁰⁴⁷, Smyrna¹⁰⁴⁸, Halikarnassos¹⁰⁴⁹, Knidos¹⁰⁵⁰, Rhodos¹⁰⁵¹, Labraunda¹⁰⁵², Myrina¹⁰⁵³, Tarsus¹⁰⁵⁴, Kaunos¹⁰⁵⁵, Attika¹⁰⁵⁶, Atina¹⁰⁵⁷, Alexandria¹⁰⁵⁸, Aigai¹⁰⁵⁹, Klaros¹⁰⁶⁰ ve Kyme'den¹⁰⁶¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 450 – 400.

¹⁰⁴⁶ Winter 1903, 143, 5.

¹⁰⁴⁷ Alanyalı 2016, Res. 2.

¹⁰⁴⁸ Schmitd 1994, Taf. 32a, 167.

¹⁰⁴⁹ Winter 1903, 145, 5.

¹⁰⁵⁰ Şahin 2005, 83, d.

¹⁰⁵¹ Mollard – Besques 1954, Pl. LXXVII, C 136.

¹⁰⁵² Lagerlöf 2014, pp. 78, F4.

¹⁰⁵³ Mollard – Besques 1963, Pl. 5, b – Bo 104, c – MYR 195.

¹⁰⁵⁴ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 342, f – 2182.

¹⁰⁵⁵ Bulba 2019, Lev. 4.

¹⁰⁵⁶ Mollard - Besques 1972, Attique Pl. 1, g – D 5.

¹⁰⁵⁷ Winter 1903, 144, 7.

¹⁰⁵⁸ Winter 1903, 145, 7.

¹⁰⁵⁹ Mollard - Besques 1972, Aegae Pl. 122, g – D 582.

¹⁰⁶⁰ Schipporeit 2017, Abb. 1; Genière 2007, Pl. 22, fig. 3.

¹⁰⁶¹ Mollard - Besques 1972, Cyme Pl. 127, a- D 601, b – D 605, c – D 602, d – D 603, e – D 606, f – D 604, g – D 607, h – D 608; Taliano Grasso 2008, pp.71, Kt. 61, 64, 65.

K. 16. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini Parçası (Levha 37)

Müze Env. No: 780. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus - Avşarkale kazısından bulunmuştur, 13.09.1966. **Ölçü:** Yüksek 5,4 cm, Gen: 2,3 cm, Kal: 0,7 cm, Polos Yüksek: 2,8 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, mika ve çok ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. 7.5 YR 8/1 beyaz astarlı, polosun sağ tarafında kırmızı boya izine rastlanılmıştır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanımı: Yüksek poloslu kadın/Tanrıça figürünü parçası. Figürünün ön yüzünde polos, baş ve boynun bir bölümü korunmuş diğer kısımlar kırık ve eksik. Yüz oval formlu ve dolgun. Yüksek poloslu figürün başını manto sarmaktadır. Alnın üzerinde polosun altındaki saçların bir kısmı kabartma şeklinde işlenmiştir. Alın dar ve basık, gözler badem formunda ve belirgin, burun uzun ve kanatlara doğru genişlemektedir. Ağız küçük ve kapalı, çene ise ovaldir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki örnekler Sicilya¹⁰⁶², Rhodos¹⁰⁶³, Amyzon¹⁰⁶⁴, Elaiou¹⁰⁶⁵, Thasos¹⁰⁶⁶, Miletos¹⁰⁶⁷ ve Erythrai'dan¹⁰⁶⁸ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 540 – 520.

¹⁰⁶² Chesterman 1974, 54, fig. 50.

¹⁰⁶³ Jacopi 1931, Fig. 328; Higgins 1954, Pl. 13, 68, 70, Pl. 14, 69, 70-74; Mollard – Besques 1954, Pl. XXVI, B 202, B 204, B 203, Pl. XXVII, B 211; Winter 1903, 43, 5.

¹⁰⁶⁴ Çekilmez 2015, Fig. 1.

¹⁰⁶⁵ Mollard – Besques 1954, Pl. XXXI, B 260, B 262, B 266, B 269.

¹⁰⁶⁶ Schipporeit 2017, Abb. 1.

¹⁰⁶⁷ Von Graeve 2007, 356, Res. 3.

¹⁰⁶⁸ Bayburtluoğlu 2015, Lev. III, Kat. No. 5, Lev. IV, Kat. No. 6.

K. 17. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 38)

Müze Env. No: 3686. **Müzeeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Buluntu yeri belli değil, satın alma, 04.07.1997. **Ölçü:** Yüksek: 9, 8 cm, Gen: 3 cm, Kal: 0, 5 cm, Baş Yüksek: 1, 7 cm, Baş Gen: 1 cm, Kaide Yüksek: 0, 7 cm, Kaide Gen: 3 cm, **Hamur:** 7,5 YR 6/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan yarı döküm.

Tanım: Alçak dörtgen kaide üzerinde giyimli kadın/tanrıça figürünü. Khiton üzerine himation giyimlidir. Manto baştan itibaren vücudu ayaklara kadar sıkıca sarar. Alın üzerindeki uzun ve dalgalı saçlar ortadan ikiye ayrıldıktan sonra yanlara doğru taranmıştır. Yüz oval formlu ve dolgundur. Omuzlar dar ve diktir. Manto içerisindeki sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra göğsün hemen altında doğru uzatmaktadır. Sol kol ise belinin solundaki himation kıvrımlarını tutmaktadır. Sol kolun altından aşağıya doğru ise himation tomarları dökülmektedir. Sağ ayak önde ve hareketli, sol ayak vücudun ağırlığını taşımaktadır. Sağ bacağın önde olması nedeniyle, sağ ayak üzerinden belin soluna doğru çapraz manto kıvrımları oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Boeotia¹⁰⁶⁹, Aiolis¹⁰⁷⁰, Girit¹⁰⁷¹, Güney Aiolis¹⁰⁷², Halikarnassos¹⁰⁷³, İonia kıyıları¹⁰⁷⁴, Sicilya¹⁰⁷⁵ ve Phokaia'dan¹⁰⁷⁶ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 500 – 450.

¹⁰⁶⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Beotie 9, 48, Boetie 12, 60, Boetie 13, 66.

¹⁰⁷⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Aiolis 21, 117.

¹⁰⁷¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete 41, 232 – 234.

¹⁰⁷² Leyenaar – Plaisier 1979, Eolide Méridionale Pl. 145, 1115,

¹⁰⁷³ Higgins 1954, Pl. 52, 338.

¹⁰⁷⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 151, 1161.

¹⁰⁷⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Sicile Pl. 196, 1527.

¹⁰⁷⁶ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 130, b – D 619.

K. 18. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 39)

Müze Env. No: 494. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** Myus - Avşarkale Kazısından, 08.09.1964. **Ölçü:** Yük: 10, 1 cm, Gen: 3, 5 cm, Kal: 1, 1 cm, Kaide Yüksek: 1, 1 cm, Kaide Gen: 3 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur.

Yapım Tekniği: İki kalıp yapımı, baskı tekniği.

Tanım: Ayakta giyimli kadın/Tanrıça figürünü. Baş ve kaidenin sol arka kısmının bir bölümü kırık. Sağ ve sol profilden görülebilen, kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar mevcuttur. Alçak dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden işlenen figürün, khiton üzerine himation giyimlidir. Sol omuz, sağ omuza göre yukarıdadır. Vücudun üstü kısmı dik ve güçlü, sağ ayağın hareketine bağlı olarak bel hafifçe sağa eğiktir. Belin sol üst bölümünden, sağ alt bölümüne doğru elbise tomarı görülmektedir. Vücuda yapışık sol kolunu dirseğinden büktükten sonra sol göğsünün altına doğru uzatır ve sol elinde bir tavşan (?) tutmaktadır. Vücuda yapışık olan sağ elinde ise oinochoe tutar. Sağ bacak dizden kırık ve geride, sol bacak ise vücudun ağırlığını taşıy vazyette verilmiştir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Rhodos¹⁰⁷⁷, Erythrai¹⁰⁷⁸, Halikarnassos¹⁰⁷⁹, Girit¹⁰⁸⁰, Troia¹⁰⁸¹, Boeotia¹⁰⁸² ve Phokaia'dan¹⁰⁸³ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 500 – 450.

¹⁰⁷⁷ Köster 1926, Taf. 13 a – b, Taf. 14.

¹⁰⁷⁸ Bayburtluoğlu 2015, Lev. IX Kat. No. 17, Lev. XI, Kat. No. 19,

¹⁰⁷⁹ Higgins 1967, Pl. 27, A.

¹⁰⁸⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 18, 93.

¹⁰⁸¹ Tavukçu 1999, Lev. 8, Kat. No. 32, Lev. 9, Kat. No. 33.

¹⁰⁸² Schmidt 1994, Taf. 14, 51.

¹⁰⁸³ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 130, b – D 619.

K. 19. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 40)

Müze Env. No: 500. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** Myus - Avşarkale Kazısı, 08.09.1964. **Ölçü:** Yüksek: 8,4 cm, Geni: 3,3 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, altın rengi ve beyaz mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur, aynı renkte astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, giyimli kadın figürünü. Boynun alt kısmından ayaklara kadar korunmuş diğer kısımları kırık ve eksik. Khiton üzerine himation giyimli. Omuzlar geniş ve güçlü, göğüsler yukarıda ve belirgin. Manto içinde dirseğinden kırık olan sağ kol yatay şekilde karın üzerinde uzanır. Manto içinde dirseğinden bükülen sol kol ise belinin solunda mantonun kıvrımlarını tutar. Sağ bacağın hareketi nedeniyle beli hafifçe sağına eğik. Sağ bacak önde ve hareketli verilirken sol bacak ise elbise içinde vücudun ağırlığını taşır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında, diğer ucu vücudun arkasından dolanarak sağ kol üzerinden karın kısmına oradan da çapraz şekilde sol omuza uzanır, sol kola sarılarak açılıp aşağı dökülür. Sol elin himation kıvrımlarını tutması sebebiyle belin solundan aşağı dökülen dikey ve plastik kıvrımlar ile birlikte sağ bacağın üzerinden belin soluna giden çapraz kıvrımlar oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Girit¹⁰⁸⁴, Myrina¹⁰⁸⁵ ve Phokaia'dan¹⁰⁸⁶ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 450-400.

¹⁰⁸⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 41, 232 – 234.

¹⁰⁸⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 96, 682.

¹⁰⁸⁶ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 129, d – D 617, f – D 618, Phocée Pl. Pl. 130, b – D 619.

K. 20. Giyimli Kadın / Tanrıça Figürini (Levha 41)

Müze Env. No: 497. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Şekli:** Myus - Avşarkale Kazısından, 08.09.1964. **Ölçü:** Yük: 7 cm, Gen: 3, 5 cm, Kal: 0, 7 cm, Baş Yük: 2, 2 cm, Baş Gen: 2, 2 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Khiton üzerine himation giyimli kadın/tanrıça figürünü. Başın üst kısmından karın bölümüne kadar ön yüz korunmuş, diğer kısımlar ise kırık ve eksik. Himation, başının bir bölümünü sarar. Saçlar ortadan ikiye ayrıldıktan sonra, kulakları kapatır ve yanlara doğru uzanmaktadır. Yüz yağlı ve dolgun, üçgen formundaki alın dar ve basıktır. Gözler badem şeklinde, burun uzun ve büyük, yanaklar yağlı ve dolgun, dudaklar kapalı ve etli, çene belirgindir. Boyun kısa ve omuzlara doğru kalınlaşmakta. Omuzlar dar ve dik, göğüsler belirgin olarak işlenmiştir. Himation içerisindeki sağ kol, dirsekten bükük ve karnın üzerinde, sol kol ise dirsekten bükük ve kalçanın sol bölümünde bulunmaktadır. Bel, göğüslerden kalçaya doğru kalınlaşmakta, kalçanın sol kısmı belirgindir. Himationun bir ucu sol koltuk altında, diğer ucu vücudun arkasından dolanarak başın bir bölümünü örter ve sağ kol üzerinden karın kısmına oradan da çapraz şekilde sol omuza uzanır, sol kola sarılarak açılıp aşağı dökülür. Sağ omuzun arkasından öne doğru gelen himation, sağ omuz ve sağ göğsün bir bölümünü açıkta bırakmaktadır. Himation içindeki sol kol, vücuda yapışık ve geride belin sol tarafında yer almaktadır. Bu hareketten kaynaklı olarak sol koldan, bel ve kalça bölümüne doğru çapraz himation kıvrımları oluşmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Girit¹⁰⁸⁷, Aiolis¹⁰⁸⁸, Ionia kıyıları¹⁰⁸⁹, Myrina¹⁰⁹⁰ ve Phokaia'dan¹⁰⁹¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 450-400.

¹⁰⁸⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 18, 88, Crete Pl. 41, 232 – 234.

¹⁰⁸⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Aiolis Pl. 20, 112.

¹⁰⁸⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Cote Ionienne Pl. 23, 126 – 131.

¹⁰⁹⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 682.

¹⁰⁹¹ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 129, d – D 617, f – D 618.

K. 21. Giyimli Kadın/Tanrıça Figürini (Levha 42)

Müze Env. No: 907. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Söke, Mustafa Onur'dan satın alma, 16.04.1968. **Ölçü:** Yüksek: 7,3 cm, Gen: 3,4 cm, Kal: 0,5 cm, Baş Yüksek: 1,4 cm, Baş Gen: 1,3 cm. **Hamur:** 7,5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkıları, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan,, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın/tanrıça figürünü. Başın üzerinden diz kapaklarına kadar korunmuş, diğer kısımları kırık ve eksik. Başın bir bölümünü manto sarar. Yüz dolgun, yağlı ve uzun, alın dar, burun etli ve uzun, yanaklar yağlı, ağız ise küçük ve kapalıdır. Omuzlar başa göre geniş. Dirsekten bükük sol kol geride ve el kalçanın sol yanı üzerinde verilmesinden kaynaklı olarak, sol omuz geride. Manto içerisindeki dirsekten bükük sağ kol vücuda yapışık, el ise karnın sağ bölümü üzerindedir. Göğüsler hafif belirgin, karın şişkin ve kalça hafif çıkıktır. Dizden bükük olan sağ bacak hareketli, sol bacak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol kol altında, diğer ucu ise vücudun arkası ve başın bir bölümünü örttükten sonra sağ omuzdan göğsün bir bölümünü açıkta bırakacak şekilde sol omuza sarılarak açılıp arkaya doğru dökülmektedir. Manto figürün gerdanlık ve göğüs bölümünün bir kısmını açıkta bırakmakta ve sol koltuk altından, sağ koltuk altına doğru yay şeklinde manto kıvrımları oluşmaktadır. Sağ ayağın önde ve hareketli verilmesinden kaynaklı olarak da karnın sol kısmından, sağ bacağına doğru manto kıvrımları oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Girit¹⁰⁹², Myrina¹⁰⁹³ ve Phokaia'dan¹⁰⁹⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 450-400.

¹⁰⁹² Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 41, 232 – 234.

¹⁰⁹³ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 96, 682.

¹⁰⁹⁴ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 129, d – D 617, f – D 618.

K. 22. Aphrodite Rahibesi Figürini (Levha 43)

Müze Env. No: 3378. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Hyllarima buluntusu, Hibe, 05.12.1994. **Ölçü:** Yük: 16, 2 cm, Gen: 5, 4 cm, Kal: 0, 6 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 1, 8 cm, Kaide Yük: 2, 2 cm, Kaide Gen: 5, 7 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, 2,5 Y 4/1 koyu gri astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Yüksek dörtgen kaide üzerinde khiton üzerine himation giyimli Aphrodite Rahibesi. Boyunun üst kısmından itibaren başı kırık ve eksiktir. Kaidenin ön yüzünde yer yer aşınmalar görülmektedir. Figür manto içerisinde vücuda yapışık sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra elini sağ omzu üzerinde yer alan aslan protomuna uzatmaktadır. Figürün boynu vücuduna göre kalın, omuzlar dar ve güçlü, sol bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak figür soluna doğru eğiktir. Vücuda yapışık ve mantoya sarılı sol kol, kalça hizasında elinde elma benzeri bir obje tutmaktadır. Dikey uzanan khiton, vücudu sıkıca saran mantonun altından görünmektedir. Geride ve hareketli sol ayağı açıkta bırakan khiton, iki bacak arasında kaideye kadar uzanmaktadır. Sol koltuk altından tutturulan manto, sol kolu bileğe kadar sardıktan sonra vücudun arkasından dolaşarak sağ omza doğru uzanmaktadır. Üst kısımda sağ kolu bileğine kadar saran manto çapraz olarak sol omuza doğru uzanmaktadır. Alt kısımda ise sağ diz kapağının biraz altından belin soluna doğru çapraz olarak uzanmaktadır. Manto daha sonra sol omzun arka bölümünden, sol kolunda bir bölümünü de sardıktan sonra figürün solundan aşağı doğru dökülmektedir. Arka yüzde küçük pişirme deliği bulunmaktadır. Yüksek dörtgen kaidenin arkasında, ilk satırı beş, ikinci satırı iki harften oluşan genitivus çekimli “ΣWCIMOY” (Sosimos’un eseridir) adlı bir atölye/koroplastın ismi bulunmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Stratonikeia¹⁰⁹⁵ ve Tralleis'den¹⁰⁹⁶ bulunmuştur.

Tarih: İS 200 – 150.

¹⁰⁹⁵ Tamsü Polat 2017, Lev. 103, b. F24; Özgan 1999, Taf. 49, a – b.

¹⁰⁹⁶ Çekilmez 2017, Lev. 93, K. 77, Lev. 94, K. 78, Lev. 95, K. 79.

K. 23. Aphrodite Rahibesi Figürini (Levha 44)

Müze Env. No: 3379. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Hyllarima buluntusu, Hibe, 05.12.1994. **Ölçü:** Yükl: 18, 2 cm, Gen: 6, 2 cm, Kal: 0, 6 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 1, 4 cm, Kaide Yükl: 1, 9 cm, Kaide Gen: 6 cm. **Hamur:** 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, 2,5 Y 4/1 koyu gri astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Yüksek dörtgen kaide üzerinde khtion üzerine himation giyimli Aphrodite Rahibesi. Boynun üst kısmından itibaren başı ve arka yüzde belin solundan omzun soluna doğru büyük bir parça kırık ve eksiktir. Ön yüzde yer yer aşınmalar görülmektedir. Figür manto içerisinde vücuda yapışık sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra elini sağ omzu üzerinde yer alan aslan protomuna uzatmaktadır. Figürün boynu vücuduna göre kalın, omuzlar dar ve güçlü, sol bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak figür soluna doğru eğiktir. Figürün boynunda yuvarlak uçlu bir kolye asılıdır. Vücuda yapışık ve mantoya sarılı sol kol, kalça hizasında elinde elma benzeri bir obje tutmaktadır. Dikey uzanan khiton, vücudu sıkıca saran mantonun altından görünmektedir. Geride ve hareketli sol ayağı açıkta bırakan khiton, iki bacak arasında kaideye kadar uzanmaktadır. Sol koltuk altından tutturulan manto, sol kolu bileğe kadar sardıktan sonra vücudun arkasından dolaşarak sağ omza doğru uzanmaktadır. Üst kısımda sağ kolu bileğine kadar saran manto çapraz olarak sol omuza doğru uzanmaktadır. Alt kısımda ise sağ diz kapağının biraz altından belin soluna doğru çapraz olarak uzanmaktadır. Manto daha sonra sol omzun arka bölümünden, sol kolunda bir bölümünü de sardıktan sonra figürün solundan aşağı doğru dökülmektedir. Arka yüzde küçük pişirme deliği bulunmaktadır. Yüksek dörtgen kaidenin arkasında, olasılıkla atölye/koroplast imzası olan "M" monogramı kazınmıştır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Stratonikeia¹⁰⁹⁷ ve Tralleis'den¹⁰⁹⁸ bulunmuştur.

Tarih: İS 150-200.

¹⁰⁹⁷ Tamsü Polat 2017, Lev. 103, b. F24; Özgan 1999, Taf. 49, a – b.

¹⁰⁹⁸ Çekilmez 2017, Lev. 93, K. 77, Lev. 94, K. 78, Lev. 95, K. 79.

K. 24. Aphrodite Rahibesi Figürini (Levha 45)

Müze Env. No: 3380. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Hyllarima buluntusu, Hibe, 05.12.1994. **Ölçü:** Yüksek: 19, 8 cm, Gen: 5, 8 cm, Kal: 0, 7 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 1, 6 cm, Kaide Yüksek: 2, 9 cm, Kaide Gen: 3, 3 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, 2,5 Y 5/1 gri astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Yüksek dörtgen kaide üzerinde khtion üzerine himation giyimli Aphrodite Rahibesi. Boynunun üst kısmından itibaren başı ve kaidenin bir bölümü kırıktır. Bunun dışında eser kırık iki parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmasına rağmen yüzeyde yer yer aşınmalar görülmektedir. Figür manto içerisinde vücuda yapışık sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra elini sağ omzu üzerinde yer alan aslan protomuna uzatmaktadır. Figürün boynu vücuduna göre kalın, omuzlar dar ve güçlü, sol bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak figür soluna doğru eğiktir. Vücuda yapışık ve mantoya sarılı sol kol, kalça hizasında elinde elma benzeri bir obje tutmaktadır. Dikey uzanan “V” yakalı khiton, vücudu sıkıca saran mantonun altından görünmektedir. Geride ve hareketli sol ayağı açıkta bırakan khiton, iki bacak arasında kaideye kadar uzanmaktadır. Sol koltuk altından tutturulan manto, sol kolu bileğe kadar sardıktan sonra vücudun arkasından dolaşarak sağ omza doğru uzanmaktadır. Üst kısımda sağ kolu dirseğine kadar saran manto çapraz olarak sol omuza doğru uzanmaktadır. Alt kısımda ise sağ diz kapağının biraz altından belin soluna doğru çapraz olarak uzanmaktadır. Manto daha sonra sol omzun arka bölümünden, sol kolunda bir bölümünü de sardıktan sonra figürün solundan aşağı doğru dökülmektedir. Arka yüzde küçük pişirme deliği bulunmaktadır. Yüksek dörtgen kaidenin arkasında, ilk satırında üç, ikinci satırında bir harfi korunmuş “ERM _ D _ _ _ _” (Hermodoros ?) adlı bir atölye/koroplastın ismi bulunmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Stratonikeia¹⁰⁹⁹ ve Tralleis'den¹¹⁰⁰ bulunmuştur.

Tarih: İS 150-200.

¹⁰⁹⁹ Tamsü Polat 2017, Lev. 103, b. F24; Özgan 1999, Taf. 49, a – b.

¹¹⁰⁰ Çekilmez 2017, Lev. 93, K. 77, Lev. 94, K. 78, Lev. 95, K. 79.

K. 25. Hydrophoros Figürini (Levha 46)

Müze Env. No: 562. **Buluntu Yeri /Müze Geliş Şekli:** Aphrodisias Eski Kazı Başkanı Prof. Dr. Kenan Erim tarafından Bodrum'dan satın alınarak Aydın Müzesi'ne hibe edilmiştir. **Müze Geliş Tarihi:** 10.05.1965. **Ölçü:** Yük: 15, 7 cm, Gen: 3, 5 cm, Kal: 0, 7 cm, Kaide Yüksek: 2, 2 cm, Kaide Gen: 4, 8 cm, Baş Yüksek: 2 cm, Baş Gen: 1, 5 cm, Hydria Yüksek: 2, 6 cm, Hydria Gen: 2 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Profilli alçak dörtgen kaide üzerinde ayakta, khiton üzerine himation giyimli hydrophros figürini. Sağ kolunu dirsekten büküldükten sonra, eliyle başın üzerindeki hydriayı desteklemektedir. Yüz oval ve dolgun, uzun ve dalgalı saçlar başın iki yanından omuzlara dökülür. Boyun kalın ve kısadır. Omuzlar vücuda göre dar ve vücudun üst kısmı diktir. Vücuda yapışık sol kol dirsekten büküldükten sonra, belin soluna uzanarak elinde bir çelenk tutmaktadır. Sol bacağın önde hareketli verilmesinden kaynaklı olarak, bel hafifçe soluna eğiktir. Sol ayak dizden bükük ve geride, sağ ayak ise sabit ve vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulduktan sonra, omzun solu üzerinden ve vücudun arka kısmını sarar. Vücudun sağ tarafında belden sağ ayağa kadar uzanan manto, üstte karın üzerinde tomar yaptıktan sonra paralel olarak sol kola ilerler. Sol kola sarılan manto açılarak aşağı dökülür.

Tipolojik Benzerler: Benzer tipteki figürinler, Attika¹¹⁰¹, Lokris¹¹⁰², Tegea (Peloponnesos)¹¹⁰³, Priene¹¹⁰⁴, Pergamon¹¹⁰⁵, Theangela¹¹⁰⁶, Halikarnassos¹¹⁰⁷, Tralleis¹¹⁰⁸, Knidos¹¹⁰⁹, Iasos¹¹¹⁰, Labraunda¹¹¹¹, Kaunos¹¹¹², Erythrai¹¹¹³, Kıbrıs¹¹¹⁴,

¹¹⁰¹ Higgins 1954, Pl. 91, 697, Pl. 93, 716

¹¹⁰² Köster 1926, Taf. 34, Nr. 34.

¹¹⁰³ Karapanagiotou 2015, 432, Fig. 5.

¹¹⁰⁴ Rumscheid 2006, Taf. 62, Nr. 142, Taf. 63, Nr. 143 – 145.

¹¹⁰⁵ Töpperwein 1976, Taf. 3, Nr. 18.

¹¹⁰⁶ Işık 1980, Taf. 9, Kat. No. 54 -60, Taf. 10, Kat. Nr. 62 – 66.

¹¹⁰⁷ Winter 1903, Taf. 159, Nr. 6; Higgins 1954, Pl. 58, 391, 396, 398, 400, Pl. 59, 408, 417, Pl. 63, 449 – 453; Higgins 1967, Pl. 27, F, G.

¹¹⁰⁸ Winter 1903, Taf. 159, Nr. 3

¹¹⁰⁹ Burn – Higgins 2001, Pl. 85, 2513 -2517, Pl. 86, 2518, 2519, 2522, Pl. 87, 2523 – 2527; Schipporeit 2017, Abb. 5; Winter 1903, Taf. 159, Nr. 1; Higgins 1967, Pl. 49, D.

¹¹¹⁰ Berti 2015, Fig. 7 - 9.

Miletos¹¹¹⁵, Ephesos¹¹¹⁶, Ionia kıyıları¹¹¹⁷, Samos¹¹¹⁸, Rhodos¹¹¹⁹, Bodrum¹¹²⁰ ve Korinth'den¹¹²¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 400 – 350.

---

¹¹¹¹ Karlsson 2015, 522, Ia,b.

¹¹¹² Bulba 2019, 129, Lev. 2 – 3.

¹¹¹³ Gençler – Güray 2018, Res. 3(2).

¹¹¹⁴ Burn – Higgins 2001, Pl. 146, 2901.

¹¹¹⁵ Özcan 2007, Taf. 1, TK.

¹¹¹⁶ Öztürk 2007, Lev. X K23 – K24.

¹¹¹⁷ Mollard – Besques 1954, Lev. LXXXI, C175.

¹¹¹⁸ Kosma 2015, 281, Fig. 9.

¹¹¹⁹ Higgins Pl. 49, Nr. 285.

¹¹²⁰ Baldiran 1999, Res. 14 – 15.

¹¹²¹ Merker 2000, Pl. 7, C51, C54, Pl. 27, H48 - 50, Pl. 66, I23.

K. 26. Hydrophoros Figürini (Levha 47)

Müze Env. No: 906. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Söke, Mustafa Onur'dan satın alma, 16.04.1968. **Ölçü:** Yüksek: 16,4 cm, Gen: 5 cm, Kal: 0,7 cm, Kaide Yüksek: 2,4 cm, Kaide Gen: 4,3 cm, Baş Yüksek: 1,6 cm, Baş Gen: 1,2 cm, Hydria ile birlikte baş Yüksek: 3,5 cm, pişirme deliği elips 2,3 x 1,9 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, mika ve çok ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur, 7.5 YR 8/1 beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta, khiton üzerine himation giyimli hydrophoros figürini. Boyun bölümünden kırılan, figürin daha sonra tekrardan iki parçanın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bunun haricinde arka kalıp ve kalıp birleşim yerlerinde çatlaklar ve yer yer aşınmalar vardır. Sağ kol dirsekten büküldükten sonra, eliyle başının üzerindeki hydriayı yandan destekler. Himation başın bir bölümünü örtmektedir. Omuzlar dar, dirsekten bükük sol kol, geriye doğru yaslanmasıyla bağlantılı olarak sol omuz geridedir. Göğüsler belirgin ve şişkin. Dirsekten bükük sol kol, belin solunda durmaktadır. Sol bacağın önde ve hareketli işlenmesinden dolayı bel, hafifçe soluna doğru çıkıktır. Sol ayak önde ve hareketli, sağ ayak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Himationun bir ucu sol kola dolandıktan sonra, açılarak aşağı dökülür, alt kısımda manto sol ayağın arkasında ve yanında fon olarak kullanılır. Manto, sol kolun bir kısmını açıkta bıraktıktan sonra omuz üzerinden yükselerek başın bir bölümünü sarar ve başın sağ kısmından gelen mantonun ucu sağ kola sarılıp açılarak aşağı dökülür. Yuvarlak yakalı ve kısa kollu olan khiton, belden ayaklara kadar dikey kalın bant şeklinde aşağıya uzanmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹¹²², Lokris¹¹²³, Tegea (Peloponnessos)¹¹²⁴, Priene¹¹²⁵, Pergamon¹¹²⁶, Theangela¹¹²⁷, Halikarnassos¹¹²⁸,

¹¹²² Higgins 1954, Pl. 91, 697, Pl. 93, 716

¹¹²³ Köster 1926, Taf. 34, Nr. 34.

¹¹²⁴ Karapanagiotou 2015, 432, Fig. 5.

¹¹²⁵ Rumscheid 2006, Taf. 62, Nr. 142, Taf. 63, Nr. 143 – 145.

Tralleis¹¹²⁹, Knidos¹¹³⁰, Iasos¹¹³¹, Labraunda¹¹³², Kaunos¹¹³³, Erythrai¹¹³⁴, Kıbrıs¹¹³⁵, Miletos¹¹³⁶, Ephesos¹¹³⁷, İonia kıyıları¹¹³⁸, Samos¹¹³⁹, Rhodos¹¹⁴⁰, Bodrum¹¹⁴¹ ve Korinth'den¹¹⁴² bulunmuştur.

Tarih: İÖ 350 - 300.

---

¹¹²⁶ Töpperwein 1976, Taf. 3, Nr. 18.

¹¹²⁷ Işık 1980, Taf. 9, Kat. No. 54 -60, Taf. 10, Kat. Nr. 62 – 66.

¹¹²⁸ Winter 1903, Taf. 159, Nr. 6; Higgins 1954, Pl. 58, 391, 396, 398, 400, Pl. 59, 408, 417, Pl. 63, 449 – 453; Higgins 1967, Pl. 27, F, G.

¹¹²⁹ Winter 1903, Taf. 159, Nr. 3

¹¹³⁰ Burn – Higgins 2001, Pl. 85, 2513 -2517, Pl. 86, 2518, 2519, 2522, Pl. 87, 2523 – 2527; Schipporeit 2017, Abb. 5; Winter 1903, Taf. 159, Nr. 1; Higgins 1967, Pl. 49, D.

¹¹³¹ Berti 2015, Fig. 7 - 9.

¹¹³² Karlsson 2015, 522, Ia,b.

¹¹³³ Bulba 2019, 129, Lev. 2 – 3.

¹¹³⁴ Gençler – Güray 2018, Res. 3(2).

¹¹³⁵ Burn – Higgins 2001, Pl. 146, 2901.

¹¹³⁶ Özcan 2007, Taf. 1, TK.

¹¹³⁷ Öztürk 2007, Lev. X K23 – K24.

¹¹³⁸ Mollard – Besques 1954, Lev. LXXXI, C175.

¹¹³⁹ Kosma 2015, 281, Fig. 9.

¹¹⁴⁰ Higgins Pl. 49, Nr. 285.

¹¹⁴¹ Baldıran 1999, Res. 14 – 15.

¹¹⁴² Merker 2000, Pl. 7, C51, C54, Pl. 27, H48 - 50, Pl. 66, I23.

K. 27. Rahip Figürini (Levha 48)

Müze Env. No: 561. **Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Aphrodisias kazısı eski başkanı Prof. Dr. Kenan Erim tarafından Bodrum'dan satın alınma, hibe. 10.05.1965. **Ölçü:** Yüksek: 11, 2 cm, Gen: 4, 9 cm, Kal: 0, 8 cm, Kaide Yüksek: 1, 5 cm, Kaide Gen: 3, 6 cm, Figür Yüksek: 9, 2 cm, Phiale Çap: 1, 2 cm, Kal: 0, 7 cm. **Hamur:** 10 YR 7/6-8 açık kırmızı, mika, kum, kireç ve taşçık katkılı, aynı renk astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm

Tanım: Profilli, alçak dörtgen kaide üzerinde manto giyimli rahip figürünü. Boynun üst kısmından itibaren başı, kaidenin bir kısmı kırık ve eksiktir. Bunun dışındaki yer yer aşınmalar dışında sağlamdır. Boyun kalın, omuzlar dar, vücudun üstü diktir. Sol bacağın önde ve hareketli verilmesinden dolayı, bel hafif soluna yatıktır. Sağ kol önde ve eliyle bacağının sağ tarafındaki ompholoslu phialeyi tutar, mantoya sarılı sol kol ise dirsekten bükük ve el belin sol yanında manto kıvrımlarını tutmaktadır. Sol ayak geride ve hareketli, sağ ayak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulduktan sonra vücudun arkasından dolanarak, sağ koltuk altından sağ göğsü açıkta bırakarak çapraz yükselir. Sol omuzu sardıktan sonra arkadan dolanarak sol kola sarılır ve buradan açılarak aşağı dökülür. Mantonun sağ koltuk altından, sol omuza uzanmasından dolayı çapraz ve plastik kıvrımlar oluşmuştur. Sol ayağın hareketi nedeniyle sol ayak üzerinden belinin sağına çapraz uzanan kalın bant şeklindeki kıvrımlar oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Antalya¹¹⁴³, Bodrum¹¹⁴⁴, Halikarnassos¹¹⁴⁵, Theangela¹¹⁴⁶, Rhodos¹¹⁴⁷, Knidos¹¹⁴⁸ ve Kos'tan¹¹⁴⁹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 400 – 350.

¹¹⁴³ Winter 1903, Taf. 376, Nr. 2.

¹¹⁴⁴ Baldıran 1999, Res. 13.

¹¹⁴⁵ Higgins 1954, Pl. 63, 425 – 427, 429, 432, Pl. 65, 470, 479, 482, Pl. 66, 481, 483 – 485, Pl. 69, 509, 520, 522; Tunay 1972, Fig. 1, 3, 6, 28, 31, 38, 39, 45.

¹¹⁴⁶ Işık 1980, Taf. 17, Kat. Nr. 113 – 120, Taf. 18, Kat. Nr. 121 – 129, Taf. 19, Kat. Nr. 131 – 139, Taf. 20, Kat. Nr. 140 – 147, Taf. 21, Kat. Nr. 148 – 155, Taf. 22, Kat. Nr. 157 – 163, Taf. 23, Kat. Nr. 164 – 171, Taf. 24, Kat. Nr. 172, 173.

¹¹⁴⁷ Higgins 1967, Pl. 25F.

¹¹⁴⁸ Şahin 2005, 77, d.

¹¹⁴⁹ Mendel 1908, Pl. III, Nr. 7.

K. 28. Rahip Figürini (Levha 49)

Müze Env. No: 563. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Aphrodisias kazısı eski başkanı Prof. Dr. Kenan Erim tarafından Bodrum'dan satın alınma, hibe. 10.05.1965. **Ölçü:** Yüksek: 15, 5 cm, Gen: 5, 7 cm, Kal: 0, 5 cm, Baş Yüksek: 2, 7 cm, Baş Gen: 2, 2 cm, Kafasındaki Başlığın Yüksek: 3 cm, Phiale Çap: 1, 6 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/3-4 pembe, mika, ince kum, kireç ve taşçık katkılı, beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, manto giyimli rahip figürünü. Sol dizin altından, sağ ayağa doğru büyük bir parça kırık ve eksik, bunun dışında yer yer aşınmalar mevcut. Yuvarlak formlu başlığa sahip figürün saçları uzun, yüz oval ve dolgun, alın geniş, göz çukurları belirgin, elmacık kemikleri şişkin, burun ince ve uzun, ağız küçük ve kapalı, sakal ve bıyığı gürdür. Başını hafifçe sağına ve yukarı çevirmiş. Boyun kalın ve kısa, omuzlar dar ve vücudun üstü diktir. Vücuda paralel aşağı uzanan sağ elinde ompholoslu phiale tutarken belinin sol tarafında dirseğinden kırarak öne uzattığı sol eliyle mantonun kıvrımlarını tutar. Sol bacağın hareketli verilmesinden dolayı, bel hafifçe soluna eğiktir. Sol bacak önde ve hareketli, sağ bacak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulduktan sonra, omzun solunu sarar vücudun arkasından dolaşır. Belinin sağında tomar şeklini alan manto karın üzerinde paralel şekilde sol kola uzanır, sol kola sarıldıktan sonra açılarak aşağı dökülür. Sol omuz üzerinden aşağı dökülen kıvrımlar kalın bant şeklindedir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Antalya¹¹⁵⁰, Bodrum¹¹⁵¹, Halikarnassos¹¹⁵², Theangela¹¹⁵³, Rhodos¹¹⁵⁴, Knidos¹¹⁵⁵ ve Kos'tan¹¹⁵⁶ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 400 – 350.

¹¹⁵⁰ Winter 1903, Taf. 376, Nr. 2.

¹¹⁵¹ Baldran 1999, Res. 13.

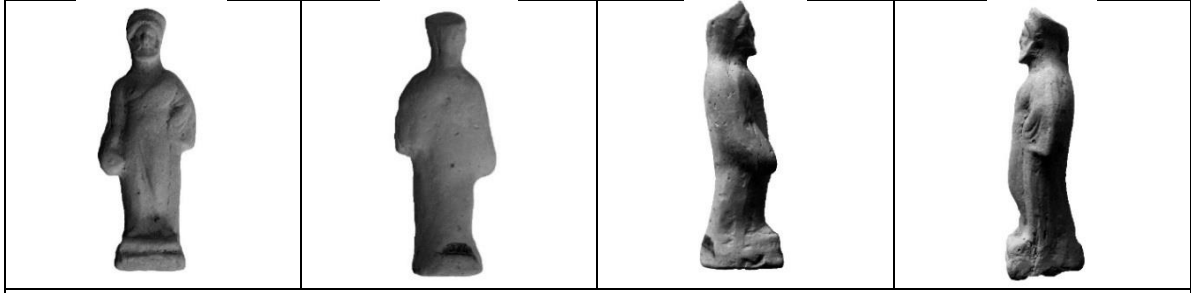
¹¹⁵² Higgins 1954, Pl. 63, 425 – 427, 429, 432, Pl. 65, 470, 479, 482, Pl. 66, 481, 483 – 485, Pl. 69, 509, 520, 522; Tunay 1972, Fig. 1, 3, 6, 28, 31, 38, 39, 45.

¹¹⁵³ Işık 1980, Taf. 17, Kat. Nr. 113 – 120, Taf. 18, Kat. Nr. 121 – 129, Taf. 19, Kat. Nr. 131 – 139, Taf. 20, Kat. Nr. 140 – 147, Taf. 21, Kat. Nr. 148 – 155, Taf. 22, Kat. Nr. 157 – 163, Taf. 23, Kat. Nr. 164 – 171, Taf. 24, Kat. Nr. 172, 173.

¹¹⁵⁴ Higgins 1967, Pl. 25F.

¹¹⁵⁵ Şahin 2005, 77, d.

¹¹⁵⁶ Mendel 1908, Pl. III, Nr. 7.

K. 29. Rahip Figürini (Levha 50)

Müze Env. No: 564. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Aphrodisias kazısı eski başkanı Prof. Dr. Kenan Erim tarafından Bodrum'dan satın alınma, hibe. 10.05.1965. **Ölçü:** Yüksek: 13,9 cm, Gen: 5,3 cm, Kal: 0,7 cm, Baş Yüksek: 3 cm, Baş Gen: 1,9 cm, Kaide Yüksek: 1,8 cm, Kaide Gen: 3,7 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/3-4 pembe, mika, ince kum, kireç ve taşçık katkı, beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Profilli, alçak dörtgen kaide üzerinde manto giyimli rahip figürünü. Yuvarlak formlu başlığa sahip figürün saçları uzun, yüz oval ve dolgun, alın geniş, göz çukurları belirgin, elmacık kemikleri şişkin, burun ince ve uzun, ağız küçük ve kapalı, sakal ve bıyığı gürdür. Boyun kalın, omuzlar dar, vücudun üstü diktir. Sol bacağın önde ve hareketli verilmesinden dolayı, bel hafif soluna yatıktır. Sağ kol önde ve eliyle bacağının sağ tarafındaki ompholoslu phialeyi tutar, mantoya sarılı sol kol ise dirsekten bükük ve el belin sol yanında manto kıvrımlarını tutmaktadır. Sol ayak geride ve hareketli, sağ ayak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulduktan sonra vücudun arkasından dolanarak, sağ koltuk altından sağ göğsü açıkta bırakarak çapraz yükselir. Sol omuzu sardıktan sonra arkadan dolanarak sol kola sarılır ve buradan açılarak aşağı dökülür. Mantonun sağ koltuk altından, sol omuza uzanmasından dolayı çapraz ve plastik kıvrımlar oluşmuştur. Sol ayağın hareketi nedeniyle sol ayak üzerinden belinin sağına çapraz uzanan kalın bant şeklindeki kıvrımlar oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Antalya¹¹⁵⁷, Bodrum¹¹⁵⁸, Halikarnassos¹¹⁵⁹, Theangela¹¹⁶⁰, Rhodos¹¹⁶¹, Knidos¹¹⁶² ve Kos'tan¹¹⁶³ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 400 – 350.

¹¹⁵⁷ Winter 1903, Taf. 376, Nr. 2.

¹¹⁵⁸ Baldiran 1999, Res. 13.

¹¹⁵⁹ Higgins 1954, Pl. 63, 425 – 427, 429, 432, Pl. 65, 470, 479, 482, Pl. 66, 481, 483 – 485, Pl. 69, 509, 520, 522; Tunay 1972, Fig. 1, 3, 6, 28, 31, 38, 39, 45.

¹¹⁶⁰ Işık 1980, Taf. 17, Kat. Nr. 113 – 120, Taf. 18, Kat. Nr. 121 – 129, Taf. 19, Kat. Nr. 131 – 139, Taf. 20, Kat. Nr. 140 – 147, Taf. 21, Kat. Nr. 148 – 155, Taf. 22, Kat. Nr. 157 – 163, Taf. 23, Kat. Nr. 164 – 171, Taf. 24, Kat. Nr. 172, 173.

¹¹⁶¹ Higgins 1967, Pl. 25F.

¹¹⁶² Şahin 2005, 77, d.

¹¹⁶³ Mendel 1908, Pl. III, Nr. 7.

K. 30. Rahip Figürini (Levha 51)

Müze Env. No: 1328. **Müzeye Geliş Şekli:** Hibe. **Ölçü:** Yük: 12, 9 cm, Gen: 4, 9 cm, Kal: 0, 5 cm, Kaide Yüksek: 1, 7 cm, Kaide Gen: 4, 8 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 2, 1 cm, Phiale Çap: 1, 2 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6-8 kırmızımsı sarı, mika, ince kum, kireç ve taşçık katkılı, beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Dörtgen kaide üzerinde, ayakta manto giyimli rahip figürünü. Başın üst kısmından itibaren kırık ve eksik, bunun dışında yer yer aşınmalar haricinde sağlamdır. Boyun kalın ve kısa, omuzlar dar, vücudun üstü dik. Sağ kol önde ve bacağına sağ yanında ompholoslu phiale tutar, manto içerisindeki sol kol ise dirsekten büküldükten sonra eliyle manto kıvrımlarını tutmaktadır. Sol bacağına önde ve hareketli verilmesinden dolayı bel hafifçe soluna eğiktir. Sol ayak geride ve hareketli, sağ ayak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulduktan sonra vücudun arkasından dolanarak, sağ koltuk altından sağ göğsü açıkta bırakarak çapraz yükselir. Sol omuzu sardıktan sonra arkadan dolanarak sol kola sarılır ve buradan açılarak aşağı dökülür. Mantonun sağ koltuk altından, sol omuza uzanmasından dolayı çapraz ve plastik kıvrımlar oluşmuştur. Sol ayağın hareketi nedeniyle sağ ayak üzerinden sol bacağına üzerine uzanan kalın bant şeklindeki kıvrımlar oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Antalya¹¹⁶⁴, Bodrum¹¹⁶⁵, Halikarnassos¹¹⁶⁶, Theangela¹¹⁶⁷, Rhodos¹¹⁶⁸, Knidos¹¹⁶⁹ ve Kos'tan¹¹⁷⁰ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 400 - 350

¹¹⁶⁴ Winter 1903, Taf. 376, Nr. 2.

¹¹⁶⁵ Baldran 1999, Res. 13.

¹¹⁶⁶ Higgins 1954, Pl. 63, 425 – 427, 429, 432, Pl. 65, 470, 479, 482, Pl. 66, 481, 483 – 485, Pl. 69, 509, 520, 522; Tunay 1972, Fig. 1, 3, 6, 28, 31, 38, 39, 45.

¹¹⁶⁷ Işık 1980, Taf. 17, Kat. Nr. 113 – 120, Taf. 18, Kat. Nr. 121 – 129, Taf. 19, Kat. Nr. 131 – 139, Taf. 20, Kat. Nr. 140 – 147, Taf. 21, Kat. Nr. 148 – 155, Taf. 22, Kat. Nr. 157 – 163, Taf. 23, Kat. Nr. 164 – 171, Taf. 24, Kat. Nr. 172, 173.

¹¹⁶⁸ Higgins 1967, Pl. 25F.

¹¹⁶⁹ Şahin 2005, 77, d.

¹¹⁷⁰ Mendel 1908, Pl. III, Nr. 7.

K. 31. Rahip Figürini (Levha 52)

Müze Env. No: 1330. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Şekli:** Aydın, Kalfaköy'den bulunmuş, hibe. **Ölçü:** Yüksek: 11, 1 cm, Gen: 3, 4 cm, Kal: 0, 6 cm, Kaide Yüksek: 1, 1 cm, Kaide Gen: 3, 4 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 1, 8 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/3-4 açık kahverengi, mika, kum, kireç ve taşçık katkılı, beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Profilli, dörtgen kaide üzerinde ayakta, manto giyimli rahip figürünü. Ayak bileklerinden kırık olan figürün, iki parçanın sonradan birleştirilmesi ile oluşmuştur. Yüzün büyük bir kısmı ile vücudun ön kısmında yoğun aşınmalar görülmektedir. Baş üzerinde yuvarlak bir başlık bulunmaktadır. Yüz yuvarlak ve dolgun, boyun kalın ve kısa, omuzlar dar, vücudun üstü diktir. Vücuda bitişik sağ kolunu hafifçe dirseğinden bükerek ve kalçanın sağında eliyle phiale tutmaktadır. Manto içerisindeki sol kol ise belin solunda, manto kıvrımlarını tutmaktadır. Sağ bacağın hareketli verilmesinden kaynaklı olarak, bel hafif sağa eğiktir. Sağ bacak önde ve hareketli, sol bacak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Manto, ayakların üstüne kadar vücudu sıkıca sarar. Arka yüzde, belin üst kısmında oval buhar deliği bulunmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Antalya¹¹⁷¹, Bodrum¹¹⁷², Halikarnassos¹¹⁷³, Theangela¹¹⁷⁴, Rhodos¹¹⁷⁵, Knidos¹¹⁷⁶ ve Kos'tan¹¹⁷⁷ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 400 - 350

¹¹⁷¹ Winter 1903, Taf. 376, Nr. 2.

¹¹⁷² Baldıran 1999, Res. 13.

¹¹⁷³ Higgins 1954, Pl. 63, 425 – 427, 429, 432, Pl. 65, 470, 479, 482, Pl. 66, 481, 483 – 485, Pl. 69, 509, 520, 522; Tunay 1972, Fig. 1, 3, 6, 28, 31, 38, 39, 45.

¹¹⁷⁴ Işık 1980, Taf. 17, Kat. Nr. 113 – 120, Taf. 18, Kat. Nr. 121 – 129, Taf. 19, Kat. Nr. 131 – 139, Taf. 20, Kat. Nr. 140 – 147, Taf. 21, Kat. Nr. 148 – 155, Taf. 22, Kat. Nr. 157 – 163, Taf. 23, Kat. Nr. 164 – 171, Taf. 24, Kat. Nr. 172, 173.

¹¹⁷⁵ Higgins 1967, Pl. 25F.

¹¹⁷⁶ Şahin 2005, 77, d.

¹¹⁷⁷ Mendel 1908, Pl. III, Nr. 7.

K. 32. Rahip Figürini (Levha 53)

Müze Env. No: 1331. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Şekli:** Aydın, Kalfaköy'den bulunmuş, Hibe. **Ölçü:** Yüksek: 11, 8 cm, Gen: 4, 9 cm, Kal: 0, 4 cm, Kaide Yüksek: 1, 9 cm, Kaide Gen: 3, 6 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 3 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6-8 kırmızımsı sarı, mika, kum, kireç ve taşçık katkılı, beyaz astarlıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, manto giyimli rahip figürünü. Boynun üst kısmından itibaren başı ve ön yüzde sağ ayak bileğinden, kaidenin sol tabanına kadar büyük bir parça kırıktır. Bunun dışında yoğun aşınmalar mevcuttur. Boyun kalın ve kısa, omuzlar dar, vücudun üstü diktir. Sağ kol önde ve bacağına sağ yanında eliyle ompholoslu phiale tutar, manto içerisindeki sol kolunu ise dirsekten büktükten sonra eliyle manto kıvrımlarını tutmaktadır. Sol bacağın önde ve hareketli verilmesinden dolayı, bel hafifçe soluna eğiktir. Sol ayak geride ve hareketli, sağ ayak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Mantonun bir ucu sol koltuk altında tutturulduktan sonra vücudun arkasından dolanarak, sağ koltuk altından sağ göğsü açıkta bırakarak çapraz yükselir. Sol omuzu sardıktan sonra arkadan dolanarak sol kola sarılır ve buradan açılarak aşağı dökülür.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Antalya¹¹⁷⁸, Bodrum¹¹⁷⁹, Halikarnassos¹¹⁸⁰, Theangela¹¹⁸¹, Rhodos¹¹⁸², Knidos¹¹⁸³ ve Kos'tan¹¹⁸⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 400 - 350

¹¹⁷⁸ Winter 1903, Taf. 376, Nr. 2.

¹¹⁷⁹ Baldiran 1999, Res. 13.

¹¹⁸⁰ Higgins 1954, Pl. 63, 425 – 427, 429, 432, Pl. 65, 470, 479, 482, Pl. 66, 481, 483 – 485, Pl. 69, 509, 520, 522; Tunay 1972, Fig. 1, 3, 6, 28, 31, 38, 39, 45.

¹¹⁸¹ Işık 1980, Taf. 17, Kat. Nr. 113 – 120, Taf. 18, Kat. Nr. 121 – 129, Taf. 19, Kat. Nr. 131 – 139, Taf. 20, Kat. Nr. 140 – 147, Taf. 21, Kat. Nr. 148 – 155, Taf. 22, Kat. Nr. 157 – 163, Taf. 23, Kat. Nr. 164 – 171, Taf. 24, Kat. Nr. 172, 173.

¹¹⁸² Higgins 1967, Pl. 25F.

¹¹⁸³ Şahin 2005, 77, d.

¹¹⁸⁴ Mendel 1908, Pl. III, Nr. 7.

K. 33. Kouros Figürini Parçası (Levha 54)

Müze Env. No: 683. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus kazısı, 13.09.1966. **Ölçü:** Yüksek: 5,4 cm, Geni: 3,1 cm, Baş Yüksek: 3 cm, Baş Geni: 2,2 cm, Kalınlık: 0,5 cm. **Hamur:** 2,5 YR 5/8 kırmızı hamur, mika, kum ve kireç katkılı, başın arkasında 2,5 YR 2,5/2 çok siyahımsı kırmızı boyalıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Kouros figürini parçası. Figürinin boyun bölgesinden aşağısı korunamamıştır. Uzun saçlar kulakları açıkta bıraktıktan sonra omuzlara ve sırtta dökülür. Yüz oval formulu, yağlı ve dolgun, alın dar, göz çukurları belirgin, gözler badem formunda, burun uzun ve şişkin, ağız küçük ve kapalıdır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Rhodos¹¹⁸⁵, Samos¹¹⁸⁶, Amyzon¹¹⁸⁷, Kos¹¹⁸⁸, Kamiros¹¹⁸⁹, Phokaia¹¹⁹⁰, Miletos¹¹⁹¹ ve Karthaia'dan¹¹⁹² bulunmuştur.

Tarihi: İÖ 540 - 520.

¹¹⁸⁵ Mollard – Besques 1954(a), Pl. XXV, B 201.

¹¹⁸⁶ Boehlau 1898, Taf. XIV, Nr. 7.

¹¹⁸⁷ Çekilmez 2015, Fig. 1. 4.

¹¹⁸⁸ Mendel 1908, Pl. III, 11.

¹¹⁸⁹ Mollard – Besques 1954(a), Pl. XXV, B 200.

¹¹⁹⁰ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, a – D 701, c – D 702.

¹¹⁹¹ Von Graeve 2008, 347, Res. 4.

¹¹⁹² C. Bournias 2015, Fig. 3, Fig. 4, Fig. 6, Fig. 7.

K. 34. Giyimli Kadın Figürini (Levha 55)

Müze Env. No: 1481, **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus kazısı, 13.09.1966, **Ölçü:** Yük: 6, 1 cm, Gen: 2, 6 cm, Kal: 0, 5 cm. **Hamur:** 7,5 YR 6/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, khiton üzerine himation giyimli kadın figürünü. Boynun üst kısmından itibaren kırık ve eksik, onun dışında sağlamdır. Omuzlar dar ve dik, sağ kol dirsekten bükük ve geride, sağ el ise belin üzerinde toplanan himation kıvrımlarını tutmaktadır. Vücuda yapışık sol kol, himation içerisinde ve elbise kıvrımlarını tutmaktadır. Göğüsler küçük, sağ ayağın hareketli verilmesinden dolayı, beli sağına eğiktir. Sağ ayak geride ve hareketli, sol ayak ise vücudun ağırlığını taşır. Mantonun bir ucu sağ koltuk altında tutturulduktan sonra, vücudun ön kısmını sarar ve sol koltuk altına uzanır. Diğer ucu ise kalçanın sağ yanından, sol diz kapağına kadar uzanır. Daha sonra mantonun iki ucu arka bölümü sarar ve bir ucu sağ omuza, diğer ucu ise sağ kolu sardıktan sonra dirseğinden büküldüğü kolunun altına sıkıştırılmaktadır. Sağ omuz üzerinden çapraz gelen manto kıvrımı sol kolu sardıktan sonra, sol omuz üzerinden aşağı doğru sol bacağın arkasına ve sol yanına açılarak dökülmektedir. Sol bacağın hareketinden kaynaklı olarak sol diz kapağından, belin sağına doğru çapraz himation kıvrımları oluşmuştur. Mantonun altında yer alan khiton sağ bacak üzerinden sağ ayağa doğru düz gelirken, sol bacağın hareketinden dolayı sol ayak bileğinden sol diz kapağına doğru çapraz khiton kıvrımları oluşmuştur. Mantoya sarılı sol kolun, elbise içerisinde elbise kıvrımlarını tutmasından kaynaklı olarak da sol el bileğinden sağ omuza doğru çapraz manto kıvrımları oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Kerameikos¹¹⁹³, Girit¹¹⁹⁴, Attika¹¹⁹⁵, Boeotia¹¹⁹⁶, Evia (Eğriboz) Adası¹¹⁹⁷, Korint¹¹⁹⁸, Myrina¹¹⁹⁹, Güney İtalya¹²⁰⁰, Atina¹²⁰¹, Aleksandria¹²⁰², Patara¹²⁰³, Elaiou¹²⁰⁴, Stratonikeia¹²⁰⁵ ve Priene'den¹²⁰⁶ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 250-200.

¹¹⁹³ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 67, Nr. 389.

¹¹⁹⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 18, 86, Crete Pl. 232 – 234.

¹¹⁹⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique Pl. 33, 193.

¹¹⁹⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Béotie Pl. 35, 206 – 209, Béotie Pl. 36, 211 – 212, Béotie Pl. 37, 214, 215; Schmidt 1994, Taf. 22, 117, Taf. 23, 119, 122; Mollard - Besques 1972, Béotie Pl. 21, a – D 100, d – D 94.

¹¹⁹⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Eubée Pl. 39, 225.

¹¹⁹⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Corinthe Pl. 39, 226-227; Merker 2000, Pl. 33, H98, Pl. 70, I65.

¹¹⁹⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 96, 682

¹²⁰⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Italie Meridionale Pl. 190, 1494.

¹²⁰¹ Kleiner 1984, Taf. 51 a.

¹²⁰² Kleiner 1984, Taf. 6 c – d; Kassab Tezgör 2007, Pl. 86, a, e.

¹²⁰³ Işın 2007, Res./ Fig. 6, K1, Res./Fig. 11, K6, Res./Fig. 12, K7.

¹²⁰⁴ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 58, a – D 280.

¹²⁰⁵ Tamsü Polat 2017, Lev. 103, b. F24.

¹²⁰⁶ Rumscheid 2006, Taf. 57, 2-4 Kat. – Nr. 131.

K. 35. Ayakta Giyimli Kadın Figürini (Levha 56)

Müze Env. No: 5994. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Satın alma, 20.12.2001. **Ölçü:** Yüksek: 7,9 cm, Gen: 2 cm, Kal: 0,4 cm, Kaide Yüksek: 0,9 cm, Kaide Gen: 2,2 cm, Baş Yüksek: 1,2 cm, Baş Gen: 1,1 cm. **Hamur:** 7,5 YR 6/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, sol dirsek üzerinde altın sarısı boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Dörtgen kaide üzerinde, ayakta khiton üzerine himation giyimli kadın figürünü. Arka yüz tamamen kırık ve eksiktir. Boyun hareketinden kaynaklı olarak, baş sol yukarıya doğru dönük. Başın bir bölümünü, saçlar üzerinde yer alan manto sarmaktadır. Saçlar, alın ortasından ikiye ayrılarak yanlara doğru tarandıktan sonra kulakları kapatarak geri doğru uzanmaktadır. Yüz dolgun ve yağlı, üçgen formundaki alın geniş ve şişkin, göz çukurları belirgin, gözler şişkin, ağız küçük ve kapalı ve boyun ince ve uzundur. Omuzlar dik ve güçlü, göğüsler küçük ve dik, kollar vücuda yapışık ve dirseklerden bükülen kollar daha sonra yere paralel olacak şekilde öne doğru uzanmaktadır. Ayak hareketinden kaynaklı olarak bel sağına yatık, böylelikle vücutta kontrast hareketler oluşmuştur. Sol bacağı dizinden hafifçe büküldükten sonra ayağını öne uzatarak hareketlendirir, sağ bacağı ise sabit ve vücudun ağırlığını taşır vaziyettedir. Manto, sol koltuk altında tutturulduktan sonra, bir ucu sağ koltuk altından, diğer ucu sağ diz kapağı üzerinden olmak üzere vücudun sağ yanını sarar. Oradan vücudun arka kısmını sarar ve sol omuz üzerinden gelen kıvrımlar sol koltuk altından kola dolandıktan sonra başın bir bölümünü örterek sağ omuza dökülür. Sağ göğsü açıkta bırakan manto, çapraz ve plastik kıvrımlar halinde sol omuza uzanır. Sol kolu sardıktan sonra ise belin sol yanına doğru açılarak aşağıya dökülür. Mantonun sarılış biçiminden dolayı, sağ omuzdan sol omuza doğru yay şeklinde çapraz plastik kıvrımlar oluşmaktadır. Sol ayağın hareketinden kaynaklı olarak, derin ve çapraz khiton kıvrımları sol bacağın ortasından, aşağı ve geriye doğru kontrast stil

oluşturmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Klaros¹²⁰⁷, Troia¹²⁰⁸, Samos¹²⁰⁹, Myrina¹²¹⁰, Korinth¹²¹¹, Attika¹²¹² ve Priene'den¹²¹³ bulunmuştur.

Tarih: MÖ 180-170.

---

¹²⁰⁷ Doğan Gürbüzler 2012, Lev. 15, Kat. No. 77.

¹²⁰⁸ Tavukçu 1999, Lev. 54, Kat. No. 214.

¹²⁰⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 257.

¹²¹⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 96, 682, Myrina Pl. 97, 686 – 684, Myrina Pl. 98, 687, 689.

¹²¹¹ Merker 2000, Pl. 38, H153.

¹²¹² Mollard - Besques 1972, Pl. 1, f – D 4; Winter 1903, Taf.144, Nr. 6.

¹²¹³ Rumscheid 2006, Taf. 64, Nr. 148 – 153, Taf. 65, Nr. 154, 156, 157, Taf. 66, Nr. 160, 161, 162, 163, Taf. 67, Nr. 165.

K. 36. Ayakta Giyimli Kadın Figürini Parçası (Levha 57)

Müze Env. No: 2445. **Buluntu Yeri:** 1978 yılı Kuşadası Neapolis kazısı, (2 nolu açma, derinlik -280 cm). **Ölçü:** Yüksek: 6,4 cm, Gen: 4 cm, Kal: 0,4 cm, Kaide Yüksek: 0,7 cm, Kaide Gen: 5,2 cm. **Hamur:** 7,5 YR 6/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, khiton üzerinde altın sarısı boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Alçak dörtgen kaide üzerinde, khiton üzerine himation giyimli kadın figürünü parçası. Kaideden itibaren dizlerinin alt kısmına kadar korunmuş. Sol ayak geride ve elbiseden sıyrılmış, sağ ayak ise elbise içinde vücudun ağırlığını taşımaktadır. Dikey ve düz dökümlü elbise kıvrımları sağ bacağın üzerinden kaideye kadar uzanmaktadır. Muhtemelen sol kola sarıldıktan sonra, sol baldırın yanında açılarak aşağıya dökülen himation kıvrımları yer almaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Kerameikos¹²¹⁴, Attika¹²¹⁵, Girit¹²¹⁶, Korinth¹²¹⁷, Samos¹²¹⁸, Myrina¹²¹⁹, Boeotia¹²²⁰ ve Elaiouss'den¹²²¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 250 civarı.

¹²¹⁴ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 66, Nr. 384.

¹²¹⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique Pl. 33, 193, 194.

¹²¹⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 232 – 234.

¹²¹⁷ Merker 2000, Pl. 70, I65.

¹²¹⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 257.

¹²¹⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 96, 682, Myrina Pl. 97, 686 – 684, Myrina Pl. 98, 687, 689.

¹²²⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Béotie, Pl. 212, 1603; Schmidt 1994, Taf. 22, 118, Taf. 23, 122; Mollard - Besques 1972, Béotie Pl. 11, b – D 48.

¹²²¹ Mollard - Besques 1972, Éléonte Pl. 58, a – D 280.

K. 37. Oturan Giyimli Kadın Figürini (Levha 58)

Müze Env. No: 1239. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Müsadere, 28.12.1969. **Ölçü:** Yüksek: 20, 8 cm, Gen: 6, 6 cm, Kal: 0, 5 cm, Taht Yüksek: 8, 7 cm, Taht Gen: 9, 6 cm, Baş Yüksek: 4, 1 cm, Baş Gen: 4, 4 cm, Büyük Yuvarlak Pişirme Deliği Çapı 2, 9 x 2, 5 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. Ön ve arka kalıp olmak üzere iki parçadan oluşturulan eserde 7,5 YR 6/6 kırmızımsı sarı renkteki hamur üzerine korunan kısımlarından anlaşıldığı kadarıyla 7,5 YR 8/1 beyaz astar boyalıdır. Figürün ayaklarını dayadığı ayaklıkta yer yer beyaz astar boya üzerine kahverengi astar boya, saçlarda kahverengi-siyah renk astar boya izleri korunabilmiştir. **Yapım Tekniği:** Birden çok kalıptan, yarı döküm ve döküm tekniğinde.

Tanım: Arkalıksız bir taht/tabure üzerinde oturan, khiton üzerine himation giyimli kadın figürünü. Boyun kısmından kırık olan baş, gövdeye sonradan tutturularak kırık iki parçanın birleştirilmesi sonucu oluşmuştur. Ayrıca sol bileğinden itibaren el kırık ve eksiktir. Yer yer çatlaklar ve yoğun aşınmalar haricinde sağlamdır. Boyun hareketinden kaynaklı olarak baş, sağ aşağı bakar. Yüz, uzun ve etsiz yapıya sahiptir. Baş üzerinde, sarmaşık yaprakları ve bitkisel bezemeler ile süslenmiş yuvarlak bir çelenk bulunmaktadır. Çelengin altından sarkan kısa ve dalgalı saçlar, başın her iki yanından bukleler halinde omuzlara doğru dökülmektedir. Alın geniş, göz kapakları yay biçiminde kavisli ve gözler büyük olarak işlenmiştir. Burun küçük ve kanatlara doğru genişleyen bir yapıya sahiptir. Elmacık kemikleri hafif belirgin, ağız ise küçük ve kapalıdır. Sağ omzun önde ve sol omzun geride verildiği figürünün, vücuda göre omuzları dar olarak işlenmiştir. Öne doğru uzattığı sol elinde olasılıkla bir iğ, sol elinin hemen altında yer alan sağ elinde ise olasılıkla ip ya da pamuk parçası tutmaktadır. Göğüsler belirgin olarak işlenmiş ve bel hareketinden kaynaklı olarak figür sağına doğru eğiktir. Mantonun içerisinde kalan sağ ayağı, sol bacağının arkasında kalmakta ve sol ayağı ile kaide üzerine basmaktadır. “ V ” yakalı khiton, kolların bir bölümünü açıkta bırakmaktadır. Mantonun bir ucu sol dirseğin altından, diğer ucu kalçanın sol alt bölümünden sıkıştırılmıştır. Sol dirsekten gelen

mantonun bir ucu, sol kolun ön kısmını açıkta bırakacak şekilde, sol omuza doğru uzanmaktadır. Manto, üst bölümde sol omzun arkasından sağ omzun arkasına, alt tarafta ise belin sol arka bölümünden sağ arka bölümüne doğru uzanarak bele kadar sırt bölümünü örtmektedir. Sağ omuz üzerinden gelen mantonun bir ucu, sağ kolun ön kısmını açıkta bırakacak şekilde sağ dirseğin altından karın bölümüne doğru uzanmaktadır. Kalçanın sağ arka bölümünden gelen mantonun diğer ucu ise bacağın sağ yanından kaideye doğru açılarak dökülmektedir. Sağ ayağın, sol bacağın arkasında yer almasından dolayı, sol ayak bileğinden sağ diz kapağına doğru çapraz, derin ve plastik kıvrımlar oluşmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Kerameikos¹²²², Locri (İtalya)¹²²³, Korint¹²²⁴, Girit¹²²⁵, Parion¹²²⁶, Ege ve İonia adaları¹²²⁷, Güney İtalya¹²²⁸, Sirenayka¹²²⁹, Attika¹²³⁰, Boeotia¹²³¹ ve Karadeniz Bölgesi'nden¹²³² bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200-150.

¹²²² Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 69, Nr. 401.

¹²²³ Leyenaar – Plaisier 1979, Locride Pl. 15, 71-72.

¹²²⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Corinte Pl. 16, 77, 80.

¹²²⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 84, 85, Crete Pl. 41, 230.

¹²²⁶ Aydın Tavukçu 2006, 54, Res. 78, Kat. No. 43.

¹²²⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 149.

¹²²⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Italie Méridionale Pl. 29, 169.

¹²²⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Cyrénaïque Pl. 30, 175.at

¹²³⁰ Schmidt 1994, Taf. 1, 1 – 3.

¹²³¹ Schmidt 1994, Taf. 12, 46, 48, 49.

¹²³² Schmidt 1994, Taf. 54, 300.

K. 38. Oturan Giyimli Kadın Figürini (Levha 59)

Müze Env. No: 61. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Nazilli, Dedekuyusu Bahçivanlığı'nda bulunmuştur, satın alma, 28.08.1959. **Ölçü:** Yüksek: 12, 2 cm, Gen: 7, 6 cm, Kal: 1 cm, Kaide Yüksek: 1, 4 cm, Kaide Gen: 3, 2 cm, Pişirme Deliği Çap: 1, 2 cm, Baş Yüksek: 2, 6 cm, Baş Gen: 1, 9 cm, Figür Yüksek: 10, 3 cm, Figür Gen: 4, 3 cm, Diptych Yüksekliği: 2, 2 cm, Diptych Genişliği: 1, 8 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. Beyaz astar üzerine boyun bölgesinde kırmızımsı pembe boya izleri bulunmaktadır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Arkalıklı taht/taburede oturan khiton üzerine himation giyimli kadın figürünü. Kısa saçların bir kısmını dışarıda bırakacak şekilde, yuvarlak başlık takmaktadır. Yüz dolgun ve yağlı, alın dar ve basık, göz çukurları belirgin, gözler dışa çıkık, elmacık kemikleri şişkin, ağız ise küçük ve kapalıdır. Omuzlar ise güçlü ve diktir. Kollarını, dirseğinden hafifçe bükükten sonra vücuda paralel olacak şekilde öne doğru uzatmaktadır. Daha sonra elleri ile iki dizinin arasında yer alan diptychi tutmaktadır. Bacaklarını dizlerinden kırdıktan sonra ayakları ile tabanı dik gelecek şekilde dörtgen bir kaide üzerine basmaktadır. Figürün üzerindeki kıyafet, gerdanlık bölümünün bir kısmını ve dirseklerden aşağısını açıkta bırakmaktadır. Omzun sol kısmından, karnın sağ bölümüne doğru çapraz ve plastik elbise kıvrımları görülmektedir. Sağ ayağın, sol ayağa göre daha yüksek bir noktaya basmasından kaynaklı olarak, sağ ayak bileğinden sol diz kapağına doğru derin elbise kıvrımları oluşmaktadır.

Tipolojik Benzerler: Benzer tipteki figürinler, Locri (İtalya)¹²³³, Korint¹²³⁴, Girit¹²³⁵, Parion¹²³⁶, Ege ve İonia adaları¹²³⁷, Güney İtalya¹²³⁸, Sirenayka¹²³⁹, Attika¹²⁴⁰, Boeotia¹²⁴¹, Karadeniz Bölgesi¹²⁴² ve Tarsus'dan¹²⁴³ bulunmuştur.

Tarih: İS 50-100.

¹²³³ Leyenaar – Plaisier 1979, Locride Pl. 15, 71-72.

¹²³⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Corinte Pl. 16, 77, 80.

¹²³⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 84, 85, Crete Pl. 41, 230.

¹²³⁶ Aydın Tavukçu 2006, 54, Res. 78, Kat. No. 43.

¹²³⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 149.

¹²³⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Italie Méridionale Pl. 29, 169.

¹²³⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Cyrénaïque Pl. 30, 175.at

¹²⁴⁰ Schmidt 1994, Taf. 1, 1 – 3.

¹²⁴¹ Schmidt 1994, Taf. 12, 46, 48, 49.

¹²⁴² Schmidt 1994, Taf. 54, 300.

¹²⁴³ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 370, i – D 2426.

K. 39. Kadın Figürini Başı (Levha 60)

Müze Env. No: 686. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus kazısı, 13.09.1966. **Ölçü:** Yüksek: 4, 5 cm, Gen: 3, 8 cm, Kal: 0, 7 cm, Polos Yüksek: 1, 7 cm, Polos Gen: 3, 7 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, mika ve çok ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur, aynı renk astarlı. **Yapım Tekniği:** Tek kalıptan, baskı kalıp.

Tanım: Poloslu kadın figürin başı. Başın sadece ön yüzü korunmuş, diğer kısımları kırık ve eksiktir. Saçlarının bir kısmını dışarıda bırakacak şekilde başında yüksek ve yuvarlak polos bulunmaktadır. Polos, baştan yukarıya geriye ve yanlara doğru genişlemektedir. Alın üzerinde, ortadan ikiye ayrılan saçlar, iki yana doğru kulakları örterek taranmıştır. Figürinin alını dar ve gözleri belirgin değil, burnu geniş, ağzı küçük ve kapalı, yüzü yuvarlak ve dolgunur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Rhodos¹²⁴⁴, Halikarnassos¹²⁴⁵, Güney İtalya¹²⁴⁶, Sicilya¹²⁴⁷, Patara¹²⁴⁸ ve Taranto'dan¹²⁴⁹ bulunmuştur.

Tarihi: İÖ 500 – 450.

¹²⁴⁴ Higgins 1954, Pl. 36, 208.

¹²⁴⁵ Higgins 1954, 324, 325, 329.

¹²⁴⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Pl. 26, 151, 154.

¹²⁴⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Sicile Pl. 29, 173.

¹²⁴⁸ Işın 2010, Fig. 8 TK 8.

¹²⁴⁹ Schmidt 1994, Taf. 38, 210.

K. 40. Kadın Figürini Parçası (Levha 61)

Müze Env. No: 1447. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Ahmet Metin'den satın alma, 02.06.1972. **Ölçü:** Yüksek: 4,9 cm, Gen: 3 cm, Kal: 0,9 cm. **Hamur:** 7,5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. 7,5 YR 6/6 kırmızımsı sarı renkteki hamur üzerine aynı renkte astar boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Saçlar üzerinde yer alan manto, başın bir kısmını sardıktan sonra omuzlara dökülmektedir. Oval forma sahip yüz, dolgun ve yağlı. Alın üzerinden ortadan ikiye ayrılan saçlar, yanlara doğru uzandıktan sonra kulakları kapatır ve ensenin üst bölümünde toplanmaktadır. Üçgen formlu alın dar ve düz, göz çukurları belirgin, burun uzun ve basık, ağız küçük ve kapalı. Boyun ince ve uzun.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹²⁵⁰, Smyrna¹²⁵¹, Tarsus¹²⁵², Rhodos¹²⁵³, Priene¹²⁵⁴ ve Phokaia'dan¹²⁵⁵ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 500 – 400.

¹²⁵⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25.

¹²⁵¹ Mollard -Besques 1972, Smyrne Pl. 281, h – D 1489, j – D 1488.

¹²⁵² Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 364, e – D 2387, h – D 2388, Tarse Pl. 412, b – D 2872.

¹²⁵³ Higgins 1954, Pl. 49, 289, 293.

¹²⁵⁴ Rumscheid 2006, Taf. 76, Nr. 186 – 188, Taf. 77, Nr. 189.

¹²⁵⁵ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 133, i – D 657.

K. 41. Kadın Figürini Başı (Levha 62)

Müze Env. No: 1225. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Satın alma, 15.12.1968. **Ölçü:** Yüksek: 3, 7 cm, Gen: 2, 1 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkıları, iyi pişirilmiş hamur. 7.5 YR 8/1 beyaz astar üzerine, 7,5 YR 2.5/1 siyah boyalıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm tekniğinde.

Tanım: Kadın figürini başı. Baş, boyun ve omuzlara dökülen elbisenin bir bölümü korunmuş diğer kısımlar kırık ve eksik. Boyun hareketinden kaynaklı olarak baş hafifçe sağa ve yukarı dönük. Yüz oval, yağlı ve dolgun, alın geniş, göz kapakları etli, burun uzun ve şişkin, ağız küçük ve kapalıdır. Boynun sol bölümünden gelen manto, kulakları ve saçları kapatarak başın bir bölümünü örttüğünden sonra sağ taraftan boynun bir bölümünü de sarmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Kerameikos¹²⁵⁶, Boeotia¹²⁵⁷, Patara¹²⁵⁸, Korinth¹²⁵⁹, Troia¹²⁶⁰, Ephesos¹²⁶¹, Priene'den¹²⁶² bulunmuştur.

Tarih: İÖ 250 - 200.

¹²⁵⁶ Vierendeis – Schlöörb 1997, Taf. 76, Nr. 445.

¹²⁵⁷ Mollard - Besques 1972, Béotie Pl. 12 c – D 51, f – D 54, Béotie Pl. 13 e- D 76, Béotie Pl. 21, d – D 94, e – D 95, Béotie Pl. 23, b – D 101.

¹²⁵⁸ Işın 2007, Res./ Fig. 6, K1.

¹²⁵⁹ Merker 2000, Pl. 34, H110.

¹²⁶⁰ Mollard - Besques 1972, Troade Pl. 117, b – D 545.

¹²⁶¹ Öztürk 2007, Lev. XXI K55.

¹²⁶² Rumscheid 2006, Taf. 58, 2 Kat. – Nr. 133, Taf. 75, Nr. 181 – 185.

K. 42. Kadın Figürini Başı (Levha 63)

Müze Env. No: 1833. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** Priene’de fosseptik kazısı sırasında bulunmuştur, 1974. **Ölçü:** Yük: 7, 7 cm, Gen: 5, 3 cm, Stephane Kal: 0, 8 cm, **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, siyah boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Baş ve boynun bir kısmı korunmuş diğer kısımlar kırık ve eksik. Bunun dışında saçlar üzerinde yer alan yuvarlak başlığın bir bölümü kırık ve eksiktir. Başın orta kısmını saran yuvarlak stephane/başlık, yukarı doğru genişleyerek uç kısımları incelik. Alnın orta kısmından yanlara doğru uzanan uzun ve dalgalı saçlar, kulakları örter ve ense bölümüne uzanır. Yüz oval ve yağlı, alın şişkin ve geniş, göz çukurları belirgin, burun uzun ve geniş, ağız küçük ve kapalı, çene dışa çıkık ve belirgindir. Boyun uzun ve kalın baştan omuz bölümüne doğru genişler. Boyun bileziği belirgindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹²⁶³, Ege ve İonia adaları¹²⁶⁴, Smyrna¹²⁶⁵, Myrina¹²⁶⁶, Pergamon¹²⁶⁷, Troia¹²⁶⁸, İonia kıyıları¹²⁶⁹, Güney İtalya¹²⁷⁰, Korinth¹²⁷¹, Atina¹²⁷², Taranto¹²⁷³ ve Priene’den¹²⁷⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200 - 150.

¹²⁶³ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25, Attique Pl. 34, 198, 199

¹²⁶⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 148.

¹²⁶⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414, Smyrne Pl. 67, 415 – 421, Smyrne Pl. 70, 445 – 448, 450, 451, Smyrne Pl. 71, 453 – 458; Schmidt 1994, Taf. 32, 170.

¹²⁶⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹²⁶⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 134, 1039.

¹²⁶⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Troie Pl. 136, 1061.

¹²⁶⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 165, 1264, 1265.

¹²⁷⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Italie Meridionale Pl. 1512.

¹²⁷¹ Merker 2000, Pl. 40, H182, H184.

¹²⁷² Grandjouan 1961, Pl. 8, 334.

¹²⁷³ Schmidt 1994, Taf. 38, 212.

¹²⁷⁴ Rumscheid 2006, Taf. 19, 2 – 4 Kat. – Nr. 38, Taf. 82, Nr. 203.

K. 43. Kadın Figürini Başı (Levha 64)

Müze Env. No: 2872. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Müsadere, 02.04.1986. **Ölçü:** Yüksek: 5,5 cm, Gen: 5 cm, Kalınlık: 0,4 cm, Başlığın Yüksekliği: 1,8 cm, Başlığın Geni: 4,6 cm, Başın arka bölümündeki askı deliği Çapı: 0,5 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. Taç ve saç bölümünde siyah boya, sol taraftaki saçların arasında yeşilimsi mavi boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Ön yüzde stephanenin üst kısmından, boyun bölümüne kadar korunmuş. Saçlar üzerinde yer alan stephanenin bir bölümünü manto sarar. Yüz oval ve yağlı. Dalgalı ve uzun saçlar, alın üzerinden ortadan ikiye ayrıldıktan sonra geriye doğru taranmış ve saç bukleleri daha sonra omuzlara dökülür. Alın dar ve basık, göz kapakları etli, burun büyük ve yağlı, ağız küçük ve kapalı. Yüz, çeneye doğru daralır, boyun kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Smyrna¹²⁷⁵, Myrina¹²⁷⁶, Troia¹²⁷⁷, Priene¹²⁷⁸, İonia kıyıları¹²⁷⁹, Tarsus¹²⁸⁰ ve Priene'den¹²⁸¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200 – 150.

¹²⁷⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 66, 409; Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 271, a – D 1395, b – D 1396, c – D 1394, e – E/D 1399.

¹²⁷⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 111, 764 – 777, Myrina Pl. 112, 779 – 783, 788 – 791, Myrina Pl. 113, 792, 796, 797, Myrina Pl. 114, 805, 806, 813 – 818, Myrina Pl. 115, 820, 821, 831, Myrina Pl. 116, 840, 841, 844 – 848, Myrina Pl. 117, 849 – 858;

¹²⁷⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Troie Pl. 137, 1066, 1067.

¹²⁷⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Priene Pl. 141, 1079;

¹²⁷⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 164. 1252 – 1255.

¹²⁸⁰ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 390, g – D 2660, Tarse Pl. 391, d – D 2670, i – D 2669.

¹²⁸¹ Rumscheid 2006, Taf. 23, 3-4 Kat. – Nr. 50.

K. 44. Kadın Figürini Başı (Levha 65)

Müze Env. No: 1745. **Buluntu Yeri ve Tarihi:** Priene’de fosseptik kazısı sırasında bulunmuştur, 1974. **Ölçü:** Yük: 3, 7 cm, Gen: 2, 8 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, 7,5 YR 8/2 pembemsi beyaz astarlı. Başın arka kısmında, 5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi boyaya sahiptir. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Boyundan aşağısı ve ön yüzde alnın ortasından sol kulağının altına kadar olan kısım kırık ve eksiktir. Bunun dışında yer yer çatlaklar haricinde sağlamdır. Başını hafifçe sağına yukarı çevirmiş. Manto, başın bir kısmını sararak omuzlara dökülür. Dalgalı ve uzun saçlar, alın üzerinden ortadan ikiye ayrılır, kulakları kapattıktan sonra ense kısmında toplanarak topuz yapmaktadır. Oval yüz, yağlı ve dolgun, göz kapakları etli, burun geniş ve büyük, ağız küçük ve kapalı, çene dışa çıkıktır. Boyun geniş ve uzun, boyun bilezikleri şişkindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹²⁸², Smyrna¹²⁸³, Korinth¹²⁸⁴, Myrina¹²⁸⁵, Pergamon¹²⁸⁶, Tarsus¹²⁸⁷, Priene¹²⁸⁸, Phokaia¹²⁸⁹ ve Aiolis’den¹²⁹⁰ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200 - 150.

¹²⁸² Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25.

¹²⁸³ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 67, 415 – 421; Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 281, h – D 1489, j – D 1488.

¹²⁸⁴ Merker 2000, Pl. 40, H182, H184, Pl. 60, H430.

¹²⁸⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹²⁸⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 134, 1042.

¹²⁸⁷ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 364, h – D 2388.

¹²⁸⁸ Rumscheid 2006, Taf. 76, Nr. 186 – 188, Taf. 77, Nr. 189..

¹²⁸⁹ Mollard - Besques 1972, Phocé Pl. 133, i – D 657.

¹²⁹⁰ Mollard – Besques 1978, Élodie Pl. 143, c – D 740, Élodie Pl. 144, a – D 750, c – D 751.

K. 45. Kadın Figürini Başı (Levha 66)

Müze Env. No: 1748. **Buluntu Yeri ve Tarihi:** Priene’de fosseptik kazısı sırasında bulunmuştur, 1974. **Ölçü:** Yük: 3,3 cm, Gen: 2,7 cm, Kal: 0,4 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. Saç buklelerinde 10 R 3/6 koyu kırmızı boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Arka yüz kırık ve eksik, ön yüzde ise başın sağ üst bölümünden, sol elmacık kemiğine kadar ve sağ kulak kısmından boynun sol yanına kadar kırık ve eksiktir. Alın üzerinde ortadan ikiye ayrılan dalgalı saçlar iki yana doğru taranmış. Başın bir bölümünü saran manto ise omuzlara doğru dökülmektedir. Yüz oval ve dolgun, alın dar, göz çukurları belirgin, burun uzun, ağzı küçük ve kapalı. Boyun uzun ve boyun bilezikleri belirgindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Attika¹²⁹¹, Smyrna¹²⁹², Myrina¹²⁹³ ve Phokaia’dan¹²⁹⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200 - 150.

¹²⁹¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25, Attique Pl. 34, 198, 199.

¹²⁹² Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414, Smyrne Pl. 415 – 421, Smyrne Pl. 453 – 458.

¹²⁹³ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹²⁹⁴ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 133, i – D 657.

K. 46. Kadın Figürini Başı (Levha 67)

Müze Env. No: 5577. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** İstirdat, Kuşadası Asliye Ceza Mahkemesinin 2001'e 335'e esas 2001-937 nolu kararıyla istirdat edilmiştir. 20.07.2001.

Ölçü: Yüksek: 4,1 cm, Gen: 2,3 cm, Kal: 0,3 cm. **Hamur:** 7,5 YR 5/4 kahverengi hamur, mika ve kum katkılı. 7,5 YR 8/2 pembemsi beyaz astarlı, saçta siyah boya izleri, başın arkasında ve sol tarafında 2,5 YR 3/4 koyu kırmızımsı kahverengi boya bulunmaktadır.

Yapım Tekniği: İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Ön yüzde, başın üstünden boyuna kadar olan kısım korunabilmiş, diğer yerler kırık ve eksiktir. Ayrıca yüz kısmında yoğun aşınmalar bulunmaktadır. Saçların üzerinde yer alan yuvarlak başlığın, bir bölümünü manto sarmaktadır. Yüz oval ve dolgunudur. Saçlar, alın üzerinden ortadan ikiye doğru ayrılarak geriye doğru taranmış, oradan da omuzlara doğru dökülmektedir. Alın dar ve basık, burun şişkin ve büyük, ağız küçük ve kapalı, boyun kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Ege ve İonia Adaları¹²⁹⁵, Atina¹²⁹⁶, Myrina¹²⁹⁷ ve Tarsus'dan¹²⁹⁸ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200 - 150.

¹²⁹⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 148.

¹²⁹⁶ Grandjouan 1961, Pl. 8, 337.

¹²⁹⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹²⁹⁸ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 364, h – D 2388, Tarse Pl. 412, b – D 2872.

K. 47. Kadın Figürini Başı (Levha 68)

Müze Env. No: 1750. **Buluntu Yeri ve Tarihi:** Priene'de fosseptik kazısı sırasında bulunmuştur, 1974. **Ölçü:** Yük: 3, 3 cm, Gen: 2, 7 cm, Kal: 0, 4 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, sol saç buklesi üzerinde 2,5 YR 3/3 koyu kırmızımsı kahverengi boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Başın üst kısmında büyük bir parça ve boynun aşağısından itibaren kırık ve eksiktir. Bunun dışında yer yer aşınmalar haricinde sağlamdır. Başını hafifçe soluna yukarı çevirmiş. Uzun ve dalgalı saçlar, alnın ortasından ikiye ayrıldıktan sonra kulakları kapatarak geriye taranmış ve arkada birleşerek topuz yapmaktadır. Ayrıca boynun iki yanından omuzlara doğru saç bukleleri dökülmektedir. Yüz oval ve dolgun, alın dışa çıkık, göz kapakları etli, burun küçük, çene belirgin, ağız ise küçük ve kapalıdır. Boyun kalın ve uzundur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹²⁹⁹, Smyrna¹³⁰⁰, Myrina¹³⁰¹, Troia¹³⁰², Priene¹³⁰³ ve Phokaia'dan¹³⁰⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 200 - 150.

¹²⁹⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25, Attique Pl. 34, 198, 199.

¹³⁰⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414, Smyrne Pl. 67, 415 – 421, Smyrne Pl. 453 – 458; Schimdt 1994, Taf. 32, 170; Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 282, e – D 1492, j – D 1500.

¹³⁰¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹³⁰² Mollard - Besques 1972, Troade Pl. 117, a – D 542.

¹³⁰³ Rumscheid 2006, Taf. 5, Kat. 6 Nr. 15, Kat. 4 Nr. 14, Taf. 6, Kat 3 Nr. 16, Kat. 5-8 Nr. 17.

¹³⁰⁴ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 136, k – D 687.

K. 48. Kadın Figürin Başı (Levha 69)

Müze Env. No: 1450. **Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Ahmet Metin'den satın alma, 02.06.1972. **Ölçü:** Yük: 2, 4 cm, Gen: 2, 2 cm. **Hamur:** 7.5 YR 5/6 koyu kahverengi, mika ve kum katkılı, 5 YR 4/2 koyu kırmızımsı gri astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Sakkoslu kadın figürini başı. Boynunun aşağısından itibaren kırık ve eksiktir. Yüz bölümünde yoğun aşınmalar mevcuttur. Başını sağına ve yukarı çevirmiş. Alın çizgisinden başlayan sakkos ensenin arkasına doğru daralarak uzamaktadır. Yüz oval, yağlı ve dolgun, alın geniş ve basık, gözler ovaldir. Boyun ise kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer örnekler Attika¹³⁰⁵, Assos¹³⁰⁶, Kerameikos¹³⁰⁷ ve Klaros'dan¹³⁰⁸ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150- 100.

¹³⁰⁵ Higgins 1954, Pl. 89, 678 – 679.

¹³⁰⁶ Ergün 2013, Lev. 26, 1998.1.3

¹³⁰⁷ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 73, Nr. 417.

¹³⁰⁸ Doğan Gürbüzler 2012, Lev. 16, Kat. No. 83, 85-87, 90 – 92.

K. 49. Kadın Figürini Başı (Levha 70)

Müze Env. No: 1482. **Buluntu Yeri ve Tarihi.** 1966 yılı Myus kazısından bulunmuştur, 1966. **Ölçü:** Yüksek: 4, 2 cm, Gen: 3, 1 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/4 pembe, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. Boyun bölgesinde 2,5 YR 4/6 kırmızı ayrıca saçta 2,5 YR 5/6 kırmızı boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Baş ve boyun kısmı korunmuş, boyundan aşağısı kırık ve eksiktir. Alnının ortasından ikiye ayrılan dalgalı ve uzun saçlar, geriye doğru taranmış ve kulakları kapattıktan sonra enseye doğru uzanmaktadır. Saçları, geometrik işlemlere sahip bir bant sınırlandırmaktadır. Yüz yağlı ve dolgun, alın hafif şişkin, göz kapakları etli, burun uzun ve ince, ağız küçük ve kapalı, boyun ise kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹³⁰⁹, Korinth¹³¹⁰, Ege ve İonia adaları¹³¹¹, Smyrna¹³¹², Myrina¹³¹³ ve Taranto'dan¹³¹⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 - 100.

¹³⁰⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25, Attique Pl. 34, 198, 199.

¹³¹⁰ Merker 2000, Pl. H427.

¹³¹¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 148.

¹³¹² Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414, Smyrne Pl. 67, 415 – 421, Smyrne Pl. 71, 453 – 458; Schmidt 1994, Taf. 32, 170.

¹³¹³ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹³¹⁴ Schmidt 1994, Taf. 38, 212

K. 50. Kadın Figürini Başı (Levha 71)

Müze Env. No: 557. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Müzeye Geliş Tarihi:** Sultanhisar, Mehmet Oflas'tan Satın alma, 20.04.1965. **Ölçü:** Yüksek: 2, 8 cm, Gen: 2, 1 cm, Baş Yüksek: 2 cm, Baş Gen: 2, 1 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Baş ve boyun kısmı korunmuş, boyundan aşağısı kırık ve eksiktir. Saçlar, alnın ortasından ayrıldıktan sonra iki yana doğru kulakları kapattıktan sonra enseye doğru taranmış. Alnın ortasından enseye kadar ayrılan saçlar sağ ve sol olmak üzere iki yana doğru taranmış. Yüz oval ve dolgun, göz çukurları belirgin, burun küçük ve basık, elmacık kemikleri şişkin, ağız küçük ve kapalıdır. Boyun kalın ve uzun, boyun bileziği ise belirgindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzerleri Attika¹³¹⁵, Girit¹³¹⁶, Korinth¹³¹⁷, Ege ve İonia adaları¹³¹⁸, Smyrna¹³¹⁹, Myrina¹³²⁰, Güney İtalya¹³²¹, Atina¹³²², Tarsus¹³²³ ve Priene'den¹³²⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 – 100.

¹³¹⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25, Attique Pl. 34, 198, 199.

¹³¹⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 19, 95 – 97, 102 -105, Crete Pl. 42, 236 – 241.

¹³¹⁷ Merker 2000, Pl. 60, H428, Pl. 65, I5.

¹³¹⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 148.

¹³¹⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414; Schmidt 1994, Taf. 32, 170; Besques 1972, Smyrne Pl. 282, a – D 1491.

¹³²⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹³²¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Italie Meridionale Pl. 193, 1514.

¹³²² Grandjouan 1961, Pl. 8, 345.

¹³²³ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 412, j – E/D 2879.

¹³²⁴ Rumscheid 2006, Taf. 92, Nr. 225.

K. 51. Kadın Figürini Başı (Levha 72)

Müze Env. No: 1448. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Ahmet Metin'den satın alma, 02.06.1972. **Ölçü:** Yüksek: 3, 8 cm, Gen: 2, 6 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. 7,5 YR 6/6 kırmızımsı sarı renkteki hamur üzerine korunan kısımlarından anlaşıldığı kadarıyla 7,5 YR 8/1 beyaz renkte astar ve siyah boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Başın üstünden, boyna kadar olan bölüm korunmuş, diğer kısımlar kırık ve eksiktir. Özellikle yüz bölümü, aşınarak tahrip olmuştur. Alnın ortasından ikiye ayrılan saç bukleleri kulakları kapattıktan sonra ensede toplanarak atkuyruğu yapar ve enseye doğru dökülmektedir. Başın ortasından geriye doğru taranan saçlar, alnın ortasından iki yana ve geriye doğru uzanan saç demetlerinin altında geçer ve boyunun iki yanından omuzlara doğru dökülmektedir. Başın ortasında bir bant saçları sınırlandırmakta. Yüz oval ve dolgun, alın dar, burun basık, ağız küçük ve kapalı, boyun ise uzun ve geniştir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹³²⁵, Ege ve Ionia adaları¹³²⁶, Girit¹³²⁷, Smyrna¹³²⁸, Myrina¹³²⁹, Ionia kıyıları¹³³⁰ ve Troia'dan¹³³¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 - 100.

¹³²⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25.

¹³²⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Archipel Egeen et Ionien Pl. 25, 148.

¹³²⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 42, 236 – 241.

¹³²⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414, Smyrne Pl. 67, 418 – 421.

¹³²⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹³³⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 166, 1274.

¹³³¹ Mollard - Besques 1972, Troade Pl. 117, a – D 542.

K. 52. Kadın Figürini Başı (Levha 73)

Müze Env. No: 3169. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Germencik-Ortaklar, Ali Rüştü Yıldırğan'dan Satınalma, 21.06.1990. **Ölçü:** Yük: 3, 1 cm, Gen: 2 cm, Baş Yüksek: 2, 6 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/4 açık kahverengi hamur, 7, 5 YR 4/3 kahverengi astarlı, mika ve kum katkılıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Başın üst kısmından boyuna kadar olan bölüm korunabilmiş, diğer kısımlar ise kırık ve eksiktir. Başını hafifçe sağına ve yukarı doğru çevirmiş. Saçlar, alın üzerinden ortadan ikiye ayrılır, kulakları kapatılarak ense bölümünde toplanarak topuz yapmaktadır. Ayrıca başın ortasında, saçları saran bir bant bulunmaktadır. Yüz oval, yağlı ve dolgun, alın dar, göz kapakları etli, burun uzun, ağız küçük ve kapalı, boyun ise kalın ve kısadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹³³², Smyrna¹³³³, Myrina¹³³⁴, Sinop¹³³⁵, Anadolu¹³³⁶, Priene¹³³⁷ ve Phokaia'dan¹³³⁸ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 - 100.

¹³³² Leyenaar – Plaisier 1979, Attique Pl. 3, 13 – 15, Attique Pl. 4, 23 – 25, Attique Pl. 34, 198, 199; Schmidt 1994, Taf. 2, 6.

¹³³³ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414, Smyrne Pl. 67, 415 – 421, Smyrne Pl. 71, 453 – 458; Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 282, a – D 1491.

¹³³⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹³³⁵ Mollard - Besques 1972, Sinope Pl. 113, b – D 524.

¹³³⁶ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 178, a – D 960, d – D 965, g – D 967.

¹³³⁷ Rumscheid 2006, Taf. 89, Nr. 218, Taf. 91, Nr. 222, 224.

¹³³⁸ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 134, c- D 663, e – D 662, h – D 669, Phocée Pl. G – D 697.

K. 53. Kadın Figürini Başı (Levha 74)

Müze Env. No: 5576. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** İstirdat, Kuşadası Asliye Ceza Mahkemesinin 2001'e 335'e esas 2001-937 nolu kararıyla istirdat edilmiştir, 20.07.2001.

Ölçü: Yüksek: 4,6 cm, Gen: 2,5 cm. **Hamur:** 5 YR 5/6 sarımsı kırmızı hamur, kum ve mika katkılı, beyaz astarlı, 5 YR 3/2 koyu kırmızımsı kahverengi boya, saçta 2,5 YR 3/6 koyu kırmızı boya. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Başını hafifçe sağına ve yukarı çevirmiş. Saçlar dilim şeklinde ayrıldıktan sonra kulakları da kapatılarak geriye doğru taranır ve ensede toplandıktan sonra açılarak dalgalı olarak sırta doğru düşmektedir. Yüz dolgun ve yağlı, alın dar, sağ kaş, sola kaşa göre daha yukarıda ve kalkık, göz çukurları oval, burun basık, burun delikleri belirgin, ağız küçük ve kapalı, çene ise dolgundur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Pergamon¹³³⁹, İonia kıyıları¹³⁴⁰, Priene¹³⁴¹, Patara¹³⁴², Anadolu¹³⁴³ ve Phokaia'dan¹³⁴⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 - 100.

¹³³⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 134, 1038, 1043.

¹³⁴⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 166, 1281.

¹³⁴¹ Rumscheid 2006, Taf. 94, Nr. 229, 230.

¹³⁴² Işın 2007, Res./Fig. 28, K23.

¹³⁴³ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 179, f – D 974, h – D 975, i – D 976.

¹³⁴⁴ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 134, a – D 664, f – D 665, j – D 668, k – D 666

K. 54. Kadın Figürini Başı (Levha 75)

Müze Env. No: 1747. **Buluntu Yeri ve Tarihi:** Priene’de fosseptik kazısı sırasında bulunmuştur, 1974. **Ölçü:** Yük: 4, 7 cm, Gen: 3, 1 cm, Kal: 0, 9 cm, Yüz Yük: 2, 6 cm, Yüz Gen: 1, 5 cm. **Hamur:** 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Ön yüzde, başın üstünden boyuna kadar olan bölüm korunmuş, geri kalan kısımlar kırık ve eksiktir. Ayrıca yer yer yüzde aşınmalar mevcuttur. Başını hafifçe sağına ve yukarı çevrilmiş. Manto, başın bir kısmını sarmakta. Uzun ve dalgalı saçlar, alın üzerinde ortadan ikiye ayrıldıktan sonra kulakları kapatacak şekilde geriye doğru taranmıştır. Yüz oval ve yağlı, alın geniş, göz çukurları belirgin, göz kapakları etli, burun geniş ve şişkin, ağız küçük ve kapalıdır. Boyun uzun, boyun bilezikleri hafif belirgindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹³⁴⁵, Smyrna¹³⁴⁶, Myrina¹³⁴⁷, Pergamon¹³⁴⁸, Tarsus¹³⁴⁹, Priene¹³⁵⁰, Phokaia¹³⁵¹, Aiolis’den¹³⁵² bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 - 100.

¹³⁴⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25.

¹³⁴⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 67, 415 – 421; Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 281, h – D 1489, j – D 1488.

¹³⁴⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹³⁴⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 134, 1042.

¹³⁴⁹ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 364, h – D 2388.

¹³⁵⁰ Rumscheid 2006, Taf. 76, Nr. 186 – 188, Taf. 77, Nr. 189.

¹³⁵¹ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 133, i – D 657.

¹³⁵² Mollard – Besques 1978, Élodie Pl. 143, c – D 740, Élodie Pl. 144, a – D 750, c – D 751.

K. 55. Kadın Figürini Başı (Levha 76)

Müze Env. No: 863. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Karacasu, Bingeç Köyü, Satın Alma, 25.10.1967. **Ölçü:** Yüksek: 6,4 cm, Gen: 4,4 cm, Kal: 1 cm. **Hamur:** 5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi hamurlu, kum, az kireç ve mika (gri ve altın sarısı) katkılı. Beyaz astarlı, ensenin sağında 5 YR 2,5/1 siyah astar boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kadın figürini başı. Başın üst kısmından, boyna kadar olan bölüm korunmuş diğer kısımlar kırık ve eksik. Başını hafifçe soluna ve yukarı doğru çevirmiş. Dalgalı ve uzun saçlar, alnın ortasından iki yana ayrılır ve kulakların bir bölümünü kapattıktan sonra ense kısmında toplanmış. Başının üstünden enseye doğru iki yana ayrılan uzun ve dalgalı saçlar, başı saran bant yardımıyla tutturulmaktadır. Yüz oval ve dolgun, alın geniş, göz çukurları belirgin, göz kapakları etli, elmacık kemikleri hafifçe şişkin, burun ince ve uzun, ağız küçük ve kapalı, çene oval, boyun ise ince ve uzundur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Attika¹³⁵³, Girit¹³⁵⁴, Smyrna¹³⁵⁵, Myrina¹³⁵⁶, Taranto¹³⁵⁷, Tarsus¹³⁵⁸, Anadolu¹³⁵⁹ ve Priene'den¹³⁶⁰ bulunmuştur.

Tarih: İS 100 - 150.

¹³⁵³ Leyenaar – Plaisier 1979, Attique 3, 13 – 15, Attique 4, 23 – 25, Attique Pl. 34, 198, 199.

¹³⁵⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Crete Pl. 42, 236 – 241.

¹³⁵⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 62, 376 – 379, Smyrne Pl. 65, 400, 401, 404, Smyrne Pl. 66, 405 – 414, Smyrne Pl. 67, 418, 420 – 421, Smyrne Pl. 71, 453 – 458; Schmidt 1994, Taf. 32, 170.

¹³⁵⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 113, 794, 795, 798, 801, 803, Myrina Pl. 114, 809 – 811, Myrina Pl. 115, 822 – 829, 833, Myrina Pl. 116, 834, 839, Myrina Pl. 118, 867 – 874, Myrina Pl. 120, 885 – 897, Myrina Pl. 121, 900 – 909, Myrina Pl. 122, 910 – 914.

¹³⁵⁷ Schmidt 1994, Taf. 38, 212.

¹³⁵⁸ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 412, K – 2881.

¹³⁵⁹ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 178, a – D 960, d – D 965, g – D 967.

¹³⁶⁰ Rumscheid 2006, Taf. 89, Nr. 218, Taf. 91, Nr. 222, 224.

K. 56. Erkek Figürin Parçası (Levha 77)

Müze Env. No: 1751. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** 1966 Myus Kazısı, 1966. **Ölçü:** Yüksek: 4,3 cm, Gen: 2 cm, Kal: 1,2 cm. **Hamur:** 2.5 YR 6/6 açık kırmızı hamur üzerine beyaz astarlı, mika ve kum katkılı, iyi pişirilmiş. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Ayakta çıplak erkek figürünü parçası. Omuzlardan itibaren kollar hariç, boyundan diz kapaklarına kadar korunmuş, diğer kısımları kırık ve eksik. Bunun dışında yer yer aşınmalar mevcut. Sağ omzu aşağı ve önde, sol omzu ise yukarı ve geridedir. Sağ bacağı hareketli, beli sağına eğik. Kalça hafif çıkık, bacaklar bitişik, sol bacak önde vücudun ağırlığını taşıırken, sağ bacak ise geride ve hareketlidir. Figürün omzunun, belinin ve kalçalarının hareketi kontrast bir stil oluşturmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Smyrna¹³⁶¹ ve Kıta Yunanistan'dan¹³⁶² bulunmuştur.

Tarih: İÖ 450 – 400.

¹³⁶¹ Mollard - Besques 1972, Pl. 223, a – D 1101, b – D 1102, d – D 1104, f – D 1103, Pl. 226, d – 1122, Asie Mineure Pl. 184, c – D 992, f – D 993, i – D 994; Burn – Higgins 2001, Pl. 62, 2236.

¹³⁶² Schmidt 1994, Taf. 25, 137.

K. 57. Ephebos Figürini Parçası (Levha 78)

Müze Env. No: 1435. **Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** İnci Tükenmez'den hibe, 13.03.1972. **Ölçü:** Yüksek: 5, 1 cm, Gen: 2, 9 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. 7,5 YR 6/6 kırmızımsı sarı renkteki hamur üzerine aynı renkte astar boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan baş döküm, gövde ise yarı döküm.

Tanım: Ephebos figürini parçası. Sağ omuzdan, sol göğse kadar olan bölümün aşağısı ve burnun bir kısmı kırık ve eksiktir. Ayrıca yer yer aşınmalar haricinde figürin sağlamdır. Sola doğru yatırılmış, kısa ve dalgalı saçlar alın üzerine düşmektedir. Başın üst kısmından geriye doğru taranan saçlar, başın arkasında toplandıktan sonra atkuyruğu yaparak sırta doğru dökülmektedir. Yüz oval ve yağlıdır, göz kapakları etli ve belirgin, elmacık kemikleri hafif şişkin, ağız küçük ve kapalı, çene küçük ve belirgin, boyun ise kısa ve kalındır. Sağ göğsün üzerinden başlayan ephaptis, sol omuza uzanır. Oradan arkayı sarar ve sağ omuzdan göğsün ortasına uzanır ve elbisenin diğer ucuna tutturulmuştur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Smyrna¹³⁶³, Patara¹³⁶⁴, Boeotia¹³⁶⁵, Tanagra¹³⁶⁶, Samos¹³⁶⁷, Myrina¹³⁶⁸, Kyme¹³⁶⁹, Pergamon¹³⁷⁰, Tarsus¹³⁷¹, Amisos¹³⁷², Priene¹³⁷³, Parion¹³⁷⁴, Anadolu¹³⁷⁵, Phokaia¹³⁷⁶ ve Ephesos'dan¹³⁷⁷ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 – 100.

¹³⁶³ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 82, 560 – 569, Smyrne Pl. 83, 570 – 581, Smyrne Pl. 59, 357.

¹³⁶⁴ Işın 2007, 148, Res./Fig. 31 – 34.

¹³⁶⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Béotie Pl. 38, 222; Mollard – Besques 1972, Pl. 38, a – D 165.

¹³⁶⁶ Winter 1903, 237, Nr. 4, 5, 238, Nr. 2, 5, 240, Nr. 6.

¹³⁶⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 259.

¹³⁶⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 - 728.

¹³⁶⁹ Lebe 2013, Lev. 12, Kat. No. 70.

¹³⁷⁰ Töpperwein 1976, Taf. 66, Nr. 436, 437.

¹³⁷¹ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 418, c – E/D 2912, i – E/D 2917, j – E/D 2916, g – E/D 2918.

¹³⁷² Mollard - Besques 1972, Amisos Pl. 110, a – D 507.

¹³⁷³ Rumscheid 2006, Taf. 132, Nr. 305, 306, Taf. 133, Nr. 308, Taf. 134, Nr. 310.

¹³⁷⁴ Kasapoğlu 2012, Lev. 83, Kat. 111 – 112, Lev. 84, Kat. 113 – 114.

¹³⁷⁵ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 184, g – D 996, a – D 997, c – D 998, e – D 1000, d – D 1001.

¹³⁷⁶ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, b – D 704, e – D 705.

¹³⁷⁷ Mollard Besques 1972, Ephèse Pl. 152, d – D 830, Ephèse Pl. 153, h – D 839.

K. 58. Ephebos Figürini Başı (Levha 79)

Müze Env. No: 1813. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Satın alma, 30.12.1975, **Ölçü:** Yüksek: 3,4 cm, Gen: 2,1 cm, Baş Yüksek: 2,7 cm, Baş Gen: 2,1 cm, **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Ephebos figürini başı. Başın üstünden boyuna kadar olan kısım korunmuştur, diğer kısımlar kırık ve eksiktir. Ayrıca başın üzerindeki bantta çatlaklar bulunmaktadır. Boyun hareketinden kaynaklı olarak, başını sağ yukarı doğru çevirmiştir. Alna dökülen ve kulakları açıkta bırakan kısa saçları, başın üst bölümünde yer alan bir bant sınırlandırmaktadır. Yüz oval ve dolgun, alın geniş, göz çukurları belirgin, elmacık kemikleri hafifçe şişkin, burun uzun ve şişkin, ağız küçük ve kapalı, çene çıkık ve belirgin, boyun ise kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Smyrna¹³⁷⁸, Boeotia¹³⁷⁹, Samos¹³⁸⁰, Myrina¹³⁸¹, Tarsus¹³⁸², Atina¹³⁸³, Amisos¹³⁸⁴, Priene¹³⁸⁵, Anadolu¹³⁸⁶, Phokaia¹³⁸⁷ ve Ephesos'dan¹³⁸⁸ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 – 100.

¹³⁷⁸ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne 82, 560 – 569, Smyrne 83, 570 – 581, Smyrne 59, 357.

¹³⁷⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Béotie Pl. 38, 222.

¹³⁸⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 259.

¹³⁸¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 - 728.

¹³⁸² Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 418, c – E/D 2912, i – E/D 2917, j – E/D 2916, g – E/D 2918.

¹³⁸³ Grandjouan 1961, Pl. 9, 405.

¹³⁸⁴ Mollard - Besques 1972, Amisos Pl. 110, a – D 507.

¹³⁸⁵ Rumscheid 2006, Taf. 132, Nr. 305, 306, Taf. 133, Nr. 308, Taf. 134, Nr. 310.

¹³⁸⁶ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 184, g – D 996, a – D 997, c – D 998, e – D 1000, d – D 1001.

¹³⁸⁷ Mollard - Besques 1972, Phocé Pl. 138, b – D 704, e – D 705.

¹³⁸⁸ Mollard Besques 1972, Ephèse Pl. 152, d – D 830, Ephèse Pl. 153, h – D 839.

K. 59. Ephebos Figürini Parçası (Levha 80)

Müze Env. No: 2871. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Müsadere, 02.04.1986. **Ölçü:** Yüksek: 5 cm, Gen: 2, 8 cm, Kal: 0, 4 cm. **Hamur:** 5 YR 4/6 sarımsı kırmızı hamur üzerine, 2,5 YR 3/4 koyu kırmızımsı kahverengi astar boyalıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ephebos figürini parçası. Başın üst kısmından, boynun altına kadar olan kısım korunmuş, diğer bölümler ise kırık ve eksiktir. Saçlar üzerinde yer alan yuvarlak çelenk, başın bir bölümü sarar. Başlığın altından alına doğru uzanan kısa ve yatay saçlar, alnın ortasından sağ ve sol yana olmak üzere iki tarafa taranmıştır. Yüz oval ve dolgun, alın dar, göz çukurları belirgin, burun geniş ve büyük, ağız ise küçük ve kapalıdır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Smyrna¹³⁸⁹, Boeotia¹³⁹⁰, Samos¹³⁹¹, Myrina¹³⁹², Tarsus¹³⁹³, Amisos¹³⁹⁴, Priene¹³⁹⁵, Anadolu¹³⁹⁶, Phokaia¹³⁹⁷ ve Ephesos'dan¹³⁹⁸ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 – 100.

¹³⁸⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne 82, 560 – 569, Smyrne 83, 570 - 581;

¹³⁹⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Béotie Pl. 38, 222; Mollard - Besques 1972, Béotie Pl. 39, a – D 170.

¹³⁹¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 259.

¹³⁹² Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 - 728.

¹³⁹³ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 418, c – E/D 2912, i – E/D 2917, j – E/D 2916, g – E/D 2918.

¹³⁹⁴ Mollard - Besques 1972, Amisos Pl. 110, a – D 507.

¹³⁹⁵ Rumscheid 2006, Taf. 132, Nr. 305, 306, Taf. 133, Nr. 308, Taf. 134, Nr. 310.

¹³⁹⁶ Mollard – Besques 1972, Asie Mineure Pl. 184, g – D 996, a – D 997, c – D 998, e – D 1000, d – D 1001.

¹³⁹⁷ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, b – D 704, e – D 705, d – D 707.

¹³⁹⁸ Mollard Besques 1972, Ephèse Pl. 152, d – D 830, Ephèse Pl. 153, h – D 839.

K. 60. Sadaklı Ephebos Figürini (Levha 81)

Müze Env. No: 6370. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Çine, Müsadere, 02.03.2002. **Ölçü:** Yük: 21, 9 cm, Gen: 6, 4 cm, Kal: 0, 4 cm, Yuvarlak Pişirme Deligi Çap: 2, 1 cm. **Hamur:** 7,5 YR 7/6 – 8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı, elbisede 5 R 6/6 açık kırmızı, broş altındaki elbise kıvrımında açık mavi, sağ yanak üzerinde 2.5 Y 6/6 zeytin sarısı astar boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayakta, ephaptis giyimli sadaklı ephebos figürini. Sağ ayak ile sol baldır arasında büyük bir parça kırık ve eksik, bunun dışında yer yer aşınmalar haricinde figürin sağlamdır. Başını, sağına ve aşağıya doğru çevirmiş. Kısa saçları üzerindeki yuvarlak başlığın bir bölümünü, elbise sarardıktan sonra omuzların iki yanına dökülür. Alına düşen kısa saçlar öne taranmış, yüz oval ve yağlı, göz kapakları etli, elmacık kemikleri şişkin, ağız küçük ve kapalıdır. Boyun kalın ve kısa, sağına dönük omuzlar dar, vücudun üst kısmı güçlü ve diktir. Bileğine kadar sarılı sağ kolunu, dirseğinden hafifçe büktükten sonra vücuda paralel olacak şekilde kalçanın sağ tarafında, sağ eliyle elbise kıvrımlarını tutar. Elbise içerisindeki sol kolunu ise dirseğinden büktükten sonra sol eliyle sadağının kayışını tutmaktadır. Sağ bacağının hareketinden kaynaklı olarak beli sağına eğiktir. Sol bacak önde, sağ bacak ise vücudun ağırlığını taşımaktadır. Ephaptis içerisindeki sağ elin, sadak kayışını tutmasından dolayı sol elden, kalçanın sağına doğru çapraz ve plastik kıvrımlar oluşmuştur. Ayrıca sol bacağın önde ve hareketli olmasından kaynaklı olarak da sol ayaktan kalçanın sağına doğru çapraz ve derin kıvrımlar oluşmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipolojiye sahip figürinler, Myrina¹³⁹⁹, Pergamon¹⁴⁰⁰, Tarsus¹⁴⁰¹, Samos¹⁴⁰², Mylasa¹⁴⁰³, Tralleis¹⁴⁰⁴ ve Stratonikeia'dan¹⁴⁰⁵ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 160 - 150 civarı.

¹³⁹⁹ Mollard – Besques 1963, Pl. 143, a - MYR 277, b – M 90; Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 – 728; Walter 1903, Pl. XXXIV, C32; Burn – Higgins 2001, Pl. 53, 2292; Duchene – Machieux 2007, X, Myrina 211, Myrina 212, Myrina 213.

¹⁴⁰⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 132, 1022; Töpperwein 1976, Taf. 66, Nr. 436 – 438.

¹⁴⁰¹ Mollard – Besques 1972, Pl. 366, d E/D 2396.

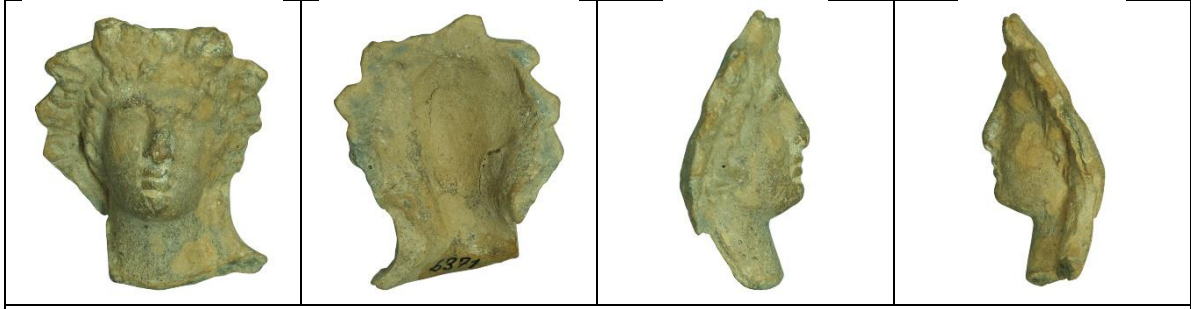
¹⁴⁰² Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 259.

¹⁴⁰³ Çakıcı 2007, 92, Res. 10.

¹⁴⁰⁴ Yener – Özkan 1997, Res. 16; Çekilmez 2017, Lev. 73, K. 52, Lev. 74, K. 53, 54, Lev. 75, K. 55, Lev. 76, K. 56, Lev. 77, K. 57, Lev. 78, K. 58, Lev. 79, K. 59, Lev. 80, K. 60, Lev. 81, K. 61.

¹⁴⁰⁵ Tamsü Polat 2017, Lev. 105, b. F30, c. F31, Lev. 106, a. F32, b. F33, Lev. 107, a. F34, b. F35, Lev. 108, a. F36, b. F37; Boysal – Kadioğlu 1998, 220, Res. 7; Baldıran 1990, Res. 179, 181 – 188, 195, 204, 205.

K. 61. Sadaklı Ephebos Figürini Parçası (Levha 82)

Müze Env. No: 6371. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Müsadere, 02.03.2002. **Ölçü:** Yüksek: 6,4 cm, Gen: 5,3 cm, Kalınlık: 0,3 cm, Çelenk Yüksekliği: 1,7 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Sadaklı ephebos figürini parçası. Ön yüzde, orta kısımdaki çelenk yaprağı hariç başın üst bölümünden boyuna kadar olan kısım korunmuş, diğer kısımlar ise kırık ve eksiktir. Bunun dışında yer yer aşınma mevcuttur. Dikey yaprak çelenkli figür, başını hafifçe sol yukarıya çevirmiş. Alnına düşen kısa saçlar öne taranmış, yüz oval ve yağlı, alın dar, göz kapakları etli, elmacık kemikleri şişkin, burun uzun, ağız küçük ve kapalı, boyun ise uzun ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipolojiye sahip figürinler, Myrina¹⁴⁰⁶, Pergamon¹⁴⁰⁷, Tarsus¹⁴⁰⁸, Samos¹⁴⁰⁹, Mylasa¹⁴¹⁰, Tralleis¹⁴¹¹ ve Stratonikeia'dan¹⁴¹² bulunmuştur.

Tarih: İÖ 160-150.

¹⁴⁰⁶ Mollard – Besques 1963, Pl. 143, a - MYR 277, b – M 90; Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 – 728; Walter 1903, Pl. XXXIV, C32; Burn – Higgins 2001, Pl. 53, 2292; Duchene – Machieux 2007, X, Myrina 211, Myrina 212, Myrina 213.

¹⁴⁰⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Pergame Pl. 132, 1022; Töpperwein 1976, Taf. 66, Nr. 436 – 438.

¹⁴⁰⁸ Mollard – Besques 1972, Pl. 366, d E/D 2396.

¹⁴⁰⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 259.

¹⁴¹⁰ Çakıcı 2007, 92, Res. 10.

¹⁴¹¹ Yener – Özkan 1997, Res. 16; Çekilmez 2017, Lev. 73, K. 52, Lev. 74, K. 53, 54, Lev. 75, K. 55, Lev. 76, K. 56, Lev. 77, K. 57, Lev. 78, K. 58, Lev. 79, K. 59, Lev. 80, K. 60, Lev. 81, K. 61.

¹⁴¹² Tamsü Polat 2017, Lev. 105, b. F30, c. F31, Lev. 106, a. F32, b. F33, Lev. 107, a. F34, b. F35, Lev. 108, a. F36, b. F37; Boysal – Kadioğlu 1998, 220, Res. 7; Baldiran 1990, Res. 179, 181 – 188, 195, 204, 205.

K. 62. Sadaklı Ephebos Figürini Parçası (Levha 83)

Müze Env. No: 3381. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Hyllarima, Hibe, 05.12.1994. **Ölçü:** Yük: 7, 9 cm, Gen: 5, 9 cm, Kal: 0, 5 cm, Baş Yük: 3, 3 cm, Baş Gen: 3, 9 cm, Çelenk Yük: 1, 5 cm, Çelenk Gen: 4 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, 5 Y 4/2 zeytin grisi astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Sadaklı ephebos figürini parçası. Başının üst kısmından göğsünün altına kadar korunmuş, diğer bölümler ise kırık ve eksiktir. Bunun dışında yoğun aşınmalar görülür. Dikey yapraklı çelenk taktığı başını hafifçe soluna ve yukarı döndürmüş, saçları ise kısa ve öne taranmış. Yüz yağlı ve dolgun, alın dar ve basık, göz kapakları etli, burun geniş ve dolgun, ağız ise küçük ve kapalı. Boyun uzun ve kalın, omuzlar dar, vücudun üstü güçlü ve diktir. Sağ omuz üzerinde düğmeyle tutturulan ephaptis, sağ kol hariç vücudu sıkıca sarar ve sağ omuz arkasında sadak yer almaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Myrina¹⁴¹³, Stratonikeia¹⁴¹⁴ ve Tralleis'den¹⁴¹⁵ bulunmuştur.

Tarih: İS 50 - 100.

¹⁴¹³ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 – 728; Walter 1903, Pl. XXXIV, C32.

¹⁴¹⁴ Tamsü Polat 2017, Lev. 105, b. F30, c. F31, Lev. 106, a. F32, b. F33, Lev. 107, a. F34, b. F35, Lev. 108, a. F36, b. F37.

¹⁴¹⁵ Yener – Özkan 1997, Res. 16.

K. 63. Sadaklı Ephebos Figürini Parçası (Levha 84)

Müze Env. No: 3382. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Hyllarima, Hibe, 05.12.1994. **Ölçü:** Yüksek: 8, 9 cm, Gen: 6, 1 cm, Kal: 0, 3 cm, Baş Yüksek: 4, 1 cm, Baş Gen: 3, 1 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6-8 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, Gley 1 4/N koyu gri astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Sadaklı ephebos figürini parçası. Başın üst bölümünden göğsün altına kadar korunmuş, bunun dışında yoğun aşınmalar görülmektedir. Yuvarlak çelenk taktığı başını, hafifçe sol yukarıya döndürmüş, saçları kısa ve öne taranmış. Yüz yağlı ve dolgun, göz kapakları etli, burun geniş ve dolgun, ağız ise küçük ve kapalıdır. Omuzlar dar, vücudun üstü güçlü ve dik. Sağ omuz üzerinde düğmeyle tutturulan ephaptis, sağ kol hariç vücudu sıkıca sarar, sağ omuz arkasında bir sadak bulunmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Myrina¹⁴¹⁶, Stratonikeia¹⁴¹⁷ ve Tralleis'den¹⁴¹⁸ bulunmuştur.

Tarih: İS 50 – 100.

¹⁴¹⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Myrina Pl. 105, 724 – 728; Walter 1903, Pl. XXXIV, C32.

¹⁴¹⁷ Tamsü Polat 2017, Lev. 105, b. F30, c. F31, Lev. 106, a. F32, b. F33, Lev. 107, a. F34, b. F35, Lev. 108, a. F36, b. F37.

¹⁴¹⁸ Yener – Özkan 1997, Res. 16.

K. 64. Süvari Figürini Parçası (Levha 85)

Müze Env. No: 3191 + 3192. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Mumcular Köyü, Bodrum, Ergün Kemer'den satın alma, 28.12.1990. **Ölçü:** Yüksek: 6,9 cm, Gen: 4,7 cm, Kal: 2,2 cm, Baş Yüksek: 4,3 cm, Baş Gen: 2,7 cm, At Yüksek: 4,8 cm, At Gen: 5,6 cm. **Hamur:** 2,5 YR 4/6 kırmızı hamur üzerine, 2,5 YR 3/3 koyu kırmızımsı kahverengi astar, mika, kum ve taşçık katkılı. **Yapım Tekniği:** El yapımı, döküm tekniğinde.

Tanım: Süvari figürini parçası. Süvarinin burnu, omuzlarından itibaren kolu hariç, başın üst bölümünden karın bölgesine kadar olan kısmı sağlamdır. Atın ise başından boyun kısmını kadar olan bölüm korunabilmiştir. Kırıldıktan sonra korunan parçaların duruş ve yapısal özellikleri göz önünde bulundurularak, figürinin kırılmadan önceki kompozisyonu hakkında önerme yapılmıştır. Süvarinin başında muhtemelen pilos benzeri bir başlık bulunmaktadır. Alın basık ve dar, göz çukurları belirgin, burun geniş ve büyük, ağız çapraz kazıma çizgi şeklinde işlenmiş, dörtgen forma sahip çene ise güçlüdür. Omuzlar küçük ve dar, vücut ise diktir. Atın başının üst kısmından itibaren başlayan yele sırtına kadar uzanmaktadır. Göz çukurları oval ve derin, kemerli burnu uzun, burun delikleri yuvarlak ve geniş, ağız yatay kazıma çizgi ile belirtilmiş, kulaklar uzun ve dik, boyun ise kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Kerameikos¹⁴¹⁹, Boeotia¹⁴²⁰, İonia kıyıları¹⁴²¹, Kıbrıs¹⁴²², Pedasa¹⁴²³, Halikarnassos¹⁴²⁴, Lindos¹⁴²⁵, Kourion¹⁴²⁶, Samos¹⁴²⁷, Smyrna¹⁴²⁸, Ephesos¹⁴²⁹, Çine¹⁴³⁰ ve Tarsus'dan¹⁴³¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 550 – 500.

¹⁴¹⁹ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 96, Nr. 542 – 545.

¹⁴²⁰ Leyenaar – Plaisier 1979, Beotie 8, 39 – 40; Schmidt 1994, Taf. 9, 29 – 32.

¹⁴²¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 157, 1203.

¹⁴²² Schmidt 1994, Taf. 58, 317, 319, 320.

¹⁴²³ Diler – Kasar 2016, Fig. 7 a-b, Fig. 8.

¹⁴²⁴ Higgins 1954, Pl. 51, Fig. 301 – 319.

¹⁴²⁵ Blienkenberg 1931, Lev. 86, 1941.

¹⁴²⁶ Young – Young 1955, Pl. 23, 1245.

¹⁴²⁷ Schmidt 1968, Taf. 4, T1100, T 1890 + 1934, T 2345, T 2618.

¹⁴²⁸ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 227, a – D 1126, d – D 1126.

¹⁴²⁹ Öztürk 2007, Lev. XIV K33 – K34, Lev. XV K35.

¹⁴³⁰ Yener 1997, Res. 23.

¹⁴³¹ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 367, g- D 2406, h – E/D 2407, Tarse Pl. 374, g – D 2458.

K. 65. Boğa Üzerinde Erkek Çocuk Figürini (Levha 86)

Müze Env. No: 1427. **Buluntu Yeri:** Bozdoğan, **Ölçü:** Yüksek: 12, 9 cm, Gen: 11, 7 cm, Kal: 0, 4 cm, Baş Yüksek: 2, 3 cm, Baş Gen: 2, 2 cm, Kaide Yüksek: 1, 9 cm, Kaide Gen: 8, 1 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 1, 9 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. 7,5 YR 6/6 kırmızımsı sarı renkteki hamur üzerine, 7,5 YR 8/1 beyaz astarlı, sağ gözde siyah boya ve başın arkasında koyu kahverengi boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Hörgüçlü boğa üzerinde erkek çocuk figürünü. Cepheden verilen baş, boyun hareketinden kaynaklı olarak sağ yukarı doğru bakmaktadır. Dar ve dik omuzlar sağ profilden verilmiştir. Kollarını hafifçe dirseklerinden büktükten sonra boğanın hörgücünü tutmaktadır. Sağ bacağına ise dizinden büktükten sonra yere dik olacak şekilde boğanın karnının sağ tarafına uzatmaktadır. Üzerine giydiği düz kısa kollu tunik ise diz kapaklarının üzerine kadar uzanır. Boğa sağ profilden işlenmiş ve başı sağ yukarı doğru bakmaktadır. Boynuzları dik, kulakları geride, göz çukurları belirgin, göz dışı çıkık ve belirgin, burun delikleri açık ve ağız hafif açıktır. Boğanın omuzları üzerinde büyük bir hörgüç bulunurken, gerdanlık bölümü yağlı ve sarkıktır. Geniş göğüs kafesi güçlü ve dik, baldır ve bacaklar dolgun, karın bölümü şişkin, genital bölümü belirgin, kalça dışı çıkık, kuyruğu ise kalça bölümünden yere kadar düz olarak aşağıya inmektedir. 1, 9 cm. yüksekliğindeki kaidenin ön yüzünde ANTWNIOY (Antonius'un eseridir) şeklinde atölye/sanatçı adı işlenmiştir. Pişirme deliğinin altında yer alan kaidenin arka kısmında ise büyük olasılıkla atölye/sanatçı isminin kısaltması olan ANTI yazısı belirtilmiştir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Tarsus¹⁴³², Patara¹⁴³³, ve Priene'den¹⁴³⁴ bulunmuştur.

Tarih: Roma İmparatorluk Dönemi.

¹⁴³² Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 382, e – E/D 2545.

¹⁴³³ Işın 2007, Res./Fig. 44, K39.

¹⁴³⁴ Rumscheid 2006, Taf. 146, Nr. 351, 352.

K. 66. Gladyatör Figürinleri (Levha 87)

Müze Env. No: 1329. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Belli değil. **Ölçü:** Yüksek: 10, 8 cm, Gen: 8, 6 cm, Kal: 0, 5 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 2, 2 cm, Kaide Yüksek: 2, 2 cm, Kaide Gen: 12, 1 cm. **Hamur:** 7,5 YR 6/3-4 açık kahverengi, mika, kum, kireç ve taşçık katkılı, beyaz astarlı, kahverengi boyalı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Dörtgen yüksek kaide üzerinde iki gladyatör mücadelesi. Sahnenin sağında yer alan figür, soldaki figüre göre arkada verilerek perspektif algısı yaratılmaya çalışılmış. Birbirlerine hamle yapar vaziyette işlenmiştir. Sahnenin solunda yer alan figürün başında oval siperlikli bir miğfer (*galea*) bulunmaktadır. İkinci figürün önünde kalan başı, ikinci figürün sol omuzuna yaslanmıştır. Birinci figürün sağ omzu, geride ve sağ elindeki kısa kılıç (*gladius*) ile hamle yapmaktadır. Sol omzu ise ikinci figüre dayanmıştır. Sol elinde tuttuğu uzun kalkan (*scutum*) ise ikinci figürün sırtı üzerindedir. Sol ayağın önde hamle yapar vaziyette verilmesinden kaynaklı, bel sağına hafifçe yatıktır. Sağ ayak ise geride ve gergindir. Bu hareketten kaynaklı olarak kalça hafifçe dışarıda işlenmiştir. İkinci figür ise karşıdan hamlesini karşılamak için sol elindeki oval kalkanını (*parma/parmula*) kaldırmaktadır. Başını ise birinci figürün sol omzuna yaslamıştır. Sol bacağı önde ve hamle yapar vaziyette verilen ikinci figürün, sağ ayağı ise geride ve gergindir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Anadolu¹⁴³⁵, İonia kıyıları¹⁴³⁶, Smyrna¹⁴³⁷, Pompei¹⁴³⁸, Atina¹⁴³⁹, Tralleis¹⁴⁴⁰, Stratonikeia¹⁴⁴¹, İtalya¹⁴⁴² ve Anadolu'dan¹⁴⁴³ bulunmuştur.

Tarih: Erken Roma İmparatorluk Dönemi.

¹⁴³⁵ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 10.

¹⁴³⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 178, 1385.

¹⁴³⁷ Burn – Higgins 2001, Pl. 67, 2377; Winter 1903, Taf. 387, Nr. 1.

¹⁴³⁸ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 2.

¹⁴³⁹ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 5.

¹⁴⁴⁰ Çekilmez 2017, Lev. 87, K.68.

¹⁴⁴¹ Baldran 1990, Res. 217, Kat. No. 440.

¹⁴⁴² Winter 1903, Taf. 387, Nr. 8.

¹⁴⁴³ Winter 1903, Taf. 387, Nr. 10.

K. 67. Erkek Grotesk Figürini (Levha 88)

Müze Env. No: 1771. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Kalfaköy buluntusu, Tralleis, Hibe, 1968. **Ölçü:** Yüksek: 19 cm, Gen: 5, 7 cm, Kal: 0.5 cm, Baş Yüksek: 3, 5 cm, Baş Gen: 2 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çap: 1, 6 cm, Kaide Yüksek: 2, 2 cm, Kaide Gen: 6, 1 cm, **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Dörtgen kaide üzerinde ayakta grotesk figürünü. Kaidenin arka bölümü ve ana figürün burnunun bir bölümü kırık ve eksik, kalıp birleşim yerinde çatlaklar haricinde figürün sağlamdır. Ana figürün omuzlarına oturan figür, mantoya sarılıdır. Phallos şeklindeki başın bir bölümü mantoya sarılıdır. Omuzları dik ve dar, manto içerisinde kalan sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra göğsünün sağ yanında eliyle çapraz uzanan manto kıvrımlarını tutmaktadır. Vücuda paralel uzanan sol kolunu ise dirseğinden büktükten sonra yere paralel olacak şekilde elini, ana figürün başı üzerine uzatmaktadır. Ana figürün omuzlarına oturan figür, bacaklarını dizlerinden büktükten sonra ayaklarını ana figürün göğüs bölümüne doğru uzatmaktadır. Manto sol koltuk altına tutturulduktan sonra sol kolu sarar ve sol omuz üzerinden başın bir bölümünü sardıktan sonra sağ omuz üzerine dökülmektedir. Sağ omuzdan aşağıya dökülen manto, sağ kolun bir bölümünü sardıktan sonra çapraz şekilde sol omzun arkasına doğru uzanır ve açılarak belin sol yanına doğru inmektedir. Ana figürün başı hafifçe soluna dönük, oval forma sahip yüz sarkık, saçsız, derin alın çizgilerine sahip alın geniş, göz çukurları belirgin, göz kapakları etli, burun uzun ve büyük, derin çizgilere sahip yanaklar sarkık, dudaklar etli, ağız kapalı, çene ise uzundur. Omuzlar dik ve güçlüdür. Vücuda yapışık kollarını dirseğinden büktükten sonra omuzları üzerinde yer alan diğer figürün bacaklarından tutmaktadır. Göğüsler sarkık, karın bölümü geniş, sağ bacağın hareketinden kaynaklı olarak bel hafif sağına eğiktir. Sol bacak gergin ve geride, dizden bükük sağ bacak ise önde hamle yapar şekildedir. Genital bölümün önünden başlayan elbise tomarı kasığın sol tarafını sardıktan sonra arkayı sarmaktadır. Belin sağ tarafından gelen elbise tomarı daha sonra kasıkları

sarar ve diğer uca dolandıktan sonra iki ayağın ortasına doğru aşağıya dökılmektedir.

Tipolojik Benzerleri: Benzerler tipteki figürinler Samos¹⁴⁴⁴, Stratonikeia¹⁴⁴⁵, Priene¹⁴⁴⁶, Tralleis¹⁴⁴⁷ ve Smyrna'dan¹⁴⁴⁸ bulunmuştur.

Tarih: İS 50 – 100.

---

¹⁴⁴⁴ Leyenaar – Plaisier 1979, Samos Pl. 45, 264.

¹⁴⁴⁵ Baldıran 1990, Res. 222.

¹⁴⁴⁶ Rumscheid 2006, Taf. 121, Nr. 279, 281.

¹⁴⁴⁷ Çekilmez 2014, Lev. 107, K. 94, Lev. 108, K. 95-96, Lev. 109, K. 97.

¹⁴⁴⁸ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 235, e – D 1176, d – D 1180, Smyrne Pl. 312, a – D/E 1792, Smyrne Pl. 314, l – E/D 1836, e – E/D 1831,

K. 68. Erkek Figürini Baş Parçası (Levha 89)

Müze Env. No: 131. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Balat Köyü - Miletos, Hibe, 21.10.1959. **Ölçü:** Yüksek: 5,4 cm, Gen: 4,5 cm, Kalınlık: 1,4 cm, Baş Yüksek: 3,4 cm, Baş Gen: 3,4 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Erkek figürin baş parçası. Ön yüzde, elmacık kemiklerinden boyuna kadar sağlamdır. Oval forma sahip yüz yağlı ve dolgun, elmacık kemikleri şişkin, burun uzun, ince ve kalkık, dudaklar etli ve ağız kapalıdır. Boyun geniş ve uzun, boyun bileziği ise belirgindir.

Benzer Örnekleri: Benzer tipteki figürinler, Smyrna¹⁴⁴⁹, Erythrai¹⁴⁵⁰, İonia kıyıları¹⁴⁵¹, Sinope¹⁴⁵² ve Phokaia'dan¹⁴⁵³ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 450 – 400.

¹⁴⁴⁹ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne 555 – 558, 560 – 562, 564, 565.

¹⁴⁵⁰ Bayburtluoğlu 2015, 247, Kat. No. 40.

¹⁴⁵¹ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 173, 1336 – 1340.

¹⁴⁵² Mollard - Besques 1972, Sinope Pl. 113, c – D 525.

¹⁴⁵³ Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 138, a – D 701, c – D 702.

K. 69. Erkek Çocuk Figürini (Levha 90)

Müze Env. No: 6837. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Satın alma, 21.09.2004. **Ölçü:** Yüksek: 7,1 cm, Gen: 3,3 cm, Kalınlık: 0,5 cm, Yuvarlak Pişirme Deliği Çapı: 1,5 cm, Kaide Yüksek: 1,6 cm, Kaide Gen: 3 cm, Baş Yüksek: 1,7 cm, Baş Gen: 1,6 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Profilli dörtgen kaide üzerinde oturan erkek çocuk figürünü. Kaidenin arka kısmı ve sağ elin bir bölümü kırık ve eksik, onun haricinde yer yer aşınmalar dışında figürün sağlamdır. Baş, boyun hareketinden kaynaklı olarak sağ aşağı dönük. Alın çizgisinden itibaren başlayan saç bukleleri, kısımlara ayrılarak ensenin üzerinde toplanmaktadır. Yüz oval, dolgun ve yağlıdır. Alın dar ve şişkin, göz çukurları belirgin, burun oval ve büyük, elmacık kemikleri şişkin, çene dışa çıkık ve belirgin, boyun ise kısa ve kalındır. Omuzlar hafifçe önde ve dik. Sağ kolunu dirseğinden büktükten sonra, kucağındaki pyxis tutar, dirseğinden büktüğü sol kolunu sol göğsünün altına uzatarak elinde kuş tutmaktadır. Sol ayağı, sağ ayağın arkasında kalacak şekilde bağdaş kurmuştur. Üzerine giydiği tunik kolların bir kısmını ve diz kapaklarından aşağısını açıkta bırakmaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Kerameikos¹⁴⁵⁴, Olynthos¹⁴⁵⁵, Klaros¹⁴⁵⁶, Smyrna¹⁴⁵⁷, Tarsus¹⁴⁵⁸, Korinth¹⁴⁵⁹, Eretria¹⁴⁶⁰ ve Priene'den¹⁴⁶¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 – 100.

¹⁴⁵⁴ Vierendeel – Schlörb 1997, Taf. 34, Nr. 184-187.

¹⁴⁵⁵ Robinson 1952, Pl. 91, 273A, Pl. 94, 278 – 282.

¹⁴⁵⁶ Doğan Gürbüzler 2012, Lev. 36, Kat. No. 291 – 294, Lev. 37, Kat. No. 295 – 302.

¹⁴⁵⁷ Mollard - Besques 1972, 165 – 166, Smyrne Pl. 228 g-D 1134, Smyrne Pl. 229, 1131 – 1139.

¹⁴⁵⁸ Mollard - Besques 1972, 296 – 297, Tarse Pl. 369, e D 2411 – e D 2431, Tarse Pl. 369, g – D 2418, h – D 2419.

¹⁴⁵⁹ Merker 2000, Pl. 19, C227, C229, C230, C231, C232, Pl. 20, C236, C237, C239, C241, C242, Pl. 67, I36.

¹⁴⁶⁰ Mollard - Besques 1972, Érétrie Pl. 82, c – D 373.

¹⁴⁶¹ Rumscheid 2006, Taf. 130, Nr. 299, 300.

K. 70. Erkek Çocuk Figürini (Levha 91)

Müze Env. No: 55. **Müze Geliş Şekli ve Tarihi:** Yenipazar Belediyesi'nden hibe, 16.07.1959. **Ölçüler:** Yük: 9, 5 cm, Gen: 4, 1 cm, Kal: 1 cm, Kaide Yüksek: 2, 1 cm, Kaide Gen: 5, 5 cm, Pişirme Deliği (kare): 1, 5 x 1, 5 cm, Baş Yüksek: 2, 4 cm, Baş Gen: 2, 2 cm, Figür Yüksek: 6 cm, Figür Gen: 6, 6 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur, 7.5 YR 8/1 beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Dörtgen bir kaide üzerinde, oturan çocuk figürünü. Yüz, sol kolun bir kısmı kırık ve eksik, yer yer aşınmalar haricinde figürün sağlamdır. Baş sağ yukarı doğru dönüktür. Omuzlar vücuda göre geniş, bileklere kadar manto ile sarılı kollar açıktır. Sağ eliyle sağına doğru uzanmaya çalışmaktadır. Sağ eliyle sağına doğru uzanmaya çalışan figür, sağına doğru eğiktir. Sağ bacağına yere paralel olacak şekilde yana açıp dizinden büküldükten sonra sol ayağına doğru uzatmaktadır. Sol bacağına yana doğru açıktan sonra dizini karın bölgesine doğru çeker ve daha sonra ayağını yere dik gelecek şekilde basmaktadır. Başını saran manto, diz kapaklarının hemen üstüne kadar vücudu sıkıca sarmaktadır. Boyunda takı benzeri bir obje bulunmaktadır. Figürün hareketine bağlı olarak oluşan manto kıvrımları karın bölgesinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca sol bacağın hareketinden kaynaklı olarak, sol bacadan sağ bacağa doğru yatay plastik kıvrımlar oluşmaktadır.

Tipolojik Benzerler: Benzer tipteki figürler, Kerameikos¹⁴⁶², Olynthos¹⁴⁶³, Klaros¹⁴⁶⁴, Smyrna¹⁴⁶⁵, Tarsus¹⁴⁶⁶, Korinth¹⁴⁶⁷, Eretria¹⁴⁶⁸ ve Priene'den¹⁴⁶⁹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 175 – 150.

¹⁴⁶² Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 34, Nr. 184-187.

¹⁴⁶³ Robinson 1952, Pl. 91, 273A, Pl. 94, 278 – 282.

¹⁴⁶⁴ Doğan Gürbüz 2012, Lev. 36, Kat. No. 291 – 294, Lev. 37, Kat. No. 295 – 302.

¹⁴⁶⁵ Mollard - Besques 1972, 165 – 166, Smyrne Pl. 228 g-D 1134, Smyrne Pl. 229, 1131 – 1139.

¹⁴⁶⁶ Mollard - Besques 1972, 296 – 297, Tarse Pl. 369, e D 2411 – e D 2431, Tarse Pl. 369, g – D 2418, h – D 2419.

¹⁴⁶⁷ Merker 2000, Pl. 19, C227, C229, C230, C231, C232, Pl. 20, C236, C237, C239, C241, C242, Pl. 67, I36.

¹⁴⁶⁸ Mollard - Besques 1972, Érétrie Pl. 82, c – D 373.

¹⁴⁶⁹ Rumscheid 2006, Taf. 130, Nr. 299, 300.

K. 71. Kız Çocuk Figürini Başı (Levha 93)

Müze Env. No: 1235. **Buluntu Yeri, Müzeye Geliş Şekli ve Tarihi:** Miletos buluntusu, Hibe, 21.02.1968. **Ölçü:** Yüksek: 2, 8 cm, Gen: 2, 3 cm, Kal: 0, 5 cm, Baş Yüksek: 2, 2 cm, Baş Gen: 2, 3 cm. **Hamur:** 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kız çocuk figürini başı. Burun bir kısmı hariç, başın üst kısmından boyun bölümüne kadar olan kısım korunmuştur. Geri kalan kısımlar ise kırık ve eksiktir. Aplike tekniği kullanılarak yapılmış çelenk altında saçlar ortadan iki yana doğru demetler halinde ayrılır ve kulakların bir bölümünü kapattıktan sonra boyunun iki yanına doğru uzanmaktadır. Oval forma sahip yüz, dolgun ve yağlı, alın geniş ve şişkin, göz kapakları etli, ağız küçük ve kapalı, çene oval, boyun ise kısa ve kalındır.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler Olynthos¹⁴⁷⁰, Kerameikos¹⁴⁷¹, Korinth¹⁴⁷², Patara¹⁴⁷³ ve Pergamon'dan¹⁴⁷⁴ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 150 – 100.

¹⁴⁷⁰ Robinson 1952, Pl. 141, 491.

¹⁴⁷¹ Vierneisel – Schlörb 1997, Taf. 60, Nr. 327-329.

¹⁴⁷² Merker 2000, Pl. 52, H333, H341, H342, H344, H345, H348, H350, H352.

¹⁴⁷³ Işın 2007, Res./Fig. 27, K22.

¹⁴⁷⁴ Kielau 2009, Taf. 57 B, Kat. 541.

K. 72. At Figürini Parçası (Levha 94)

Müze Env. No: 769. **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** 1966 yılı Myus kazısından bulunmuştur, 13.09.1966. **Ölçü:** Yük: 4, 1 cm, Gen: 2, 8 cm, Kal: 1 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, mika ve çok ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur, 7.5 YR 8/1 beyaz astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanımı: At figürini parçası. Boyundan aşağısı ve kulakların uç kısımları kırık ve eksik, geri kalan kısmı ise sağlamdır. Kulaklar geride ve diktir. Sol göz badem formuna yakın ve kazıma çizgi ile belirtilmiş, sağ gözün bulunduğu bölüm ise aşınmıştır. Burun kesik ve küt, boyun ise kalın ve dörtgen formludur.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Boeotie¹⁴⁷⁵, Smyrna¹⁴⁷⁶, Ionia kıyıları¹⁴⁷⁷, Kıbrıs¹⁴⁷⁸, Tarsus¹⁴⁷⁹ ve Priene'den¹⁴⁸⁰ bulunmuştur.

Tarihi: Klasik Dönem.

¹⁴⁷⁵ Leyenaar – Plaisier 1979, Beotie 8, 39 – 40; Schmidt 1994, Taf. 9, 29 – 34.

¹⁴⁷⁶ Leyenaar – Plaisier 1979, Smyrne Pl. 92, 667; Mollard - Besques 1972, Pl. 227, a – D 1126, d – D 1126, Pl. 256, f – D 1318.

¹⁴⁷⁷ Leyenaar – Plaisier 1979, Côte Ionienne Pl. 157, 1203, Côte Ionienne Pl. 182, 1431 – 1435.

¹⁴⁷⁸ Schmidt 1994, Taf. 58, 319 – 321.

¹⁴⁷⁹ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 367, h – E/D 2407, Tarse Pl. 381, a – D 2519, b – D 2518, c – E/D 2520, d - E/D 2524, e – E/D 2521, f – E/D 2528,

¹⁴⁸⁰ Rumscheid 2006, Taf. 146, Nr. 350.

K. 73. Kartal Figürini (Levha 95)

Müze Env. No: 1832, **Buluntu Yeri ve Müzeye Geliş Tarihi:** Priene’de fosseptik çukuru kazısında bulunmuştur, 1974. **Ölçü:** Yük: 9, 3 cm, Gen: 5, 2 cm, Kal: 2, 8 cm, **Hamur:** 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika ve kum katkılı, hamur ile aynı renk astarlı. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, döküm.

Tanım: Kanatları iki yana doğru açık olarak işlenmiş kartalın, vücudu sol arka kısmına doğru eğiktir. Baş ise sol arkaya yatık ve hareketlidir. Göz çukurları belirgin, sağ gözü dışa çıkık ve şişkin, gaga uzun ve kapalı, boyun uzun ve kalın, göğüs kafesi şişkin, kanatlar yana ve geriye doğru açıktır. Göğüs kafesi ve kanatların üst bölümündeki tüyler kabarık ve dalgalıdır. Kanatların orta kısmından itibaren kabarık olan tüyler aşağıya doğru düzleşmektedir. Kartalın karın bölümü ince işlenmiş ve beli hafif soluna doğru eğiktir. Pençeler ise aşağı doğru açık şekilde işlenmiştir.

Tipolojik Benzerleri: Benzer tipteki figürinler, Ionia kıyıları¹⁴⁸¹, Smyrna¹⁴⁸², Tarsus¹⁴⁸³ ve Klazomenai’den¹⁴⁸⁴ bulunmuştur.

Tarih: Erken Roma İmparatorluk Dönemi.

¹⁴⁸¹ Leyenaar – Plaisier – 1979, Côte Ionienne Pl. 184, 1442.

¹⁴⁸² Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 259, a – D 1338.

¹⁴⁸³ Mollard - Besques 1972, Tarse Pl. 383, g - E/D 2556.

¹⁴⁸⁴ Mollard – Besques 1972, Clazomène Pl. 151, a – E/D 825.

K. 74. Sağ Ayak (Levha 96)

Müze Env. No: 694. **Buluntu Yeri:** 1966 yılı Myus kazısından bulunmuştur. **Müze Geliş Tarihi:** 13.09.1966. **Ölçü:** Yükseklik: 4, 5 cm, Genişliği: 3, 8 cm, Cidar: 0, 7 cm. **Hamur:** 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı, mika ve çok ince kum katkılı, iyi pişirilmiş hamur, beyaz astarlı, 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı astar boyalıdır. **Yapım Tekniği:** İki ayrı kalıptan, yarı döküm.

Tanım: Ayak genişliğindeki altlık üzerinde bir sağ bacak. Kaval kemiğinden (Tibia), ayak bileği bölümüne doğru daralmaktadır. Ayak tarak kemiği (Metatars) hafifçe şişkindir. Aşil kirişi (Achilles tendon) aşağıya doğru daraldıktan sonra, topuk bölümüne doğru tekrardan genişlemektedir. Topuk kemiği (Calcaneal tuberosity) hafifçe çıkık ve şişkindir. Ayak başparmak uzun ve dolgundur. Ayak başparmağı ile diğer parmağın birleşim yerinde (Deep peroneal/fibular nerve) oluk şeklinde bir boşluk bulunur. Başparmak dışında, ayak parmak uzuvlarının başladığı susamsı kemikler (Os sesamoid / sesamoid bone) şişkin ve kemikli olarak belirtilmiştir. Ayak tabanı, kalın bir taban üzerinde yer almaktadır.

Tipolojik Benzerleri: Benzerleri Orta İtalya¹⁴⁸⁵, Smyrna¹⁴⁸⁶, Kyme¹⁴⁸⁷, Korinth¹⁴⁸⁸, Miletos¹⁴⁸⁹, Samos¹⁴⁹⁰ ve Priene'den¹⁴⁹¹ bulunmuştur.

Tarih: İÖ 550 – 500.

¹⁴⁸⁵ Schmidt 1994, Taf. 61, 333.

¹⁴⁸⁶ Mollard - Besques 1972, Smyrne Pl. 337, b – D 2125, h – D 2130, Smyrne Pl. 338, a – E/D 2135, e – D 2140, f – D 2138, g – D 2139, h – D 2141, k – D 2144, l – D 2145, Asie Mineure Pl. 164, e – D 890, g – D 891.

¹⁴⁸⁷ Bouzek 1980, Nr. 108.

¹⁴⁸⁸ Merker 2000, Pl. 63, V30.

¹⁴⁸⁹ Henke 2005, Kat. 8, 18.

¹⁴⁹⁰ Isler 1978, Taf. 42, 69, Taf. 43, 83.

¹⁴⁹¹ Rumscheid 2006, Taf. 144, Nr. 340, 342, Taf. 145, Nr. 343; Mollard - Besques 1972, Phocée Pl. 130, g – D 631.

9. LEVHALAR

LEVHA 1

MYUS BULUNTULARI

Myus. Üst Tapınak Terası¹⁴⁹²

K. 18

K. 19

K. 20

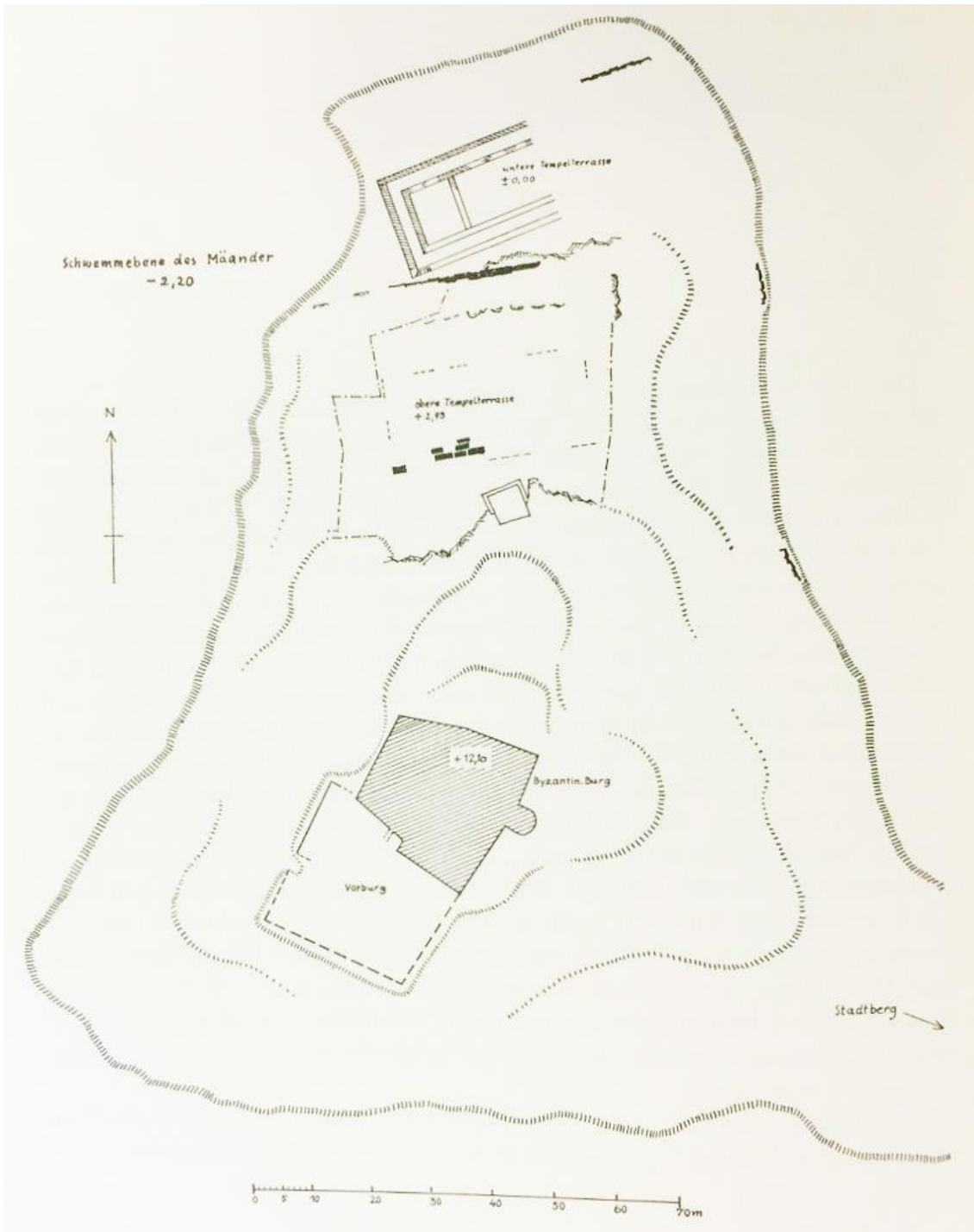

K. 49

K. 15

¹⁴⁹² Weber 1965, 50.

Harita 3. Myus Kent Planı¹⁴⁹³

¹⁴⁹³ Weber 1965, 44, Abb. 1.

Miletos'daki Zeytintepe'de batı terasın güney bölümünde yapılan sondaj sonucu ele geçen adak buluntuları¹⁴⁹⁴.

---

¹⁴⁹⁴ Von Graeve 2007, 356, Res. 3.

PRIENE BULUNTULARI

K. 44

K. 45

K. 47

K. 54

K. 9

K. 73

K. 42

HYLLARİMA BULUNTULARI

K. 62

K. 63

K. 22

K. 23

K. 24

HALIKARNASSOS YARIMADASI BULUNTULARI

K. 27

K. 28

K. 29

K. 25

BODRUM/MUMCULAR BULUNTULARI

K. 64

BOZDOĞAN BULUNTUSU

NEAPOLİS/KUŞADASI BULUNTULARI

DİDYMA BULUNTUSU

MİLETOS BULUNTULARI

K. 71

K. 68

SÖKE BULUNTULARI

K. 21

K. 26

SULTANHİSAR BULUNTULARI

K. 50

K. 8

TRALLEİS BULUNTULARI

ORTAKLAR BULUNTUSU

HIDIRBEYLİ BULUNTUSU

NAZİLLİ BULUNTULARI

K. 4

K. 38

ÇİNE BULUNTUSU

K. 60

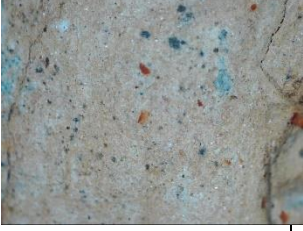

PLARASA – APHRODİSİAS BULUNTUSU

K. 55

Kentlere Göre Figürinlerin Hamur Renk Dağılımı

Myus			
Kırmızımsı Sarı / 7.5 YR 6/6-8			
			
K. 10	K. 11	K. 15	K. 16
			
K. 18	K. 19	K. 20	K. 34
			
K. 39	K. 72	K. 74	
Myus			
Kırmızı / 2.5 YR 5/8	Açık kırmızı / 2.5 YR 6/6	Pembe / 7.5 YR 7/4	
			
K. 33	K. 56	K. 49	

Priene - Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6-8			
			
K. 9	K. 42	K. 44	K. 45
			
K. 47	K. 54	K. 73	

Tralleis		
Açık kahverengi / 7.5 YR 6/3-4	Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 7/6-8	Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6
		
K. 31	K. 32	K. 67

Miletos – Kırmızımsı sarı 7.5 YR 6/6	
	
K. 68	K. 71

Didyma - Kırmızımsı sarı 5 YR 6/6	
	
K. 14	

Hyllarima – Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6-8		
		
K. 22	K. 23	K. 24
		
K. 62	K. 63	

Neapolis - Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6-8	
	
K. 1	K. 36

Halikarnassos Yarımadası	
Kırmızımsı Sarı / 7.5 YR 6/6	Açık Kırmızı / 10 YR 7/ 6-8
	
K. 25	K. 27
Pembe / 7.5 YR 7/3-4	
	
K. 28	K. 29
Kırmızı / 2.5 YR 4/6	
	
K. 64	

Nazilli – Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6-8	
	
K. 4	K. 38

Bozdoğan – Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6	
	
K. 65	

Sultanhisar	
Pembe / 7.5 YR 7/3-4	Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6
	
K. 8	K. 50

Söke – Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 7/6	
	
K. 21	K. 26

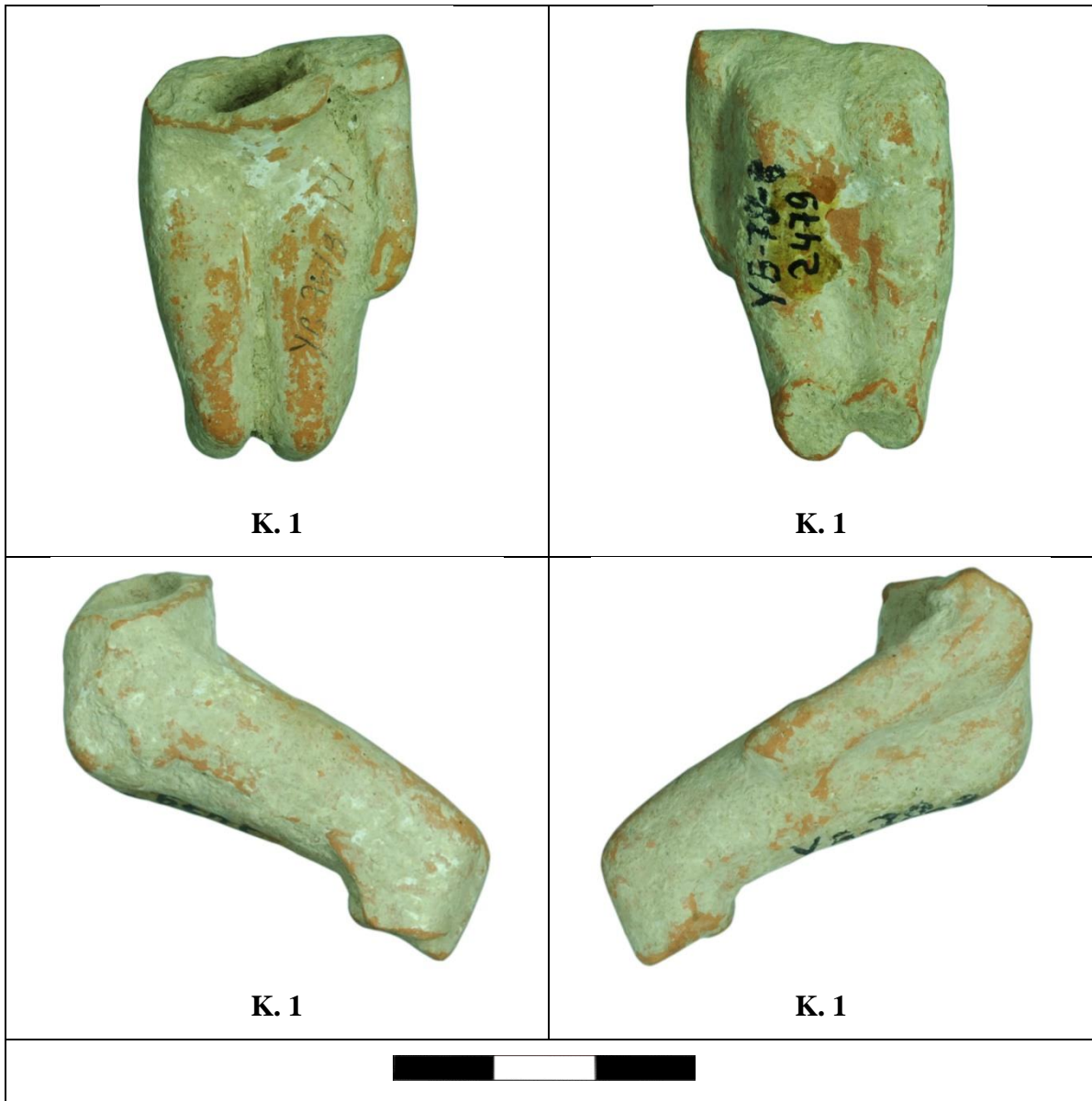
Ortaklar – Açık kahverengi / 7.5 YR 6/4	
	
K. 52	

Hıdırbeyli – Kırmızımsı sarı / 7.5 YR 6/6-8

K. 7

K. 2

K. 2

K. 2

K. 2

K. 3

K. 3

K. 3

K. 3

K. 4

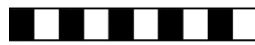
K. 4

K. 4

K. 4

K. 5

K. 5

K. 5

K. 5

K. 6

K. 6

K. 6

K. 6

K. 7

K. 7

K. 7

K. 7

K. 8

K. 8

K. 8

K. 8

K. 9

K. 9

K. 9

K. 9

K. 10

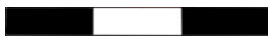
K. 10

K. 10

K. 10

K. 11

K. 11

K. 11

K. 11

K. 12

K. 12

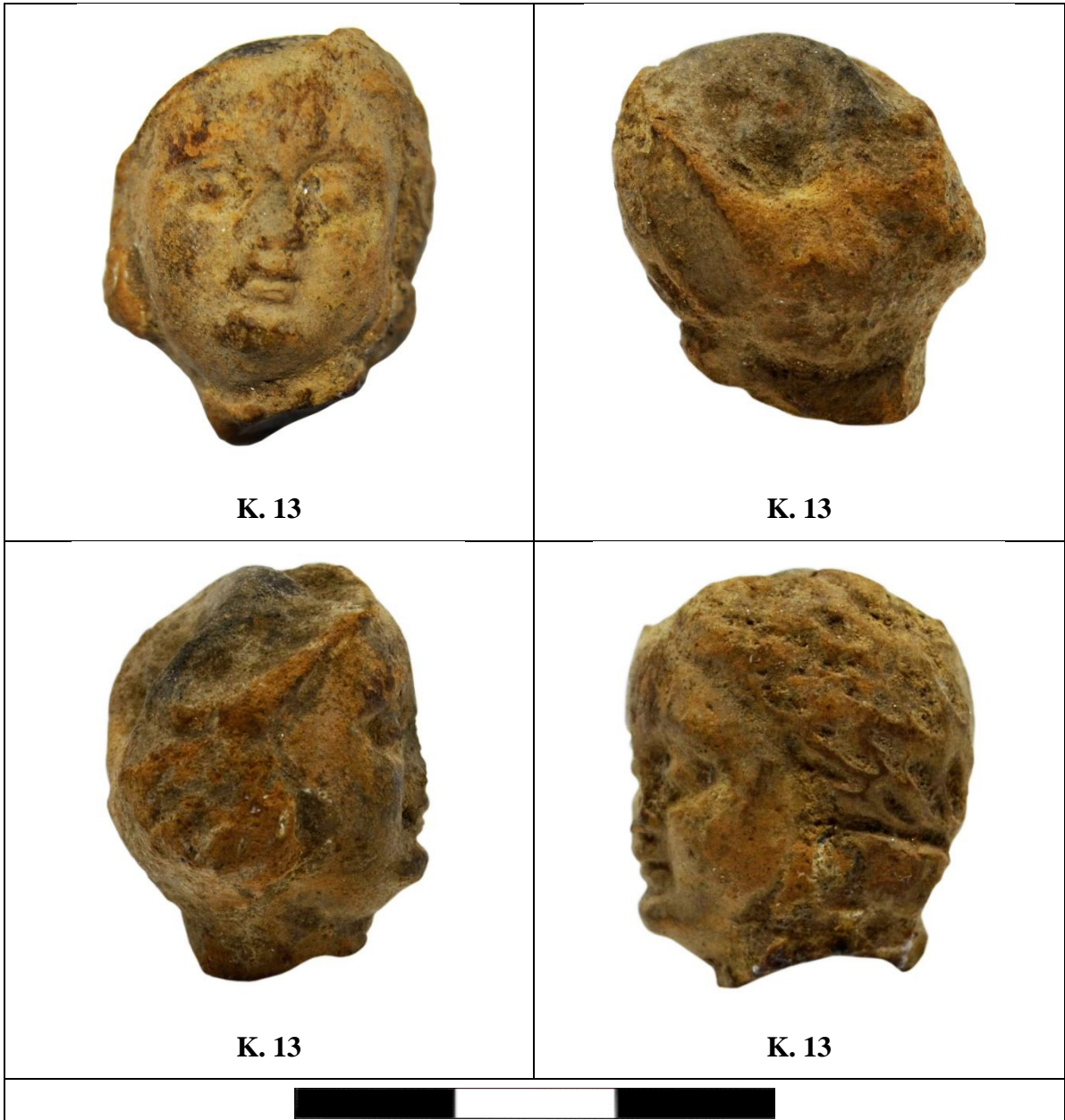

K. 12

K. 12

K. 14

K. 15

K. 15

K. 15

K. 15

K. 16

K. 16

K. 16

K. 16

K. 17

K. 17

K. 17

K. 17

K. 18

K. 18

K. 18

K. 18

K. 19

K. 19

K. 19

K. 19

K. 20

K. 20

K. 20

K. 20

K. 21

K. 21

K. 21

K. 20

K. 22

K. 22

K. 22

K. 22

K. 23

K. 23

K. 23

K. 23

K. 24

K. 24

K. 24

K. 24

K. 25

K. 25

K. 25

K. 25

K. 26

K. 26

K. 26

K. 26

K. 27

K. 27

K. 27

K. 27

K. 28

K. 28

K. 28

K. 28

K. 29

K. 29

K. 29

K. 29

K. 30

K. 30

K. 30

K. 30

K. 31

K. 31

K. 31

K. 31

K. 32

K. 32

K. 32

K. 32

K. 33

K. 33

K. 33

K. 33

K. 34

K. 34

K. 34

K. 34

K. 35

K. 35

K. 35

K. 35

K. 36

K. 36

K. 36

K. 36

K. 37

K. 37

K. 37

K. 37

K. 38

K. 38

K. 38

K. 38

K. 39

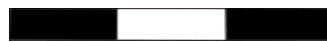
K. 39

K. 39

K. 39

K. 40

K. 40

K. 40

K. 40

K. 41

K. 41

K. 41

K. 41

K. 42

K. 42

K. 42

K. 42

K. 43

K. 43

K. 43

K. 43

K. 44

K. 44

K. 44

K. 44

K. 45

K. 45

K. 45

K. 45

K. 46

K. 46

K. 46

K. 46

K. 48

K. 48

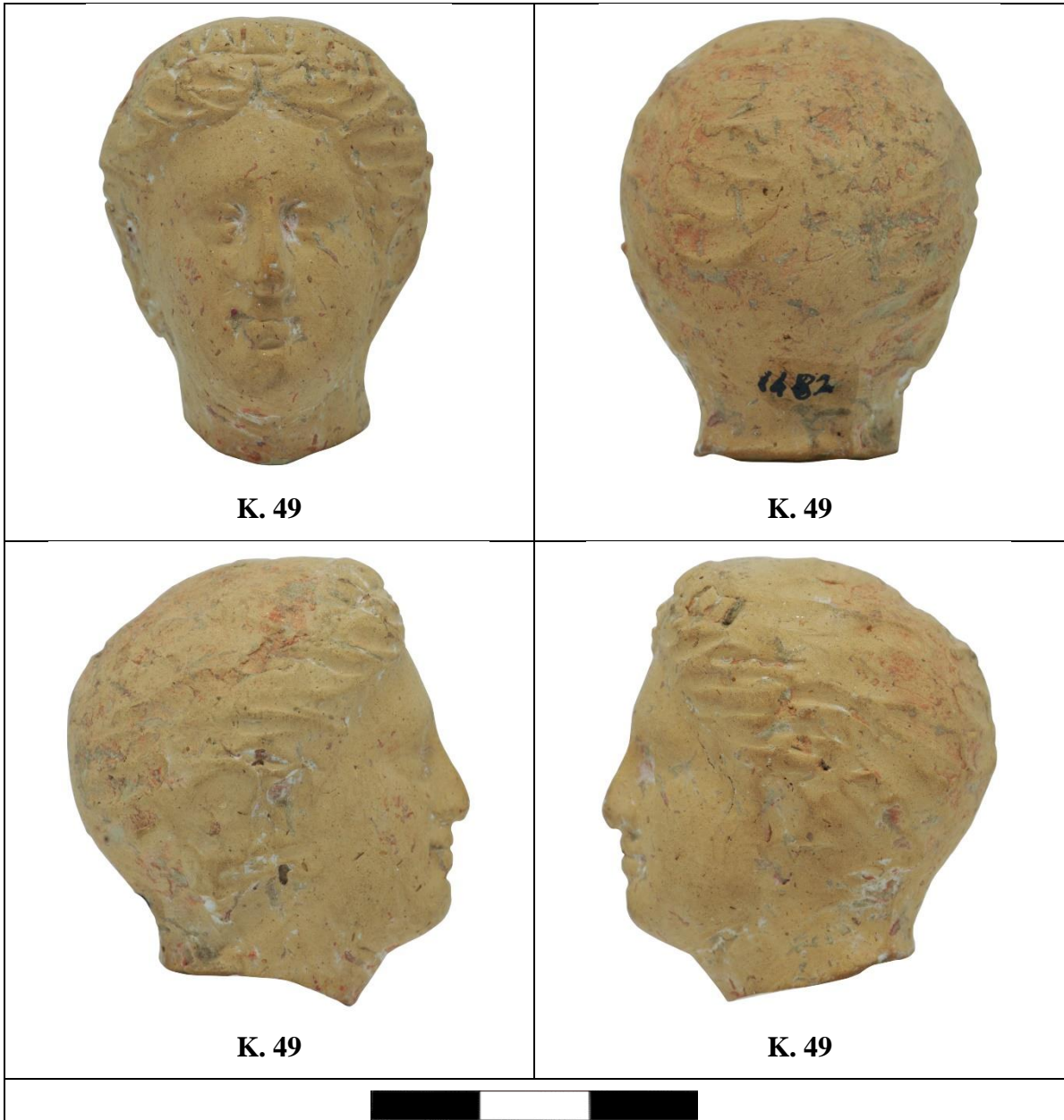

K. 48

K. 48

K. 50

K. 50

K. 50

K. 50

K. 51

K. 51

K. 51

K. 51

K. 52

K. 52

K. 52

K. 52

K. 53

K. 53

K. 53

K. 53

K. 54

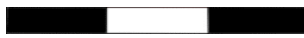
K. 54

K. 54

K. 54

K. 55

K. 55

K. 55

K. 55

K. 56

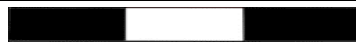
K. 56

K. 56

K. 56

K. 57

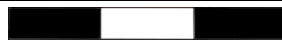
K. 57

K. 57

K. 57

K. 58

K. 58

K. 58

K. 58

K. 59

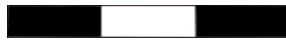
K. 59

K. 59

K. 59

K. 60

K. 60

K. 60

K. 60

K. 61

K. 61

K. 61

K. 61

K. 62

K. 62

K. 62

K. 62

K. 63

K. 63

K. 63

K. 63

K. 64

K. 64

K. 64

K. 64

K. 65

K. 65

K. 65

K. 65

K. 66

K. 67

K. 67

K. 67

K. 67

K. 68

K. 68

K. 68

K. 69

K. 69

K. 69

K. 69

K. 70

K. 70

K. 70

K. 70

K. 71

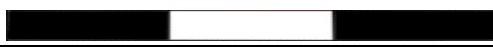
K. 71

K. 71

K. 71

K. 72

K. 72

K. 72

K. 72

K. 74

K. 74

K. 74

K. 74

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Kemal ERSAVAŞ
Doğum Yeri ve Tarihi : Bursa / Osmangazi – 1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Lisansüstü Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Yer aldığı Araştırma ve Projeler

2014 – Barçın Höyük Kazıları
2015 – Limantepe Sualtı Kazıları / Myrina ve Gryneion Yüzey Araştırmaları
2016 – Limantepe Sualtı Kazıları / Myrina ve Gryneion Yüzey Araştırmaları
2017 - Myrina ve Gryneion Yüzey Araştırmaları
2018 - Myrina ve Gryneion Yüzey Araştırmaları / Tisna Yüzey Araştırmaları
2019 - Myrina ve Gryneion Yüzey Araştırmaları / Tisna Yüzey Araştırmaları

Katıldığı Sempozyumlar

2017 - Arkeoloji, Tarih, Coğrafya, Turizm ve Kültürüyle Geçmişten Günümüze I. Aliğa Sempozyumu (Konuşmacı)

Belgeler

Nautical Archeology Society (II)

Yayınlar

Ersavaş, K. (2018). Temaşalık Burnu, Gryneion ve Kalıntıları, Çekilmez, M. ve Vardar, S., (Editörler), *Arkeoloji, Tarih, Coğrafya, Turizm ve Kültürüyle Geçmişten Günümüze I. Aliğa Sempozyumu* içinde (331-348): Ankara, Aliğa Kent Kitaplığı Dizisi: 5.

Ersavaş, K. & Özcan, F. (2018). “Gryneion Araştırmaları”, Çekilmez, M. “2016 Yılı Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları – MYGAR (2. Sezon)”, *AST 35*, 2. Cilt, 199 – 218.

Çekilmez, M., Erön, A., Özdemir, E., Kapuci, U., Ersavaş, K., Topuz, H., Erdan, E., Dereboylu Poulain, E, Taşpınar, P., Arınç, M., Özcan, F., Yüksel, F. A., Avcı, K., Vardar, S., Kırmacı, M., Semiz, B. (2019). 2017 Yılı Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları – MYGAR (3.Sezon). *AST 36*, 3. Cilt, 83-102.

İletişim

e – posta adresi : kmlersavas@gmail.com

Tarih : 15. 11. 2019